

TESLİM ABDAL

Hayatı ve Şiirleri

İSMAİL ÖZMEN

T.C.

KÜLTÜR BAKANLIĞI

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

T.C. KÜLTÜR BAKANLIĞI YAYINLARI
Halk Kùltürlerini Araştırma ve Geliştirme
Genel müdürlüğü Yayınları
Halk Edebiyatı Dizisi

: 2948

: 340

: 67

TESLİM ABDAL

Hayatı ve Şiirleri

Hazırlayan

İSMAİL ÖZMEN

Ankara 2002

Teslim Abdal

**Teslim Abdal : Hayatı ve şiirleri /
Hazırlayan: İsmail Özmen. - Ankara : Kültür
Bakanlığı, 2002.**

**XVI, 271 s. ; 24 cm. - (Kültür Bakanlığı
yayınları ; 2948. Halk Kültürlerini Araştırma
ve Geliştirme Genel Müdürlüğü yayınları ; 340.
Halk edebiyatı dizisi ; 67)**

ISBN 975-17-3058-9

**I. k.a. II. Özmen, İsmail. III. Seriler:
811.24**

**Kültür Bakanlığı'nın 25.10.2002 tarih ve 6050 sayılı onayı ile
2.000 adet bastırılmıştır.**

ISBN-975-17-3058-9

Mithatpaşa Cad. No= 18 06420 Kızılay/ANKARA

Tel: (0312) 430 05 03-430 30 23 Fax: 431 02 97

www.kultur.gov.tr

E-mail: kultur@kultur.gov.tr

E-mail: hagem@kultur.gov.tr

Baskı: Genç Ofset

Tel: (0312) 232 39 83

SUNUŞ

İnsanlar düşünce gücünü artırmak ve duygusal zenginliğe okuyarak kavuşurken, bu birikimlerin diğer insanlarla paylaşma şansını, yazarak elde ederler.

Halk Edebiyatı rengarenk, büyülu bir dünya izlemini veren şiir çiçeklerinin oluşturduğu sonsuz bir bahçedir. Bu bahçede Yunus Emre, Aşık Veysel, Mahsuni Şerif, Karacaoğlan, Pir Sultan gibi yüzlerce ozanı bulursunuz. Bu eserler akıl ve duygunun bileşimidir. Akıl ise Alevi-Bektaşî felsefesinin temelini oluşturur.

Hoca Ahmet Yesevi, Mevlana, Hünkar Hacı Bektaş Veli, Hacı Bayram-ı Veli zinciri Anadolu'da Tasavvuf felsefesini oluşturmuştur.

Bu felsefede akılcı dünyü görüşü vardır, özverili barış vardır, sevgi vardır, hoşgörü vardır. Bu inanç ve gelenek zinciri evrensel ilke ve kavramları özümseyip benliğine yerleştirerek 13. yüzyıl "aydınlanma devrimini" yaratmıştır.

Yunus Emre'nin 700 yıl önce söylediği gibi "Her dem yeni doğarız, bizden kim usanası" düşüncesinin ödünsüz izleyicilerinden biri olan Teslim Abdal, şiirlerinde kullandığı yalın ve güzel Türkçe ile bu inanç ve düşünceyi yaşatıp yansıtmıştır. Tasavvuf felsefesinin günümüze taşınmasında zincirin önemli bir halkasını oluşturmuştur.

17. yüzyıl ozanı Teslim Abdal'ın hazırlanmasında başta yazarı İsmail ÖZMEN olmak üzere tüm emeği geçenlere teşekkür ediyor, kültür alanında önemli bir yer alacak bu yayını sizlerle paylaşmaktan mutluluk duyuyorum.

Prof. Dr. B. Suat ÇAĞLAYAN
Kültür Bakanı

Söz ve dil ustası olan Teslim Abdal'ı anlatan bir yapıta, söz ve dilden bahsederek başlamanın gerekli olduğuna inandığım için sunuya öyle başlıyorum. Her halde doğrusu da budur diye düşünüyorum.

Söz ve dil olgusu, Tanrı'nın insana verdiği lütufların başında gelir. Kültürün en büyük birikim kaynağı söz ve dildir. Söz ve dil, sesin ulaştığı en etkili bilinç yansımasıdır. Şiirin, müziğin, destanın ser çeşmesi olan söz ve dil zamana direnen insan iradesinin gül bahçesidir, bitmez-tükenmez soluğudur. Söz ve saz gülün öbür adıdır. Anadolu'nun gerçek yüzüdür. Çünkü Yunus Emreler, Pir Sultanlar, Kaygusuz Abdallar, Hatayiler, Viraniler, Karacaoğlanlar ve benzerleri gerçek yurtları olan Anadolu'yu şiir bahçesi, gülistan; insanların barışın güvercini yapmak için bitmez tükenmez uğraşlar vermişler, didinmişler, özetle, şiiri ve özgün kültürümüzü kafa ve gönül dağarcıklarıyla bugünlere taşımışlardır.

Şiir ise, yüzyıllar boyu, hep insanın özüne ve doğasına en yakın bir alanda gezip durmuştur. Dahası şiir, insanın özündeki acıyı, sevinci, sevgiyi, tüm birikimleri yoğun biçimde ve etkili bir ağızla anlatma sanatıdır. Hep öyle bir biçim olarak karşımıza çıkar. Şiir ses ve sözcüklerden oluşur, onun yapı taşı sözcüklerdir. Şiir, ozanın dünyasını yansıtan, düşünce ve duygularının somutlaştığı özgün bir belgedir. Onun çılgılığıdır, sesidir, özüdür; içinin sevinç suları, acısının gözyaşlarıdır. Onun için ozanlar, yaşadığı toplumun hep yüreği, dili, çağının aynası ve özü olmuşlardır. Gelenek ve göreneklerin kuşaktan kuşağa aktarılmasında, kültür birikimlerinin sağlanmasında ozanların rolü ve yeri hiçbir zaman yadsınamaz. Bu nedenle ozan çağının tanığıdır, ozan yalnız tanıklık işlevini yüklenmekle kalmaz, o aynı zamanda geçmişi ve çağını eleştiri süzgecinden geçirerek gelecek için ümit ve ışık kaynağı olmayı da çok iyi bilir. Özetle, günümüzde de ozan bu işlevini sürdürmektedir.

İşte çağdaş ozan Pablo Neruda *"Benim hayatım bütün hayatlardan oluşmuş bir hayattır, bir şair hayatıdır"*¹ derken bu olguyu bu güzel gerçeği vurgular .

İşte bu düşüncelerle diyebiliriz ki, dilini şiirlerinde ışık ışık yansıtan ve bir 17.-18. Yüzyıl ozanı olan Teslim Abdal, tüm

¹ 24.11.2001 günlü Milliyet Gazetesi eki.

şiiirlerinde sanki bu görev ve işlevleri yüklendiğinin bilincinde olarak; işini en iyi şekilde yerine getirmiş büyük bir ozandır. (). bunu kitabımıza aldığımız güzel şiirleriyle kanıtlamaktadır.

İslami dönemdeki Halk edebiyatının temel bölümlerinden biri sayılan Alevi/Bektaşî edebiyatı, şiirdeki taşıyıcılık işlevini ustaca ve büyüüü biçimde gerçekleştirir. Bu işleyen manevi mekanizmayı ise, tâ Orta Asyalardan Anadolu'ya değin taşıyıp getirmiştir. Elbette bu büyük iş, bir organizasyonu, büyük bir ekibi olması gerekir nitelik ve içeriktedir. Bunun temelini atıp kökleştiren en önemli pir, 11.yy'ın ikinci yarısında Türkistan'da yaşamış Hoca Ahmet Yesevi (öl.1166) ve ardıllarından oluşan Türkistan ve "**Horasan Erenleri**" ekolüdür. Bu ekol, Anadolu Aleviliğini yaratan başlıca öğelerden biridir. Her yönden Anadolu Aleviliğine damgasını vurmuş, ona bugünkü evrensel yapıyı, özü, şekli kazandırmış en büyük unsurdur. Bu ekolün Anadoludaki en büyük temsilcisi ise, Hünkâr Hacı Bektaş Veli'dir. Hacı Bektaş Veli'nin çevresinde oluşan Türk kültür motifleriyle bezenmiş bir dünya görüşü, o dönemin en barışçı, hoşgörülü düşünce ve inançlar bütününü ve yaşam tarzını yaratmıştır. Büyük kitleler; 10. yy.'a değin Anadolu Aleviliğinde görülen titreşimin, dönüşümün, kaynaşmanın, acının, sevincin, doğru-yanlış her hareketin, hatta ayaklanmaların altında veya üstünde, özünde ya da kıyıcığında, ateşinde ya da dumanında, gölgesinde görülen erin Hünkâr Hacı Bektaş Veli olduğunu bilirler. Çünkü O, bir inanç eri, ser çeşme, barış güvercini, şiir, türkü, söylence ve düşünce kahramanı olarak gönüllerde ve dillerde sınımsız yaşarken âdeta ölümsüzleşmiştir, kutsallaşmıştır, mitleşmiştir. Bunu yaratan ve yapan halktır, O bir halk kahramanıdır, kültür taşıyıcılığında sürüklenen ve sürükleyen simgedir. Bu büyük simgenin çevresinde zaman ve uzam tanımayan binlerce ozan, binlerce can toplanmıştır. Amaç, insanı yüceltmektir. Bir başka söyleyişle; bu düşünce; Tanrı'yı kimlik değiştirterek insan donunda insan Tanrı'ya dönüştürür.Tanrı'nın peygamberine kimlik değiştirterek kâmil insan oluşumuna örneklik etmesini sağlar. Tanrı'nın usu olarak beliren Cebrail'e kimlik değiştirtip insan aklı olarak görünümünü sağlar.Tanrı'nın kitabına kimlik değiştirtip insan yapıtı, konuşan Kuran, telli saz olarak meydana çıkarır. Böylece, büyük bir dönüşüme, köklü bir yoruma, yeni bir soluklanmaya, derinleşerek büyüyen gelişmeye olanak sağlayacak bin yıllık bir zaman süreci içinde Anadolu potasında oluşan yeni bir kültür ve kimlik yaratır. Onunla insanlığı kucaklayarak, evrensele, barışa, sevgiye, dostluğa, kaynaşmaya ulaşmayı amaçlar. Bu yolda baskılara,

kinamalara, acıya göğüs gererek, herşeye rağmen yürümeyi sürdürür. Bütün bu saydıklarımız, bu ekolün ve inanmışlar zincirinin tek ve gerçek hedefidir. Onlar bu yolda, yüzyıllarca inançla, içtenlikle, yorulmadan, bıkmadan yürüdüler. Kâmil insanların oluşturduğu bir toplum yaratmak istiyorlardı. Bunun için görülen toplumsal ve bireysel çirkinliklere, çürümüşlüğe, iki yüzlülüğe, sevgisizliğe, yanlışa hep karşı çıktılar, savaştılar; doğruyu, güzeli, gerçeği, iyiyi gösterdiler. Etkilerini, kültürlerini bu dört öge üstüne kurdular ve yaşattılar. Batını kimliklerini kutsallaştırdılar, geliştirdiler, genişlettiler, yeni yeni sentezlere vardılar. İşte Teslim Abdal bu ummanın bir katresidir.

Aydınlanmalarını hiç durdurmadılar, inançlarını daraltıp dondurmadılar; dünyalarının somut ve nesnel sınırlarını korkusuzca genişlettiler, koyu şeriatın karşısına Batını renkli felsefelerini, yaşam tarzlarını, kültürlerini diktiler, inançtan akla atlayarak çağdaş bilimin kapılarına ulaştılar, ilerici toplum güçleriyle buluştular, kaynaştılar ya da hep bunu istediler...

Bütün bu söylediklerimin gerçek`kanıtı, onların 10.yüzyıldan 21.yy'a değin coşarak akıp gelen şiir ırmaklarının oluşturduğu sonsuz kültür ummanıdır, şiir okyanuslarıdır, yaşam destanlarıdır. Bu destanlar çoğu yazılmadan ağızdan ağıza yinelenerek, kimi de yazılarak yaşanıp söylenmiştir. Böylece, onlar hep birlikte yazılmamış tarihlerinin duvarlarında yansıyıp durmuşlardır.

İşte bu şiir okyanusuna, 17.yüzyıldan akıp gelen bir ırmak daha vardır ki o da, Teslim Abdal şiirlerinin oluşturduğu ırmaştır. Bu ırmağın sesini dinleyin, özümseyin, şiiriyle dolup taşın, etiginde kardeşleşin, örgüsünde özgünleşin, güzelleşin, barış güvercini olup uçun diyenlerden biri de Teslim Abdal'dır. Teslim Abdal, kültürel genişliği, yaygın ve köklü bir derinliği olan Malatya'nın Arguvan ilçesi ile çevresindeki Alevi/ Bektaşî kültürünün bir ürünüdür, bu bahçenin bir gonca gülüdür.

Teslim Abdal, Seyit olduğunu şiirlerinde de vurgulamaktadır, ancak bu konuda elde yeterli kanıt, belge bulunmamaktadır. Hatta soyundan geldiği anlaşılan ŞAH AHMET DEDE hakkında bile elimizde şimdilik yeterli bilgi/belge yoktur ama, Teslim Abdal ve soyunun Yesevi ekolüne mensup olduğu kesin. Horasan Erenlerine bağlılıkları açık. Anadolu Aleviliği içinde belli yerleri olduğu da yadsınamaz bir gerçek ama, karanlıkta kalan bir çok noktalar olduğu, kopuk halkalar bulunduğu da yadsınamaz. Biz araştırmacıların da

zaten görevleri bu; kopuk halkaların peşine düşmek, aydınlanmamış noktalara ışık tutmaya çalışmak, böylece gerçekleri ortaya çıkarmak, herşeyi yerli yerine oturtmak; kısaca, objektifimizi gerçeklerden hiç ayırmamak. Bu biz araştırmacıların namus borcu sayılmalıdır.

Bu konularda yardımda bulunarak elindeki şiir defterini bize vermekte hiçbir duraksama göstermeyen ve Teslim Abdal'ın soyundan gelen, torunlarından biri olan **Kalender Dede**'ye (**Kalender Topalcengiz**), yine bu konularda gerçekten bana büyük yardımlarda bulunan; elindeki, arşivindeki şiirleri, notları, Teslim Abdal'la ilgili çalışmaların kaynaklarını içeren dizgeyi cömertçe sunan ve kullanmamı sağlayan değerli halkbilimi araştırmacısı, dupduru bir kaynağa benzer kişiliği ile beni hayran bırakan eskilerin deyişi ile “medyunu şükran” bırakan değerli araştırmacı, aziz dost, sayın **Hayrettin İvgin**'e içten teşekkürlerimi sunmayı zevkli bir borç biliyorum.

Araştırmalarımnda başarılı olabildiysem, bunu bu iki aziz insana borçlu olduğumu belirtmekten kıvanç duyuyorum.

Her ikisini de saygıyla selamlıyor, esenlikler diliyorum. Ve:

**“Mansur ile darda olan
Kerbelâ'da zorda olan
İbrahim'le nârda olan
Erenlere selam olsun”** diyorum.

Ankara, Nisan 2002

İÇİNDEKİLER

Sunu	VII
İçindekiler	IX

Teslim Abdal Birinci Bölüm

Genel Olarak	1
Halk Şiirinin Durumu	1
Halk Şiirinde Ölçü	2
Halk Şiirinde Uyak Sorunu ve Şekil.....	3
Teslim Abdallar Olgusu.....	4
I.Belge.....	16
II. Belge	18
a)Yesevi (Garipler) Mezarlığı.....	19
b) Teslim Abdal Mezarlığı.....	22
Şiirlerinde Geçen İsimler ve Yer Adları	24
Teslim Abdal'ın Secere Şeması	27
Teslim Abdal ve Derviş Ali Olgusu	33
Bir Askerin Anılarında Teslim Abdal ve Köyü	34
Şeyh Ahmet ve Teslim Abdal Olgusu.....	35
Teslim Abdal'dan Söz Eden Bazı Ozanlar	37
Zuldan Muhammet-Sultan Mehemmet Olgusu	40
Teslim Abdal'ın Kullandığı Bazı Sözcükler Olgusu	42
Alan Araştırması Olgusu	43
Teslim Abdal'ın Edebi Kişiliği.....	45
Alıntılar.....	51

İkinci Bölüm Şiirler

1- Seherde Bir Bağa Girdim	54
2- Uyuyup Kalanlar Paydan Alamaz	55
3- Kâmil misin ?	56

4- Gel Ha Gönül Havalanma	58
5- Aşnamdan Ayrıldım	59
6- Uçar İmişsin	60
7- Gafil Gezme	61
8- Hub Gelir	62
9- Üstüne.....	65
10- Yeri Bre Ademoğlu	67
11- El Bana Neyler	68
12- Erişir Oldu	70
13- Gelen Kimdir.....	71
14- Süren Erenler Süreği	72
15- Kanmayınan.....	74
16- Dert Beni	75
17- Ağlar mı?.....	76
18- Daha Bundan Gayrı	78
19- Gördüm Bir Bezirgân Yemenden Gelir.....	79
20- Göster Bir Yol	80
21- Müslümanlar.....	82
22- Çok Şükür.....	84
23- N'eyleyim.....	86
24- N'eylediler.....	87
25- Yüzbin Yıl Öğünse.....	89
26- Saran Geldin mi?	90
27- Arzulamış Gelmiş Koca Bağdadı	92
28- Daha Sizden Gayri Kimim Var Benim.....	94
29- Gözleyi Gözleyi.....	96
30- Ali Ali.....	97
31- Ya Ali	99
32- Adı Güzel Kendi Güzel Muhammet.....	100
33- Gönül Havalandı Ol Rıza ile	101
34- Alem Sele Gitse Sana N'olacak	102
35- Aman Ali Sen Bilirsin	104
36- Sırrım Ali'dir	106

37- Hasan Hüseyin Aşkına	108
38- İmam Hüseyin Aşkına	109
39- İmam Hüseyin Şehit Düşünce	110
40- Murat Kenarında Şeyh Ahmet Dede	112
41- Kalkıp Uyansana Şeyh Ahmet Dede I.....	114
42- Kalkıp Uyansana Şeyh Ahmet Dede-II	116
43- Abdulvahap Gazi Sen Yetiş	118
44- Yok Sanarsınız	119
45- Vızıldı Vızıldı	120
46- Ben Hakka Gitmeyen Yolu N'ideyim	121
47- Dedeler	122
48- Çok Oldu	123
49- Irak Yakın Olur mu ki	124
50- Ey Ademoğlu.....	125
51- Ey Divane Yoldan Azıp	126
52- Düşün Hele Bunun Burasın Düşün	127
53- Abbas Ali oğlu Ya Seyit Ahmet.....	129
54- Sultan Hasenemki Dede	130
55- Derviş Ali	132
56- Aman Hasan Dede Car Sende Kaldı	133
57- Sultan Yusuf.....	134
58- Vere Sabahtan.....	135
59- Gözleyesin Kanberi	136
60- Ustadımız Bizi Pişkin Eyledi	138
61- Mürşide Varmaya Rehber İsterler	139
62- Allah'tan Korkmayan Kuldan Uzak Ol.....	141
63- Tu Yüzüne Lanet Şanına Yezit	142
64- Piç İşlek İşleyen Şeytan Zatıdır.....	143
65- Ehl-i Beyt'e İman Eyle Gel Münkir.....	144
66- Ne Tadı Ne Tuzu Kaldı	145
67- İşte Geldim İşte Gittim	146
68- Gözle Gel.....	148
69- Sitem Kalemini Çalan Dediler	149

70- Bezdiği İçin	151
71- Ben Pirimden Destur Aldım Giderim	153
72- Oldum	154
73- Bize Taş Atanlar	156
74- Ayan Oldu Sırlar Bize	157
75-Abdal Bizim Cevrimizi	159
76- Göz Vardır Bu Gözden Gayrı	160
77- Ben Cömert Gördüm Allah'ı.....	161
78- Evvel Kıymetliydim Baha Ederdim	162
79- Bağlandım Oniki Denge	164
80- Varamazsınız	166
81- Ben Hocamdan Böyle Aldım Dersimi	167
82- Gel Bunun Manasın Ver İmdi Sofu	168
83- Kaldı	170
84- Sabreyle Gönül Sabreyle	172
85- Yorulur Yolda Kalırsın	173
86- Haktan Sapamaz	175
87- Arısı İniler Balı Bulunmaz	177
88- Sevda Birkaç Olmaz Serde Bir Yeter	178
89- Dostlar Sefa İle Gönderin Bizi	179
90- Dükkân Açtım Marifetten	180
91--Defteri Ağ Olsun	181
92- Erden Haktan Ayıbını Gizler Var	182
93- Bakar Gözün Alır Kör Eder Sizi	183
94- Sultanlar Sultanı Göçtü Duydun mu	185
95- Kış Oldu Baharsız Zamana Kaldık	186
96- İçti Gözler Sarhoş Kaldı Kaş Ayık	188
97- O da İnsandır	189
98- Otuz İki Farz	190
99- Balında Ne Var	191
100- Kusurum Var İse Mürvetim de Var	192
101- Güle Götürür	193
102- Halkın Yarasına Tuz Ekip Gezer	195

103- Candan Geçer	197
104- Kurban	199
105- İki Gönül Bir Olunca	201
106- Aşk Atı Vardır	203
107- Gürleyi Gırlıyı	204
108- Dört Kapının Hangisinden	206
109- Hazer Ol	208
110- Yâr Senin İle	209
111- Göçer imişsin	210
112- Dert Oldu	211
113- Nice Olasın	212
114- İlle Marifet	213
115- Hamur Harc'eyle	214
116- Ne Var	216
117- O Hangi Erdir	217
118- Bir Çiçekle Yaz Gelir mi ?	218
119- Gezerim	219
120- Gerek	220
121- Erenler	221
122- Tahtın Yüce Olsun	222
123- Deyu	223
124- Sakın	225
125- Ta Ezelden Seyyidim Ben	226
126- Doğru Gel İzin Üstüne	228
127- Küfür m'ola İman mı m'ola?	230
128- Gel Ey Ârif	232
129- Sabahtan	233
130- Canımız Hazzetti	235
131- Halimizi Sormayınan	236
132- Kalk Gidelim Deli Gönül	237
133- Tütün	238
134- Hocam Teslim Abdal	239
135- Bende Çağırayım Teslim Abdal'a	240

136- Car Teslim Abdal	241
137- Hoş Gelir Böyle	243
138- Talib Derki	244
139- Hey Erenler	246
140- Gül Olur	247
141- Ey Gaziler	249
142- Seyyidim Seyit	250
143- Muhabbetten Kaçan	252
144- Kibr ile Dra Durulmaz	253
145- Hu Deyu	254
146- Muhabbetten Kaçan II	255
147- Dünya Avcısı	256
148- Sayılır	257
149- Birgün	258
149- Atışmalar	259
Kaynakça	263
Açıklama	270

I. BÖLÜM

Genel Olarak

Doğduğum köyde ve çevrede bir çok deyiş ve türküleri hemen hemen herkes tarafından bilinip, ezgi ile söylenen Teslim Abdal, edebiyat tarihimize adı çok geç yansıyan âşıklardan biridir. Oysa O adı, ünü, deyişleri halk arasında çok yaygın olan gerçek bir halk ozanıdır. Ama gerçek Teslim Abdal kimdir sorusunu doğru ve sağlıklı biçimde yanıtlamak bu gün bile çok zor. Demek ki; sözlü yazınımızda dipdiri yaşayan Teslim Abdal, yazılı yazınımıza geç yansıtılmış bir addır.

Bütün bunlara karşın, Teslim Abdal üzerine çok şey söylendi ve çok şey yazıldı ama ne yazık ki, söylenenler de, yazılanlar da sığ ve dar anlam ve içerikte bilgiler olmaktan, eldeki çoğu dayanaksız bilgilerin yinelenmesinden öte gidemedi. Bu kitapta gösterilen kaynaklardan, İbrahim Aslanoğlu, Ziya Gürel gibi birkaç araştırmacının incelemeleri dışındaki, araştırma ve incelemeler antolojik içerikte, birbirlerini doğrulamaktan uzak, net ve kesinlik arzetmeyen bilgiler olarak kaldı. Hatta Teslim Abdal'ın nereli olduğu konusunda bile, fikir birliğine varılamadı; konuyla ilgili bir çok soruya doyurucu ve olumlu yanıtlar bulunamadı; özetlersek, Teslim Abdal da bir çok halk ozanı gibi tam olarak aydınlığa çıkarılamadı. Bunun nedenlerini ilerideki bölümlerde aramaya çalışacağız. Zaten işimiz bu.

Ancak, büyük eğitimci, değerli kültür adamı, Milli Eğitim eski Bakanlarından rahmetli Hasan Ali Yücel'in edebiyat konusunda değindiği *"Bunun içindir ki bir ulusun, diğer ulusların edebiyatlarını kendi dilinde, daha doğrusu kendi düşüncesinde yinelemesi; zekâ ve anlama gücünü o yapıtlar arasında artırması, canlandırması ve yeniden yaşatması demektir"* (1) görüşünün halk edebiyatı dalındaki gerçekliği, doğruluğu, isabeti bir yana, Teslim Abdal gibi halkın yarattığı değerlerin şiirlerini bile derleyip-toplayıp gün ışığına çıkarma beccerisini gösterebilmiş bile değiliz. Acıklı olan bu.

Halk Şiirinin Durumu

Teslim Abdal da bir halk ozanı olduğuna göre, ana konuya girmeden önce halk edebiyatındaki mevzuyla ilgili bazı konulara değinmeyi gerekli görüyorum:

Ta başlangıcından bu yana, Türk toplumlarında halk şiiri, halkın kimlik ve kişiliğini yansıtan, gerçek bir ayna gibidir, hep toplumsal olguları dile getirir, inançları vurgular; acıların, hüznün, duyguların tortulaşmış birikimini çiçeklendirir, rüzgârını estirir, karını savurur, öyküsünü anlatır. Gerçekten bu şiirin içi-dışı hep halktır, onlar da hep halk yaşar, halk kokar, halk fışkırlar. Gerçek bir ulusu, halkı var eden temel öge bu birikimlerdir; bütün bunları, Teslim Abdal'ın şiirlerinde görmek, hissetmek olanaklıdır diyebiliriz. .

Üstat M. Fuat Köprülü'nün de belirttiği gibi “Türklerin hatta bugünkü Halk Edebiyatında, bu eski kavmi edebiyatın bir çok esas unsurları hâlâ büyük bir kuvvetle yaşamakta ve sayısız nesillerden kopup gelen bir mânevi ses, İslam-İran medeniyetinin kaç asırdır devam eden derin tesirlerine rağmen Türk ruhunun en gizli köşelerinde kendisine akın edecek bir yol bulmaktadır” (F. Köprülü, *Türk Edebiyatı Tarihi*, 1981 s:82). Teslim Abdal şiirinde de bu öğeleri görmek olanaklıdır.

Teslim Abdal bir halk şairidir. Eskiden halk tabiri, ulusun, aydınlar ya da resmi görevliler dışında kalan bölümü anlamını içerirken, kendilerini halktan ayrı-üstün sayan, yüksek zümre denilen ve ayrıcalıklı insanlar kümesi de, bulunduğu varsayılan toplum katmanlarından biri sayılırdı (2). Ama bunu kesin sınırlarla ayırma ve belirleme olanağı yoktur. Bu ayırım bugün de geçerliliğini korumaktadır.

Teslim Abdal, halkın konuştuğu dille şiirlerini söylemiştir.

Yani halk şairi, Karamanoğlu Mehmet Bey'in 13 Mayıs 1277 günlü fermanında vurguladığı biçimde “*Bugünden sonra, divânda, dergâhta, bargahta, mecliste ve meydanda Türkçe'den başka dil kullanılmayacaktır*”(3) buyruğuna hep sadık kalmış, Türkçe'nin yalınlığını, duruluğunu, kıvraklığını, derinliğini, diriliğini ve dinginliğini şiirinde de koruyarak günümüze değin getirme işlevini yüklenmiştir. Bunun öncülüğünü yapmıştır.

Kısaca özetlersek, halk ozanları, ulus olmamızı, kimlik kazanmamızı, kültürleşmemizi sağlamıştır. Bu yadsınamaz.

HALK ŞİİRİNDE ÖLÇÜ.

Şiirde ulusal ölçü olan hece veznini kullanan halk ozanları, bununla şiirin lirik havasını canlı tutmayı başarırken, ayrıca ulusal “Hece ölçüsü”nün belli duraklı kalıplarına, özgün biçimlerine de yer

vermişlerdir. Teslim Abdal, şiirlerinde bütün bu ölçüleri ustalıklı kullanmış, ölçünün şiire “tad” vermesini sağlamıştır.

Buna göre, halk ozanları şiirlerinde genellikle;

a) $3/4$ yada $4/3=7$ duraklı mani ölçüsünü,

b) $4/4$ 8 duraklı nefes-ilahi ölçüsünü,

c) $5/6=11$ duraklı koşma-destan-deyiş türündeki kalıpları tercih ederek bunları ustalıklı kullanmışlardır.

Bunların dışında, hece vezninin diğer bazı özel kalıplarının da zaman içinde halk şiirinde kullanılmış olduğu görülür (4).

Ayrıca az da olsa, bazı halk ozanlarının Arap şiir ölçüsü olan aruz vezninin bazı basit kalıplarını kullanarak şiirler yazıp söyledikleri de yadsınamaz bir gerçektir (5).

HALK ŞİİRİNDE UYAK SORUNU VE ŞEKİL

Halk ozanları şiirlerinde uyağa büyük önem verirler. Onlara göre, şiirde kafiye kuşta kanat gibidir, başlıca organ sayılır. Doğaçlama şiirlerde daha çok tek ünsüzden oluşan kafiyeler kullanılır. Ancak tam ve yarım uyaklar da halk şiirinde önemli bir yer tutar, bol kullanılır (6).

Halk şiiri, çoğunlukla dörtlük dediğimiz kıtalardan oluşur. İkili, üçlü, beşli, altılı şekillere çok az da olsa rastlanır. Şekle ait birim genellikle değişmemiştir. Koşmalar kıtayla başlar, sonuna değin kıtayla örülür. ” Türkçede redif (yedek ses) zorunlu bir öge kabul edilir. Yine de şiirde rediften önce kafiye (uyak) gereksinim duyulur. Redif manzumeyi belirler. Uyak ilk dörtlük, dörtleme 8 yada 11 kalıbı gibi ölçülerde (*abab*) yada (*abcb*) dağılışındadır. Ardından gelen bütün haneler (*dddb*, *eeeb*) gibi benzerlikler taşır. Son bentte aşığın adı yada mahlası geçer, bu şiirin sahibini belirler. Bir âşık redifi buldu mu şiirinin asıl özünü söylemiş olur. “Türk halk şairi kafiyesiz duygularını teganni edemez. Halk şiiri, muhakkak vezinle ve kafiyeyle vücuda gelir. Şiir musikinin hemşiresidir, aletsiz teganni edilemez” (*Yahya Kemal Beyatlı Edebiyata Dair İst. Fethi Enstitüsü yayını 1971, S:132-136*). Yahya Kemal’in halk şiirinde ölçü, kafiye ve redif hakkındaki bu görüşlerinin, Teslim Abdal şiiri için de geçerli olduğu söylenebilir.

TESLİM ABDALLAR OLGUSU

Halk edebiyatımızın temel direklerinden biri olan Alevi/Bektaşî şiirinde kaç Teslim Abdal olduğu konusu hep tartışmalı kalmış; sayıları, adları, yaşadıkları dönem ve yerler kesin olarak açıklığa kavuşturulamamıştır. Araştırmacılardan kimilerine göre dört yada beş, kimilerine göre iki (biri Çorumlu, diğeri Malatyalı) Teslim Abdal vardır. Aslında yazılı edebiyatımızda Teslim Abdal'dan ilk söz edenlerden biri rahmetli Sadettin Nüzhet Ergundur. Değerli araştırmacı Sadettin Nüzhet Ergun, 1930'da yayınlanan **Bektaşî Şiirleri** adlı yapıtında, "Denizli'de namına izafetle bir Bektaşî tekkesinde medfun olan Teslim Sultan Abdal isminde bir aziz vardır. Bu şiirlerin ona ait olduğunu bilmiyoruz" derken bu esrinc Teslîm Abdal'a ait 15 şiiri alır (s:364-376). Daha sonra **Bektaşî Şiirleri ve Nefesleri** adıyla 1944 ve 1955 yıllarında yayınladığı yapıtında (s:96-106) Teslim Abdal'a yine yer verir ama bunlara yeni şiir ve belge gibi şeyler eklemeyiz. Ancak bazı ipuçları vermektan de geri durmaz (7). Ona göre Teslim Abdal:

"XVII. yüzyılın ilk yarısında yaşadığı tahmin olunan Bektaşî şair ve azizlerindendir. Murat IV. devri şairlerinden Kul Mustafa'da bir manzumesinde bu şahsiyetten bahsediyor. Denizli de namına izafe edilmiş bir Bektaşî tekkesinde medfun olan Teslim Sultan Abdal'ın bu şair olup olmadığı hakkında sarıh bir fikir yürütemeyeceğiz.

*XVII. asırdan itibaren yazılan bir çok mecmualarda şiirlerine rastladığımız bu meşhur Bektaşinin bazı nefeslerini dercediyorum"*diyor. (**Bektaşî - Kızılbaş - Alevi Şiirleri ve Nefesleri c :III s:337**).

Diğerk halk ozanlarına olduğu kadar, Teslim Abdal'a da yönelik araştırmalar Cumhuriyet döneminde hızla artar, giderek yoğunluk ve derinlik kazanır (8).

Özellikle, Halkevlerinin varlığıyla birlikte özlü Halk edebiyatı araştırmaları ön sıralara çıkar, ilgi odağı olur. Halkbilimine olan ilgi gittikçe artar, bu konularda araştırma, derleme ve inceleme yapanlar çoğalmaya başlar(9). Ele geçirilen cönklerde, el yazması defterlerde, kendine özgü bir çok derleme çalışmalarında Teslim Abdal'ın adının sıkça geçtiğı görülür.

Vasfî Mahir Kocatürk, 1955 yılında yayınlanan **"Tekke Şiiri Antolojisi"** (10). adlı yapıtında, Teslim Abdal'ın 16. yy. sonlarında ya

da 17. yy. başlarında yaşadığını vurgularken Denizli’de bu adı taşıyan bir Bektaşî tekkesi ve Teslim Sultan Abdal adına bir mezar olduğunu, yazma mecmua ve cönklerde şiirlerine rastlandığını belirtilerek 5 şiirini yayınlanmasına karşın konuya başka hiç bir açıklık da getiremez (s:266-269).

Konuya eğilen diğer bir araştırmacı-yazar ise, **Cahit Öztelli**’dir. Değerli araştırmacı rahmetli Cahit Öztelli, “**Türk Folklor Araştırmaları Dergisi**”nde (4. Cilt s:159, sayfa 73-74, Ağustos 1955) Dedemoğlu ile Alioğlu’nun ilişkisine dikkat çekerek her iki ozanın da **Bedreddünlü** tarikatına mensup, yani Şeyh Bedreddin yanlısı olduğunu, bu iki ozanın şiirlerinden yola çıkarak bir başkaldırı ile ilişkileri bulunduğunu söyler (11). Bu ünlü araştırmacımızın da konuya yeterince açıklık getiremediği görülür. Alioğlu’nu Dedemoğlu’nun müşidi, piri olarak gösteren Cahit Öztelli, yıllar sonra yayınlanan bir başka yazısında Alioğlu, Teslim Abdal, Kul Mustafa, Dedemoğlu ilişkisine özenle dikkatleri çeker (*Folklor Araştırmaları* 8. cilt Sayı:165, Nisan 1963).

Cumhuriyet döneminin araştırma inceleme alanında çalışan ilk kuşağında yer alıp çalışmalarıyla haklı olarak doruklara yükselen rahmetli **Abdülbaki Gölpınarlı**’nın 1963’de yayınlanan “**Alevi-Bektaşî Nefesleri**” adlı yapıtında verdiği bilgiler de S. Nüzhet Ergun’un verdiği bilgilerin tekrarı niteliğini aşamaz. Teslim Abdal’ın dört şiirine yer veren A. Gölpınarlı, ondan farklı olarak “*Gördüm bir bezirgân Yemen’den gelir*” dizesiyle biten şiiriyle Kul Mustafa’nın ve Pir Ali’nin şiirlerine de yer verir (s:52-93-97). Bağlantılarını bu yolla sezinletir (12).

Dördümüzü bir araya sürdüler
Eriş Teslim Abdal gel imdat eyle
Sordular da bol bol zahmet verdiler
Eriş Teslim Abdal gel imdat eyle

Pekin olur gerçek erin kuvveti
Her yerde okunur ismi ayeti
Mümin kullarının yüzü hürmeti
Eriş Teslim Abdal gel imdat eyle

Bize ölüm gömleklerin giydirme
Sırtımızı yad olana dedirme
Aman mürvet katarından ayırma
Eriş Teslim Abdal gel imdat eyle

Gerçekler yanında olmaz müdara
Umarım ki müdarayı gidere
Pirim divand' etme yüzümüz kara
Eriş Teslim Abdal gel imdat eyle

Kul Mustafa siklet geldi üstüme
Mail oldum ala gözlü dostuma
Gelip rakip nittim düştün kastıma
Eriş Teslim Abdal gel imdat eyle

Bu şiirinde Kul Mustafa, üç arkadaşıyla sürüldüğünü, sorguya çekilip zahmet, yani işkence gördüklerini açıkça belirtiyor.

Abdülbaki Gölpınarlı, bu şiire dayanarak Teslim Abdal'la ilgili olarak şunları söylüyor: “*Denizli’de bu adı taşıyan bir merkat vardır. Şiirlerine nazaran bu şair Osmanoğullarıyla Safavilerin savaş devirlerini de yaşamıştır*”(s:19) diyor; gelin görün ki, derinliğine, olaylara, belgelere inemiyor, açıklayıcı bilgileri noksan kalıyor. Kısaca, Gölpınarlı’da bu konuyu karanlıkta bırakıyor, yeni bir şeyler getiremiyor(13).

Çorum ve civarında yetişmiş halk şairleriyle ilgili bir çok çalışması bulunan araştırmacı **Ziya Gürel**, 1980 yılında yayınlanan “**Hak Âşıklarından Değişler**” adlı kitabında Teslim Abdal’ın beş şiirini yayınlıyor, ancak Teslim Abdal’ın yaşamı hakkında yeterli ve aydınlatıcı yeni bilgiler veremiyor (14). Aynı yazarın “**Hak Âşıklarından Âşık ve Dedemoğlu**” adlı yapıtında ise, 18 yy başlarında Çorum yöresindeki bir ayaklanmaya açıklık getirerek âşık Dedemoğlu ile Teslim Abdal arasında ilişki kurmaya çalışıyor (s:12) ama, hiç bir neden göstermeden Dedemoğlu’nun Teslim Abdal’dan sonra yaşamış olduğu sonucuna varıyor (15).

Teslim Abdal kimdir, nerelidir, yaşamı nasıl geçmiştir gibi soruları sağlıklı biçimde yanıtlayabilmek için mevcut bilgileri eleştiri

ve analiz süzgecinden geçirmek, toplanan belge ve bulguları birer birer yeniden değerlendirip yerli yerine koymak gerekir diye düşünüyorum. Öyleyse, duruma doğru yaklaşabilmek, saptanan olguları iyi analiz edebilmek, olgu ve olaylara değişik bir açıdan bakabilmek için şimdiye kadar bu konuda yapılan tüm inceleme ve analizleri özellemek yerinde olur:

Şöyleki; Türk halk şiirinde, araştırmacıların saptadığı **beş Teslim Abdal**'ın varlığından söz edilmektedir. Bunlar:

a) Son yıllara değin rahmetli S. Nüzhet Ergün, Vasfi Mahir Kocatürk, Cahit Öztelli ve Refik Ahmet Sevengil gibi yazarlar, ozanımızın Denizli'de kendi adına izafe edilen Teslim Abdal Sultan zaviyesinde yattığını ve IV. Murat (1612-1640) dönemini gördüğünü, Bağdat'ın fethine (1638) katıldığını söyleyen kaynaklara değer vermişlerdir (14). Ancak bu Teslim Sultan Abdal hakkında elimizde hiçbir belge ve bilgi yoktur. Kim olduğu, yaşamı hâlâ karanlıklardadır(16).

XVII. yy'da yaşamış Teslim Dede, yada Teslim Baba adlı bu halk ozanının asıl adı Mehmet'tir. IV. Murat dönemi Bektaşî azizlerindendir. Yeniçeri ocağının halife babası, yani büyük efendisi idi. Bağdat seferine katılan Teslim Abdal'ın bu aziz kişi olduğu söylenir, hatta bu aziz kişinin:

Teslim Dede, Teslim Baba

Ey kahraman Türk milleti

dizeleriyle başlayan bir mehter marşına da konu olduğu bilinmektedir. Onun da doğum ve ölüm tarihleri belli değildir. Bu kişinin kim olduğu hâlâ karanlıklardadır. Yalnız bu azizin yaşadığı kesindir. Ancak, Teslim Abdal tapşırılmalı şiirlerden hiç birisi bu azize ait değildir.

Rahmetli İbrahim Aslanoğlu "*şüphe götürmez bir hakikattir ki, Denizli'de namına tekke izafe edilen Teslim Sultan Abdal'la Teslim Abdal''ın bir ilgisi yoktur.*" derken konuya kesin şekilde açıklık getirir (17).

Ayrıca bu konuda, Doç. Dr. Bedri Noyan, Mehmet Eröz, Mehmet Özbek, Ali Celalettin Ulusoy, Besim Atalay, İsmet Zeki Eyüboğlu, Prof. Dr. Şükrü Elçin, M. Tefvik Oytan, Sabri Koz gibi bir çok araştırmacı yazar da kitap ve yazılarında Teslim Abdal'dan şöyle yada böyle söz ederek şiirlerinden örnekler yayınlamışlar ise de, ne yazık ki

ozanımız hakkında derinlemesine titiz bir çalışmaya girmemişlerdir (18).

Ancak, bunlardan rahmetli **Bedri Noyan**'ın "**Bütün Yönleriyle Bektaşilik Alevilik**" adlı yapıtının 3. Cildinin 350-351. sayfalarında belirttiği bir yanlışlığa değinmeden geçemeyeceğim. Bu yapıtında Bedri Noyan Dedebaba "**Teslim Abdal**'ın gerçek adı nedir, bilinmemektedir. Bir nefesinde "**Mekânım balçıktır, üstadım: Ali**" diyor ki, bundan bu gün Romanya'da bulunan eski Balçık kasabamızdan olduğunu ve Ali adındaki bir mürşidden nasip aldığını kestirebiliriz. XVI-XVII yüzyıllarda, Kanuni zamanında yaşamıştır. Kanuni: 1494'de doğmuş, 1520'de padişah olmuş, 1566'da ölmüştür. Teslim Sultan Abdal'ın şu şiiri, Kanuni Sultan Süleyman'ın Bağdat seferini (1534-1535) anlatıyor" diyerek şu şiirini verir.

*Arzulamış gelir koca Bağdad'ı
Şah Süleyman başı telli geliyor
Yardımcısı ola Oniki İmam
Önü sıra serdar Ali geliyor*

*Yüzbini birden der "Allahım Allah"
Yüzbini der "lailahe illallah!"
Yüzbin katari var, yüzbin de sipah
Yüz bini de darpli sallı geliyor.*

*Müminler "Hü" çeker münafik erir
Müminin muradın ol Huda verir
Yüzbin de zırh giymiş sipahi gelir
Yüzbini de bahar ballı geliyor*

*Teslim Abdal der ki hey canlar canı
Bunca Süleymanlar dünyada hanı
Yüzbin nutku vardır yüzbin de canı
Yüzbinde kolu kolçaklı geliyor .*

Başitelli-Kavuşu sorguçlu, -sipahi: Atlı asker, suvari-Kolçak:
Kola takılan döğüş aleti, halka şeklinde bir zırh.

Yukarıdaki şiirde adı geçen “*Şah Süleyman*” ise, *Kanuni olabilir öyleyse*” der (19). Ancak, 1. Bağdat Seferi (1534)’de, 2. Bağdat Seferi ise birinciden yaklâşık yüzyıl sonra yani 1638’de Padişah IV. Murat tarafından yapılmıştır. Birinci Bağdat seferine katılan Teslim Abdal hangisidir? İkinci Bağdat seferine katılan Teslim Abdal var mı? Varsa hangisidir? Her iki Teslim Abdal aynı kişi midir? Aynı kişiler değilse, bunun zaman olarak açıklaması nasıl olacaktır? . . . Bu noktalar karanlıkta bırakılmış ne yazık ki, henüz aydınlığa kavuşturulamamıştır.

Ancak, şiirde adı geçen Şah Süleyman’ın Kanuni Sultan Süleyman olmayıp Safevi (İran) şahlarından II. Safi yani Şah Süleyman olduğu düşünülürse durum biraz daha aydınlanır. Çünkü bu şah 1694 yılında ölmüştür. Böylece, Kanuni döneminde Teslim Abdal’ın yaşamadığı, yaşasa bile bu şiiri söyleyen Teslim Abdal olmadığı tarihsel bir olgu olarak karşımıza çıkar.

Hatta Şah Süleyman’ın ölümünden sonra yerine geçen büyük oğlu Abbas birkaç yıl sonra devlet ileri gelenlerince tahtan indirilmiş, yerine geçirilen Kardeşi Hüseyin Şah olmuştu. 1711 yılında kardeşi Hüseyin’e karşı ayaklanan Abbas yenilerek Osmanlılar’a sığınmış, Osmanlılar da gözaltına alarak onu Midilli adasına göndermişler ise de, buradan kaçan Abbas gizlice Bozok sancağına bağlı, Çorum’a gelmiş, Çorum köylerinde topladığı üç bin kişilik silahlı güce dayanarak kendini III-Abbas (Abbas-ı Salis) adıyla İran Şahı ilan etmiş, Bozok sancağı içindeki bazı beylere mektup yazarak destek istemiş, bu durumdan tedirgin olan Osmanlılar bölgede Abbas’ın bu tür ayaklanma ve faaliyetlerini öğrenince derhal bastırmışlardır. Muhtemeldir ki, bu ayaklanmaya katılan Teslim Abdal bu köyde Osmanlılara karşı savaşırken yaralanarak ölmüş ve oraya gömülmüş olabilir (*Hayrettin İvgin, Teslim Abdal nerelidir, Size dergisi Yıl: 10 Sayı: 189 s: 9, Temmuz 1989*). Ziya Gürel de 18. yy. başlarında Çorum yöresindeki bu ayaklanmaya açıklık getirerek Teslim Abdal ve Dedemoğlu arasında bir bağ kurmaya çalışır.

Bu açıklamaları yaptıktan sonra, rahmetli Bedri Noyan Dedebara’nın ‘*Bütün yönleriyle Bektaşilik ve Alevilik*’ adlı yapıtının daha sonra yayına sunulan IV. cildindeki Teslim Abdal Sultanla ilgili bölüme değinmeden geçmek olmaz. Rahmetli Dedebara Bedri Noyan, önceki ciltte yer alan görüşlerini tekrarlamakla birlikte, bu görüşlerine şunları ilave ediyor: Teslim Abdal Sultan’ın, “Denizli’den Burdur’a giden yol üzerinde Denizli’ye yakın bir yerde **Çukur köyü** civarında

yatırı vardır. Yola otuz metre kadar yakın olan yatırın, bir kubbesi ve kubbenin tepesinde taştan bir **Elifi Taç** şeklinde bir alemi vardır. ” diyor, ilaveten de “Yatırda baş taşı, kitabe yazı yoktur” tümcesini yazıyor. Bu saptamadan sonra Bedri Noyan şu görüşlere yer veriyor: ”Sayın **Cahit Öztelli**, Teslim Abdal’ı Alioğlu’nun müridi olarak gösterirler ki, Dedemoğlu da yine bu zattan nasiplidir. Dedemoğlu mürşidi (aydınlatıcısı) Alioğlu’ndan söz eden bir şiir yazmıştır. Teslim Sultan Abdal bu nefese bir nazîre (bezek) yazmak suretiyle aralarında bir ilişki bulunduğunu açıklamıştır. Bu şiire bakarsak Öztelli haklılık kazanmaktadır. Çünkü, Alioğlu Şeyh Bedrettin müridlerindendir. Alioğlu Şeyh Bedrettin müridi olunca, onun kendisinin müridlerinin de bu düşüncede olması gerekir” dedikten sonra şu tarihi saptamayı da gündeme getirir: ”17. Yüzyılın başlarında **Aziz Mahmud Hüdâyî**, padişaha yazdığı bir mektupta Rumeli Batınîleri, yani Bedrettinîler hakkında Hızır Paşa’nın bilgi vereceğini açıklar. Bedreddin müridi de padişahı kuşkulandıracak derecede olmalı ki Alioğlu, Teslim Sultan ve Dedemoğlu kendilerine yapılan baskı ve koğuşurmalarından söz ederler. Bu nedenle 17. yüzyılda tasavvuf yolu erleri gizli çalışmak zorunda bırakılmışlardır.

Şiirlerinden de anlaşılmaktadır ki Alioğlu, bir başkaldırının lideridir ve Dedemoğlu ile Teslim Sultan Abdal onun müridleridir. Bunlar kendilerini koğuşurmaktan kurtarmışlardır. Rumeli’de bu koğuşurmalar bir süre daha sürmüştür.

Teslim Abdal’ın bir zamanlar Rumeli’de dolaştığını düşündürecek dizeleri de vardır: “*Gönül kuşunu Urum’a uçurmasından*” söz eden dizeler gibi. . . ” demektedir.

Değerli bir araştırmacı olan Bedri Noyan, .Denizli’nin Çukur Köyünü ziyaret etmiş; “Çukur köyünün 500 metre kadar ilerisindeki mezarlık ortasında taş duvarlı, kiremit çatılı, iç tabanı ve sandukası beton bir yapı var. Sandukada üzeri örtülü, üstünde mendil, baş örtüsü gibi şeyler var. Kapı yanındaki niş içinde bir mum yatırı aydınlatmakta. 1837 yılındaki kayda göre mezarın üstü ve yanları açılmış. Yatırın sonradan yapıldığı anlaşılıyor. ” saptamasında da bulunuyor (20).

b) Bir başka Teslim Abdal daha vardır ki; Onun mezarı, Trakya'da Keşan’a bağlı Teslim Abdal köyündedir (*Hayrettin İvgin, Size Dergisi, Yıl:10, Sayı:189 Temmuz 1989, S:9*).

c) Diğer bir Teslim Abdal ise, Çorum ili Mecitözü ilçesine bağlı Teslim köyünde medfundur, makamı o köydedir. Çorumlu Teslim Abdal, Teslim Abdal köyünde medfundur. Köyün önceki adı Teslim Abdal değildir. Mecitözü ilçesi Teslim köyündeki bu ozanın kimliği ile ilgili ilk ipucu ise, Sivas Müzesinde bulunan “Bektaşî Tekkelerinin Teftişi” adlı defterde mevcuttur. Bu defterdeki nota göre: o tarihlerde Sivas sancağının Mecitözü kazasındaki Teslim Abdal zaviyesi vakfının ba-berat-ı hümayün cvlâdiyet ve meşruiyet üzerine müteveli zaviyadarları Osman ve Himmî ve Hasan namen ile elli bir ve elli iki senelerinde (H. 1251-1252=M 1835-1836) mahsuben rüyet-i muhasebi defteridir ki bervechi ati zikr ü beyan olunur” ilk kez İbrahim Aslanoğlu’nun bulup gün ışığına çıkardığı bu defterde devamla ”Vakf-ı mezburun vakfiyesi na-mevcud ve türbe-i şerifi karye-i mezkurda olup civar erbaadan ibaret olduğu ve hazilat-ı mezburu merkumun ahz ederek hanelerin zaviye ittihaz edip derununda in’am-ı taam edegeldiklerine şerh verildi” denilmektedir. . (İbrahim Aslanoğlu, *Söz Mülkünün Sultanları*, s:184)

Bu defter, Yeniçeri Ocağı’nın kaldırılıp Bektaşî tekkelerinin kapatılması üzerine sonradan Padişah II. Mahmut’un emriyle düzenletirilmiş resmi belge niteliğindedir (21).

Değerli araştırmacılar rahmetli İbrahim Aslanoğlu ile sayın Hayrettin İvgin yukarıda verdiğimiz 1835-1836 yıllarında yazıldığı anlaşılan raporun konusu olan köye 19. 6. 1982 tarihinde gitmişler, türbeyi ve mezarı incelemişlerdir (*Sivas Folklor Dergisi* s:31; *Türk Folkloru Dergisi* sayı:39). Bizzat gördüğüm Sayın Hayrettin İvgin mezarın bir makam olduğu kanaatındadır. Sayın İvgin bana, köyde Teslim Abdal’ın kim olduğunu bilenler olmadığı gibi, halen Çorum ilinin Mecitözü ilçesine bağlı olan Teslim Abdal köyündeki vakıf yada zaviye ile ilgili raporun düzenlendiği tarihlerde Sivas iline bağlı bulunan bu köyde Teslim Abdal’ın doğduğuna, yaşadığına, orali olduğuna dair her hangi bir kayıt, belge ve bulgu da elde edilemediğini, hatta köyde Teslim Abdal soyundan gelen yakınlarının da yaşamadığını saptadıklarını, bunun aksini gösterir-en ufak bir delil, hatta söylenti bile bulunmadığını bildirmiştir. Her iki değerli araştırmacımızın saptamaları olası bir durumu vurgulamaktadır. Bu olası durum, Teslim Abdal’ın, burada bir savaşa katılarak yaralanmış olabileceği, müritlerinin de sonradan ona bir makam mezarı yapmış olabilecekleri varsayımdır (22).

İbrahim Aslanoğlu'nun belirlemesine göre, Teslim Abdal'ın adı yalnız iki şairnamede geçiyor ise de, bunların ikisinin yazılışı da XIX. yüz yılın ikinci yarısıdır (23).

Yine anılan bu belgede, Teslim Abdal'ın köydeki soyundan, sopundan boyundan da hiç söz edilmemektedir.

Hak âşıklarından Aşiki ve Dedemoğlu'nu anlatan yapıtında Ziya Gürel, Çorum yöresinde 18. yy. . başlarında çıkan ve yukarıda değindiğimiz bir ayaklanmaya Dedemoğlu ve Teslim Abdal'ın da katıldıklarını söyleyerek devamla: “Çorum İli sınırları içinde “Teslim Abdal” adlı bir köy vardır. Bu ilde görevli olduğumuz zaman bu köye gidememiş idik. Ancak; köye adını vermiş olan böyle bir kimsenin o köyde bir yatırı olacağı bellidir. Halbuki; “Bektaşî Şairleri” adlı eserde Denizli’de bir Bektaşî Tekkesinde “Teslim Sultan Abdal” adlı bir mezar olduğu Abdülbaki Gölpınarlı’nın “Alevî ve Bektaşî Nefesleri” adlı kitabında da bu olgu belirtilmektedir. Biz bu iki mezardan birinin “Makam” olabileceğini sanıyoruz” diyor (24).

Küstah Oğlan adındaki âşıkın ünlü âşıkları sıralayan deyişinde, Teslim Abdal’dan, Hatai, Pir Sultan Abdal, Kul Himmet ve Nesimi’den sonra söz ederek “Atası Şeyh Ahmet Teslim Abdal’ı” dizesiyle değerlendirdiğini görmekteyiz. Ondan daha yakın bir zamanda söylenildiği anlaşılan, **Pir Yakup** adlı âşıkın bu nitelikteki deyişinde ise: “Teslim Abdal bülbül gibi şakıdı/ Himmeti çok idi gölde bir zaman” denilmekteydi. **Gölde** himmetinden söz edildiğine göre, yaşamı Denizli yöresinde ya da göl, ırmak bulunan bir yerde geçmiş demektir. Çorum ilindeki Teslim Abdal köyünün bir göl ya da ırmak ile ilişkisi yoktur(*Can Yoksul, ag y s:128*).

“Bektaşî Şairleri” adlı eserdeki deyişler arasında bulunan deyiş ozanımızın zamanını belirtmeye elverişli görünmektedir. “Arzulamış gelir koca Bağdatı / Şah Süleyman başı telli geliyor” dizeleriyle başlayan bir deyişte geçen Şah Süleyman’ın Safevî şahırlarından II. Safi’nin takındığı unvan olduğu, “Alevî-Bektaşî Nefesleri” adlı eserde bildirilmektedir (25). Tahta geçişi 1667, ölümü 1694 olarak gösterildiğinden, ondan söz eden Teslim Abdal’ın 17. yüzyıl ortalarında yaşamış olduğu kestirilebilir (*Hak Âşıklarından Deyişler s. 737 Olgaç Matbaası, Ankara 1980*). Ziya Gürel devamla aralarındaki ilişkiyi belirtmek isterse de Dedemoğlu’nun Teslim Abdal’dan sonra yaşadığı ondan genç olduğu kesindir (*Can Yoksul, İki Alevî Şairi: Teslim Abdal ve Kul Yakup, Avrupa Alevilik Araştırmaları Dergisi, Yıl 1, Sayı 1, S. 120-158*). Rahmetli Cahit Öztelli de şiirlerden yola

çıkarak ve bir ayaklanmadan söz ederek Dedemoğlu ile Alioğlu'nun ilişkisine dikkati çeker (*Türk Folklor Araştırmalar c: 4 s: 1159; c: 8, Sayı 165, Nisan 963*). Alioğlu'nu Dedemoğlu'nun piri, mürşidi sayarsa da konuya tam bir açıklık getiremez. Ama Alioğlu, Teslim Abdal, Kul Mustafa, Dedemoğlu ilişkisine bir sonraki yazısında da değinir (26).

Alioğlu'nun mürşidi olan **Ahu Baba**'nın kimliği hakkında elimizde kesin bilgi ve belgeler yoktur. Eğer bu şahıs Diyarbakırlı Ahu ise, Teslim Abdal'ın XVII. yy. da yaşadığı kesinlik kazanır. Ahu'nun asıl adı Ali'dir, Diyarbakırlı'dır. Yeniçeri iken dervişliğe ve Bektaşiliğe meyletmıştır. Ahu, şiirlerinde Alevi-Bektaşî töresi gereği Ali, Oniki İmam, Ehlibeyt ve tarikat gibi konulara değinir. Dört ilke öğretisine inanmış biridir (İnsanın *toprak-su ateş-yel'den*) oluştuğu kanısındadır. Şiirlerinde evrende herşey bu dört ilkeden oluşmuştur der. İnsanın içsel bilgileri sezgi yoluyla ve içe kapanışla elde ettiğine inanır. Şiirlerinde bunu vurgular. İnsan ile evren arasında yapısal bir özdeşlik söz konusu olduğuna inanır. Yeni Platonculuğa değin uzanan bir yol izleyen Ahu, bunu şiirlerinde vurgular. Uzam ve zaman uzaklıklarını yıkararak, tüm sınırlandırmaları bir bir aşip ilk oluş anına ulaşarak Tanrı ile bir olup sırlaşır, mitos yüklü şiirler yazan biri olan Ahu aynı zamanda çalgı eşliğinde çalip söyleyen bir âşıktır da. Teslim Abdal'la bağlantısı böyle biliniyor (*İ. Özmen Alevi-Bektaşî Şiirleri Antolojisi c. III s:60-63*); yine aynı çağda yaşadığı kesin olan **Küstahoğlu** bir şiirinde:

*Musa-yı Kâzım'a diyelim beli
Ol koca Samut'tan içelim suyu
Atası şeyh Ahmet Teslim Abdal'ı
Muhammet Ali'ye talip et bizi*

*İmam Rıza'dan ışığın doldu
Dergahtan yad etme eksüklü kulu
Sır olup sırda kalan er **Derviş Ali**
Muhammet Ali'ye talip et bizi*

Şiirde anılan Teslim Abdal atası Şeyh Ahmet'le birlikte anıldığı, Teslim Abdal'ın şiirde geçen Koca Samut, gerçekten şiirde sır gibi anılan Derviş Ali'den söz edilmekle Teslim Abdal'ın Şeyh Hasanlı

olduğu vurgulanıyor. Şiirde 12 imamla birlikte 12 ünlünün de adı anılıyor.

Şiirin tamamını, fakirin *Alevi-Bektaşî Şiirleri Antolojisi*, adlı yapıtın 5. cilt 690. sayfasında bulabilirsiniz (27).

Teslim Abdal, yine bir şiirinde yer alan;

Pirim Alioğlu'ndan bize gel oldu

Mürşit duydu müşkül işim halloldu

Dizeleriyle pirinin, mürşidinin Alioğlu olduğunu açıkça ifade eder. Başka deyişlerinde de Züldan Muhammet ile Dedemoğlu'nun arkadaşı olduğu vurgulanmaktadır. Alioğlu, bir şiirinde Ahu Baba'dan şöyle söz eder:

Alioğlu gibi var mıdır asi,

Sanma geldim affet hasların hası

Ahu Baba derler hem din ulusu

Mürüvetten göz, gönülden düşürme

Teslim Abdal'ın Ahu'ya büyük değer verdiği apaçıktır, bellidir; anılan şiir ile de bu somut hale gelmektedir. Öyleyse kesin olarak, Ahu onun piridir, mürşididir diyebiliriz.

Alioğlu, ateşli bir ihtilalci, tarikat kurallarını çok iyi bilen Bektaşî inançlarına daha çok eğilimli, ancak önemli bir nefesinde ünlü Simavna kadısı oğlu **Şeyh Bedrettin** (1358-18. 12. 1416 yada 1420) için “Serez'in Şahı” ve “pirim” diyerek Serez'e gittiğini, gizli bir toplantıya katıldığını başka bir şiirinde belirten ve 17. yy. da yaşadığı anlaşılan Alioğlu'nun ise, nereli olduğu, gerçek kimliği kesin olarak bilinmiyor.

Ol alemi akvan yaratılmadan

Evvel yokken vara uğradım geldim

On sekizbin alem, dünya yoğ iken

Kamildeki nura uğradım geldim (aynı yapıt c:3 s:83-84)

. . . . yada

Çağırdım Hak bir Muhammet Ali

Balım Sultan, Hacı Bektaşî Veli

Mürüvvet erenler günahkâr kulu

Erenler indinde yüzden düşürme.

*Alioğlu gibi var mıdır asi
Sana geldim afv-et hasların hası
Ahu Baba derler hem din ulusu
Mürüvetten, göz, gönülden düşürme*

diyerek inançlarını, yolunu, tarikatını, yol silsilesini açıkça göstererek vurgular (28).

Kul Mustafa, Kayıkçı Kul Mustafa'dan ayrı bir kimsedir. İlk kez **Nazmi Tuğlu**'nun yayınlandığı '*Çorum Tarihi ve Coğrafyası*' (1927) adlı yapıt, Kul Mustafa'nın destanı ile Teslim Abdal'la ilişkisi olduğu sanılan Çorumlu Kul Mustafa'nın yaşadığı yer ve dönemle ilgili bilgiler içermektedir (29). **Saadettin Nüzhet Ergun** iki Kul Mustafa'dan söz eder: Bunlardan birinci Kul Mustafa'nın, Sultan IV. Murad'ın Bağdat Seferine katıldığı, Bağdat fethi sırasında şehit olan Acemi oğlanlardan **Genç Osman**'a bir koşma yazdığı bilinmektedir. O dönemde Yeniçeri teşkilatının 66. ortada postnişini olan Teslim Sultan'da bu sefere katılmıştır, şiirlerindeki ifadelerden öyle bir sonuca varıyoruz. Kul Mustafa, Teslim Abdal için aşağıdaki şiiri yazmıştır. Yeniçeri ocağından emekli olduktan sonra Anadoluyu köy köy dolaştığı söylenen Kul Mustafa Bedreddünlü tarikatına mensup olabilir. Nereli olduğu, kim olduğu kesin olarak bilinmiyor. Kayıkçı Mustafa ile Kayıkçılar Mustafası'nın da ayrı kişiler olduğu açık ve kesindir. Dahası Kul Mustafa, Teslim Abdal'ın talibidir.

Kul Mustafa yine bir şiirinde:

*Sene bin ikiyüz seksen iki de
Bir gammaz çoğaldı bir de dil iti*

diyor ama araştırmacı **Muhammed Beşir Aşan**, Fırat Üniversitesi'nin Elazığ'da düzenlediği "*Fırat Havzası Yazma Eserleri Sempozyumuna*" 5-6 Mayıs 1986'da sunduğu "**Tabanbükü (Şeyh Hasan) Köyü Mezarlıkları**" adlı inceleme yazısında köydeki Teslim Abdal mezarlığında, Kul Mustafa'nın, prizmatik sandukalı, kesme taştan yapılmış baş ve ayak şahidelerinin kenarlarında çıkıntı ve ortada takke motifi bulunduğunu, baş şahidesi ön yüzündeki kitabe de ise, "*İntikale ila Rahmetillahi El-Merhum El-Mağfur Seyyid Ali bin Seyyid Kul Mustafa sene 1230*"

"Seyyid Kul Mustafa oğlu Seyyid Ali Allah'ın rahmetine göçtü sene 1230/1814 m" yazısını saptar. Aynı mezarın ayak şahidesinin bir yüzünde güneş ve ay'ı simgeleyen (Rozet) motifi bulunmaktadır (30).

Ozan Kul Mustafa ile bu Kul Mustafa zaman itibariyle aynı kişi olamazlar. İki Kul Mustafa'dan hangisinin önce hangisinin sonra yaşadığı konusunda tam bir açıklık bulunmamaktadır.

Aslında şu bir gerçek ki, Mecitözü'nün Teslim Abdal köyü bu ismi sonradan almıştır. Teslim Abdal'ın bu köyde yaşadığı da kesin değildir. Teslim Abdal'ın katıldığı varsayılan olayda, o yerden geçtiği yada savaşta, bir ayaklanmada orada yaralandığı veya orada adına bir makam mezar yapılmış olduğu, zaviye kurulduğu düşünülebilir isede, Teslim Abdal'ın o köyden olmadığını kesin olarak söyleyebiliriz. Çünkü köyde uzak yakın hiçbir akrabası, akrası olmadığı gibi soyunu boyunu bilen duyan kimseler de yoktur. Mevcut şiirlerin ona ait olduğunu gösterir hiçbir kayıt, belge, bilgi ve olgu da bulunmamaktadır.

d) Teslim Abdal'ın Elazığ'ın Baskil ilçesine bağlı Fırat ırmağı kıyısındaki **Şeyh (şih) Hasan-** yeni adıyla **Tabanbükü** köyünden olduğu, bu köyde doğup büyüdüğü, soyunun, sopunun ve mezarının bu köyde bulunduğu iddiasına gelince, öncelikle bu köyle ilgili iki araştırmadan söz etmeden önce köyden, köyün tarihçesinden söz ederek konuya girmek istiyorum.

Şeyh Hasan köyü, Elazığ'ın Baskil ilçesine bağlıdır. Halen bu köy, Karakaya Barajı suları altında kaldığı için yer değiştirerek baraj alanı dışına çıkarılmış aynı yörede yeni bir yerleşim alanına taşınmıştır.

Şeyh Hasan (Tabanbükü) köyü, 1927 yılına kadar ve Osmanlılar döneminde Malatya'ya bağlı bir köydü. Malatya ilimiz önceleri Diyarbakır eyaletine bağlı bir livalık iken, sonraları Harput'a bağlı bir sancak haline getirilmiştir. Şih Hasan köyü, anılan dönemlerde Malatya sancağına bağlı Muşar bucağı sınırları içerisinde kalmakta idi, yani halende, Fırat ırmağının doğu yakasındadır. Şih Hasan köyünün halkı tamamen Türkmen ve Alevidir. 1530-60'larda yerleşim alanı bir köy olduğu aşağıdaki iki belgeyle doğrulanmaktadır. 1927 yılında yapılan idari düzenleme sonunda, bu köy, Malatya'dan alınarak Elazığ'ın Baskil ilçesine bağlanmıştır. Bu kısa açıklamalardan sonra, köy hakkındaki iki belgeden söz etmek istiyoruz:

I. BELGE

Bu belgelerden ilki, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesinden **Doç. Dr. Refet Yinanç** ile **Yardımcı Doç. Dr. Mesut Elibüyük**'ün hazırladıkları Hicri 967/1560 miladi yılında yazılmış *"Kanuni Devri Malatya Tahrir Defteri"* nin yayımlanmasına ilişkin aynı adlı yapıtta

1530 tarihinden 1927 yılına kadar Malatya Sancağının Muşar bucağına bağlı olan Şeyh Hasanlu köyü ile mezrası Birmelik hakkındaki resmi tahrir kaydını aynen sunuyoruz (32):

95-Karye-i Şeyh Hasanlu'maa mezraa-i Horik ve üç bölük mezra-i Veledi tabi-i Muşar, hass-ı şahi.

<i>Neferan</i>	: 166
<i>Hane</i>	: 105
<i>Çift</i>	: 18. 5
<i>Ekinlu</i>	: 3
<i>Bennak</i>	: 65
<i>Mücerred</i>	: 61
<i>Hasıl-ı kısım-ı min el hums</i>	: 5. 485
<i>Hinta keyl</i>	: 300-1. 500
<i>Şa'ir keyl</i>	: 150-450
<i>Resm-i çift</i>	: 925
<i>Resm-i bennak</i>	: 780
<i>Resm-i ekinlü</i>	: 54
<i>Resm-i mücerred</i>	: 366
<i>Resm-i tapu ve deştbanı</i>	: 80
<i>Adet-i ağnam</i>	: 500
<i>Bad-i hava maa resm-i arusane:</i>	830

145-Mezraa-i Birmelik, der nezd-i karye-i m. , tabi-i m. , hass-ı şahi

<i>Hasıl</i>	: 300
--------------	-------

Karye-i mezburda Şeyh Ahmet Tavil nam aziz medfun olup ibtida fethi hakanide kitabet olunan vilayet defterinde mezar-ı mezbüreye vakıf yazulmayub ve reayasından kimesne muaf kayd olunmayub, sonra sade-i piri vilayet kitabet eyledükde vakıf defterinde mezkur köy ile dört pare mezraa-i mezbüreyi vakıf kayd eyleyüb ve yigirmi sekiz nefer kimesne için muafdır deyu şerh verüb, amma mufassal defterinde mezariyi kayd itmeyüb ancak karye-i Şeyh Hasanlu'nun iki başun vakıf yazub ve on üç nefer kimesneyi muaf eyleyüb, ellerine

*suret-i defter vermiş ve dergah-ı mualladan vilayet defteri mucibince deyu otuz bir nefer kimesne muaf olmak için hükm-i şerif sadeş olunmuş, bade haliye nişancı olan Mehmed Beg Efendiyle bu kulları vilayet-i mezbüreyi kitabet eyledüklerinde mezkur taife vakıf defteri suretin ifna idüb, ancak mufassal defter suretiyle karye-i Şeyh Hasanlu'yu taleb itdüklerinde ibtida defterde timar olup sonra sadeş-i piri vakıf yazduğı vukuu üzere der devlete arz olundukta hassa-i hümayuna kayd olunması buyurulub nihayet yol üzerinde olup ayende ve revendeye hizmet eyledükleri mukabelede eski defter mucibince on üç nefer kimesne emri şerifle muaf yazılmış idi. Sonra Ahmet Paşa zamanında mezkurlar **Haleb'e gelüp şart ve şekavet** eyledüklerinde giru vakıfları verilmeyib, amma otuz altı nefer kimesne için sahih-i mezkür-i azizin evladındandır deyu niza' eyledüklerinde ol otuz altı nefer muaf olmak için hükm-i şerif verilmiş. Haliya teftiş olundukta **Karababa**'dan aşağı yazılan yüz yirmi yedi nefer kimesne cümlesi hukuk ve rüsum virmeyüb ve sabıkan ol dört mezraayı köy yeridür deyu ifna idüb, ancak köyü taleb idüp virilmeyüb hass olacak ellerinde olan eski vakıf defteri mucbiince inayet olunan hükm-i şerifi ibraz idüb ol dört mezraa hass oldu deyu hılaf-ı desterr-i hakani anları tasrif idüb ve köyün olunca yerin dahi ol mezraalar yeridür deyu niza eyleyüb zikrolunan yüz yirmi yedi nefer kimesne muaf olmağa müstehak-ı sülehadan olmak değil, daima fitne ve fesatdan hali olmayup ve haramzadelerin himayet eyleyüb ehl-i örf eline virmedükleri baiden mezraalar emr-i sabık mucibince karye/i mezbür ile hassa-i hümayuna kayd olunub ve muafiyetleri ahvali yazılmayıp meşkük konuldu. Beher hal der devlete varub şikayet itmeleri muarızdır; her nica ferman olunub emr-i şerif inayet olunursa mucubiyle amel oluna. (s. 102-103).*

Ayrıca, Malatya üzerine çeşitli araştırmaları bulunan sayın Adnan Işık, "**Malatya 1830-1919**" adlı yapıtının 622. sayfasında, eskiden beri, "*Şeyh Hasan köyünün o bölgede, Fırat nehri üzerinde gemi çalıştırılan üç sefinden biri olduğunu*" vurgulamaktadır (33).

II. BELGE

Konumuzla ilgili olarak değinmenin yararlı olacağına inandığımız diğer belge ise;

Elazığ Fırat Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih bölümünde uzman olarak çalışan **Muhammed Beşir Aşan**'ın yaptığı araştırma ve inceleme sonucu hazırlayıp 5-6 Mayıs 1986 tarihleri arasında

Elazığ'da düzenlenen ve sonradan yayınlanan "*Fırat Havzası Yazma Eserler Sempozyumu*" adlı toplantıya sunduğu "**Tabanbükü (Şeyh Hasan) Köyü Mezarlıkları**" adlı tebliğdir.

Karakuyu Burajı göl alanı içinde kalan kültürel ve tarihi varlıkları tesbit ve kurtarma amacıyla, 1984-1986 tarihleri arasında Baskil ilçesinden 65 km uzakta ve Fırat ırmağı yakasında olan Tabanbükü (şeyh Hasan) köyündeki iki mezarlıkta çalışmalar yapan tarih uzmanı **M. Beşir Aşan**, hem Teslim Abdal'ın soyu, sopu; doğum ve ölüm yeri ve tarihleri ile şiirlerinde geçen kişi ve yer adlarına ışık tutacak, önemli bilgileri verebilecek nitelikte bir çalışma yapmıştır.

Sayın Aşan, bu tebliğinde, Tabanbükü köyünün coğrafi ve fiziksel yapısı ve durumu hakkında yeterli bilgiler verdikten sonra, köyün tarihi gelişimine, coğrafi ve sosyal özelliklerine büyük etkisi olan iki mezarlıktan söz ederek, iki bölüm halinde bu iki mezarlıkla ilgili olarak yaptığı inceleme ve araştırmaları sunmaktadır.

Bu mezarlıklardan birincisi **Ahmet Yesevi (Garipler) Mezarlığı**, diğeri ise **Teslim Abdal Mezarlığı**'dır. Konumuz itibariyle bu iki mezarlıklarla ilgili bölümlere ayrı ayrı ve kısaca değinmek de yarar görüyoruz.

a) Yesevi (Garipler) Mezarlığı

Bu mezarlık köyün en eski mezarlığıdır. Köy yerleşim alanının kuzey doğusundadır.

1) Mezarlığın ortasında Ahmet Yesevi'ye ait olduğu söylenen ve onun adıyla anılan bir türbe vardır. Ama türbe adının gerçeğe ve tarihi olgulara uymadığını söylemek gerekir; türbe kapısı üzerinde yazılı mermer bir levha bulunmaktadır. Bu levha yeni yazı ile yazılıp sonradan kapı üzerine asılmış olup "**Pir-i Piran ser çeşme-yi Mürşidan Hoca Ahmet Yesevi D:1103 Ö:1163**" yazılıdır. Türbenin içinde yan yana iki mezar bulunmaktadır. Mezarların ikisi de uzun ve görkemlidir. İkinci mezarın Ahmet Yesevi'nin kardeşi Şeyh Hasan'a ait olduğu söylenmektedir. Ahmet Yesevi'ye ait olduğu söylenen mezar bir makam mezardır. Ahmet Yesevi'nin Anadolu'ya gelmediği tarihi bir gerçek ise de; bu köy halkının inanç yönünden kendilerini Ahmed Yesevi'ye yakın gördükleri de yadsınamaz.

Hicri 1301 tarihli **Mamuratü'laziz (Elazığ) salnamesi** ile diğer bazı salnamelerde "**Şeyh Hasan Baba**", "**Şeyh Hasan Rezzaki**" adları ile anılan bu mübarek zat, yukarıda aslını verdiğimiz vergi kaydında

ise, “Şeyh Hasan Tavil” namıyla anılmaktadır. Gerçek kimliği hakkında yeterli bilgi yoktur (34).

Zaten köyün ismi de, türbe içindeki, ikinci mezarda yatan şahsın ismine izafeten Şeyh Hasan olarak adlandırılmıştır. (s:2)

II) İkinci türbe kapısının üstünde Arapça “Lailaheillallah Muhammed Resulullah” yazılıdır. Bu türbedeki mezarın baş şahide taşında mezarda yatan şahsın künyesi yazılıdır. Eski yazı ile yazılmış bu künyede “*intakale ile rahmetillahi El-Mağfur Derviş Ali Bin Süleyman Dede bin Teslim Abdal*” yazısı bulunmaktadır. Ayak şahide taşının iki yüzü de işlenmiş olup bir yüzüne kandil motifi işlenmiş, diğer yüzüne kitabe yazılmıştır.

Tarih yazılı kitabesinde, Arapça yazı ile “**Hüve Allah, fi isneyn ve'l aşeretü, şebne fi şehr-i şaban-ı şerif sene seb'e ve semanune mie ve elf**” tümcesi yazılmış olup bu tarih miladiye çevrildiğinde “1773 yılının Ekim ayının 21 salı gününe tekabül eder ki; bu mezarın, Ahmet Yesevi soyundan gelen ve köyün diğer mezarlığında bulunan Teslim Abdal'ın torunu Derviş Ali'ye ait olduğu anlaşılır (s:3) denilmektedir (35).

Köylülerden öğrenildiğine göre, Teslim Abdal'dan sonra bu mezarlığa hiç gömü yapılmamıştır. Öyleyse, bu iddiaya dayanarak Teslim Abdal'ın oğlu Derviş Ali'nin kendisinden önce öldüğü tahmininde bulunabiliriz.

Sayın Muhammet Beşir Aşan, bu mezarlıktaki diğer mezarların yapılış, süsleme özellikleri itibariyle, Selçuklu taş ve mezar işçiliği yönünden birçok benzerlikler taşıdığını vurgulayarak, Garipler mezarlığındaki bir mezar kitabesinin H. 740 Ramazan ayını- Miladi 1340 yılı Mart ayını taşıdığını, mezarlığın bu değin eski olduğunu belirtir (s:4).

Bir diğer mezar taşında ise, Hicri Şevval 757-Eylül 1356 Miladi tarihe tekabül eden şahide bulunduğunu, böylece köyün en azından 12. yy. dan beri iskan edilen bir yerleşim alanı olarak ortaya çıktığını söyler (36).

Değerli araştırmacı Aşan, bu incelemesinde İmam Musa-yı Kâzım'a ait bir söylenceye de yer vererek “*Türklerin Anadolu'yu yurt edinmelerinde, ilahi bir yönlendirmenin tahakkuk edişi görülür.*” (37) diyerek mezarlarda görülen “**Kandil**” ve “**Rozet**” motiflerinin Türkistan'da ve Güneydoğu Anadolu'daki bazı mezarlarda da

görülmekte olduğu vurgulamasını yaptıktan sonra “*Musa-yı Kâzım'ın (Horasan erenlerinden) Horasan'dan attığı ucu yanmış köşegi odun, Gaziantep'in Kalealtı semtine düşer, orada ulu ağaç yetişir, şeyh de oraya yerleşir (Huluk Nurbaki, Türkistan'dan Türkiye'ye Anadolu Müzesi, s: 47-48)*” örneğini verir ise de, Horasan Erenlerinden biri olarak gösterilen Musa-yı Kâzım Horasan erenlerinden olmayıp son peygamber Hz. Muhammed soyundan gelen yedinci imamdır (38).

Araştırmacı yazar, mezarlardaki kandil motifine İslam aleminin en büyük tarihi mezarlığı olarak nitelendiren Ahlat'taki 649/1251 tarihli mezar taşlarında da rastlandığını belirtir (s:6). Kaldı ki, kandil motifi Alevi/Bektaşî tarikatı içerisinde “*çerağ yakma*” işlevini üstlenmiş kişileri de simgeler. Kandil ve çerağ yakma gibi olgular, Yesevîlik tarikatının Anadolu'ya girdiğinin bir işareti sayılmalıdır. Zaten bu ve benzeri motif ve olgular Bektaşîlik tarikatı aracılığı ile Osmanlılar döneminde de Anadolu'da mezar süsü motifi biçiminde sürüp gitmiştir (39).

Bütün bunlar, VII. yy. dan itibaren Anadolu'ya Müslüman ve Türk göç ve akınlarının yoğun biçimde yöneldiğini gösteren bulgu ve işaretler olarak değerlendirilmelidir.

Ancak, Ahmet Yesevî (Garipler) mezarlığındaki birinci türbe içinde bulunan ve birisi Ahmet Yesevî'ye ait olduğu öne sürülen iki mezarın da makam mezarlar olduğu, Ahmet Yesevî'ye duyulan derin saygı ve bağlılık ile bu köydeki bazı ailelerin kendilerinin Ahmet Yesevî soyundan geldiklerine inanmalarından kaynaklanmaktadır (40). Yesevîlik ve onun Anadolu'da devamı niteliğinde olan Bektaşîlik tarikatına mensup olduklarını; yol silsilelerinin de Ahmet Yesevî'ye ulaştığını kabul etmelerinden kaynaklandığını ileri sürmede bir sakınca ve yanlışlık bulunmadığını, Ahmet Yesevî'nin bugün bilinen Türbesinin Semerkant'ta olup Timurlenk tarafından yaptırılmış olduğunu açık biçimde söyleyebiliriz. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan “*İslam Ansiklopedisi*”nin (Ahmet Yesevî maddesi c:1 s:189). Ahmet Yesevî'nin Anadolu'ya geldiğine dair elde hiç bir belge ve bilgi bulunmamaktadır (38). Ancak, rahmetli Fuat Köprülü'nün ünlü *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar* adlı yapıtında, Evliya Çelebi'ye dayanarak belirttiği gibi “*Seyhun vadisinden ve Harizm'den bozkırlara ve Bulgar sahasına yayılan Yesevîlik galiba Moğol istilası neticesinde, Horasanda mevcudiyetini gösterdikten sonra, 13. asırda Anadolu'ya girmiştir. Yesevî şeyhlerinin bazen dervişleri ile beraber küçük zümreler halinde göç*

ettiklerini, bunların gittikçe azalması ile beraber 14. asırda da devam ettiğini” belirtir (s:53, 55, 395). İşte Tabanbükü köyünde yatan erenlerin de Anadolu’ya seller gibi akıp gelen bu Horasan erenlerinden bir bölümü olduğunu söylenebiliriz.

Sayın Aşan anılan tebliğinde, bu mezarlar için, Garipler Mezarlığındaki mezar taşları, Tabanbükü köyünün Türk iskan hareketinde pilot bir bölge görevi yaptığı sonucuna varır (40).

b)Teslim Abdal Mezarlığı

Sayın Muhammet Beşir Aşan tebliğinde Garipler Mezarlığı, uzun süre kullanıldığından yeterli olamayınca köyün batı yönünde Teslim Abdal mezarlığının oluşturulduğunu, bu mezarlıkta bir türbe bulunduğunu; türbede Ahmet Yesevi soyundan geldiği söylenen Teslim Abdal isimli şahsın mezarı ile oğlu Seyit Kalender’e ait bir mezarın daha olduğunu belirtir. Türbe kargir bir yapıdır, üst örtüsü kubbelidir. Etrafı betonla sonradan sıvanmış olduğu anlaşılan iki mezarında şahideleri tahtadandır, üzerlerinde süsleme elamanı bulunmayıp sadedir. Bunlar mezarların sonradan yapıldığını göstermektedir diyebiliriz.

Mezarlardan birinin şahidesinde “-Vefatı 1135 Galender bini El Seyyid Teslim Abdal” yazılı olup bu mezar H. 1135/1722 M. yılında hakka yürüyen ozanımız Seyyid Teslim Abdal”ın oğlu Kalender’e ait olduğu sanılan bir mezardır.

Teslim Abdal mezarın üzerindeki taşta “vefatı 1135 Galender bini el Seyyit Teslim Abdal” yazılıdır (41).

Mezarının baş şahidesinde H. 1135/1722 M. tarihinde Hakka yürüdüğü anlaşılan Ahmet Yesevi soyundan geldiğini şiirlerinde de söyleyen Seyyid Kalender oğlu Teslim Abdal’ın bir şiirinde:

Teslim Abdal eydür eremediniz

Kör idi gözünüz göremediniz

Yetmiş yıl dolandım bilemediniz

Zöhre yıldızı doğup, aştı duydun mu?

derken şiiri yazdığı sıralarda yetmiş yaşlarında olduğunu bildirdiğine göre, kendisinin 17. yy. ın ilk yarısında doğup 18. yy. ’ın ilk yarısında Hakka yürüdüğü kabul edilmelidir. Bu tarihe kesin sayılabilecek bir tarih denebilir. Eldeki belgeler şimdilik bunu doğrular içerik ve niteliktedir.

Diğer mezarın şahidesinde ise, “1165, Teslim bini El-Seyyidi Hüseyini” yazısının bulunduğu, buna göre bu mezarın H. 1165/1751 M. yılında vefat eden Seyyit Hüseyin oğlu Teslim’e ait olduğu anlaşılmaktadır. Demek ki, o güzel şiirlerin ozanı gerçek Teslim Abdal, işte bu mezarla sırlanmıştır (42).

Uzman-araştırmacı Sayın M. Beşir Aşan tebliğinde bu mezarlıkta bulunan diğer bazı mezarlara ait şahidelerde yazılı yazı ve tarihler ile kadın başlı figürlü şahideleri, bitki figürlü, kabartmalı takke motifli mezarları zikrederken bir mezar üzerindeki baş şahidede yer alan şu kaydı da zikretmektedir:

“Mağfur El-Seyyid Ali bin Seyyid Kul Mustafa “İntikalen ilâ rahmetillahi El-Merhum sene 1230”

Türkçesi: Seyyid Kul Mustafa oğlu Seyyid Ali Allah’ın rahmetine göçtü, sene 1230/Miladi 1814”(43).

Ancak, bu mezarlığın ne zaman oluşturulmaya başlandığı, kuruluş tarihi belirlenememiştir. Ayrıca şahidelerin ne zaman, kimin tarafından yazıldıkları da belli değildir.

Teslim Abdal mezarlığındaki rozet motifleri genellikle 12 İmamı simgeler biçiminde 12 şualıdır. Rozetler, Selçuklu yapılarında hep burçları temsil ederlerdi. Rozetlere Çin mezarları ile Orta Asya’daki Türk mezarlarında da rastlanır .

Rozet motifi, kuşkusuz eski Türk geleneklerinin devamıdır denilebilir. Ancak, rozetlerdeki şuaların sayıları (1, 3, 5, 7, 9, 12, 14, 17. . .) batını akidelerin oluşturduğu yada etkilediği tarikatlarda, yani Alevilik/Bektaşilik, Ahilik gibi benzer yolaklarda sayılara verilen özel, simgesel ve kutsal anlamlarla ilgili görülmektedir (*Prof. Dr. Beyhan Karamağaralı, Ahlat Mezartaşları s:17, 18*).

Değerli uzman yazdıklarını tebliğine eklediği fotoğraflarla da tescil etmekte, doğrulamaktadır. Ancak yukarıda da belirttiğimiz gibi bu mezarlardaki yazıların kimin tarafından ne zaman yazdırıldığı bilinmemektedir.

Türkler Anadolu’ya geldikten sonra da kültürlerinin temel kaynağını her açıdan yeni koşullara, yeni durumlara ve değişik toplumsal ortamlar içinde oluşan yeni siyasal yapılanmalara karşı birikimleriyle edebiyat alanında sentezlemeyi ve harmanlamayı

sürdürerek ortaya çıkan yeni oluşum ve kimlikleriyle meydana çıkarken yarattıkları ürünlerini de sergilemeyi ihmal etmemişlerdir (44).

Öyleyse, bu bulgular karşısında, Şeyh Hasanlı Teslim Abdal, aradığımız Teslim Abdal mıdır sorusuna olumlu yanıt verebiliriz artık. Ancak, bu soruya kesin yanıt vermeden önce daha bazı bulgu ve belgelere değinmek gerekir diye düşünüyoruz.

Öncelikle, değerli araştırmacı Can Yoksul (**Ali Haydar Avcı**) '*İki Alevi Şairi: Teslim Abdal ve Kul Yakup*' adlı yazısında(45) eldeki belgelerin, şiirlerin dili, konusu, Çorumlu Kul Mustafa gibi kimi ozanların ondan söz etmeleri karşısında, Teslim Abdal'ın Çorumlu olduğunu, bazı bulguların da bunu gösterdiğini, bu gerçeği ap-açık perçinlediğini söylüyor ise de, bize göre, gerçek sanıldığı gibi bu olmasa gerek; çünkü bize, sadece eldeki bazı verilerin bu şiirlerin Çorumlu Teslim Abdal'a ait olduğunu kanıtlaması olanaksız gibi geliyor. Bu şiirlerin Şeyh Hasanlı Teslim Abdal'a ait olduğunu gösteren bazı bulguları da biz sunmak istiyoruz. Şöyleki:

Şiirlerinde geçen isimler ve yer adları

a) *Murat kenarında Şeyh Ahmet Dede*

*Mümin olanları görür gözetir
Murat kenarında Şeyh Ahmet Dede
Koç kurban kuzular boynun uzatır
Murat kenarında Şeyh Ahmet Dede*

*Karşısında Hasan Dede köçeği
Gülbank çeker evliyanın koçağı
Cennet-i Ala 'nın yeşil çiçeği
Murat kenarında Şeyh Ahmet Dede*

*Aliyullah ser çeşmenin başısın
Şar bedesten olmuş şahlar şahısın
Mümin olanların kıblegâhısın
Murat kenarında Şeyh Ahmet Dede*

*Eşiğinde ulu divan kurulur
Cümbüşlenir cümbüşlenir durulur
Cümlelerin kısmeti onda verilir
Murat kenarında Şeyh Ahmet Dede*

*Teslim Abdal Şar şehrinin kumaşı
Deryadan denizden oldu bu cüşü
Doksan bin Horasan erinin başı
Murat kenarında Şeyh Ahmet Dede*

Gerçekten de bu şiirde adı geçen **Şeyh Ahmet Dede**, Teslim Abdal'ın köyü olan Buskil ilçesinin Tabanbükü köyünde medfun bir ulu zattır. Köyün doğu tarafında Şeyh Ahmet Dede'nin türbesi bulunuyor. Türbenin içinde Şeyh Ahmet Dede'nin karşısında, yanında köye adını veren Hasan Dede yatmaktadır, Fırat nehrine halk Murat adını vermiştir, bütün çevre de bunu öyle bilir. Türbenin Murat nehri kenarında bulunduğu bir gerçektir(46). Teslim Abdal'ın bu zatla ilgili bir kaç şiirini daha, şiirler bölümünde sunucağız. .

Bu konuda çevre Türkmen köylerinde şöyle bir söylence anlatılır:

“Şeyhhasan Köyü'nün kible yönünde ve köyün hemen önünde akan Murat Suyunun karşı kıyısında ise Korucuk Köyü vardır. Bu köyde Hasan Dede isminde bir yatır bulunurdu. Bu yatırdaki zata Hasani Basri de derler. Bu zatın Bağdat'tan geldiğini ve sonunda da su ile tekrar Bağdat'a gideceğini; çok önceleri çevre köylerdeki yaşlılar söylerlerdi. Bir süre önce Murat suyu taşı. Köylüler yatır gidecek diye telaşlandılar- ve çevre köylerden de para toplayarak önüne set yaptırıldılar. Ne yazık ki şimdi Karakaya ve Atatürk Barajları yapımı nedeni ile bu yatır gene suyun altında kalacak ve söylendiği gibi de Bağdat'a gidecektir. ” demektedirler. Sözü edilen ve Korucuk köyünde türbesi bulunan Hasani Basri'nin yaşadığı tarih belli olmadığı gibi gerçek adı ve kimliği de belli değildir. Ünlü sûfi Hasan Basri ile ilgisi ve ilişkisi saptanamamıştır. Yalnız, çok ağır hasta ve deliler ona büyük bir itikat ile götürüldüğünde şifa bulacağına inanılır, bütün çevre Türk, Kürt, Sünni, Alevi köyleri¹¹ her zaman onun makamını ziyaret ederler. Teslim Abdal da bir şiirinde bu zatı övmüştür. Bu zatın mezarı Battal Gazi ilçesine taşındı.

Küstahoğlu ya da Küstahoğlu adlı bir halk ozanı, Çorum Halk Kitaplığının139. sırasında kayıtlı bir cönkte yer alan ve Can Yoksul tarafından tümü anılan yazıya geçirilen ve Ziya Gürel'in Hak Âşıkları yapıtında da bulunan bir şiirin de Teslim Abdal'ın atasının **Şeyh Ahmet** olduğunu şöyle vurgulamaktadır:

*Musa'yı Kâzım'a diyelim beli
Ol Koca Samut'tan içelim suyu
Atası Şeyh Ahmed Teslim Abdal'ı
Muhammed Ali'ye talib et bizi*

Aynı köyden olup Teslim Abdal soyundan geldiğini belirten rahmetli Yusuf Şahin'e göre; Şeyh Hasan ile Şeyh Ahmet Horasan bölgesinden gelen iki kardeşdir, Hasan Basri'den ayrı kişilerdir.

"Şeyh Hasan Baba sadece ismini köye vermiş, evlatları ile Tunceli tarafına gitmiştir. Bugünkü Erzincan, Tunceli ve Erzurum havalisindeki Şeyh Hasan aşiretleri bu Şeyh Hasan Baba'nın torunlarıdır." Yusuf Şahin'in iddiası böyle. .

Ona göre, Şeyh Ahmet Dede ise, köyde kalmıştır. Yusuf Şahin'e göre, Selçuklulardan Keykubat'ın kızkardeşi Gevher Ana Şeyh Ahmet Dede'nin ikinci karısıdır. Yusuf Şahin bu konuda ellerinde beratları olduğunu yazıyor. Ama kitabında, yani '*Kul Hak*'ta bu beratın fotokopisini ve içeriğini açıklamıyor. Haklıolarak Can Yoksul, "*buna inanmak zor. . .*" diyor (47).

Kulhak'ın yazarı Yusuf Şahin'e göre, Şeyh Ahmet'in eşinden on çocuğu olur, dokuzu ölür. Bunlardan yaşayan Emirül Mümin'in Seyyit Ahmet, Şeyh Davut, Şeyh Şemsettin, Şeyh Cüneyt adında dört çocuğu olur.

Teslim Abdal'ın babası Kalender Abdal, Şeyh Şemsettin'in oğludur. Yusuf Şahin kendisinin de Seyyit Ahmet soyundan geldiğini söylemektedir. Derviş Ali ise Teslim Abdal'ın torunudur, der (53).

Ancak bütün bu konularda kaynak olarak her hangi bir belge ve kayıt sunulamıyor. Bu bilgilerden yola çıkarak Şeyh Ahmet'in Anadolu Selçuklu Devleti zamanında yaşadığını kabul etsek bile torununun torunu olan Teslim Abdal'ın 17. yüzyılın ikinci yarısı ile 18. yüzyılın ilk yarısında yaşadığı düşünülemez. Aradaki çok uzun bir zaman dilimi bunu olanaklı kılamaz, arada büyük boşluklar ve kopukluklar bulunmaktadır.

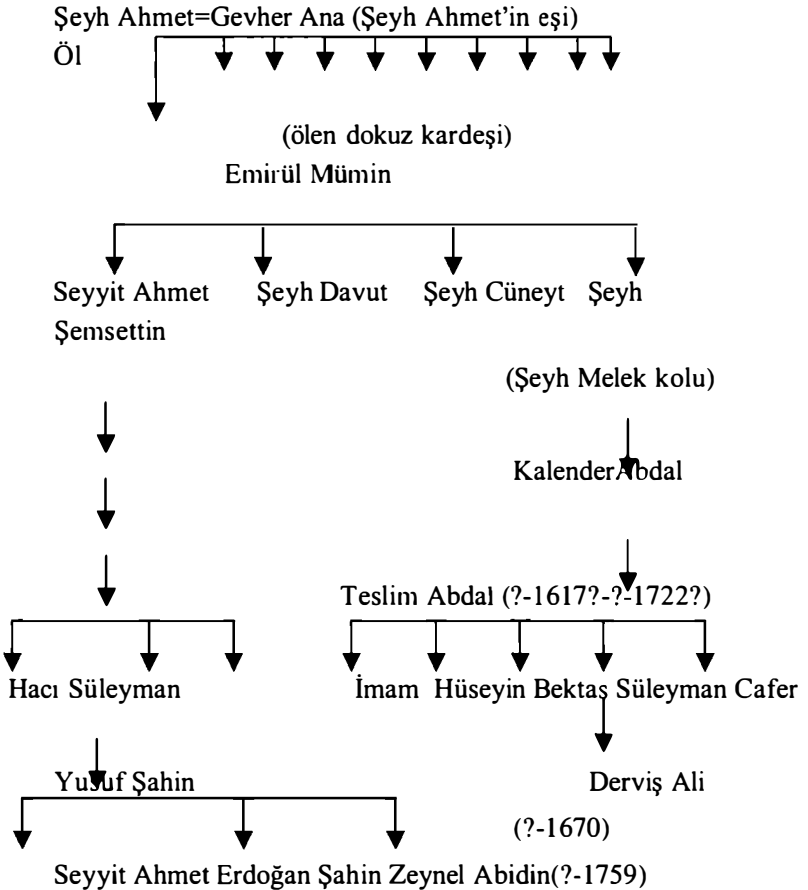
Yusuf Şahin Şeyh Ahmet'in soyunun bir kısmının Tokat'ın Çerçi köyüne gidip yerleştiklerini, torunlarının orada oturduklarını söylemektedir. Tokat-Zile'de de bir Şeyh Ahmet Dede ziyareti vardır. İki Şeyh Ahmet Dede arasında ne gibi yakınlık ve ilişki olduğunu bilemiyoruz?

Yusuf Şahin'in kanıtsız, belgesiz verdiği bilgilere dayanarak Teslim Abdal'ın soy kütüğünü aşağıdaki gibi şemalandırmak olasıdır. Zaten Yusuf Şahin'de kitabında bu şecereyi kendisi şema yapıp göstermektedir (*Yusuf Şahin, Kulhak, s:252*)

Şeyh Hasan (Şeyh Ahmet'in kardeşi. Tunceli yörelerine göçtü) diyerek kitabında aşağıdaki soy kütüğü şemasını verir.

Bize mevcut şiirlerin büyük çoğunluğunu verme lütfunda bulunan değerli âşık Kalender Dede (**Kalender Topalcengiz**) de aynı soydan olduğunu söylemektedir. 1341 doğumlu Kalender Dede, aslen Baskil ilçesinin Şihhasan (Tabanbükü) köyünden olup 50-60 yıldır Malatya'da Çavuşoğlu Mahallesinde oturur, Hanımı da aynı köyden Zeynel Dede'nin kızıdır. Her ikisi de Teslim Abdal'ın tüm şiirlerini ezbere bilir, çoğunu ezgileriyle söylerler. Eski yazılı metinlerin kendilerine dedelerinden kaldığını, yeni yazı ile yazdığı şiirleri, eski metinlerden aldığını anlatan Kalender Dede, bir ajanda dolusu kendi şiirlerini de incelemem için bana verdi. Ana kaynağımızın birisi budur.

TESLİM ABDAL'IN SECERE ŞEMASI

Hayrettin İvgin; Muhammet Beşir Aşan'ın çalışmalarına dayanarak Derviş Ali'nin ölüm tarihini 1172 (m. 1759) olarak Teslim Abdal'ın ölüm tarihini de 1135 (m. 1722) olarak göstermektedir (*V. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi: Halk Edebiyatı Seksiyon Bildirileri I*, s. 297).

Prof. Dr. Şükrü Elçin ise, " *Halk Şiiri Antolojisi*" adlı kitabında Teslim Abdal'ın ölüm tarihini 1617 olarak vermektedir. Ama onun da hangi kaynağa dayandığı belli değildir. (akt: *Can Yoksul*, a. g. y. S:127-128).

Teslim Abdal, bu Şeyh Ahmet Dede'nin torunu olan Şeyh Melek kolundan gelen Kalender Abdal'ın oğludur. Kalender Abdal da bir gerçek erendir ve deyişleri olan bir zattır(48).

Yine Şairnamelerde adı geçen Derviş Ali de Teslim Abdal'ın oğlu Süleyman'dan olma torunudur. Tabi bu aynı Derviş Ali ise. . .

Kulhak kitabında Yusuf Şahin "*Şeyh Ahmet Dede'nin dört oğlu bulunmaktaydı. Seyit Ahmet, Şeyh Davut, Şeyh Şemseddin ve Şeyh Cüneyd. Şeyh Melek ise Şeyh Semseddin'in oğludur*" diyor. Dayanağı nedir, bilinmiyor. Yine atalarından duyduklarına dalıp sözüne yazı ile devam eden Kulhak yazarı, "*Teslim Abdal'ında beş oğlu olmuştur*" diyor. Bunların adlarının "*İmam, Süleyman, Hüseyin, Bektaş ve Cafer*" olduğunu yazıyor. "*Bunlardan İmam Teslim Abdal'ın sağlığında öldüğü için Şeyh Ahmet Dede mezarlığında gömülüdür. Oğlu Hüseyin'in mezarı ise, Teslim Abdal'ın türbesi içindedir. Süleyman, Bektaş ve Cafer'in mezarları ise, Türbenin dışında ama Teslim Abdal mezarlığı içindedir*" diye belirtiyor. Bence bu mezarlar, aynı veya başka kişilerin de mezarları olabilir. Zira Teslim Abdal'a en yakın ailenin bunlar olduğunu kesin denebilecek derecede ben de çevrede yaptığım araştırmalar sonucu saptadım. Süleyman oğlu Derviş Ali'nin türbesi, Şeyh Ahmet Dede'nin Türbesinin bitişiğindeki ikinci türbe içindedir. Derviş Ali'nin mezar taşında ölüm tarihi 1172/1759 olarak yazılıdır. Bunlar sonradan yazılmış olup yazım tarihleri belli değildir. Teslim Abdalın mezarı üzerinde (**1165 Teslim bini el-seyid-i Hüseyin**) yazılıdır. Demek ki, oğlu Hüseyin m. 1752 yada 1751 yılında sırlanmıştır.

b) Şiirler bölümünde tamamını vereceğimiz;

Mertebesi ulu, keremi Ali

Abbas'ın oğlu Ya Seyit Ahmet

dizeleriyle başlayan şiirde adı geçen **Seyit Ahmet**, o çevrede o dönem yaşamış, bilinip sevilen bir ulu aziz kişidir. O'nu da yaşlı köylüler duyduklarını söylüyorlar.

c) **Sarı Sultan**, Şeyh Hasan köyünde aynı soydan gelen bir azizdir, köyün dışında yutırı bulunmaktadır

Dinlen nefesimi Hakk'ın yoludur

Ziyaret olalım Sarı Sultan'a

Kırkların içinde server velidir

Ziyaret olalım Sarı Sultan'a

Kardeşi Şeyh Hasan ismin söylensin

Bahri ile ummanları boylasın

Yüzünü görenler Kâbe'yi n'eylesin

Ziyaret olalım Sarı Sultan'a

Hoca Ahmet Yesevi soyunun adı

Kıldığımız imamların feryadı

Ali nesli Celal Abbas evladı

Ziyaret olalım Sarı Sultan'a

d) **Sultan Yusuf**, bir Alevi azizidir, türbesi Malatya'nın Akçadağ ilçesine bağlı Zeyve köyündedir. Bu köy Şeyh Hasan (Tabanbükü) köyüne yaya 5-6 saatlik mesafededir. Teslim Abdal çevresinde, oturduğu köye yakın olan yatırları gezer, ziyaret eder. Bir şiirinde de Sultan Yusuf'tan şöyle söz eder:

Sana yüzüm süre geldim

Güldüresin Sultan Yusuf

Taş vuranı ayak ayak

İndiresin Sultan Yusuf

.....

e) **Hasan Dede**, Şeyh Hasan köyünün güneyinde, Fırat (Murat) ırmağının karşı kıyısında Korucuk köyünde bulunan bir yatırı idi; çevre köylerdeki delilerin akıllanması için ziyaret ettirilen bir Alevi azizidir. Yapılı türbesi vardı. Bu evliyaya Hasan Basri'de denilmektedir. Karakaya Barajının suları altında kaldığı için mezarı Battal Gazi (Eski Malatya) ilçesi yakınına

taşınmıştır. Şeyh Hasan köyüne birkaç kilometre uzakta olan Korucuk köyündeki bu yatırdan Teslim Abdal şiirlerinde söz etmektedir.

Ancak bu şiirde geçen Hasan Dede'nin Şeyh Hasan köyündeki mezarlıklardan birinde yatan bir aziz olduğu daha doğrusu Şah Ahmet'in türbesinde yatan Teslim Abdal'ın soyundan bir eren olduğu olgusu şiirin içeriğine daha uygun düşmektedir denilirse bence daha gerçekçi davranılmış olur.

*Karşısında **Hasan Dede** köceği*

Iptida yapılmış onun yapısı

*Aman **Hasan Dede** car sende kaldı*

Orda yatar evliyanın hepisi

*Aman **Hasan Dede** car sende kaldı*

***Abdulahap** derler bir gürbüz erdir*

Onu bilmeyenin gözleri kördür

Yeşil sancak ile bayrağı vardır

*Aman **Hasan Dede** car sende kaldı*

***Hasanemki Dede** yücede yatar*

***Bozatlı Hızır** cana tez yeter*

Oniki imamları minnetçi getir

*Aman **Hasan Dede** car sende kaldı*

Teslim Abdal eder ulu soyumuz

Kemdir işleğimiz paktır huyumuz

Bize nasip eyle kendi köyümüz

*Aman **Hasan Dede** car sende kaldı*

Şiirde adı geçen **Abdulahap**, Şeyh Hasan Köyünün kuzeyinde köye yaklaşık 10-15 km. uzakta, Kale köyü yakınlarında bulunan bu türbede gömülü bir İslam azizi'dir. **Battal Gazi** dönemi pehlivan ve evliyalarındandır, Battal Gazi'nin arkadaşıdır. Yeşil sancağı ve bayrağı Kale köyünde oturan bir ailededir. **Abdulahab-ı Gazi** Kale

köyünün yakınlarındaki tepelerden biri üzerindeki türbede yatan bir Alevi azizidir. Yaşadığı gerçektir. Sivas'ta türbesi olduğu anlaşılan Abdül-vahabi Gazi ile bu zatın aynı kişiler olup olmadığı kesin olarak bilinemediği gibi, iki mezardan hangisinin makam olduğu da tam olarak belli değildir. **Bozatlı Hızır** ise, yine Şeyh Hasan köyü sınırları içinde türbesi bulunan o köylü bir evliyadır. **Deli kız** ve **Deli Hamza**'da aynı köyün mezarlıklarında yatan azizlerdendir. **Şeyh Ahmet Dede**'de bir başka şiirde adı geçen Teslim Abdal'ın soy ağacında yer alan bir erendir. Keza **Hasenemki Dede**'de Tabanbükü köyünün sınırları içinde bir dağ üzerinde türbesi bulunan bir Alevi azizidir.

f) Bir diğer şiirinde adları geçen Berete ve Eğribük köyleri.

*Bir gelişte uşak ola
Çingeneye kuşak ola
Berete 'ye eşek ola
Bize taş atıp ürenler*

*Bir gelişte lavuk ola
Yazı kışt sovuk ola
Eğribük 'e tavuk ola
Bize taş atıp ürenler*

.....

Şiirde adları geçen **Berete, Eğribük**, Tabanbükü köyü civarında Fırat'ın batı kıyısında yer alan Malatya'ya bağlı köy adlarıdır.

g) Bir şiirinde adı geçen Derviş Ali.

*Bizi sınamak mı istersin
Bize Derviş Ali derler
Bizi denemek mi istersin
Bize Derviş Ali derler*

Teslim Abdal'ın bu şiirinde adı geçen **Derviş Ali**, Teslim Abdal soyundan çok yakını bir azizin adıdır. Bu azizden Teslim Abdal diğer bir kaç şiirinde de saygıyla söz etmektedir. Bu zatın Tabanbükü köyünde mezarı vardır.

ğ) Bir başka şiirinde Teslim Abdal:

Nefistir adamı talar

Adaf'a elmaya salar

Üç Kürt oğlu suya dalar

Battı mola çıktı m'ola

Bu kıtada söz edilen **Adaf**, Fırat'ın batı kıyısındaki Bir Malatya köyüdür. Bu gün bile, Adaf köyünün elmaları meşhurdur. Teslim Abdal bu şiirinde, elma bahçelerine hırsızlığa giden üç Kürt çocuğunun Fırat'a düştüklerini kerameten haber verip anlatır (47).

h) 63 nolu şiirde adı geçen Şeyh Ahmet Dede, Hasanemki Dede, Bozatlı Hızır gibi adlarda Tabanbükü köyünde yatırları olan erenlerden bazılarının adlarıdır.

ı) Yine Teslim Abdal'ın bir şiirinde adları geçen Hasanemki Dede, Bozatlı Hızır, Emir Sultan (Emirelmiimin) ve Sultan Samid'da Tabanbükü köyü ile çevresinde yatırları bulunan Alevi azizleridir. Teslim Abdal'ın köylüleri ve soyundan gelen kimselerdir.

Kullukta edelim daima öziir

Hakkı nerde arasan orada hazır

Hasanemki Dede, Bozatlı Hızır

İkisi de birbirine hub gelir

Gerçeklerin daim bellidir sözü

Şekerden tatlıdır muhabbet tuzu

Ebâ Müslim ile Battal(ı) Gazi

İkisi de birbirine hub gelir

Cem işinin onda hakkı umudu

Bize verdiğiniz ikrar bu mudu

Emir Sultan ile Sultan Samıd

İkisi de birbirine hub gelir

Teslim Abdal'ın 17. yy da o tarihlerde Malatya sancağına bağlı Muşar bucağının Şeyh Hasan (Tabanbükü) köyünde doğup 18. yy. ın ilk çeyreği içinde aynı köyde hakka yürüdüğü, Denizli'deki ve Çorum

Mecitözü ilçesi Teslim Köyündeki türbelerin manevi anlamda birer makam olduğu yada Teslim Abdal adlı başka Teslim Abdallara yada azizlere ait olabileceği, en azından sunduğumuz şiirlerin gerçek ozanının Şeyh Hasan köyünden olup Seyit soyundan gelen Teslim Abdal'a ait olabileceği olasılığının çok yüksek olduğu; yukarıda sunduğumuz şiirlerde geçen yer ve kişi adlarıyla doğrulanmaktadır. Değerli araştırmacı Hayrettin İvgin'e göre, Çorum dolaylarında yaşamış Teslimoğlu adında bir halk ozanı vardır. Ancak bu kişi Teslim Abdal olamaz.

Teslim Abdal ve Derviş Ali Olgusu:

Yukarıdaki şemada görüldüğü gibi Derviş Ali, Elazığ'lı Teslim Abdal'ın torunu gözükmemektedir. Doğum tarihini bilemiyoruz. Aynı köyden yazar Yusuf Şahin'e göre ölüm tarihi 1670 yılıdır. Hayrettin İvgin ve Muhammet Beşir Aşan'a göre ise, bu tarih 1759'dur.

Edebiyatımızda değişik zamanlarda, değişik yerlerde doğup, yaşayan ve ölen birkaç tane **Derviş Ali** vardır. Kimi araştırmacılar derviş Alilerle, Pir Alilerin aynı ozan olduğunu savunmaktadırlar. Oysa Derviş Aliler ile Pir Aliler farklı ozanlardır diyen **Can Yoksul**, Teslim Abdal ve Kul Yakup ile ilgili yazısında konuya şu şekilde değinmektedir (48):

"Aksaraylı Pir Ali Bahaddin, Pir Ali'lerin içinde en meşhur olanıdır. Melamiliği şaha kaldıran bu Aksaraylı Pir Ali'yle ilgili geniş bilgi Abdulkaki Gölpınarlı'nın "Melamilik ve Melamiler" adlı kitabında mevcuttur.

Çağdaşı Âşık Küstahoğlu ünlü şiirinde:

*İmam-ı Rıza'dan ışığı doldu
Dergahtan yad etme eksüklü kulu
Sır olup sır da kalan Er Derviş Ali
Muhammet Ali'ye talip et bizi*

derken Âşık Derviş Ali'yi nitelendirerek değinmektedir ki bu Derviş Ali'nin Teslim Abdal'ın söz ettiği Derviş Ali olduğunu kesin olarak söylemek zordur diyebiliriz.

Cahit Öztelli'nin verdiği bilgiye göre, Derviş Aliler'den biri 19. yy. ozanıdır. Bu ozan iki şiirinde de 1856-1860 tarihlerini verir" diyerek devam ediyor:

Bir de 19. yüzyılda yaşamış Konya'lı Derviş Ali vardır. Bu derviş Ali Mevlevi dervişidir. Benli Ali, Aşık Ali, Oğuz Ali, Yar Ali hep ayrı ayrı ozanlardır.

17. yüzyılda yaşayan bir başka Derviş Ali şiirleriyle birçok tarihi olaylara tanıklık yapmaktadır. C. Öztelli bu Derviş Ali'nin Katip Ali mahlasını kullandığını da yazmaktadır. Katip Ali ile Derviş Ali ayrı ozanlar olabilir.

Bunlardan başka Derviş Ali (Nadimi), Derviş Ali (Sünneti) gibi daha başka Derviş Ali mahlasını taşıyan ozanlar da vardır. Burada konmuş Derviş Aliler olmadığı için konuyu fazla uzatmaya gerek görmüyorum. Ancak okuyucuların Teslim Abdal'ın torunu Derviş Ali ile başka Derviş Alileri karıştırmamaları için bu kısacık açıklamayı gerekli gördüm" diyor Can Yoksul anılan yazıda. (a. g. y. s. 129).

Bir Askerin Anılarında Teslim Abdal ve Köyü

Can Yoksul (A. Haydar Avcı) aynı yazısında "Yusuf Şahin'in Kulhak'ta ileri sürdüğü savları doğrulayan bir başka bilgi daha ele geçirdim özel arşivimde" diyerek bu belgeyi, bir askerin tuttuğu anı defterinden bölümler vermeden önce şöyle bir açıklama getiriyor :

"Çorum'un merkez Elemin (Altınbaş) köyünden Kadir Gülenoğlu askerliğini Malatya'da yapmış. Halen Antalya'da yaşamakta ve turizmle uğraşmaktadır. Gülenoğlu o günlerde tuttuğu not defterine şunları yazmış:

"04. 12. 1960 Pazar günü Malatya'dan Körucuk köyüne geldik. Hasan Basri Hazretlerini ziyaret eyledik. Oradan Şih Hasan köyüne geldik. Orada bulunan Hoca Ahmet Yesevi'yi ve Derviş Ali'yi, Şih Hasan'ı ziyaret ettik. Üçü bir arada yatıyorlar. Yukarıda, Teslim Abdal köyün üst tarafında yatıyor, onu ziyaret eylemedik. Kısmetten fazlası olmazmış.

Oradan Hüseyin Baba'nın yanına gittik. Bir saat kadar konuştuk. Hüseyin baba ile oğlu İbrahim, torunu Hasan hep ayetlerden bahsediyorlar. Ne mutlu o şahsa ki dünyadan elini, ayağını çekmiş. 1938 yılı dokuzuncu ayında girmiş bir küçük kulübeye. 69 yaşında. Halende çilesini çekiyor. Fırat nehrini geçtik. Çok zahmet çektik. . . "

.....

"Ziyaretin devamı: 22. ... 1960 Bugün Malatya'dan Şih Hasan köyüne geldik. Evvela Şih Hasan, Derviş Ali, Hoca Ahmet Yesevi

hazretlerini ziyaret eyledim. Bu yazıyı da orada yanlarında yazdım. Şimdi de Teslim Abdal'a doğru gidiyorum.

.....

“Teslim Abdal'ı ziyaret eyledim. İki kişi yatıyor. Biri Teslim Abdal, birini bilemiyorum. Oradan Hüseyin Baba'nın yanına gidiyorum

Hüseyin Ağa'nın yanında dört saat kaldım. Fazla kalmama razı olmadı. Aynı gün Şih Hasan köyünde kaldım” diyor Kadir Güneloğlu anılarında.

Tarikata düşkünlüğüyle bilinen yardımsever ve hümanist bir yapıya sahip olan Kadir Gülenoğlu'nun bu konuda verdiği bilgiler bu kadar. (C. Yoksul, a. g. y. s:130)

Sayın Can Yoksul (A. Haydar Avcı) Şeyh Hasanlı Teslim Abdal ile Çorumlu Teslim Abdal'ın ayrı ayrı kişiler olduğunu, Şeyh Hasanlı Teslim Abdal'ın Çorumlu Teslim Abdal'dan önce yaşadığını iddia ederek bunun kesin olduğunu söylemekte ise de, bunun doğru olmadığı, en azından şiirlerin gerçek sahibinin Şeyh Hasanlı Teslim Abdal olduğu savı, bizce gerçeğe daha yakındır, daha doğrudur diyebiliriz .

Şeyh Ahmet Dede ve Teslim Abdal Olgusu

Can Yoksul, anılan yazısında sürekli olarak eldeki bütün belgelerin Çorum'un Teslim köyünde yaşamış bir Teslim Abdal'ı işaret ettiğini söylerken, Çorumlu Teslim Abdal gerçeğini ortaya koymaya çalıştığı gibi, ayrıca Şeyh Ahmet ile Teslim Abdal'ın da ilişkisi vardır diyerek, çoğu bizce haksız, eleştiri yağmuruna tuttuğu Kulhak yazarı rahmetli Yusuf Şahin'in de önemle belirttiği olguları gözardı edemeyerek bir de Şeyh Hasan köylü Teslim Abdal'ın dedesinin dedesi olan Şeyh Ahmet Dede vardır diyor. Ancak, bu şiirlerdeki Şeyh Ahmet Dede'ye Çorumlu Teslim Abdal'ın nasıl ulaştığını, ondan niçin söz ettiğini, şiirlerde geçen yerel köy adlarını, yatır adlarını Çorumlu Teslim Abdal'ın nasıl bildiğini, şiirlerine niçin aldığını açıklayamıyor, bu konudaki belgelerini bir türlü dile getiremiyor, hep gölgede bırakıyor (50).

*Mümin olanları görür gözetir
Murat kenarında Şeyh Ahmet Dede
Koç koyun kurbanlar boynun uzatır
Murat kenarında Şeyh Ahmet Dede*

diye başlayan şiirinde Teslim Abdal, **Şeyh Ahmet Dede**'yi saygıyla anar, çünkü soyudur. Türbesi yaşadığı köydedir. Yalnız bu şiir değil, daha başka şiirlerinde de Şeyh Ahmet Dede adından saygıyla söz eder.

Şeyh Ahmet Dede'ye yüzler sürersin

Aman Hasan Dede car sende kaldı

derken de Teslim Abdal, soyunun bu iki evliyaya, bu iki büyük erene ulaştığını, kendisinin de Seyit olduğunu diğer şiirlerinde açık açık vurgulamaktadır. Elbette, Anadolu'nun bir çok yerlerinde Şeyh Hasan Dedelerin yatırları, türbeleri vardır. Ama Teslim Abdal'ın sözünü ettiği Şeyh Ahmet Dede Tabanbükü köyünde **Murat** (Fırat) suyu kıyısında yatan Şeyh Ahmet Dede'dir. Çorum'da Murat suyu yoktur. Zaten bunun dışındakilerin hepsi konumuz dışında kalmaktadır. Yoksa, Baskil-Şeyhasanlı köyünde olup Malatya'ya taşınan ve şimdi Almanya'nın Paderborn kentinde işçilik yapan **Abbas Tosun Dede** de Teslim Abdal soyundandır. Onun sözünü ettiği Malatya'nın Akçadağ ilçesinde bulunan bir Şeyh Ahmet türbesinin Tabanbükü köyündeki Şeyh (Şah) Ahmet Dede ile bağlantısı ve ilgisi düşünülemez. Gaziantep'te de bir başka Şeyh Ahmet tekkesi vardır. Bunlar ve benzerlerinin şiirde sözü edilen Şeyh Ahmet Dede ile ilgileri olmayan Ahmet Dede'ler olabileceğini kesin olarak söyleyebiliriz (60). Hatta, Erzurumlu Noksani'nin 36 dörtlükten oluşan şiirinde de adı geçen Şeyh Ahmet Dede bu şiirin 12. kıtasında anılır ise de; bunun bizim Şeyh Ahmet Dede olup olmadığı kesin değildir. Şeyh Ahmed Dedeye Şeyh Ahmedî Tuğbî (kızıl) diyenlerde var, ancak ellerinde kanıtları yok.

Urfa da yatan Halilü'r-rahman

Sultan Sinamıllı her derde derman

Şeyh Hüseyin ile güzel Şeyh Çoban

Şeyh Ahmet Dede'ye gel eden medet

Yine, değerli halkbilim araştırmacısı, rahmetli Cahit Öztelli'nin **“Zileli Seyit Derviş'in Yatırlar Destanı”** adlı yazısında adı geçen “kasabanın kuzey-batısındaki dağlarda Şeyh Ahmet denilen yatır ormanlık içindedir. Yazın ilk günlerinden başlamak üzere yaz boyunca ziyaret edilir. Akrabalarla toplu olarak halkın gittiği güzel mesire yeridir. Ağaçlarından kimse bir yaprak bile koparamaz” (51) derken sözünü ettiği Şeyh Ahmet Dede bizim Şeyh Hasan'lı Şah (Şeyh) Ahmet Dede olamaz. Çünkü Teslim Abdal'ın şiirlerinde geçen Şeyh Ahmet Dede dağlık ve ormanlık bir yerde değil, Murat Suyu (Fırat nehri) kıyısında, Tabanbükü (Şeyh Hasan) köyünde

yatmaktadır, bu köy orman içinde değil, çıplak, engebeli bir arazi içinde kurulmuştur. Benzer yanları yoktur.

TESLİM ABDAL'DAN SÖZ EDEN BAZI OZANLAR

Gerek Mulutyu ve Çorum yörelerinde, gerekse halk ozanları arasındaki saygınlığı çok fazla olan Teslim Abdal'ın değerli ve nitelikli bir kişiliğe sahip olduğunu gösteren açık kanıtlardır, diyebiliriz. Hatta, Teslim Abdal'ın ünü yalnız Anadolu'nun dört bir yanına yayılmakla kalmamış, bugünkü sınırlarımızı da aşarak ta Balkanlar'a değin gitmiştir. Sofya'da ele geçen bir cönkte bile, Teslim Abdal'ın deyişinin yer alması bunun en büyük kanıtıdır¹.

Ayrıca, yukarıda *Küstahoğlu*'ndan, *Derviş Ali*'den, *Pir Ali*'den, *Alioğlu*'ndan, *Kul Mustafa*'dan bazı örnekler sunmuştuk. Şimdi de, Teslim Abdal'dan söz eden, onun çağdaşı ya da ondan hemen sonra yaşamış bir kaç ozanın Teslim Abdal'dan bahseden şiirlerinin ilgili kıtalarını sunacağız. Ancak, bunlar belge niteliğinde sayılsalar bile kanıtlama niteliği olmayan olgular şeklinde değerlendirilebilir. Ayrıca bunu da vurgulayalım. Yalnız bu ozanların içinde *Kul Mustafa*, *Alioğlu*, *Derviş Ali* ve *Küstahoğlu*'nun şiirleri kanıt niteliği taşımaktadır, diyebiliriz.

Biz adı salt Teslim, diye Mecitözü'ne bağlı bu köyün sadece adının Teslim Abdal'ın o köylü olduğunu göstereceği savını söyleyemediğimiz gibi, sırf o köyde adına bir zaviye vardır diye yine bunun Teslim Abdal'ın oralı olduğunu kanıtlamaya yetmeyeceğini düşünüyoruz ki, mantıkta bunu gerektiriyor. Bunun için, ne yazık ki, değerli araştırmacılar *İbrahim Aslanoğlu*'na, *Ziya Gürel*'e ve *Can Yoksul*'un bu konudaki varsayımlarına katılamıyoruz.

Rahmetli Cahit Öztelli'nin İç Anadolu bölgesinde yaşadığını belirlediği *Arifoğlu* (17. yy) devriye özelliği taşıyan uzun bir şiirinde Teslim Abdal olgusuna: *Teslim Abdal oldum özüm öldürdüm*

Nesim'i oldum sırttan deri yüzdürdüm

Nasrettin oldum hep halkı güldürdüm

Bir de Mansur ile dara uğradım

şeklinde değinir.

¹ İrfan Ünver Nasrattinoğlu. "Sofyalı Süleyman Haki'nin Cöngü", Folklor ve Etnoğrafya Araştırmaları. 1984. s. 347-348.

Kul Himmet Üstadım (18. yy. ile 19. yy.) **Kul Himmet**'ten söz ettiği bir şiirinde:

*Hatayi, Pir Sultan, Teslim Abdal'ım
Gönülden çıkmıyor asla hayalin
Aslını sorarsan Muhammet Ali'm
Anun için arzumanım Kul Himmet*

şeklinde değinmektedir.

Âşık Kul Yakup (19. yy-20. yy.) nazire yaptığı âşık Küstahoğlu gibi, bir şiirinde yine ünlü ozanları sıralarken Teslim Abdal'a da değinmeden geçemez. Teslim Abdal'ı şöyle anar:

*Koca Samut buyruğunda Hak idi
Oğlan bunu böyle dedi okudu
Teslim Abdal bülbül gibi şakıdı
Hizmeti çağ idi gül de bir zaman*

Çorum iline bağlı Gökköylü **Âşık Garipoğlu, Kul Mehmet** bugünkü ozanları anıp saygılama geleneğinin bir temsilcisi olduğunu sezinleterek olguyu sergiler, bu ozan halen Almanya'nın Nurenberg kenti yakınlarında yaşamaktadır(52).

Rahmetli Cahit Öztelli'nin “*Bendeki cönklerden birinde Kul Mehmet adlı Bektaşî şairi de Teslim Abdal'dan bir nefesinde şöyle bahsediyor*” diyor.

*Hamza Baba'dan çıktık yalnız
Hacı Şemsettin'e uğrar yolumuz
Dedeği Baba bizim serdarımız
Sarı Kazak olsun bizim elimiz*

*Kepenli Baba'ya uğrar yolumuz
Teslim Sultan verir bizim dolumuz
Abdi Bey Sultan'ım versin yolumuz
Teslim Sultan'dan bir dolu içtim*

*Sabahın seherinde ol belden aştım
Mürüvvet Yatağan'ın koynuna düştüm
Sana niyazım var ey Niyaz baba*

Şiirde geçen mevki ve yer adları, ne Çorum'daki Teslim köyünde, ne de Elazığ'ın Baskil ilçesine bağlı Şeyh Hasan (Tabanbükü) köyünde bulunmamaktadır. Bu şiirde iki kez Teslim Sultan'dan söz ediliyor. Hatta diyor Cahit Öztelli, "Bu uzun gezi destanında daha birçok Babaların adlarından sözedilmiş olup bundan Denizli'deki *Teslim Sultan* olduğu kuvvetle tahmin edilebilir"¹

Şiirde geçen Bel'in Çorum'un Teslim köyünde olamayacağı Can Yoksul tarafından şöyle anlatılıyor: "Çorum Teslim köyünden yola çıkılıp aşılacak bir bel yoktur. Teslim köyünün arkasında kocaman Dörttepe dağı, önünde Çorum ovası vardır" deniliyor (53).

Kul Mehmet'in bu şiirinde Dedeği Baba da (Didiği Dede) anılmaktadır. Dediği Dede, Dedeği Dede, Didiği Sultan olarak anılan zat, Konya'nın Ilgın ilçesinin Tekke köyünde yatmaktadır. Kimi kaynaklara göre, Hacı Bektaş'ın amcaoğludur (*Ömür Hakirer, Suraya Faraghi, "Dediği Dede ve tekkeleri" Belleten sayı 155, C:39, Temmuz 1975, Dündar Aydoğdu, Beykonaklım (Tekke), Kanyılmaz Matbaası, İzmir 1994*).

Ama Konya'da da bir Teslim Sultan olduğu kesindir (*Ord. Prof. Dr. A. Suheyl Ünver, "Konya'da Evliya sayısı, T. F. A. 4 cilt sayı:89, Aralık 1956 S:1417*).

• Şeyh Hasan'lı Teslim Abdal bir şiirinde:

Teslim Abdal der dünyada

Mirimiz kaldı Konya'da

İşte geldim bu dünyada

Bu kadarca isbat oldum

demektedir. Bu kitapta yer alan şiirlerin büyük çoğunluğunu bir istek üzerine bana verme kibarlığını gösteren ve Teslim Abdal'ın yedinci göbek soyundan gelen değerli insan Kalender Dede'nin kaynanası ***Teko Dede***'nin (Hüseyin Tosun) hanımı 90-95 yaşlarındaki ***Elif Tosun*** bana şöyle bir mitos-söylence anlattı: "Teslim Abdal bir gün köyünde gezerlerken ***İbocuk*** adında bir şahsa haydi seni bir yere götürüyüm diyerek elinden tutup sır olurlar. Bir süre sonra gözlerini açınca Konya'nın bir köyünde bir mezarlığa indiklerini, yeni

¹ (Cahit Öztelli, 18. yy. Tekke şairi: ***Teslim Abdal***, T. F. A. sayı:65, S:3027, Nisan 1963, İst.).

gömüldüğü taze toprağından anlaşılan bir mezarın üzerine bir kadının kapanarak ağlamakta olduğunu görürler. Kadın bir ara başını mezardan kaldırarak karşısında duran bu iki adama dikkatle bakar bakar sonrada, Teslim Abdal'ı eliyle göstererek:

“İki gün önce, oğlumu kendi elimle şu kara toprağı vermemiş olsaydım, oğlum sensin derdim, ne kadar çok benziyorsun deyince Teslim Abdal, yanındaki arkadaşına doğru eğilerek yavaşça “Anam sırrımı faş etmeden, haydi gidelim” der. Hızla oradan uzaklaşırlar. Dörtlükte geçen “*Mirimiz kaldı Konya'da*” ya da “*Konya'da mirimiz kaldı*” dizesinin bu mitosu anımsatmak amacına yönelik olduğunu söylediler.

ZÜLDAN MUHAMMET - SULTAN MEHEMMET

Sivas Fokloru, Türk Fokloru, Halk Kültürü gibi dergilerde bu konularda bir çok yazı yazan, Teslim Abdal'ın birçok şiirlerini yayınlayan, zamanla Çorum Sancağı'nın bağı olduğu Sivas ili müzesindeki “*Bektaşî Tekkelerinin Teftişi*”yle ilgili belgeleri inceleyerek kesin kanıtları ortaya çıkarmaya çalışan ünlü araştırmacımız rahmetli *İ. Aslanoğlu*, Teslim Abdal'ın Çorumlu olduğunu ortaya çıkarmaya çalışır. Ancak, bizim sunduğumuz belge ve bulgular kitaptaki şiirlerin sahibi Teslim Abdal'ın Şeyh Hasanlı olduğunu daha sağlıklı ve doğru biçimde kanıtlamaktadır görüşünü taşıyoruz. Bu bağlamda, Teslim Abdal, Sultan Mehemmet (Derviş Muhammet) ve Züldan Mehemmet olgularının eleştirisi süzgecinden geçirilmesi gerekir.

Değerli araştırmacı yazar rahmetli İbrahim Aslanoğlu bu konuda araştırılması için önümüze bir başka sorun daha getiriyor. Sorun: *Teslim Abdal-Züldan Muhammet ilişkisi*. Bu olgu ve boyutu nedir ?

Alioğlu, Dedemoğlu, Teslim Abdal ve Kul Mustafa'nın çağdaş oldukları tartışmasıdır. Bunların şeyhlik (pirlik) ve müritlik gibi durumlar nedeniyle birbirleriyle yakın ilgileri, ilişkileri olduğu da bilinmektedir. *Züldan Muhammet* de her halde bunlardan biridir, diyebilir miyiz?...

Sultan Mehemmet'le Teslim Abdal'ı karşı karşıya getiren iki atışma- karşılaşma şiiri vardır. Ama Züldan Muhammed'in kimliği karanlıklara gömülüdür. Biz yine de, Züldan Muhammet'in Alioğlu, Teslim Abdal ve Dedemoğlu üçlüsüne katılmış ve onların davasına hizmet etmiş bir şair olduğu düşüncesini uzak bir ihtimal olarak görmüyoruz.

Şiirler bölümünde saptanacağı gibi, Teslim Abdal ile Züldan Muhammed'in karşılıklı iki atışması bulunduğu göre iki ozanın da aynı zamanda ve aynı yerde karşılaşmış olacakları yadsınamaz gibi görünüyor. Bu atışma metni her iki ozanın da ne denli güçlü, yetenekli olduğunu gösteriyor, bu atışmalarda üstelik Türkçe'nin yalınlığı, kıvraklığı, tatlılığı da sergileniyor. Ancak bütün bunlara rağmen, benim kafamı kurcalayan bir soru var, burada hemen onu dile getirmek istiyorum: Öyle ya kimdir bu Züldan Muhammet? Züldan Muhammet mi, Sultan Mehmed mi? Başka bir adı, sanı var mı? Pek bilinmiyor. Ama bana göre bu ozanın gerçek adı: **Sultan Mehmed'tir. Kendisi aslen Kerküklü'dür. Babası Hüseyin Arguvan ilçesinin İsa köyüne gelerek yerleşmiş, Derviş Muhammed (Sultan Mehmed) orada doğmuştur** (54).

Ben, araştırmacı-yazar A. Haydar Avcı'yla da aynı konuyu konuştum. Sultan Mehmed isminin daha doğru olabileceği kanısında olduğunu belirtti. Çünkü Çorum bölgesinde bugüne değin ne Züldan, ne de Sultan Muhammet adında bir ozana kimse tanık olmuş değil. Oysa **Sultan Mehmet**, diğer söylenişleriyle Mehmed adı Arguvan ve çevresinde oldukça yaygın bir ad. Bu ismin aslının **Sultan Mehmed** (Derviş Muhammed) şeklinde olduğu inancındayım. Eldeki bulgular da bunu doğruluyor

Bu isim cönlere yanlış geçmiş olabilir.

İsterseniz gelin işe bir de başka açıdan bakalım; Elazığ'ın Baskil ilçesinin Şeyh Hasanlı Köyünde bir Teslim Abdal yaşamış olup mezarı oradadır. Teslim Abdal, köyün kurucusu olan Şeyh Ahmet yada Şeyh Hasan'ın torunlarındandır. Üstelik Teslim Abdal'ın şiirlerini incelediğimizde de bu gerçeğe somut olgularla da ulaştığımızı görürüz.. Kitabımızın ileriki şiir bölümünde de karşılaştırmalı bu iki şiiri bulacaksınız (s. 253).

Sultan Mehmed'in kimliğine yukarıda bir nezbe dokunmuştuk. Sultan Mehmed'in gerçek adı doğum tarihi kesin olarak belli değildir ama, 1828 yılında öldüğü, 1174/1775 yılında doğduğu, asıl adının Muhammet, baba adının Hüseyin olduğu söylenirse de, bu tarihler, hem Derviş Muhammet, hem de Teslim Abdal yönünden kesin sayılmamalıdır. Teslim Abdal'ın Hayrettin İvgin'in belirlediği şekilde yaklaşık 1135/1751 yılında Hakk'a yürüdüğü kabul edilecek olursa 1174/1755 yılında doğduğu 1828 yılında öldüğü söylenen Derviş Muhammet (Sultan Mehmed) ile görüşmesi olanaksızlaşır.

Benim araştırmalarım, aynı dönemde ve aynı yörede yaşamış, bugün bile adları çevrede (Arguvan, Divriği, Baskil, Yazıhan ve Malatya merkezde) saygıyla anılan bu iki aşığın karşılaşmalarının olası bulunduğudur; ancak verilen tarihler arasında 50-70 yıllık bir gecikme olması bu buluşmanın gerçek olamayacağını göstermekte olup tarih araştırmalarının yetersiz kaldığı, verilen tarihlerin yanlış olduğu, mezarların çok sonraları yapılmış olması nedenleriyle tarihlerin yanlış ve tahmini yazılmış olabileceği olgusunu gündeme getirmektedir.

Gerçekten de üzücü ve acı olan; Can Yoksul'un da (A. Haydar Avcı) belirttiği gibi diğer, bölgelerde yaşayan Teslim Abdal ya da Teslim Sultan'ların her yönleriyle gün ışına çıkarılarak sergilenmelerini sağlayacak sağlıklı bilgilere ve belgelere ulaşılmamış olmasıdır. Ayrıca, saptanan bu eksiklikler karışıklığa da neden olmaktadır. Aslında bu eksiklikler çok önemli de sayılmaz. Ama hepsinin araştırılmaları da şarttır.

Aslında, büyük ozanlar bir bölgenin, bir inancın, bir zümrenin ozanı sayılmaz. Onlar bütün insanlığın, evrensel kültürün tamamlayıcı, olmasa olmaz öğeleridir, onlarla ilgili değerler yakalandığı sürece çevreyi aydınlatır, kalıcı ve başarılı olurlar. Ama onların ünleri, değerleri arttıkça, onlara sahiplenenenlerin de arttığı yadsınamaz bir gerçektir.

Teslim Abdal'ın Kullandığı Bazı Sözcükler Olgusu

Sayın Can Yoksul, söz konusu incelemesinde, işi daha derinleştirerek ve Teslim Abdal'ın şiirlerinde kullandığı bazı sözcüklerden yola çıkarak O'nun Çorum bölgesinde yaşadığını kanıtlamaya çalışıyor. Teslim köyüne yakın Yoğunpelit, Şekerbey gibi kimi köylerde yaşlı kuşak makas demez "*sındı*" derler diyor. Aynı sözcüğü Teslim Abdal'ın da kullandığını görüyoruz diyor. Oysa bu sözcük, sadece Çorum'da değil, Afyon, Isparta, Bursa, Tokat, Kayseri, Adana, Bitlis, Malatya, Gaziantep gibi yörelerde de kullanılmaktadır. (Bknz. *Derleme Sözlüğü IX, X, s: 6610 , TDK yayınları Ankara 1977*).

Bakın ne diyor:

.....

*Teslim Abdal eder mevali başım
Dünü günü kovu-gaybettir işin
Terzisi mi oldun sen bu kumaşın
Sındı'sın urmadan biçer imişsin..."*

Bundan başka bu şiirde “**alık**”, “**köstek**” gibi başka sözcükler de var. Bunlar da o yörede kullanılan sözcüklerdir, diyor.

Yine sayın Can Yoksul’a göre;

“Bugünkü Türkçeye göre, Çorum yöresinde kullanılan Türkçe biraz daha kaba-sabadır. Kimi sözcüklerin değişik söylenişleri vardır. Örneğin Hüseyin’e Üsük, Rıza’ya, İriza, Rençbere İrençber denir. Yani çoğu sözcüklerin başına (i) veya bunun gibi sesli harfler eklenir. Bu durumu Teslim Abdal’ın şiirlerinde de görüyoruz. Kısaca birkaç örnek verecek olursak, diyor;

“irenk, irakip, irehber, Irıza, irahmet” gibi sözcükleri buluruz.

Şakirt, mukkem, kullet, tut, mamur, kerpiç, seğırt, gölük, peltek, yen, üryan, cedel, bun gün, kalp” gibi daha nice sözcükler, Çorum yörelerinde, özellikle kırsal kesimlerde sıkça kullanılan sözcüklerdir. Bunlar Teslim Abdal’ın sözcük hazinesinden bulup çıkardıklarımızın yalnızca birkaçı” diyerek şöyle bir sonuca varıyor:

“Böylelikle ortaya bir gerçek daha çıkmaktadır. Bugün Teslim Abdal adını taşıyan birçok şiirlerin Çorumlu Teslim Abdal’a ait olduğunu hem şiirlerin yapısı, hem konusu, hem de şiirlerde geçen isimler açıkça ortaya koymaktadır” diyor (s:149-151).

ALAN ARAŞTIRMASI OLGUSU

Sayın Can Yoksul bu konuda nasıl ve hangi ölçüleri kullandığına açıklık getiremiyor. Gönül isterdi ki, halkbilimi dalında çalışan bir araştırmacı olarak Sayın A. Haydar Avcı (Can Yoksul) dil yönünden aynı araştırmayı **Şih Hasanlı Teslim Abdal** ile yaşadığı çevre olan **Şeyh Hasan, Kale, Eğribük, Berete, Korucuk, Adaf, İsaköy** gibi Türkmen oymaklarının yaşadığı Arguvan ve Yazıhan ilçelerine bağlı Türkmen köyleriyle Malatya merkezinde de yapmalıydı, işte o zaman şiirlerde kullanılan dil ve sözcükler açısından da Çorum için vardı olumlu sonuca bu çevreler için de varırdı, buna son derece eminim. Bizde şiirde geçen bazı yerel sözcüklerin söyleniş biçimlerini aşağıda sunuyor, takdiri okuyucuya bırakıyoruz. Bizim amacımızda sayın Yoksul Can’ın düşündüğü gibi gerçeğin yakalanmasıdır. Yoksa ozan hepimizindir.

Şunu da vurgulamak gerekir ki, Teslim Abdal’ın kullandığı Türkçe ile dil devrimcilerinin 50-60 yılda aşamadıkları bir yolu ve durumu hızla geçtiği, bir çok yeni sözcükler yaratarak dilin gelişim ve

oluşum çizgisini belirleyen halkın bu konudaki sezgisinin ne değin doğru, yerinde ve alkışlanacak bir olgu sayılması gerektiği somut biçimde anlaşılır, ozan şiirlerinde bu gerçeği gözler önüne seriyor.

Belirleyip sergilemeye çalıştığımız yerel sözcüklerin hepsi de yaklaşıp olarak 200 yıldan beri Yazıhan ve Arguvan ilçesi köylerinde kullanılan dilimizin donanımında yer alan diri, duru, renkli yapı taşlarıdır. Bu sözcüklerin bazıları belki ülkemizin başka çevre ve bölgelerinde de konuşulup söyleniyordur. Fiil çekimlerindeki eklerin bölgeselliği de göz önünde tutulacak olursa, bu konuda ne kadar haklı olduğumuz daha iyi anlaşılır. Bu gerçeği dilciler, alan çalışması yapan halkbilimciler daha çok görür ve bilirler. Gerçekten Teslim Abdal, Türkçe'yi çok iyi kullanan, dilin, sözcüklerin ses ve anlam bağı olarak şiirin ana ögesi olduğu gerçeğini en iyi sezinleyen bir ozanımızdır.

“Cuşu gelmek (coşmak) - Çunmak - tay - palaz - örüler (bina) - ergi (eğri) - ne deyim (ne söyleyeyim) -döşür - derik (deriz) - eylemeyek(durdurmayalım) - muğal, hadar (kendini koru, uzak dur) - zaya (boşuna) - ırağbet - artkın - tıklıdı - car - yetiyi - atıyı - kılıyı - bük - bayak - dayak (destek) - vızıdı, vızıdı - kış - minnetci - yükünü tayla - kalaba - çokluk -behrinden - işine işleğine - zabanı zarbı - berk, deng, oğlan uşak - oğmak, onmak, sinamak, gidiyi - geliyi - muraz - caht eylen -leyen - karkarmaç - bu mudu - dılızım (tılsım)-darzına, çalıcılar - çıynağında - çağırtı çığırtı - kıyık -sındı - murat (Fırat) - savişmak - Sayki - (Sanki) - onat, umma, eylemeyek, çevrindi, kâr etmez, eletirler, kesme, kepeğin kesilir, çıkı, kanmayınan, beniminen, bebahlık, kuluncına, firsandım, haman, bağlanmıyın, şep, açılıydık, töredi (füredi, arttı), depişmek, boşalak, döşenek, kuşanak, karımak, hadar, zaya mı gider, muraz (murat), tülbene (Türbene), çözüdü, çözüdü, kandıra (doğura), kerpiç basmak, bilir bilmez, sadır, gezek, duyu, dutul, yayımı yasma, genelt, sağalt. elifcimlek, begene, baldır dedesi, car sende kaldı, derdi kaldırma, hemen bayak, gözleyesin, sıkısında, kurgu, işlek işleyen, yiti, göcü, purlanır, seğırdir, yayın yasmak, yetilmez, mahna bahane), didilenmiş (didiklenmiş), kavuk üşer, döşür, comart (cömert), kıyık, hurcu kasmak, yüze kartalırımı (kibirilenme, kartal gibi şişinme), hakman mı? Hümmet olursa ediyi, gölük (eşek), yulak, hepi, yavğı, sağaldın (kolay kılın), gecik (iyileşmiş), hazır yetirdim, sormayınan, vermeyinen, turmayınan, ürmeğinen, tıklıdı, yetiyi, atıyı tutuyu - Üğüt (üğütlemek) - Uğrumuzu (yolumuzu) - Satak (satalım) - Busdu (Sisledi) - Ucundan (yüzünden) - Suvarma (su verme) - Değişme - Döşenek v.s...

TESLİM ABDAL'IN EDEBİ KİŞİLİĞİ

Teslim Abdal güçlü, yetenekli, düzeyli, renkli ve nitelikli bir ozanımızdır. Aslında, Teslim Abdal şiirlerini, aradan geçen bunca zamanlara rağmen, ölümsüz kılan şey onların gönüllerde, dillerde kalmasını sağlayan temel öge, bu şiirlerin özündeki insan sevgisidir, lirizmdir. Bunun yanı sıra, doğruluğu dürüstlüğü, gerçeği özümseyen havasıdır. Şiirlerde kullanılan dil, öz Türkçe yalın, duru, özetlemeyi seven bir dildir ve berraktır; tatlı içten söyleyişi ise, şiirlere daha çok özgünlük, dirilik ve güzellik sağlamaktadır.

Seherde bir bağa girdim

Ne bağ duydu ne bağbancı

El vurdum güllerin derdim

Ne bağ duydu ne bağbancı

ya da

Gafil gezme şaşkın bir gün ölürsün

Dünya kadar malın olsa ne fayda

yahut

Aşnamdan¹ ayrıldım yamandır halim

Adettir aşğın hali böyl'olur

gibi şiirlerde sevgiyi, coşkuyu, Anadolu insanının oluşturduğu özgün felsefenin yaşamda özgün biçimde uygulanışını duyarak, yaşayarak, ırmaklar gibi akıp gidişini, içinizin sevgilerle doluşunu yaşar, dip-diri olursunuz, yaşama tutkusunun kutsal ateşiyle tutuşup yandığınızı, göyünmeye başladığınızı görmekte gecikmezsiniz. Tüm hücreleriniz alevlenir. Teslim Abdal'ın şiirleri titizlikle derinlemesine incelendiği zaman, ince bir lirizmin ve puslu bir romantizmin şiirin özünü sardığını, romantizmin rüzgârıyla yelkenlerinin dolduğunu görürsünüz. Bunun yanı sıra, iki ayrı dilin kullanıldığı hemen anlaşılır. Bu dilden biri, gelinen kültüne aittir, eskidir. Örneğin Şeyh Ahmet Dede'yi anma şiirinde atalar kültürüne uzanıldığı hemen görülür. Bu dil tarikat içeriklidir, anlaşılmaları özel bilgiyi gerektirir, tasavvufu öngörür.

Oysa, kimi şiirlerde görülen diğer dil ise, yalın, duru akıcı bir özellik gösterir. Sayın **A. Haydar Avcı** bunu, yani dil farklılığını bu şiirlerin en az iki ozan tarafından ortaya konulmuş olduğu olasılığına

¹ Aşnam = Aşınam, tanıdığım (burada) dostum, sevgilim, yarım.

bağlayan basit bir olgu, yüzeysel bir kanıt sayar, oysa durum pekte öyle kolayca çözümlenecek bir olgu değildir. 17. yy'daki halk şiirinde görülen dil ile tekke şiirindeki dilin yoğurup doğurduğu doğal bir sonuçtur bu. Osmanlıcada, ağdalı, yabancı sözcüklerden oluşan tamamlamaların kavranılması güçtür, o dil yabancı sözcükleri bol bir dildir. Her halk ozanı ile tarikat, tekke ozanında bu ikiliğe rastlanır, bir başka söyleyişle, bu kültür birikiminde, gizlenen çelişki de, özgün ayrılıkta yatmaktadır. Düz, renksiz halk şiirinde salt Türkçe, duru söyleyiş, kıvrak anlatış egemen olduğu halde; en basit, en sığ tarikatlarda bile dinin temeli olan Kur'an dili, bu dilin etkisinde kalan birikimin rengi Arapça'ya, Farsça'ya, Osmanlıca'ya daha çok yakın ve yönelik boyalı bir dil olarak belirir. Dildeki, söyleyişteki bu ikiliği, ayrılığı ister istemez kültürde, temelde duran çapraz oluşum yaratmaktadır. Tarikatı derinlemesine yaşayanlar salt bu boyalı dilin etkisinde kalmak zorundadır. Bu etkinin derecesi önemli sayılamaz. Bunu engellemek de olanaksızdır.

Alevi/Bektaşî inançları, Teslim Abdal şiirinde olduğu gibi eskiye özenme yerine, özgün, güçlü, yeni buluşlar arama çalışmalarına kaynaklık eden bir fenomen olarak belirirken, dili de öze göre yeni kalıplar oluşturmaya yönlendirir.

Aslında Alevi/Bektaşî yazını; çok duyarlı, girintili, çıkıntılı bir konular manzumesi oluşturur. Bu yazını bir kesit olarak görmeye çalışmak yanıltıcı olabilir. Aslında bu yazın, Anadolu uygarlığının tabana dayanan bir uzantısı olup bu uzantının yayılma alanları çoktur, değişiktir; bu ise, doğal sayılmalıdır. Alevi/Bektaşî yazını, katmanlı Anadolu'daki halk yaşamının bir yansımasıdır, bu açıdan şiirin gizlediği öz, toplumsal bir olay yada bir olgular dizini niteliğindedir. Bunun için taban sorunlarına eğilmek, karanlıktaki düğüme inmek, yapısal bağlantıyı kavramak gerekir. Böyle bir analitik inceleme, yanlışları azaltır, saplantıları dışlar. Şiirin özündeki gerçeğe inmenize yardımcı olur, bu konuda ip uçları verir: Bu bağlamda, Teslim Abdal şiirinde en önemli konu, yakınmaları yaratan olgu, sofular ile softalardır, bağnazlığın örtmeye, dinsel boya ile kapatmaya çalıştığı ikiyüzlülük, buğuz ve kindir. Teslim Abdal kaba-sabalar ile yoz ve yobazlardan sözünü esirgemez, en ağır bir dille onlara vurur: çirkinliği gün ışığına serer, oklarını öldürecek noktalara saplamaya çalışır.

Şu dünyada hırlasınlar

Bize taş atıp ürenler

Eşek olsun zırlasınlar

Bize taş atıp sığenler

derken Aleviler namaz kılmıyor, oruç tutmuyor diye tan edenleri amansız şekilde, en az onlar kadar ağır biçimde eleştirir.

Ancak inanmayana, inkâr edene de karşı durur, savaşıır, onları da teberinin altından geçirir.

Münkirler didar görmedi

Gitti vızdı vızdı

Al'evladı Hak demedi

Kaçtı tozudu tozudu

Münkirler Şahıma küser

Yok onda imandan eser

Sakalın bıyığın keser

Lanet kazıdı kazıdı

Teslim Abdal'ın yaşadığı dönemlerde Anadolu'da sakal, bıyık Kızılbaşlığın, Alevi/Bektaşiliğin simgesidir. Osmanlı hakaret olsun diye çoğu kez Kızılbaşların sakal ve bıyıklarını kestirmiştir. Tarihte, Baba Zünnun, Şeyh Celal, Söklün Musa gibi ayaklanmaların gerçek nedeni bu tür haksız, yersiz ve gülünç davranışların beslediği olaylardır. Malatya ve Çorum Alevilerinde de bıyık ve sakal Cumhuriyet dönemi ortalarına değin çok önemli bir öge sayılırdı, bugün değişen toplumsal koşullar karşısında sakalın ve bıyığın eski durumu ve özelliği kalmamıştır.

Yine Teslim Abdal bir şiirinde:

Ala gözlü Şah-ı Merdan gel yetiş

Bu dünya bozuldu düzelmez oldu

derken toplumsal ve ekonomik krizleri de yakından izler. Kötü durumlardan yakınıır, zaten 17. yy. 'ın en önemli iki ozanı Teslim Abdal ile Kazak Abdal'dır. Her ikisi de, önceki dönemlerle bir sürtüşme eğilimi gösterirler. Mizahı, ironiyi, kınamayı öne çıkarırlar.

Dilleri eleştiri dozunu artırır. Yalım gibi yakar ama duru ve yalın kalmayı da unutmazlar.

Bu yüzyılda, Alevi/Bektaşî yazını bir savunmaya geçiş çabası içindedir. Osmanlı'nın eskimiş yönetiminin şeriata dayalı baskısı, yasaklamaları, suçlamaları karşısında; Alevi ozanlar şiir silahına sarılır, şiirle eleştirir, üstü kapalı biçimde, yönetimi ve birimlerini taştan taş a çalıp yererler.

Bu çağda Alevi/Bektaşî şiiri bile büyük yerleşim yerlerinde kendini göstererek ağırlığını duyurmak ister, kırsal kesimden de sesler şiir olarak yükselir. 16. yy. 'da Pir Sultan Abdal, Hatayi, toplumdaki belli halk kesimlerinin kolayca anlayacağı bir dil kullanmışlardır. Onların izini süren 17. yy. 'ın birçok kırsal kesim ozanları ise, duru, yalın bir Türkçeyle eserler vermişlerdir. Yine *Allah-Muhammed-Ali-Oniki İmam, Ondört masum-u pak, Ehlibeyt ve soyu, kırklar ve Alevi uluları ile tarikat konuları* gündemlerinin en başında yer alır. Onlara yönelik sevgilerini bir coşku seli haline getirir, ırmaklaştırarak, ummanlaştırır. Lirik hava tüm şiiri sarar. Sevgi, derinleşerek insana yönelir, kâmilleşir, güzelleşir, buram buram insan tüter, doğa kokar, çiçek açar, sümbülleşir, somutlaşır gül bahçesi, sevgi teni olur. Barış güvercini kesilir. İnsan sevgisi her yanı sarar. kâmil insanlardan oluşan bir kesim karşımıza getirilir.

Dönemin ünlü ozanlarından *Kul Mustafa*'nın bunları sevgiyle, derin bir saygıyla şiirlerine konu edindiği görülür. Teslim Abdal daha ince, duygulu ve daha çok coşkuludur. Korkusuzdur, konusuna rindane, dervişçe girer, derinlemesine, çok yönlü bakar. Usta bir ressam gibi önemli noktalara dokunur.

*Dört duvar içinde olsa mekânım
Taşrasından esen yel bana neyler
Yanımdaki sudan korku çekerim
Uzakta çağılayan sel bana neyler*

*Mekânım balçıktır, üstadım Ali
Muhammet nesline demişim beli
Çekerim gayreti süzerim yolu
Ben Hakk'tan korkarım el bana neyler*

***Dünyada gerçekler katara uydu
Aşk ile muhabbet ikrarın bendi
Pirimden'almışım hayır gülbengi
Haramili olan bel bana neyler***

***Teslim Abdal eder gözler kanlı yaş
Aradım bulamadım bir sevdasız baş
Herkesin ameli kendine yoldaş
Haramzade olan kul bana neyler***

Ozanımız bu şiirinde, doğru yola girdikten, kendi özün doğru olduktan sonra kişinin korkup çekineceği bir engel kalmadığı inancına kavuşmuş olup açıklıkla, doğa ile kucaklaşarak düşünür, görevlerini bilir, açıklar, anlatır. Herkese yol gösterir. Dünya bozukluğunu düzeltmek için öğütler verir. Kötüden, kalleşten korkmaz. Onlara yiğitlik gösterir, meydan okur. Ama dünyanın **Mehdi**'nin gelmesiyle düzeleceğine de içtenlikle inanır. Zamandan yakındır. İnsan oğlu her dönemde zamandan dert yanmıştır, yakınmıştır. Ama insan gerçekleri değişen koşulları kabul etmek zorundadır. O, bunu derinlemesine, gizli bir felsefe kurgulayarak düşünüp yerine getirir.

Teslim Abdal, sofudan, softadan yakınırken aşnası (tanıdığı) ile kötü, kalleş musahibinden de dert yanar, aralarındaki soğukluğu, ayrılığı dile getirirken musahibinin kim olduğunu söylemez. Aslında tarikatta musahiplik yol, ahiret kardeşliğidir. Öz kardeşten daha ileri sayılır. Musahip çocukları kardeş sayılır, yedi göbek geçmedikçe aralarında evlilik olmaz. Dertleri, sevinçleri ortaktır. Muhasiplik ağır koşullar ve ciddi kurallar içerir, gerçekte bu kurallar tarikattan yaşama aynen yansıtılmalıdır. İşin gereği budur. Müsahiblik sosyal dayanışma öngörür. Teslim Abdal'ın arzusu da budur.

Gel musahip olma kalleş er ile

O senin başına belâ getirir

Teslim Abdal'ın birçok şiiri bugün bile ezgi, türkü halinde söylenmektedir. Çocukluğum ve gençliğin bu türkülerle renklendi, güzelleşti. Rahmetli babamın en çok sevdiği, söylediği türküler, deyişler Teslim Abdal'ın deyişleriydi.

Gerçekte, Teslim Abdal'ın şiirlerinde görülmeyen, bir acı, sancı gizlidir, tıpkı gülün renk, koku acısı gibi. . . ama didaktik bir hicvî de taşır, seda, söyleyiş kuruluğu yoktur.

Yine bu şiirde, aşklar, kavgalar, gürültüler, sövmeler, yakınmalar, yalvarmalar yan yanadır, hepsi iç içe akıp giderler. Tıpkı kıyısında doğup büyüdüğü Murat suyu gibi. . . Kimi sellenir coşar gider, kimi göllenir, boylanmak ister. . . Teslim Abdal şiirinde bunları bir bir görür, yaşarız. Teslim Abdal şiirinde büyük bir düşünür, bir filozof gibi durur, sözleri tartılı, biçili okkalıdır. Bu şiirler Karacaoğlan söyleyişiyle “*taş düştüğü yerde ağır*” niteliği taşırlar, öyle görünürler, bize öyle yansır.

Bir de şiirlerindeki dizelerin çoğu atasözü niteliği taşır. Türkçenin akıcılığı, duruluğu, güzelliği, sevgiyle dopdolu bir kalıp gibi içimize coşku olarak yansır, etik temizlik getirir, ölümsüzleşirler. Bu yönleriyle Teslim Abdal, halk şiirinde özgün bir ekol sayılabilir. Çünkü bu şiirlerde ulu orta çıkıp meydan okumalar, aşklar, kavgalar yalvarmalar, yakınmalar ile kendisinden medet ummalar, sevdiklerine saydıklarına bağlılıklar, dostça-kardeşçe el uzatmalar, öğütler, sitekler, önseziler ve daha birçok konular, çeşitli temalar içiçe girmiştir, sarmaş dolaştır, bireysellikte toplumsallık yanyanadır, koşutluk gösterirlerken kültürün derinliğini ve inceliğini bozmazlar. .

Bu şiirler; doğrudan ve çırpıçplak olarak, korkusuzca akan Alevi-Bektaşî inancının, yüzyıllar önce başlayan zorunlu ve zorlu yolculuğunun gerçek kanıtları biçiminde günümüze değin uzanan macerasının bir başka anlatımıdır, türküsüdür, özüdür.

Bu şiirlerde söz, saz, ezgi- ritim ve sözcükler temel ögedir. Başka enstrümanlar eşliğinde bile şiirin bu işlevi ön plana çıkar, şiir soylugürlüğünü koruyarak, zamana karşı hep güncel ve canlı kalmayı başarır. O ustaların elinde araç değil, amaçtır. Teslim Abdal bu işlevleri daha özgün bir biçimde yapmayı bmiş çağının ilerisinde güçlü bir ozanımızdır.

O, kendisinin de belirttiği gibi bir *zöhre yıldızıdır*. Bir nurdur.

Teslim Abdal ey der eremediniz

Kör idi gözünüz göremediniz

Yetmiş yıl dolandım bilemediniz

Zöhre yıldızı doğup aştı duydu mu?

İnsanı alçak gönüllü olmaya çağıran aşağıdaki şiirin evrensel nitelikler içeren ölümsüz ve sıcacık bir türkü olduğu, doğa dilini konuştuğu, ozanın herkesi bu dili öğrenmeye çağırdığı açıkça görülür.

Gel ha gönül havalanma

Engin ol gönül engin ol

Dünya malına güvenme

Engin ol gönül engin ol

Teslim Abdal, kalıp, kompozisyon ve şekil olarak şiirlerinin havasına en uygun düşen “zincirleme mani katari” yada “zincirleme semai”, “tapşırımlı mani katari” denilen türleribaşarıyla denemiş, güzel örnekler vermiş soluklu ve üstün yetenekli büyük bir halk ozanıdır.

Ey adem Tanrı değilsen

Dur gelme bazın üstüne

diyerek insanı Tanrı ile eş kılar, böylece insanları birbirine daha çok yaklaştırır, kucaklayıp adeta kaynaştırır, yüceltir. Teslim Abdal’ın kızdığı insanın yobazlaşmasıdır. Ona göre insan böyle bir çıkmaza girmekle insanlıktan çıkar, yabancılaşır. Teslim Abdal insanı hor görenleri kınar, ayıplar. Herkesi nsana saygıya çağırır. Antik Çağ’ın ünlü düşünürü Platon “*Şölen Diyaloğu*” adlı yapıtında, “Düşkün dediğimiz orta malı sevgiye düşen, candan çok bedeni seven adamdır, bu sevgi uzun sürmez” der. Burada Platon, iç zenginliğini ve ruh sürekliliğini vurgularken, hakikata ulaşma yollarından birinin de “sevgi” olduğu gerçeğini dile getiriyor. Halk ve Hak şiiri ozanları bu gerçeği çok iyi biliyor, sanatta, şiirde yaratıcılığın asıl kaynağının sevgi olduğuna inanmış, yolunu ona göre çizmiş, ondan hiç ayrılmıyor.

Teslim Abdal, bağlı bulunduğu topluluğu ve kendisini **Hakk’a-Muhammet-Ali’**ye karşı sorumlu sayar, üçlü ögenin birliğine inanır, çünkü varlığı ona bağlıdır. Düşüncesinin ve inancının özünde bu üçleme vardır. Dayanağı onlardır.

ALINTILAR

(1) Milli Eğitim eski bakanlarından rahmetli Hasan Ali Yücel’in Milli Eğitim Bakanlığı yayınları için yazdığı 23 Haziran 1941 tarihli önsözden.

(2) M. Fuad Köprülü Türk Edebiyatı Tarihi, Ötügen yayınları, İstanbul 3. bası. 1981 s:82.

(3) Bozkurt Güvenç, Türk Kimliği, Kültür Bakanlığı Yayınları İnsanlık Tarihi Dizisi/2 Ankara 1994 s:158

(4)Yahya Kemal Beyatlı, Edebiyata Dair, İstanbul'un Fethi Enstitüsü yayını 1971 s:132.

(5)Yahya Kemal Beyatlı age s:134

(6) Yahya Kemal Beyatlı age s:134

(7) Sadettin Nüzhet Ergun, Bektaşî Şairleri, İstanbul Devlet Matbaası 1930 s:364-376

(8) Saadettin Nüzhet Ergun, Alevi-Bektaşî Edebiyatı Antolojisi, (Onyedinci Asırdan beri Bektaşî-Kızılbaş- Alevi Şairleri ve Nefesleri) 3. cilt 2. Bası Maarif Kitaphanesi Basımevi Ankara, 1955 s:337

(9) S. Nüzhet Ergun age s:337

(10) Vasfî Mahir Kocatürk, Tekke Şiiri Antolojisi, Ankara 1955s:266-276.

(11) Cahit Öztelli Türk Folklor Araştırmaları Dergisi c:4 sayı:1159, s:73-74.

(12) Abdülbaki Gölpınarlı, Alevi Bektaşî Nefesleri, Remzi Kitabevi Yükselen Matbaası İstanbul 1963 s:35

(13) Cahit Öztelli age s:19

(14) Ziya Gürel, Hak Âşıklarından Âşikî ve Dedemoğlu, Olgaç Matbaası Ankara 1980 s: 14

(15) Ziya Gürel, Hak Âşıklarından Deyişler, Olgaç Matbaası Ankara 1980 s:137.

(16) Sadettin Nüzhet Ergun age (1955) s:336; V. Mahir Kocatürk age s:266;

Cahit Öztelli Bektaşî Gülleri s:245;Refik Ahmet Sevengil age. s:428

(17) İbrahim Aslanoglu, Hür Anadolu Gazetesi 3 Eylül 1974 tarihli nüshasındaki "Teslim Abdal Nereledir?" yazısı.

(18) Bedri Noyan age. c: 3 s: 350, 351; c: 4 s:493-01 ; A. Celalettin Ulusoy s: 190, 222 ; Mehmet Eröz age s: 440; Besim Atalay age s: 192; İ. Zeki Eyüboğlu age s: 95; Şükrü Elçin age s: 49; M. Tevfik Oytan age c:2 s:167, 168.

(19) Bedri Noyan Bütün Yönleriyle Bektaşilik Alevilik c:3 s:350-351.

(20) Bedri Noyan age c:4 s:493-501.

(21) Hayrettin İvgin "Teslim Abdal Nereledir?" Size Dergisi Temmuz 1989 s: 9; Ziya Gürel age s: 137-141.

(22) Hayrettin İvgin agy s: 9; Halk Edebiyatı Seksiyon Bildirileri c:1, s: 295.

(23) İbrahim Aslanoglu, Söz Mülkünün Sultanları s: 184; Sivas Foklor Dergisi sayı: 39; Aynı yazarın Halk Kültürü'nün 1984/1 sayısında yayınlanan Teslim Abdal yazısı.

(24) Ziya Gürel age s:15; A. Gölpınarlı, Alevi Bektaşî Nefesleri s:36.

(25) Ziya Gürel, Hak Âşıklarından Deyişler s: 167-169.

(26) Ziya Gürel age. s:137-141; Can Yoksul agy. s:120-158;Cahit Öztelli, Türk Folklor Araştırmaları Nisan 1963 c:4, s:1159; c:8 sayı 165.

- (27) İsmail Özmen, Alevi Bektaşî Şiirleri Antolojisi c:3 s:60-63.
- (28) İsmail Özmen age c:5 s: 690.
- (29) Nazmi Tuğlu Çorum Tarihi ve Coğrafyası 1927 s:51.
- (30) Muhammed Beşir Aşan, Fırat Havzası Yazma Eserler Sempozyumuna 5-6 Mayıs 1986 tarihinde sunulan Tabanbükü (Şeyh Hasan) köyü Mezarlıkları adlı bildiri s:1
- (31) Adnan Işık Malatya (1830-1919) s: 277, 622.
- (32) Refet Yinanç-Mesut Elibüyük Kanuni Devri Malatya Tahrir Defteri (1560) Ankara 1983 s:102, 103.
- (33) Mamûret'ül-Aziz Salnameleri aktaran: Adnan Işık age s:277, 622.
- (34) Muhammed Beşir Aşan agb s: 2
- (35) M. Beşir Aşan agb s: 4.
- (36) M. Beşir Aşan agb s: 5; Halûk Nurbaki Türkistan'dan Türkiye'ye Anadolu Müzesi s: 47, 48
- (37) M. Beşir Aşan agb s:6.
- (38) M. Beşir Aşan agb. s:7; M. Fuad Köprülü Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar s:53, 55, 395.
- (39) M. Beşir Aşan agb s:7.
- (40) M. Beşir Aşan, agb s: 10; Beyhan Karamağaralı *Ahlat Mezartaşları* s:17.
- 18.
- (41) M. Beşir Aşan, agb s:11.
- (42) M. Beşir Aşan, agb s:12.
- (43) M. Beşir Aşan, agb s:13.
- (44) Hayrettin İvgin , agb c:1, s:297; M. Beşir Aşan, agb. s:14
- (45) Şükrü Elçin, Halk Şiiri Antolojisi akt. Can Yoksul agy s:128.)
- (46) Abdullah Ercan. agy s:59; Can Yoksul agy s:130.
- (47) Yusuf Şahin Kulhak Erenler Matbaası İst. 1987 s:247-304.
- (48) Hayrettin İvgin agb s:293-305; Yusuf Şahin age s:250.
- (48) Can Yoksul agy s:120.
- (49) Can Yoksul agy s:123.
- (50) Can Yoksul agy s:130.
- (51) Can Yoksul agy s:138.
- (52) Can Yoksul agy s:150

II. BÖLÜM

ŞİİRLER

(1)

SEHERDE BİR BAĞA GİRDİM

Seherde bir bağa girdim
Ne bağ duydu ne bağbancı
El sundum güllerin derdim
Ne bağ duydu ne bağbancı

Bağın kapısını açtım
Sayiki cennete düştüm
Yâr ile تنها konuştum¹
Ne bağ duydu ne bağbancı,

Seherin bülbülü öttü
Öttü de murada yetti.
Teslim Abdal yükün tuttu
Ne bağ duydu ne bağbancı²

Seher: Güneş doğmadan önceki an - Bağbancı: Bağcı - Sayiki: Sanki.

¹ Yar ile تنها buluştum.

² Bu şiir, rahmetli babam ile dedemden ve yaşlı köylülerimden duyduğuma göre, Tabanbükü ve çevre Türkmen köylerinde yüzyılı aşkın bir süreden beri türkû ve ezgi olarak söylenmektedir.

(2)

UYUYUP KALANLAR PAYDAN ALAMAZ

Her kişi aklınca sarraflık eder
Değerin tanıyıp soydan alamaz¹
Her sabah nakıplar kısmetin paylar
Uyuyup kalanlar paydan alamaz

İradet elinden payını gözle
Gayreti alamet içinde gizle
Güvenme tedbire takdiri gözle
Kişi sunma ile paydan alamaz²

Çalışsa çırpınsa giyse düzelse
Kişi her ne yerse onu kazansa
Kısmet olmayınca yüzbin uzansa
Kişi ummayınan paydan alamaz

Eğer düzeniniz onat gelirse
Hayır hasanet ihsan bulursa
Tedbirde takdire uygun olursa
Layın salyanını köyden alamaz

Teslim Abdal eder kemerbest belin
Haramı terkedip doğruya gelin
Cim gerek cemalin elifdir belin
Hiç kimse haberin beyden alamaz

Sarraflık: Kuyumculuk - **Nakıp:** Tekke'de pay dağıtan dede yada şeyh yardımcısı, paylaştıran - **İradet:** Dileme, irade, gönül isteği - **Alamet:** Belirti, iz - **Onat:** Doğru, ters gitmeyen - **Hayır-hasenet:** iyilik - **Kemerbest:** Kemer bağlamış - **Mutabık:** Uygun - **Layın:** Lanetlik, hain - **Salyan:** Salma.

¹ Değmesin tanıyıp soydan alamaz

² Kişi tedbirinen meydan alamaz

KÂMİL MİSİN

Şeyh olur yerinde ârif¹
 Dur görelim kâmil misin
 Bir yapı yap duvarını
 Ör görelim kâmil misin

Yapın hub ise derik has
 Eylemezek galebe ses
 Ektiğine bir kadem bas
 Der görelim kâmil misin

Der ekinin muğalını
 Aç marifet çuvalını
 Cesedinin suvalını
 Ver görelim kâmil misin

Dur görelim halın nedir
 Peteğinde balın nedir
 Sağın nedir solun nedir
 Sor görelim kâmil misin

Teslim Abdal der sağımda²
 Gül açılır dost bağında
 Tut tependen tırnağına
 Yar görelim kâmil misin

¹ Şeyh yerinde otur ârif

² Bu şiirin Hayal Bazım adında bir ozana ait olduğu yada ondan derlendiği Kalender Dede'nin bendeki özel cönkünde belirtilmektedir.

Ârif: Olgun kişi - **Şeyh:** Yol ileri geleni - **Kâmîl:** Yetkin - **Hup:** Güzel - **Has:** Temiz, özgün - **Kadem:** Ayak, aşama - **Muğal:** Benzer, eş, olgun - **Suval:** Soru - **Yor:** Yorumla - **Galebe:** Üstün, galip, bastırıcı - **Derik:** Deriz, söyleriz - **Eylemezek:** Eylemeyiz - **Der:** Biç

GEL HA GÖNÜL HAVALANMA¹

Gel ha gönül havalanma
Engin ol gönül engin ol
Dünya malına güvenme
Engin ol gönül engin ol

Bu dünyanın hali böyle
Yavan yahşi geçer öyle
Söyler isen engin söyle
Engin ol gönül engin ol

Gökte uçan huma kuşu
Bilmeyenler atar taşı
Engin olmak kâmil işi
Engin ol gönül engin ol

Teslim Abdal sözüm haktır
Sözümün yalanı yoktur
Engin söyle büyüklüktür
Engin ol gönül gönül engin ol

Yavan: Yağsız - Yahşi: İyi, güzel - Huma: Bir masal kuşu

¹ Bu şiir yaklaşık yüz yıldan bu yana ezgi ve türkü olarak ülke çapında bilinip söylenmektedir.

(5)

AŞNAMDAN AYRILDIM¹

Aşnamdan ayrıldım yamandır hâlim
Adettir âşğın hâli böyle olur
Yâr aklımı aldı çevrildi başım
Mecnun dedikleri deli böyle olur

Şu aşkın ateşi bağrımı yaktı
Ah ile feryadım göklere çıktı
Gözlerimden yaş yerine kan aktı
Yaz bahar eyyamı seli böyle olur

Teslim Abdal ben bu yoldan dönmenem
Pirimi dünyada elden salmanam
Devlet sofrasına elim sunmanam
Saadetlü hünkârın kulu böyle olur

Aşna: Tanıdık, sevgili - Adet: Kural, gelenek - Çevrildi: Döndü - Feryat: İnilti, acı, bağırıtı -Eyyam: Zaman - Saadetlü hünkâr: Mutlu kral, büyük hakan - Mecnun: Deli, divane

¹ Bu şiir de ezgi halinde halen çevre köylerde söylenmektedir.

(6)

UÇAR İMİŞSİN

Benim bu sözlerim herdem sanadır
Bir yuva bulupta uçar imişsin
Haklı nefeslerim kâr etmez sana
Buyruk okunurken kaçır imişsin .

Yazık senin endamına boyuna
Mahabbet olmuşsun Havva soyuna
Elin yetmez ab-ı kevser suyuna
Zehirden zıkkımdan içir imişsin

Yıktığın yerleri yapar değilsin
Ağyarsın ahrete yarar değilsin
Çifte kantar yüke girer değilsin
Yükden deve gibi kaçır imişsin

Teslim Abdal eder mevali başım
Dünü günü heva gıybettir işin
Terzisi mi oldun sen bu kumaşın
Her olur olmaza biçir imişsin

Herdem: Her zaman, her an – **Kâr-etmez:** Dokunmaz - **Endam:** Boy
pos güzelliği, görünüm - **Ab-ı Kevser:** Kevser suyu, cennet içkisi -
Mahabbet: Âşık sevdalı - **Ağyar:** Düşman - **Mevali:** Köle - **Gıybet:**
Arkadan konuşma, yokluğunda aleyhe söz etme - **Dün-ü günü:** Gece
ve gündüz - **Heva:** Boş.

(7)

GAFİL GEZME¹

Gafil gezme şaşkın bir gün ölürsün
Dünya sana baki değil ne fayda
Ettiğin işlere pişman olursun
Pişmanlığın ele girmez ne fayda

Bir gün seni eletirler evinden
Hak'kın kelâmını kesme dilinden
Kurtulmazsın Azrail'in elinden
Türjü türlü yolun olsa ne fayda

Söylersin de sen sözünden şaşmazsın
Helâlini haramından seçmezsin
Kepeğin tükenir su da içmezsin
Hep deryalar senin olsa ne fayda

Teslim Abdal eyder, çöksem otursam
Cümle varlığımı ele yetürsem
Şu yalan dünyayı zapta getürsem
Hep dünyalar senin olsa ne fayda

Gafil: İlerisini göremeyen, dalgın - **Baki:** Kalıcı, sürekli - **Eletirler:** Götürürler - **Kelam:** Söz - **Kesme:** Eksik etme - **Azrail:** Can alıcı büyük melek - **Derya:** Deniz - **Kepek:** Yiyecek, buğdayın soyulmuş kabuğu - **Ele yetirmek:** Ortaya koymak

¹ Ezgi halinde söylenmektedir. Cahit Öztelli, Bektaşî Gülleri. s:156.

(8)
HUB GELİR

Güller açılınca bülbüller öter
İkisi de birbirine hub gelir
Gül ireyhan ile bile yetişir
İkisi de birbirine hub gelir

Önünce Cebrail ol Hak'a gide
Bize yardım ede ol gani Huda
Hacı Bektaş ile şeyh Ahmet Dede
İkisi de birbirine hub gelir

Kullukta edelim daima özür
Hakkı nerde arasan orada hazır
Hasanemki dede Bozatlı Hızır
İkisi de birbirine hub gelir

Gerçeklerin daim bellidir sözü
Şekerden tatlıdır muhabbet tuzu
Eba Müslüm ile Battalı Gazi
İkisi de birbirine hub gelir

Hak yoluna bizde olalım sail
Hakdan ne gelirse.olalım kail
Güzel Muhammet'le güzel Hüseyin
İkisi de birbirine hub gelir

Daim Hakka yeter kavli tamamlar
Bi-ahir vakite sahip-zamanlar
On dört masum-u pak On iki imamlar.
İkisi de birbirine hub gelir

Cem işinin onda hakkı umudu
Bize verdiğiniz ikrar bu mudu
Emir Sultan ile Sultan Samıdı
İkisi de birbirine hub gelir

Her ne ararsan hazır orada
Yönünü dönderde sağına bakda
Abdulvahap ile Salman-ı Pak'da
İkisi de birbirine hub gelir

Marsuvan ilinde yatar ol Piri Baba
Orda günahıma eyledim tövbe
Hüseyin gazi ile ol Koyun Baba
İkisi de birbirine hub gelir

Kul olan yüzünü dergâha süre
Hakkı arayanlar özünde bula
Seyit Ahmet Bedevi ile Veysel Karana
İkisi de birbirine hub gelir

Hızır bize verdi içelim dolu
Bildiniz mi kimdir uludan ulu
Sarı Saltık ile ol Kızıldeli
İkisi de birbirine hub gelir

Gerektir kul olan ol Hakka gide
Hakka inanlar kavlini güde
Üryan Hızır ile ol Gani Baba
İkisi de birbirine hub gelir

Zayım olur eski tahılın biti
Şimdi cemi aldı bor borun tatı
Kumsu, keyha, kızır cehennem iti
Bunun üçü birbirine hub gelir

Ceme koyman itikatı bozgunu
Kendi zalim olur amel azgını
Yiyici, ürücü, üleş kuzgunu
Bunun üçü birbirine hub gelir

Teslim Abdal eder içelim dolu
Bu mu evliyanın kurduğu yolu
Hazreti Allah Muhammed Ali
İkisi de birbirine hub gelir

Hup gelmek: Güzel gelmek, uygun olmak - **Sail:** Dilenci - **Kail:** Razi - **Kavil:** Söz - **Şeyh Ahmet Dede, Hasanemki Dede, Bozatlı Hızır:** Teslim Abdal'ın doğduğu Şeyh Hasan köyünde türbe yada mezarları olan Alevi azizleri ve Teslim Abdal'ın yakınları - **Emir Sultan-Sultan Samid:** Teslim Abdal'ın köyü Tabanbükün de mezarları bulunan Alevi azizleri ve Teslim Abdal'ın yakınları - **Abdulahap:** Battal Gazi'nin silah arkadaşı olup mezarı Baskil'in Kale köyündedir - **Selman-ı Pak:** Ehlibeyt ve Hz. Ali'ye bağlı Hz. Muhammed'in İran kökenli danışmanıdır. Türbesinin ya da bir makamının Kahramanmaraş'ın Pazarcık ilçesinde olduğu söylenir - **Uryan Hızır:** Türbesi Arapkir ilçesinin Ocak köyünde bulunan bir Alevi ulusudur - **Gani Baba :** Malatya yöresinde, Divriği'nin Anzahar köyünde yaşamış orada türbesi olan bir Bektaşî azizidir - **Üleş:** Leş, hayvan ölüsü.

(9)
ÜSTÜNE

Öğmüşte yaratmış kendi nurundan
Padişah eylemiş ilin üstüne
Cemalini gördüm salavat verdim
Çıkılar sokunmuş serin üstüne

Vallahi Kur'andır senin sözlerin
Yasin-i şerife benzer yüzlerin
İnnefetahna suresi gözlerin¹
Vedduha inmiştir dilin üstüne²

Kaşların üstüne benler düzülür
İkrarından dönen Hak'tan üzüdür
Ak göğsün üstüne Tebbet yazılır³
Veşşemsi inmiştir kolun üstüne⁴

Alnımıza yazıldı böyle bir yazı
Hak için kılarız biz de niyazı
Ayet'el-kürsi'yle güzel İhlası⁵
Okudum giderim yolun üstüne

Teslim Abdal eder şemsin çırası
Errahmandır iki kaşın arası⁶
Güzel Bismillahla Elham suresi⁷
Elif la mim inmiş hattın üstüne*

Cemali: Yüz, çehre - **Çıkı:** Çıkan şey, nesne - **Ser:** Baş - **Salavat verme:** Allahümme Salla Ali Seyyidine Muhammed - **Niyaz:** Kapanıp

¹ Biz yol açtık ² Kuşluk aydınlığı ³ Kurusun ⁴ Güneş ⁵ Kursü ayeti ⁶ Yardım sever ⁷ Bütün bunlar Kur'anda geçen ayetler ile bazı surelerin adları olup derin batını anlamlar içerir, Tanrının öz güzelliğini sergilerler.

öpme - **Hat:** Çizgi-**Elif, lam, mim:** Arap ABC'sinde ki bazı harfler olup, Elif harfî Allah'ı, La harfî Hz Ali'yi, mim harf ise, HzMuhammed'i simgeler.

*Abdölbaki Gölpınarlı Alevi Bektaşî Nefesleri s:36

(10)

YERİ BRE ADEMOĞLU

Yürü bre ademoğlu¹
Öleceğin bilemezsin
Atarlar bir karanlığa
Kapı baca bulamazsın

Yağmur yağar seller akar
Mezarın başına yıkar
Yılan çayan seni sokar
Dönüp birin vuramazsın

Ak pamuk olup atılır
Tenin toprağa katılır
Dilin damağın tutulur
Dönüp cevap veremezsin

Gelin öğüt alın benden
Bu yigitlik gider elden
Hak saklasın cehennemden
Karar alıp duramazsın

Teslim Abdal nedir hâlin
Haklı kelâm söyler dilin
Neylemeli dünya malın
Birin alıp gidemezsin*

Yeri: Git, yürü - Kelâm: Söz - Hal: Durum

¹ Yeri bire ademoğlu

*İ. Zeki Eyuboğlu Bütün Yönleriyle Bektaşilik (Alevilik) s:567.

EL BANA NEYLER

Dört duvar içinde olsa mekânım
 Taşrasından esen yel bana neyler
 Yanımdaki sudan korku çekerim
 Uzakta çağlıyan sel bana neyler

Mekânım balçıktır üstadım Ali
 Muhammed nesline demişim beli
 Çekerim gayreti sürerim yolu
 Ben Hak'tan korkarım el bana neyler

Şu dünyada gerçek erenler çoktur
 Gerçek er olmayanın sözleri oktur,
 Bana derler girme geçidi yoktur,
 Yüzmesin bildiğim göl bana neyler.

Dünyada gerçekler katara uydu¹
 Aşk ile mahabbet ikrârın bendi
 Pirimden almışım hayır gülbengi
 Haramili olan bel bana neyler

Teslim Abdal eyder gözler kanlı yaş
 Aradım bulamadım bir sevdasız baş
 Herkesin ameli kendine yoldaş
 Haramzade olan kul bana neyler*

¹ Gerçek olan canlar katara uydu

*İsmet Zeki Eyüboğlu Alevi Bektaşî Edebiyatı s:208.

Mekân: Yer - **Taşra:** Kenar - **Balçık:** Bir tür çamur - **Nesil:** Soy, kuşak - **Beli:** Evet - **Harami:** Eşkîya - **Amel:** Yaptıkları - **Haramzade:** Piç - **El:** Yabancı

(12)

ERİŞİR OLDU

Hey gaziler zaman azdı
Şu dünya karışır oldu
Tilk'aslana kuyu kazdı
Lağ edip erişir oldu

Oğuldur atanın izi
Dinlenmez ulunun sözü
Alt'aylık olmayan kuzu
Koç ile vuruşur oldu

Ata sözün tutmaz uşak
Deve yerini gözler köşek
Dün külde oynayan eşek
At ile yarışır oldu

Palaz üstünde yatmayan
Dudağı yala batmayan
Porsuk ardından gitmiyen
Ceylana erişir oldu

Teslim Abdal zaman azgın
Oğul atasından bezgin
Mundar leşe konan kuzgun
Pendeden danışır oldu

Azmak: Sapıtmak, delolmak - **Lağ'etmek:** Alay etmek, dalga geçmek -
Köşek: Deve yavrusu - **Palaz:** Kıldan çul - **Mundar Leş:** Yenilmesi
dinen yasak olan et, ölü hayvan - **Oğul:** Erkek evlat - **Pende:** Yüzden,
sözden, öğüt

(13)

GELEN KİMDİR

Yer yok iken gök yok iken
Bu cihana gelen kimdir?
Altı atasız anasız
Zuhur edip olan kimdir?

Cimsiz cananın karnında
Kim geldi cana karnında
Atasız ana karnında
Tatlı selam alan kimdir?

Yazısı nedir sekizin
Hesabı nedir dokuzun
Yer ile sarı öküzün
Arasında olan kimdir?

Gelişi nerden salikin
Hakkın değildir halikin
Öküz ile ol balığın
Karnında sağ kalan kimdir?

Balığı suya salalım
Su ne söyler bir görelim
Teslim Abdal der soralım
Bu manayı bilen kimdir?*

Zuhur: Meydana çıkma, görünme - **Salik:** Yola giren - **Halik:** Tanrı, yaratan.

*Vasfı Mahir Kocatürk Tekke Şiiri Antolojisi s:268.

SÜREN ERENLER SÜREĞİ

Süren erenler süreği
 Süre gelmiş süre gider
 Münkir cehennem direği
 Dura gelmiş dura gider

Uyma münkirin gücüne
 Taşı dokunur kışına
 Münkir cehennem içine
 Gire gelmiş gire gider

Bir gerçeğe indir başı
 Durmaz akar gözüm yaşı
 Yezid'in elinde taşı
 Ura gelmiş ura gider

Bırakmaz elden zilleti,
 Münkirdir mav'ya¹ milleti
 Daim eder koğ, kıybeti,
 Ede gelmiş ede gider.

Teslim Abdal çün basılmaz
 Hakkı batıla batırmaz
 İt ürür kervan kesilmez
 Üre gelmiş üre gider*

¹ **Mav'ya:** Muaviye, Emevi devletinin kurucusu, Ebu Süfyan'ın oğlu, Hz. Ali ve Ehlibeyt'in amansız düşmanlarının enbaşında gelenlerden biri.

*Turgut Koca Bektaşî Nefesleri ve Şairleri s:285.

Münkir: Allah'ı inkâr eden, kâfir - **Ura:** Vura - **Zillet:** Aşağılık, horluk - **Koğ:** Aleyhe konuşma - **Batıl:** Çürük, yanlış, gerçek olmayan - **Sürek:** Yol.

(15)

KANMAYINAN

Tarik-i hak insan olur
Can cana inanmayınan
Marifet ehli can olur
Tasdik edip kanmayınan

Kör bastığını görür mü
Yoluna doğru yürür mü
Aşk verir mi meşk verir mi
Her ahmak sulanmayınan

Süngü curaya düşer mi
Filin yarası şişer mi
Hiç kuru kemik pişer mi
Altında ateş yanmayınan

Dünyasını mübah görür
Veçhin eli ile alır
Âdemoğlu kâfir olur
Ahreti yok sanmayınan

Teslim Abdal nedem dersin
Pazar alıp gidem dersin
Bir hacatım edem dersin
Ergin ağaç yanmayınan*

Tarik: Yol - **Meşk:** İştah, gayret - **Mübah:** Geçerli - **Veçhin:** Yüzünün
- **Hacat:** Nesne, araç, şey, mal, eşya - **Ahmak:** Akılsız - **Edem:** Yapam

*İbrahim Aslanoğlu Söz Mülkünün Sultanları s:190.

(16)

DERT BENİ

Zahirde batında gezen crenler
Yok mu dermanınız aldı dert beni
Bilmedim gafilen vardım üstüne
Dılızım darzına çaldı dert beni

Geldi beniminen ibadet kıldı
Bebahlık eyleyip yüzüme güldü
Yağlı kılincınan fırsandım buldu
Çaldı bölük bölük böldü dert beni

Bir amansız yerde avladı heman
Kasdi yeğın imiş çok dedim aman
Korkusunu çeker idim her zaman
Korktuğum yerlerde aldı dert beni

Bir borandır geldi çöktü kış gibi
Seçemedim gitti müşkül düş gibi
Çalıcılar çıynağında kuş gibi
Çığırta çığırta yoldu dert beni

Teslim Abdal eydir serin postumu
Hiçbir diyen yokki gönlün yaslı mı?
Bilmem delimiyem bilmem uslu mu?
Böyle bir sevdaya saldı Hak beni.

Zahir: Dış, görünen - **Batın:** İç, görünmeyen - **Dılızım:** Büyü, tılsım
- **Gafillen:** Yanlışlıkla - **Dılızım Darzı:** Büyü tuzağı - **Bebahlılık:** Hile
yapma, kalleşlik - **Heman:** Hemen, anında - **Boran:** Tipi, şiddetli kış -
Müşkül: Zor - **Çıynak:** Pençe - **Fırsandım:** Fırsatım - **Yeğın:** Yoğun -
Post: Tarikatta kutsal sayılan hizmet makamı - **Yaslı:** Üzgün - **Çalıcı:**
Bir yırtıcı kuş - **Çığırta çığırta:** Bağırtarak.

(17)
AĞLAR MI

Tâ ezelden yarın yüzüne bakıp
Cemâl-i didârı gören ağlar mı
Yetişip bir mürşid eteğin tutup
Özünden benliği ıran ağlar mı

Ali'yle Muhammed geldi bürhana
Hatice Fatıma o ehli câna
Birleyip özünü ulu meydana
Anlayıp zatını bilen ağlar mı

Sahip-zaman yakın yola gelirse
Hasan'la Hüseyin'in ahın alırsa
Erenler deminden her ne gelirse
Ere erip Hak'kı gören ağlar mı

Zeynel'abidin'in yüzünü görüp
Muhammed Bâkır'ın sırtına erip
Ca'feri Sadık'ın dârına durup
Burada ikrarın veren ağlar mı

Musa-yı Kâzım'ın Tur'una uçup
İmamı Rıza'nın yurduna göçüp
Küfür köprüsünü ileri geçüp
İman deryasına dalan ağlar mı

Taki, Naki ol Askeri'yi bilen
Hak Muhammed ile Mehdi'dir gelen
Her daim kırkların cem'inde olan
Mahabbet tadını duyan ağlar mı

Teslim Abdal daim yüksek uçar mı
Erenlere teslim olan kaçar mı
Dört kapudan kırk makamdan geçer mi
Bir olup birliğe yeten ağlar mı

Cemâl-i didâr: Yüz güzelliği - **Iran:** Uzaklaştıran - **Burhan:** Delil, kanıt – **Sahip-zaman:** Mehdi . Alevi/Bektaşî inancına göre İmam Mehdi gayb'dır. Kıyametten önce dünyaya geri gelecek, dünyaya adil bir düzen getirecek, bu 40 yıl sürecek - **Ah:** Öç - **Dem:** Zaman - **Tur:** Hz. Musa'nın Allah'la konuştuğuna inanılan dağ.

DAHA BUNDAN GAYRI

Daha bundan gayrı büyüyemezsin
 Düşünüp de hayrın şerrin bilsene
 Ömrün gelmiş mihracına erişmiş
 Yeter gittiğin pis işlerden dönsene

Hak malını nahak yere saçarsın
 Dil ile olursa konmaz uçarsın
 Ölüm var hayır et derler kaçarsın
 Düşünüp de düşmüş elin alsene (alsana)

Elde kadeh iken zehir oldunuz
 Döndünüz ikrardan zahir oldunuz
 Dinleyip dutmayıp kâfir oldunuz
 Dinleyip tutup da insan olsana

Bu göz ile sen o yüzü görünce
 Fayda nedir ardımızca ürünce
 Yüzü kara şol divana varınca
 Başına ne geleceğin bilsene

Teslim Abdal eder ahdım bütündür
 Aslımı sorarsan paki zatındır
 Can vermesi kolay ölmek çetindir
 Can bu cesetteyken bir yol ölsene*

Gayri: Başka - Mihraç: (Burada) en yükseğine, doruğuna, sonuna - Nahak: Haksız yere, boşuna - Zahir: Sofu, çiğ - Şol: O, şu - Ahd: Söz, ikrar - Ceset: Beden, ölü - Bir yol: Bir kez.

*İbrahim Aslanoğlu Söz Mülkünün Sultanları Sinan Yayınevi İst. 1985 s 189.

GÖRDÜM BİR BEZİRGÂN YEMEN'DEN GELİR

Türlü kumaşlardan yükünü tutmuş¹
 Gördüm bir bezirgân Yemen'den gelir
 Boz atlı Hızır'ı kervanbaşı etmiş
 Gördüm bir bezirgân Yemen'den gelir

Doldurmuş dolusun sunuyor saki
 Yüz bin harâmiden hiç olmaz korku
 İnci, sedef, lal-ü gevherdir yükü
 Gördüm bir bezirgân Yemen'den gelir

Uveys gibi Şah devesin yederim
 Yüklettim kumaşı şara giderim
 Müşteri bulursam pazar ederim
 Gördüm bir bezirgân Yemen'den gelir

Ehl-i irfan ol gel eyleme inkâr
 Gerçek âşık isen gel yaramı sar
 Yüküm lal-ü gevher Şah damgası var
 Gördüm bir bezirgân Yemen'den gelir

Teslim Abdal can emanet-i Bari
 Ateşten yeğindir sitemin narı
 Şah dükkânın açmış satar esrarı
 Gördüm bir bezirgân Yemen'den gelir*

Bezirgân: Tüccar - **Saki:** İçki dağıtan - **Üveys:** Hz. Ali'nin devesinin başını tutan - **Ehl-i irfan:** Arif - **İnci, Sedef, Lal, Gevher:** Değerli taşlar - **Bari:** Tanrı - **Esrar:** Giz - **Yetmek:** Tutmak, iletmek - **Şar:** Şehir, kent - **Nar:** Ateş.

¹ Kutnu kumaştan yükünü tutmuş

*M. Tevfik Oytan Bektaşiliğin İç Yüzü Dibi Köşesi Yüzü ve Astarı Nedir? s: 167.

GÖSTER BİR YOL

Ahdım vardır cemâlini görmeye
 Göster bir yol Muhammedi göreyim
 Kara yüzüm tabanına sürmeye
 Göster bir yol Muhammedi göreyim

Mahlukât yön dönüp kâmet ettiği
 Cebrail önünce Hakka gittiği
 Hak kendi nurundan tahsil ettiği
 Göster bir yol Muhammedi göreyim

Müminin müslümün yüzün vurduğu
 Cümle milletin şefaât umduğu
 Hak çalabın dostum diye sevdiği
 Göster bir yol Muhammedi göreyim

Mümin olanların dini direği
 Hüda'nın habibi Tanrının nuru
 Dünyanın ahretin hak peygamberi
 Göster bir yol Muhammedi göreyim

Ümmet için çabalayıp çalışan
 Gâh mizanda gah sıfatta bulunan
 Doksan bin şehit önü süre salınan
 Göster bir yol Muhammedi göreyim

Miraçda Tanrı'nın yüzünü gören
 Arşı kürsü cümle izine yüz süren
 Cennet halkı cümle secdeye inen
 Göster bir yol Muhammedi göreyim

Cemi mürsellerin hak rehnüması
Tanrının aziz huk pişivası
Zahirin batının sahip livası
Göster bir yol Muhammedi göreyim

Teslim Abdal eder hey sahip-dini
Mümüne şefaate ey rahmet kânı
Allahın azizi nuru mahbubu
Göster bir yol Muhammedi göreyim¹

Mahlûkat: Canlı, cansız varlıklar - **Cebrail:** Allah'ın dört büyük meleğinden biri, haberci melek - **Habib:** Sevgili, Peygamber - **Kamet etme:** Salavat verme, boy-bos verme: Sevgili - **Mizan:** Öbür dünyada hayır ve günahların tartılması durumu - **Sırat:** Öbür dünyada geçildiğine inanılan kıldan ince, kılıçtan keskin, altı ateş olan sanal bir köprü - **Mürsel:** Peygamber, yalvaç - **Rehnüma:** Yol gösteren - **Pişiva:** Başkan - **Liva:** Alem, sancak - **Rahmet-kânı:** Rahmet madeni - **Bir yol:** Bir kez, bir defa - **Cemal:** Yüz - **Cemi:** Hepsi - **Zahir:** Açık - **Batın:** Gizli - **Çalap:** Tanrı - **Mahbub:** Sevgili, Hz. Muhammed'e hitap şekli.

¹ Kalender Dede yazma defterinden.

MÜSLÜMANLAR

Okunan seladır duyun
Müslümanlar müslümanlar
Allahın emrine uyun
Müslümanlar Müslümanlar

Kim Allah emrine uymaz
Peygamber kavline girmez
Sadakası kabul olmaz
Müslümanlar müslümanlar

Akıl adama talimdir
Her iş Allah'a malûmdur
Yabancı zarbı zalimdir
Müslümanlar müslümanlar

Perhiz olun kötü söze
Toprak dolar elâ göze
Hak ırâhmet kıla size
Müslümanlar müslümanlar

Bu dünya güruh-ı naci
Önü tatlı sonu acı
Bet huyun kızgındır saçı
Müslümanlar müslümanlar

Siyaset daim canadır
Kasdi dine imanadır
Hırsa uyman berk fenadır
Müslümanlar müslümanlar

Teslim Abdal cydir zillet
Gelir geçer binbir millet
Hayın ne kuldur ne ümmet
Müslümanlur müslümanlar¹

Bet: Kötü, fena - **Sala:** Ezan - **Güruh-ı Naci:** Hz. Muhammed'in "Ümmetim 73 parçaya bölünecek bunlardan biri benimle cennete girecektir. Geri kalanı cehennemden geçecektir" buyurduğuna inanılır ki, işte bu deyim cennete girecekleri ifade eder. - **Sıyaset:** Asma, öldürme - **Zillet:** Aşağılık, horluk - **Hayın:** Nankörlük eden hiyanet eden - **Ümmet:** Bir dine mensup olanların tümü - **Talim:** Eğitim - **Yabani:** Vahşi - **Zalim:** Zulmeden, acımasız.

¹ Bu kitapta yer alan (21-95) numaralar arasındaki tüm şiirler Kalender Dede cönkünden alınmıştır.

ÇOK ŞÜKÜR

Biz ney idik bize bunca naz kıldın ya mahbub
 Hikmetine şükrederim ya ilahi çok şükür
 Dertliye derman edici cümleye sensin tabib
 Hikmetine şükrederim ya ilahi çok şükür

Bunca kemik yaratmışsın et ile gön içinde
 * Odu, suyu, toprağı, yel damarda kan içinde
 Canımızı yaratmışsın yokdan bir can içinde
 Hikmetine şükrederim ya ilahi çok şükür

Kudretinden yaratmışsın kismetler kutlar bize
 Et içindeki damardan sürdürmüşsün sütler bize
 Kur'ağaçdan bitirmişsin meyveler dutlar bize
 Hikmetine şükrederim ya ilahi çok şükür

Ayak vermişsin ihsandır alemleri gezsin diye
 El vermişsin göz vermişsin okuyup yazsın diye
 Dil vermişsin söyleyip yadigâr düzsün diye
 Hikmetine şükrederim ya ilahi çok şükür

Göz vermişsin kaftan kafa hükmüm yürüsün diye
 Kiprik koymuşsun önüne gözü korusun diye
 Özge sıfat yaratmışsın fikri çevirsin diye
 Hikmetine şükrederim ya ilahi çok şükür

Kulak koymuşsun kafaya işittiğini tutmaya
 Diş vermişsin çiğneyip gutunu hasıl etmeye
 Burun koymuşsun sıfata hub kokular gütmeye
 Hikmetine şükrederim ya ilahi çok şükür

Anlımıza çekmiş kalemle ol kudret kaşları
 Gövdeleri suvarmaya gök etmişsin başları
 Bilen sen, bildiren sen bize bunca işleri
 Hikmetine şükrederim ya ilahi çok şükür

Akıl vermişsin anlayıp Rabbisini bilmeye
Fikir vermişsin fikredip kendi kendin övmeye
Sabır vermişsin kişiye hırsı nefsi yenmeye
Hikmetine şükrederim ya ilahi çok şükür

Yer ile göğ yaratmışsın özge sen bizim için
Toprakta neler bitirmişsin öyle sen bizim için
Ay ile güneşi havaya atmışsın sen bizim için
Hikmetine şükrederim ya ilahi çok şükür

Gözüme gah koyun gahi kuzu görünen sensin
Cennete giden on iki imamın izi sensin
Cennette ab-ı hayatın on iki gözü sensin
Hikmetine şükrederim ya ilahi çok şükür

Teslim Abdal eydir peygamber gibi canımız var
Alemleri fahri Muhammet gibi sultanımız var
Biz niye şükretmeyelimki şefaatkanımız var
Hikmetine şükrederim ya ilahi çok şükür

Gut: Yiyecek, gıda - **Hub:** Güzel - **Mahbub:** Sevgili - **İlahi:** Tanrı -
Kudret: Güç - **Suvarma:** Sulama, su verme - **Ab-ı hayat:** Bengi su,
yaşam suyu - **Alemleri fahri:** Alemin övücü, Hz. Peygamber - **Şefaat-
kânı:** Ahirette bağışlayıcı olan, şefaat edici, suç bağışlayıcı ve dileğin
yerine getirilmesi için yapılan aracılık.

(23)
N'EYLEYİM

Gayetten Ali'yi seveyim dersin
İtikatın bütün değil neyleyim
Şah'ın yollarını gözleyim dersin
İtikata bağlanmazsın neyleyim

Tercüman olup da lokma yenmiyor
Günahlar silinip derman olmuyor
Anın için nefes yerin bulmuyor
Söz çok amma söylenmiyor neyleyim

Hak edip lokmayı yiyemiyorlar
Günahlıya günahlı diyemiyorlar
Yuyucular meyit yuyamıyorlar
Söylense de dinlenmiyor neyleyim

Şep ile şekeri seçemiyorlar
Halk deyip de halktan geçemiyorlar
Gayret edip müşkil seçemiyorlar
Şimdi haber anlamıyor neyleyim

Teslim Abdal eydir özün yoklamaz
Kulum der de berisini beklemez
Ben talibim der de nefsin koklamaz
İşin Hak'dan sağlanmıyor neyleyim

Gayetten: Çok fazla - **İtikat:** İnanç - **Meyit:** Ölü - **Müşkil:** Zor, sorun - **Şah:** Hz. Ali - **Tercüman:** Kurban töreni - **Nefes:** Dua - **Yuyucu:** Ölü yıkayan - **Şep:** Şap

(24)

N'EYLEDİLER

Muhammed Ali'nin güzel yolları
Şimdi türlü türlü yol eylediler¹
Kesileydi şu mahlûkun dilleri
Gayet rüsvâlığı bol eylediler

Kırmızı gül gibi acılı idik
Varıp yavan yahşi geçinir idik
Yetmiş iki'lerden seçilir idik
Onun ötesini çul eylediler

Kıramadım karaçalı töredi
Şeytana uyanlar almaz muradı
Yol oğlu kalmadı fitne türedi
Yine akıllıyı del'eylediler

Yanlış fetvası var gelen yazının
Aslı pak mı olur nesli hayının
Sözünü bilmiyen çoban sözünün
Onu Hakk'a yarar kul eylediler

Teslim Abdal bir kırmızı gül idi
Müminler kalbinde bir top nur idi
Bizim bildiğimiz Ali bir idi
Şimdi her köyde bir Ali eylediler*

¹ Onu şimdi halden hal eylediler

*Cahit Öztelli Bektâşî Gülleri s:280.

Rüsvalık: *Rezillik* - **Fitne:** *Karıştırıcı* - **Sayıl (Sail):** *Soru soran, dilenci* - **Töredi:** *Yetiştı, üredi* - **Pak:** *Temiz* - **Aslı:** *Soyu* - **Hayın (hain):** *İhanet eden.*

(25)

YÜZBİN YIL ÖĞÜNSE

Yüzbin yıl öğünse kabul değildir
Sarı kepez keklik olmaz baz ile
Meğerki cinlidir aslı depderi (dep-deli)
Tavuk depişir mi gölde kaz ile

Âşıklarda söz var sözle beraber
Söylerler sözünü yüzle beraber
Kumaş alayım dersin bezle beraber
Kumaşın bahası olur mu bezle

Bilir misin seni vardır yaradan¹
Şu benliği kaldırmadın aradan
Haber almamışsın akdan karadan
Hakka gidilir mi eğri iz ile

Sen bu yola gider olmuşsun çoktan
Korkmaz mısın evliyanın attığı oktan
Müslümanım dersin batılı haktan
Müslümanlık mı olur yalan söz ile

Teslim Abdal eder haline acır
Daneyi samandan seçegör savur
Batılı hakdan seçmiyen gâvur
Ya niye seçmedin altı göz ile

Sarı Kepez: Bir tür kekliğe benzer kuş - **Baz:** Doğan kuşu, şahin, burada eğitme - **Depişmek:** Tekmeleşme - **Baha:** Ederi, değer - **Ergi:** Eğri - **Dep-deli:** Zır deli - **Benlik:** Nefsini, kendini önde tutma.

¹ Bilir misin vardır seni yaradan

SARAN GELDİN Mİ

Dünü günü yollarına bakarım
 Şehitler yarası saran geldin mi
 Ben sinemi aşk oduna yakarım
 Her derdime derman olan geldin mi

Gece gündüz fikrim hazreti Ali
 Bir lütuf eylese ol gönlü gani
 Bu Derviş Ali'nin varlığı varı
 Cümlelerin muradın veren geldin mi

Yetmiş iki milletin muradın veren
 Nice düşmüşlerin elini alan
 Bunaların imdadında bulunan¹
 Düşmüşlerin elin alan geldin mi

Gitmiyiler ol Hüdanın izine
 Bunlar değmiş peygamberin gözüne
 Kem bakarlar fukaranın yüzüne
 Kusuru halimden bilen geldin mi

Teslim Abdal eder gani seddarsın
 Her nerde ararsak orda hazırsın²
 Cümlelerin derdinin dermanı sensin
 Her dertlere derman olan geldin mi

¹ Bunaların imdadına yetişen

² Her nerde çağırırsak orda hazırsın

Dün-ü gün: Gece gündüz - **Kem:** Kötü - **Değmiş:** Dokunmuş - **Huda:** Tanrı'nın adlarından biri - **Gani:** Cömert - **Sine:** Bağır - **Fukara:** Yoksul - **Gani Seddar:** Cömert Tanrı. - **Bunalan:** Dara düşen

ARZULAMIŞ GELMİŞ KOCA BAĞDADI¹

Arzulamış gelmiş koca Bağdad'ı
 Şah Süleyman başı telli geliyor
 Yardımcısı ola On iki imam
 Önü sıra serdar Ali geliyor

Yüz bini der birden Allahım Allah
 Yüz bini der Lailaheillallah
 Yüz bin katarı var yüz bin de sipah
 Yüz bini de darplı sallı geliyor

Mü'minler Hû çeker münafık erir
 Mü'minin muradın ol Huda verir
 Yüz bin de zırh giymiş sipahi gelir
 Yüz bini de bahar ballı geliyor

Teslim Abdal der ki hey canlar canı
 Bunca Süleymanlar Dünyada gani
 Yüz bin nutku vardır yüz bin de canı
 Yüz bin de kolu kolçaklı geliyor*

¹ Bu şiir Osmanlı padişahlarından IV. Murat (1611-1640) tarafından 1638'de gerçekleştirilen II. Bağdat Seferini anlatmakta olup içeriğinden Teslim Abdal'ın da bu sefere katıldığı anlaşılmaktadır. Ancak, Kanunî Sultan Süleyman (1494-1566) zamanında 1535 yılında yapılan I. Bağdat seferine bizim Teslim Abdal'ın katıldığı tarih bu tarih olarak düşünülemez.

*Bedri Noyan Bütün Yönleriyle Bektaşilik Alevilik c:III s:345.

Şah Süleyman: *İran şahlarından biri* - **Serdar:** *Başkomutan, reis* - **Sipah:** *Asker, ordu, kendi yetiştirdikleri ile savaşa katılan toprak sahibinin askerleri* - **Gani:** *Bol, çok* - **Nutk:** *Söz, nutuk, söylev, dervişlerce hüyük bilinenin manzum sözleri.*

DAHA SİZDEN GAYRI KİMİM VAR BENİM

Mürvetim var Muhammet'le Ali'ye
 Daha sizden gayrı kimim var benim
 Hızır ile Hacı Bektaş Veli'ye
 Daha sizden gayrı kimim var benim

Bundan geri durdu işlemez yolum
 Astılar kollarım kestiler elim
 Hasan'la Hüseyin'e malûmdur halim
 Daha sizden gayrı kimim var benim

Bundan geri kabul ettim ölümü
 Ya Zeynel Abidin sen al elimi
 İmam Bâkır'a arz edem halimi
 Daha sizden gayrı kimim var benim

İmam Cafer halimizden bilesin
 Düştüğüm yerlerde elim alsın
 Kâzım Musa canımıza gelesin
 Daha sizden gayrı kimim var benim

İmam Rıza senden ola inayet
 Ol imam Taki'den bize hidayet
 Şah imam Naki'den bize şefaât
 Daha sizden gayrı kimim var benim

On iki imamlardan biz tuttuk deman
 Ondört masum-u pâk ya sahip- zaman
 Hasanül-Askeri Mehdi el'aman
 Daha sizden gayrı kimim var benim

Teslim Abdal cydür hasıl-ı kelâm
Carımıza yetiş ya Şah-ı Merdan
Mürvet Celâl Abbas C'abbar'ül-alem
Daha sizden guyrı kimim var benim

Gayrı: Başka - **İnayet:** Yardım, iyilik - **Hidayet:** Hak yoluna, doğru yola kılavuzlama - **Şefaât:** Birinin günahından kurtulması için edilen aracılık - **Deman:** Etek - **Ondört Masum-u Pâk:** Hz. Ali ve On iki imamların şehit edilen ondört küçük yavruları - **Hasıl-ı Kelâm:** Sözün özü - **Car:** Yardım, imdat - **Cabbar-ül alem:** Alemin kuvvet ve kudret sahibi, Tanrı - **Celâl Abbas:** Kerbelâ olayı sırasında, 680 yılı Muharrem ayının 1-10 günleri arasında Fırat nehrinden kırba denilen tulumla su getirdiği sırada, Yezid'in askerleri tarafından kolları kesilerek şehid edilen İmam Hasan'ın oğlu olup Alevi-Bektaşiler arasında saygı ve sevgiyle anılan mübarek bir Ehlibeyt mensubudur.

(29)

GÖZLEYİ GÖZLEYİ¹

Gözleyi gözleyi gözüm dört oldu
Alim ne yatarsın kalk günün geldi
Eski yurtlar bize ağı kurt oldu
Ali'm ne yatarsın kalk günün geldi

Kızılırmak gibi baştan boşanak
Halepten-Mardin'den Sivas'a döşenek
Düldül eyerlene Zülfükâr kuşanak
Ali'm ne yatarsın kalk günün geldi

Yezitler lanet gömleğin giydiler
Sene tamam olduğunu bildiler
Sultan Alim Mürteza'ya kıydılar
Ali'm ne yatarsın kalk günün geldi

Yezidin başına taşlar döküle
Müminlerde bir tenhaya çekile
Sancağımız Kazova'ya dikile
Ali'm ne yatarsın kalk günün geldi

Teslim Abdal eydir nefesim haktır
Şimdiki müminin yezidi çoktur
Vallahi sözümün yalanı yoktur
Ali'm ne yatarsın kalk günün geldi

Gözleyi gözleyi: *Bekleyi bekleyi - Döşenek: Dayanalım, yayılalım, döşenelim.*

¹ Bu şiirin Pir Sultan Abdal'a ait olduğuna ilişkin birçok kitap, mecmua ve cönklerde kayıtlar yer almaktadır

(30)
ALİ ALİ

Dilimde ezberim, virdim
On İki İmam, Ali Ali
Sefillere eyle yardım
On İki İmam, Ali Ali

Sefilin halinden bilen
Gözünün yaşını silen
Çağırdığım yere gelen
On İki İmam, Ali Ali

On İki İmam, Ali haktır
Ali'nin ihsanı çoktur
Şah Ali'dir, Ali Şah'tır
On İki İmam, Ali Ali

Hasan, Hüseyin'in piri
Zeynel Abidin'in sırrı
Muhammed Bâkır'ın nuru
On İki İmam, Ali Ali

Cafer'in sevgisi candan
Kâzım Musa, Rıza nurdan
Şefaât umarım sizden
On İki İmam, Ali Ali

Ey Kâzım-ı Musa, Rıza
Dergâhında etme eza
Yardım ede cümlemize
On İki İmam, Ali Ali

Muhammed Taki'nin şanı
Akıyor Naki'nin kanı
Pîrim mahrum etme beni
On İki İmam, Ali Ali

Hasan-ül Askeri, Mehdi
Gelmeye var muhabbeti
Yıkılsın Yezid'in tahtı
On İki İmam, Ali Ali

Teslim Abdal, durdum dara
Yüz sürelim ere, pire
Çağırdığım yerde gele
On İki İmam, Ali Ali

Virdim: *Tekrarım* - **Sefil:** *Düşkün, yoksul, dik başlı olmayan* -
Mahrum: *Yoksun* - **Dar:** *Cemde sorgulama yeri* - **Ezâ:** *Eziyet,*
işkence - **Muhabbet:** *Sevgi* - **İhsan:** *Bolluk* - **Şefaat:** *Öbür dünyada*
iyilik için, Tanrı'dan günahın bağışlanması için aracı olma olgusu.

(31)
YA ALİ

Zamane bulandı dünya karardı
Şu mülke bir sahip gönder ya Ali
Veledler çoğaldı söz sahib oldu
Şu mülke bir sahip gönder ya Ali

Çifçi çoban kalmadı post sahibi oldu
Hak sözü kalmadı nahak çok oldu
Oğlan uşak kalmadı söz sahibi oldu
Şu mülke bir sahip gönder ya Ali

Halife hulufe oldu kurada
Müminler müslümler kaldı arada
Seyitlerden biri yoktur burada
Şu mülke bir sahip gönder ya Ali

Batına hükmeden hakkı bastılar
Tarık tercümanın yolun kestiler
Şeytan ığvasıyla derde düşdüler
Şu mülke bir sahip gönder ya Ali

Teslim Abdal eder zayıf halimiz
Karıştı seçilmez oldu yolumuz
Zay'oldu gitti dimi töremiz
Şu mülke bir sahip gönder ya Ali

İğva: Azdırtma, baştan çıkarma, ayartma, yoldan çıkarma - **Halife-hulûfe:** Bektaşilikte babalıktan üstün olan makamlar - **Kurada:** Değmeler, basit kimseler, layık olmayanlar.

(32)

ADI GÜZEL KENDİ GÜZEL MUHAMMET

Canım kurban olsun senin yoluna
Adı güzel kendi güzel Muhammet
Söylenirsin cümle alem dilinde
Adı güzel kendi güzel Muhammet

Bir elinde yeşil alem duası
Müminler sevgisi, canlar sefası
Onsekiz bin alemin Mustafası
Adı güzel kendi güzel Muhammet

Terazinin gözünde Haydar oturur
Yanı sıra cümle ümmeti getirir
Bir elinde yeşil alem götürür
Adı güzel kendi güzel Muhammet

Sen bir peygambersin şeksiz gümansız
Sana inanmayan, dinsiz imansız
Teslim Abdal neyler dünyayı sensiz
Adı güzel kendi güzel Muhammet

Şek: Şüphe, zan, tereddüt - **Güman:** Zan, sanma.

GÖNÜL HAVAI. ANDI OL RIZA İLE

Gönül havalandı rızalar ile
 Bizi Hüseyin'e gönder ya Ali
 Medet mürvet olsun ricalar ile
 Bizi Hüseyin'e gönder ya Ali

Yüklendi barhanam develer ile
 Yoldaş olmayalım yuvalar ile
 Cümle büyük küçük divalar ile
 Bizi Hüseyin'e gönder ya Ali

Benim şu ellere çektiğim perde
 Yalınız düşmüşem böyle bir derde
 Gönlümüz eğlenmez oldu bu yerde
 Bizi Hüseyin'e gönder ya Ali

Tuttuğum perdeden doğup aşmadan
 Dağlar asilenip soğuk düşmeden
 Ceset kargıyıp da akıl şaşmadan
 Bizi Hüseyin'e gönder ya Ali

Teslim Abdal eder doğru söyleyin
 Girin riya göllerini boylayın
 Tuz ekmek hakkını helâl eyleyin
 Bizi Hüseyin'e gönder ya Ali

Barhana: Göç yükü, eşyalar - **Yuvalar:** Yavrutar - **Divalar:** Dualar
Kargılamak: Kocalmak, ihtiyarlamak - **Riya:** İki yüzlülük.

ALEM SELE GİTSE SANA N'OLACAK

Alem sele gitse sana n'olacak
 Ağlama uluda gül Ali derler
 Hocan yitirmeden seni bulacak
 Doğru bize karşı gel Ali derler

Doğruluben hayır işden gelirken
 Yetişiben düşmüş eli alırken
 Dünya bilgisini böyle bilirken
 İnanmaz kâfirler deli Ali derler

Herkes bilgisince kuyu çerse
 Eşdiği kuyuya kendi düşerse
 Bir kul bin onulmaz derde düşerse
 Gel derdime derman bul Ali derler

Kul olsamda ben hocama yarasam
 Eyüp gibi derde derman arasam
 Siyah zülûf gılabadan tarasam
 İnanmaz kâfirler kel Ali derler

Her ne dersin vardır hub sıfatından
 Binmişsin inmezsin aşkın atından
 İtikatın inananlar katından
 Bazı bazı bize gül Ali derler

Gerçek olanların yolu denilir
 İtikat'le inananlar sevilir
 Ölmüş ölülerden çare umulur
 Bize yanmış sönmüş kül Ali derler

Teslim Abdal cydür doğan dolunur
Özü Mansur olun dârda salınır
Yed'iklimi gezse çetin bulunur
Yine sende imiş yol Ali derler

Gılaba: Saçı iki yana tarama - **Hub:** Güzel - **İtikat:** İnanç - **Onulmaz:** Çaresiz - **Mansur (Hallac-ı):** Enel-Hak (Tanrı benim) dediği için işkenceyle asılarak öldürölen büyük İslam Mutasavvıfı.

AMAN ALİ SEN BİLİRSİN

Dağdan taşdan günahım çok
Aman Ali sen bilirsin
Kerem eyle yüzüme bak
Aman Ali sen bilirsin

Günahım haddini aştı
Yolumuz yolsuza düştü
Yine gayret sana düştü
Aman Ali sen bilirsin

Yüzü kara nefse uydum
Şu dünyayı benim saydım
Aşkdan muhabbetten doydum
Aman Ali sen bilirsin

Münafık cihanı aldı
Müminler sararıp soldu
Bir tek ümit sende kaldı
Aman Ali sen bilirsin

Yeri göğü bina kuran
Demeden bakmadan gören
Nemrud'un muradın veren
Aman Ali sen bilirsin

Kanım revan indi göze
Aman mürvet derim size
Dar günümde yetiş bize
Aman Ali sen bilirsin

Kırıktır kanadım kolum
Kimseye diyemem halim
Benim halim sana malum
Aman Ali sen bilirsin

Günahın kantarı kaçtı
Günahım çok hadden aştı
Gayret geldi sana düştü
Aman Ali sen bilirsin

Gece gündüz işim zardır
Geniş dünya bana dardır
Senden başka kimim vardır
Aman Ali sen bilirsin

Teslim Abdal haslar hası
Ben olmuşum hakka asi
Silinsin gönlümün pası
Aman Ali sen bilirsin

Saydım: Sandım – Had: Sınır, uç – Haslar hası: Özler özü, temizlerin en temiz.

SIRRIM ALİDİR

Kanl' olur perdesin kaldırıp açan
 Kaldırma perdesin sırrım Ali'dir
 Nahakdır hak nefes önünden kaçan
 Şehidim habibim şarım Alidir

Kul idi gizleyip ismini soran
 Velidir yerinden geçip can veren
 Yetmiş üç millete perdeli duran
 Oldur padişahım sırrım Alidir

Yetmiş iki milletin binbir dilisin
 Bin olanda varıp bir olacaksın
 Adem peygamberden gelmedir mümin
 Rehberim Cibrilim pirim Alidir

İntizarım günden güne görmeye
 Serimi tercüman kurban vermeye
 Günde gözüken Kâbe'mi yılda görmeye
 Cefam, ağım, kahrım, nurum Alidir

Kişi gördüğüne çunmak olur mu
 Nefs'uyup ateşe yanmak olur mu
 Evvelâ hak deyip dönmek olur mu
 Urganım boynumda dârım Alidir

Teslim Abdal eder durağım hakdır
 İntizar müştakım kararım haktır
 Her nere azmetsem durağım haktır
 Gezmeden usandım durum Alidir.

İntizar: Bekleme, gözleme - **Müştâk:** Can atan, özleyen - **Azmetmek:** Engelleri yennmek istemek - **Çunmak:** Örnek görmek, önde bilineni bilmek. Örnek almak. -**Evvelâ:** Önce.

(37)

HASAN HÜSEYİN AŞKINA

Bir dilek dilerim senden
Hasan Hüseyin aşkına
Canımızı kurban verdik
Hasan Hüseyin aşkına

Hak'ka verdim cümle varım
Dergahına yüzüm sürdüm
Canımı terceman kıldım
Hasan Hüseyin aşkına

Fehmeyledik ferimizi
Yüzdürelim derimizi
Kurban verdik serimizi
Hasan Hüseyin aşkına

Gerçekler kavlini güder
Nefsini dinleyen murdar
Verdiğin zay'a mı gider
Hasan Hüseyin aşkına

Teslim Abdal eyder duyur
Seç özünü baldan ayır
Çıplak giydir bir aç doyur
Hasan Hüseyin aşkına

Terceman: Kurban - **Fehmetme:** Görme, anlama - **Murdar:** Bismil olmayan, dince yenmesi yasak olan - **Kavil:** Söz - **Za'ya:** Boşa

(38)

İMAM HÜSEYİN AŞKINA

Bir muradım var ki n'ola
İmam Hüseyin aşkına
Canımız kurban bu yola
İmam Hüseyin aşkına

Hak nasip eylese varsam
Ol dergaha yüzüm sürsem
Yerime tercüman versem
İmam Hüseyin aşkına

Fehm eyledik ferimizi
Kurban verdik serimizi
Yüzdürelim derimizi
İmam Hüseyin aşkına

Gerçekler kavlini güder
Hırsa nefse olun hadar
Verilen zaya mı gider
İmam Hüseyin aşkına

Teslim Abdal edip kavil
Yeşil hırbanadan ayrıl
Bir aç doyur çıpları giyir
İmam Hüseyin aşkına

Feymeyleedik: Gördük, sezdik - **Ferimizi:** Gücümüzü - **Ser:** Baş - **Hadar:** Sakın, dikkat et-**Hırbana:** Yük, eşya- **Kavil:** Söz - **Zaya:** Boşa

İMAM HÜSEYİN ŞEHİT DÜŞÜNCE

Dağlar taşlar ile hayvan ağladı
 İmam Hüseyin şehit düşünce
 Yer gök kara giydi kara bağladı
 İmam Hüseyin şehit düşünce

Ateş yasın çekti anda yanmadı
 Çiğleri bişip de nimet yenmedi
 Cennet halkı matem tuttu gülmedi
 İmam Hüseyin şehit düşünce

Lanet olsun Yezid'e yasın çekmedi
 Gökde uçan kuşlar tüyün dökmedi
 Ulu sular çağlayıp da akmadı
 İmam Hüseyin şehit düşünce

Bir orucun tutan haslar başıdır
 Tutmuyanlar bilki Hakka asidir
 Çekin yasın İmam Hüseyin yasıdır
 İmam Hüseyin şehit düşünce

Ümmü gülsüm Şahriban ana gülmedi
 Ona olan hiç kimseye olmadı
 Bir orucun tutan mahrum kalmadı
 İmam Hüseyin şehit düşünce

Zülcenah'ın geldiğini gördüler
 Ay ile gün birden kara giydiler
 İmam Hüseyin'i şehit bildiler
 İmam Hüseyin şehit düşünce

Teslim Abdal eydür yüreğim yandı
Muhibler yas çekti kuru bağladı
Derviş Alim yunu yunu ağladı
İmam Hüseyin şehit düştünce

Zül'cenâh: Hz. İmam Hüseyin'in atının adı - **Mühîb:** Talib, inanan
Mâtêm: Yas - **Lanet olsun:** Allah'ın hışmı üzerine olsun, bir kargıma
- **Has:** Temiz, öz - **Kerbela Olayı:** İslam'ın ve insanlığın en korkunç olaylarından biridir. 680 yılının Muharrem ayında, Kûfe'lilerin davetine uyup Medine'den 72 yakını ile giden Hz. Muhammed'in sevgili torunu, Hz. Fatıma ile Hz. Ali'nin ciğerpareleri, özgürlüğün, mertliğin sembolü 3. imam Hz. Hüseyin (626-680) Kerbelâ denilen çölde Emevi hükümdarı Yezid'in emri ve on bin kişilik ordusu ile çevrilerek susuz bırakılarak ağır hasta bulunan oğlu Zeynel-Abidin dışında kalan tüm yakınlarıyla birlikte çocuk, yaşlı, genç ayırtmaksızın hunharca, acımasız biçimde şehit edildikleri feci olaydır. Bu olay tüm İslam âlemini yasa boğmuştur. Geride kalan Ehlibeyt haremî çoğu çıplak olarak develere bindirilerek Hz. Hüseyin'in kesik başı ile birlikte Şam'a gönderilmişlerdir. Yezid, Hz. Hüseyin'in kesik başını görünce elindeki asa ile mübarek dudaklarıyla oynama küstahlığında bulunmuştur.

MURAT KENARINDA ŞEYH AHMET DEDE

Mümin olanları görür gözetir¹
 Murat kenarında Şeyh Ahmet Dede
 Koç kurban kuzular boynun uzatır
 Murat kenarında Şeyh Ahmet Dede

Eşiğinde ulu divan kurulur
 Cümbüşlenir cümbüşlenir durulur
 Cümlelerin kısmeti senden verilir (sorulur)
 Murat kenarında Şeyh Ahmet Dede

Karşısında Hasan Dede köçeği²
 Gülbenk çeker evliyanın gerçeği
 Cenneti âlânın yeşil çiçeği.
 Murat kenarında Şeyh Ahmet Dede

Aliyullah serçeşmeler başısın
 Şar bedestan olmuş mahlar mahısın
 Mümin olanların kıblegâhısın
 Murat kenarında Şeyh Ahmet Dede

Teslim Abdal şar şarının kumaşı³
 Deryadan denizden oldu bu cuşu
 Doksan bin Horasan erinin başı
 Murat kenarında Şeyh Ahmet Dede

¹ Kendinin olanı görür gözetir

² Koçağı

³ Teslim Abdal şaşanının kumaşı

Şar: Kent - **Bedestan:** Büyük pazar - **Mah:** Ay - **Kibleg h:** Namazda niyazda dönülen y n, Kâbe y n  - **Ser eşme:** Ba eşme - **Cuşu:** Coşkunluk - **Altyullah:** Ululuk, Hz. Ali 'nin yüceliğini anlatır.

KALKIP UYANSANA ŞEYH AHMET DEDE-I

Bir ağır yük idi devrild'üstüme
 Kalkıp uyansana Şeyh Ahmet Dede
 Zalim olanlar gide hışmına
 Kalkıp uyansana Şeyh Ahmet dede

Ol Hızır nebi de gidiyi bile
 İnşallah yurdunda çokdur budala
 Azdı ümmetiniz yeridir bela
 Kalkıp uyansana Şeyh Ahmet Dede

Şeyh Ahmet Dede ınurazım verse
 On iki imamlar yardıma gelse
 Melekler periler yüzüme gülse
 Kalkıp uyansana Şeyh Ahmet Dede

Teber'İmam Hasan'a versene
 Zülfikârı sen eline alsene
 Azdı mahluk din İslama koysene
 Kalkıp uyansana Şeyh Ahmet Dede

Hey gaziler burda mümin mi kaldı
 Herkes ikrarını elinden saldı
 Ali'nin yolunda bir nisbet kaldı
 Kalkıp uyansana Şeyh Ahmet Dede

Teslim Abdal eydür sonuna bakın
 Caht eylen gerçeğin dinine tapın
 Şeyh Ahmet Dede'nin hatırın yapın
 Kalkıp uyansana Şeyh Ahmet Dede

Caht: Çaba, gayret - **Nisbet:** İlgi, bağlılık, ölçü, oran, rağmen -
Tabar: Kılıç, talihli kılıç - **Nebi:** Peygamber, yalvaç - **Saldı:** Bıraktı,
terk etti - **Hışm:** Dolu felaketi, kızgınlık - **Muraz:** Murat, istek, dilek -
Azdi: Yoldan çıktı **Hatır:** Gönül

KALKIP UYANSANA ŞEYH AHMET DEDE-II

Hak çelebi habibinin hürmeti¹
 Kalkıp uyansana Şeyh Ahmet Dede
 Bize derler On iki imam mürveti
 Kalkıp uyansana Şeyh Ahmet Dede

Evladına kast eyliyi yezitler
 Türbene cevreyliyi mezitler
 Ne çok peşimize düştü merdütler
 Kalkıp uyansana Şeyh Ahmet Dede

Yatmaza uyumaza kıldım havale
 Umarım Allahdan Aliden bula
 Bilinmez dertlere giriftar ola
 Kalkıp uyansana Şeyh Ahmet Dede

Abdal Musa gelsin yakuban yaksın
 Örtsün kapuların evlerin yaksın
 Çalsın tabarını köklerin kazsın
 Kalkıp uyansana Şeyh Ahmet Dede

Teslim Abdal eder Abdal Musa'sın
 Bir yol daha kâfirleri basasın
 İmansız düşmanın kökün kesesin
 Kalkıp uyansana Şeyh Ahmet Dede

¹ Teslim Abdal Hazretlerinin kızını zorla alırlarken söylediği şikayetnamesi

Mürveti: Evladı - **Cevrelemek:** Haksızlık etmek, eziyet, eza etmek -
Mezit: Artmış, çoğalmış - **Merdut:** Reddeden, kovulmuş şeytan -
Giriftar: Olma, girme, düşme - **Eyliyi:** Ediyor - **Tabar:** Kılıç, pala,
tahta kılıç

ABDULVAHAP GAZİ SEN YETİŞ¹

Bin yılda bir yol koluna düşdüm
 Neredesin Abdulvahap sen yetiş
 Hargı atlamazken deryayı geçtim
 Neredesin Abdulvahap sen yetiş

Boş değil bu cihan hem sen de varsın
 Hazreti Peygamberin sağında yarsın
 Varlığın bir günü umudum sensin
 Neredesin Abdulvahap sen yetiş

Teslim Abdal eydür salmam peşiniz
 Tehlikeden ayrılmıyı başımız
 Kula ihsan etmek sizin işiniz
 Neredesin Abdulvahap sen yetiş

Hark: Küçük su kağıtlı, ark - **Salnam:** Bırakmam - **Ayrılmıyı:** Ayrılmıyor.

¹ Teslim Abdal'ın Şeyh Hasan köyüne yaklaşık 8-10 km. daha kuzey-batı yönünde bulunan Kale köyünde türbesi olup Seydi Battal Gazi'nin akranı ve yakın silah arkadaşı bir azizdir. Battalname yada Seyit Battal Gazi Destanında adından serüvenlerinden söz edilir. Anadolu'nun İslamlaştırılmasında ilk adımları bireysel de olsa bu bir avuç insan atmıştır denebilir. Türk halkının bu ölümsüz insanlara derin saygı ve bağlılığı bulunmaktadır. Abdül-Vahap Gazi'nin Sivas'ta da türbesi vardır. Bunlardan biri makamıdır.

(44)

YOK SANARSINIZ

Soyha nefsin arzusuna uyupta
Onu has görüp de hak sanarsınız
Hakkı peygamberi inkâr edipde
Hakkı peygamberi yok sanarsınız

Hakkını söyledik, hakkını tuttuk
İmana yâr olduk küfrümüz attık
Neyinizi yedik ne zarar ettik
Ne gördünüz bizden usanırsınız

Kısmet aldık kısmet verdik değıştik
Bir zamanda Şah İsmail'le görüştük
Hızır ile hak dergaha eriştik
Siz neye kabarıp kartalırsınız

Kırklar ile bir iştik ol curadan
Bize haber gelir ordan buradan
Adım Derviş Ali koymuş yaradan
Niçin gül izinden izlemessiniz

Teslim Abdal el izinden izlemen
Yaptığınız hatayı örtüp gizlemen
Derviş Ali'yi kem gözle gözlemen
Görür Hak divanında utanırsınız

Has: Saf, katıksız, özgün - **Kaltalmak:** Kibirlenmek - **Soyha:** Uğursuz-
Kem: Kötü - **Derviş Ali:** Teslim Abdal'ın yakını olan bir ozan - **Ilak divanı:** Tanrı huzuru, Tanrı yanı - **Cura:** Kadeh.

(45)

VIZIDI VIZIDI

Münkirler didar görmedi
Gitti vızıldı vızıldı
Al'evladı Hak demedi
Kaçtı tozudu tozudu

Yalancıdır yalan söyler
Haddince ummanı boylar
Güzel şah onları neyler
Gezer azıdı azıdı

Münkirler Şahıma küser
Yok onda imandan eser
Sakalın bıyığın keser
Lânet kazıdı kazıdı

Teslim Abdal hayran düşer
Müminim der yoldan şaşar
Şeytanlar yüzüne işer
Etek çözödü çözödü

Münkir: Tanrı'yı inkar eden, kafir - **Vızıldı vızıldı:** Vızlaya vızlaya -
Didâr: Tanrı yüzü - **Al'evladı:** Ali evladı, ehlibeyt - **Umman:**
Okyanus, sonsuz manevi deniz - **Azıtmak:** Doğru yoldan saptırmak.

BEN HAKKA GİTMEYEN YOLU N'İDEYİM

Pir odur ki her müşkülüm kandıra
 Müşkül halletmeyen piri nideyim
 Her dem yönüm hakdan yüze döndürce
 Men Hakka gitmiyen yolu n'ideyim

Pir odur ki benim ile yâr ola
 Ben nerde olursam orda var ola
 Dünya ahret benim ile bir ola
 Halimden bilmiyen piri n'edeyim

Pir odur ki benim halimden bile
 Düştüğüm yerlerde elimi ala
 Bir sınık verince bakmadan göre
 Kerpiç basıp giden körü n'edeyim

Bedir aylar gibi doğa dolana
 Şah-ı-merdan gibi çıka salına
 Zahirde batında bula buluna
 Yol uğrusu hain zırı n'edeyim

Teslim Abdal eydür Hazreti Ali
 Dünyada ahrette severim seni
 Divanı dergahta sen kurtar beni
 Başın kurtarmıyan körü n'edeyim

Men: Ben - **Müşkül:** Sorun, problem - **Dem:** An - **Hal:** Durum - **Sınık:** Kırık, çıkık - **Bedir:** Dolunay - **Zahir:** Görünen, dış - **Batın:** Görünmez, iç - **Kandırma:** Doyurmak - **Kerpiç basmak:** Üstün körü, baştan savma, karalama - **Şah-ı merdan:** Hz. Ali - **Uğru:** Hırsız - **Zır:** Cahil; çok cahil, sapkın, eşek - **N'edeyim (n'ideyim):** Ne yapayım - **Yüze:** Yöne.

(47)

DEDELER

Gel ey talip gafil olma gözün aç
Nefs-i emmareye uymuş dedeler
Dünyanın malını versen gözü aç
Uğru olmuş talip soyar dedeler

Ceddinden gördüğün özlemez özü
Güzel imiş derler talibin kızı
Talip kızı alanın karadır yüzü
Bunu bilir bilmez yapar dedeler

Dedelerin aslı güneş ay nedir
Apdest nedir namaz nedir farz nedir
Altını yoklasan bir batman sadır
Şeriat babını bilmez dedeler

Uzarlara iblise yola yederler
Münkir münafığı talip ederler
Yalan yere şahitliğe giderler
Ceddinin emrini bilmez dedeler

Teslim Abdal ne olduğun bilmedin
Gitti ömrün bir vefaya ermedin
Hak ile hak divanına durmadın
Beyhude hayala dalar dedeler

Nefs-i emmâre: İnsanı kötülüğe sürükleyen nefis, öfke, hırs, şehvet ve benzeri haller - Cet: Ata, soy - Sadır: Pislik - Bab: Kapı - Beyhude: Boşu, boşuna - Uğru: Hırsız - Şeriat: Dinin temel kuralları, doğmalar - İblis: Şeytan

(48)

ÇOK OLDU

İtikat muhabbet kalktı dünyadan
Yalan birkaç yıldan beri çok oldu
Adûleri dersin yanlış kelâmından
Yetmiş iki dilden varı çok oldu

Bilmem adûleri ya ney'arardı
Yoldaş olup gitmek bile zarardı
Sayamadım amma gözde karardı
Dünyanın hayrından şeri çok oldu

Medet gelin şurda usluca gezek
Dünya avcı olmuş kuruyor tuzak
İnsafı yitirmiş imandan uzak
Zulümkâr deccal askeri çok oldu

Hazır öğüt ucuz oldu tavukdan
Yalan sözler kıymetli oldu kavukdan
Muhabbet tohumu geçti soğukdan
Tarlanın el değmedik yeri çok oldu

Teslim Abdal yalan söze inanmaz
Tatlı canın atıp odlara yanmaz
Her çiçeğe konanı bal eder sanmaz
Şimdi bal eylemez arı çok oldu

***Adu:** Düşman - **Şer:** Kötü - **Zulümkâr:** Zalim - **Deccal:** Kıyamete yakın ortaya çıkacağına inanılan tek gözlü, kötülük eden ve ettiren daha benzer bir çok olumsuz nitelikleri olan şeytan askeri, sanal bir varlık - **İtikat:** İnanma, bağlılık - **Muhabbet:** Sevgi, aşk - **Hayr:** İyilik-
Sovuk: Soğuk*

IRAK YAKIN OLUR MU Kİ

Adem hakkın kapısıdır
Her kalıp hak olur mu ki
Erler hakkın yapısıdır
Kör hayvanı bilir mi ki

İzanı ten dürüst olan
Marifette hakkı bulan
Kemal saybi veli olan
Hakdan ayrı kalır mı ki

Pirim deye çalı tutan
Zina ehlin ali tutan
Muhammet Ali'ye düşman
Onda iman olur mu ki

Kul olana budur yürek
Her nesneye lazım gerek
Sakın haktan olma uzak
Irak yakın olur mu ki

Teslim Abdal tapım haktır
Nesli resul köküm haktır
Yanlış bakma yapım haktır
Kör bakan hak bilir mi ki

Nesil: Soy - Resul: Peygamber - Kemal: Yetkin - Adem: İnsan - Saybi: Sahibi

EY ADEMOĞLU

Senin özün hakkı uygun olursa
 Hak sana uymaz mı ey ademoğlu
 Kast eyleyip sen nefsin kızırsan
 O sana kıymaz mı ey ademoğlu

Eğer hakdan yad edersen özünü
 Dünyada kara edersin yüzünü
 Kati avazını gizli sözünü
 Yaradan duymaz mı ey ademoğlu

Tanrı özge yaratmış cemâlini
 Niçin hariç tutarsın kemalini
 Sağ hayrını yazar sol amelini
 Deftere koymaz mı ey ademoğlu

Libası olmayan yanar ya üşür
 İnanıp aklını başına devşir
 Bunca nebileri soyan mübaşir
 Ya seni soymaz mı ey ademoğlu

Teslim Abdal eder dinlen sözümü
 Meyil verip hakka çevir yüzünü
 Ölüm vardır toprak örter gözünü
 Mat edip koymaz mı ey ademoğlu

Ademoğlu: İnsan - **Yad:** Ayı, tanınmaz - **Cemal:** Yüz - **Kemal:** Olgunluk - **Amel:** Eylem - **Libas:** Giysi, elbise - **Devşir:** Topla - **Mubaşir :** Ölü soyan - **Mat etmek:** Yenmek - **Meyil:** Eğilim.

(51)

EY DİVANE YOLDAN AZIP

Ey divane yoldan azıp
Gezme dünya cifesinde
Hiç murat almış var mı ki
Bu dünyanın sefasında

Görün hakkın ol sırrını
Ne muhkem etmiş yerini
Hırs ile aşkın sırrını
Merdan gördüm mekânında

Abdestsiz namaz kılınmaz
Su ile temiz olunmaz
Marifet otu bulunmaz
Her bakkalın dükkânında

Meyini menzile getir
Meşesini burdan götür
Mümin ol cennette otur
Zevki sefanın yanında

Teslim Abdal budur huyu
Anlayana bu bir duyu
Akar lebi şeker suyu
Cennetin bir pınarında

***Cife:** Pislik, leş - **Divane:** Deli akılsız - **Muhkem:** Sağlam - **Merdan:** Mert, yiğit - **Leb:** Dudak - **Mekân:** Yer - **Menzil:** Hedef, gidilmesi düşünülen, amaçlanan, tasavvufîta varılacak olan yer, aşama.*

DÜŞÜN HELE BUNUN BURASIN DÜŞÜN

Hak'tan takdir olup ceset olunca
 Düşün hele bunun burasın düşün
 Zebaniler gelip sual sorunca
 Düşün hele bunun burasın düşün

Ademoğlu ecele derman bulamaz
 Memleket döşense elden alamaz
 Ceset oluncağız geri gelinmez
 Düşün hele bunun burasın düşün

Bu doğan her daim koluna konmaz
 Bu dünyadır geçer bu böyle kalmaz
 Bu fırsat her daim eline girmez
 Düşün hele bunun burasın düşün

Nefsine uyarsan yüz kara olur
 Köz dökerler yatağına nar olur
 Gen dünya başına bir gün dar olur
 Düşün hele bunun burasın düşün

Şu dünyanın lezzetine aldanma
 Tatlı canın Tamu'ya atıp da yanıma
 Dünya ahret sualini yok sanma
 Düşün hele bunun burasın düşün

Çarhı felek tebdilini şaşırrur
 Yiter seni bir hendeğe düşürür
 Sorucular gelür aklın şaşırrur
 Düşün hele bunun burasın düşün

Zulmedersen ondan nicolur halin
 Tutulu Hak'tan yana işlemez yolun
 Tutmaz azaların söylemez dilin
 Düşün hele bunun burasın düşün

Zalimlere zakkum verir içirür
Müminleri Hak'tan yana geçirür
Cehennemlik kullar orda seçilür
Düşün hele bunun burasın düşün

Helâl haram demez yolar alursun
Bunda aldın ise onda verirsin
Miskin düşer şaşkın olur kalursun
Düşün hele bunun burasın düşün

Teslim Abdal sesin verir duyurur
Elin malı senin maldan eyüdür
Sürer seni cehenneme buyurur
Düşün hele bunun burasın düşün

Zebani: Cehennem bekçisi - **Doğan:** Yırtıcı ve alıcı bir kuş - **Daim:** Sürekli - **Nar:** Ateş - **Gen:** Geniş - **Çarkıfelek:** Dönen çark, evren - **Tebdil:** Denge, durum - **Zulm:** İşkence, eza, baskı - **Aza:** Organ - **Döşense:** Verilse - **Tamu:** Cehennem - **Ahret (ahiret):** Öte dünya - **Yiter:** İter - **Tutulu:** Tutulmuş, kapalı - **Zakkum:** Suyu zehirli bir ağaç - **Yolar:** Koparır - **Eyüdür:** İyidir.

(53)

ABBAS ALİ OĞLU YA SEYİT AHMET¹

Mertchesi ulu keremi Ali
Abbas Ali oğlu ya Seyit Ahmet
Maşı meşakatı daima kula
Abbas Ali oğlu ya Seyit Ahmet

Kusuruma bakıp yazımı yazma
Tuttum eteğini elimi kesme
Amanım sanadur mürvetim basma
Abbas Ali oğlu ya Seyit Ahmet

Bende-yi tıfila eyle inayet
Biçare zayıfam değil hidayet
Günahkâr kulunum söyle kifayet
Abbas Ali oğlu ya Seyit Ahmet

Özürüm niyazım sanadır nazım
Dergâhına sürdüm şu kara yüzüm
Ricam kabul eyle dinlersen sözüm
Abbas Ali oğlu ya Seyit Ahmet

Teslim Abdal heydur sultanı Celil
Ya ulu Allah İbrahim Halil
Günahkâr kuluna hayırlı delil
Abbas Ali oğlu ya Seyit Ahmet

¹ Abbas Ali oğlu Seyit Ahmet, Şeyh Hasan köyü ile o çevrede yaşamış değerli bir Alevi/Bektaşî ulusu.

SULTAN HASANEMKİ DEDE¹

Ben yüzümü süre geldim
 Mürvet Hasanemki dede
 Bunalmışam dâra durdum
 Sultan Hasanemki dede

Şu gelen eksik kulundur
 Zapteyle senin oğlundur
 Hak deyi tuttum elindir
 Mürvet Hasanemki dede

Geldim yüklerimi çözem
 Takatım yok belden aşam
 Kimsem yoktur kime düşem
 Sultan Hasanemki dede

Katerli Baba² elin at
 Yaremiz daraldı genelt
 Bu yaramızı sen sağalt
 Sultan Hasanemki dede

Teslim Abdal elif cimlik
 Bizden size olmaz kemlik
 Bize bir hayır ihsanlık
 Mürvet Hasanemki dede

Mürvet: Yardım, imdat, istek - **Zapteyle:** Tut, durdur - **Genelt:** Genişlet - **Sağalt:** İyi et, iyileştir - **Kemlik:** Kötülük - **İhsan:** Bolluk - **Elif-cim:** Arap abc'sinde iki harf - **Hayır:** Dua - **aşı meşakkatı:** Zoru,

¹ **Sultan Hasanemki Dede,** Şih Hasan Köyünde yatırı olan bir Alevi azizi.

² **Katerli Baba,** Şeyh Hasan köyü yakınlarında türbesi bulunan ulu bir eren.

yoruculuğu - **Tıfıl:** Genç, küçük - **Bende- yi tıfıl:** Genç talib - **İnayet:** İyilik - **Hidayet:** Kurtuluş - **Kifâyet:** Yeterlik - **Naz:** Cilve - **Sultan-ı Celil:** Ulu Sultan, Allah - **Mertebe:** Yer, makam, bulunduğu aşama - **Kerem:** İyilik - **Aman:** İmdat, yardım.

(55)

DERVİŞ ALİ

Bizi sınamak mı istersin
Bize Derviş Ali derler
Kendin denemek mi istersin
Bize Derviş Ali derler

Şundan geldik dönemeze
Bacı saldı sınamaya
Kendi geldi dinlemeye
Bize Derviş Ali derler

Alilerden aliyiz biz
Velilerden veliyiz biz
Hakkın ednâ kuluyuz biz
Bize Derviş Ali derler

Layın der küsen kin eder
Baş değene kadar gider
Tercüman yerde kan eder
Bize Derviş Ali derler

Teslim Abdal der kavilem
Düzeni çok dar eğilem
Baldır dedesi değilem
Bize Derviş Ali derler

Ednâ: Aşağı, kul - **Layın:** Lanetli, lain - **Tercüman:** Kurban - **Düzen:** Hile - **Baldır Dedesi:** Cahil dede kadın kız peşinde koşan - **Sınamak:** Denemek - **Kavil:** Söz, sözünde durma.

AMAN HASAN DEDE CAR SENDE KALDI¹

İpdida yapılmış onun yapısı
 Aman Hasan dede car sende kaldı
 Orda yatar evliyunın hepini
 Aman Hasan dede car sende kaldı

Abdolvahap derler bir gürbüz erdir
 Onu bilmiyenin gözleri kördür
 Yeşil sancak ile bayrağı vardır
 Aman Hasan dede car sende kaldı

Hasanemki dede yücede yatar
 Bozatl Hızır cara tez yeter
 On iki imamları minnetçi getir
 Aman Hasan dede car sende kaldı

Deli Kız'ı del'Hamza'yı alasin
 Bunaldığım yerde cara yetesin
 Şeyh Ahmet dedeye yüzler süresin
 Aman Hasan dede car sende kaldı

Teslim Abdal eder ulu soyumuz
 Kemdir işleğimiz pâkdir huyumuz
 Bize nasip eyle kendi köyümüz
 Aman Hasan dede car sende kaldı

İptida: İlk - **Car:** İmdat, yardım - **Kemdir:** Sağlamdır - **Pak:** Temiz - **Minnetçi:** Aracı, arabulucu - **Del:** Deli .

¹ Şiirde geçen Hasan Dede, Abdülvahap, Hasanemki Dede, Bozatl Hızır, Deli Kız, Deli Hamza, Şeyh Ahmet Dede, Teslim Abdal'dan önceki dönemlerde o çevrede yaşamış ve bir kısmının Şeyh Hasan Köyünde türbe ve mezarları bulunan ulu kişilerdir. Yalnız bunlardan Abdülvahap Gazi, Şeyh Hasan Köyünün kuzeyinde bulunan Kale köyünde medfundur. Battal Gazi'nin çağdaşı ve arkadaşı olup, pehlivan, büyük savaşçı ve kahraman bir zattır, sancağı ve bayrağı vardır. Bizans'a karşı çeşitli bireysel ve grup savaşları verdikleri Battalname ile Battal Gazi Destanı'nda yazılıdır. Türbesinin Baskil'in Kale köyünde olduğu biliniyor

(57)

SULTAN YUSUF¹

Sana yüz sürüp geleni
Güldüresin Sultan Yusuf
Taş vuranı ayak ayak
İndiresin Sultan Yusuf

Sana geldim elim ile
Küllü şeyi varım ile
Şu derdimi elin ile
Kaldırasın Sultan Yusuf

Sana geldim hemen bayak
Senden ola bize dayak
Taş vuranı ayak ayak
İndiresin Sultan Yusuf

Yönümü dönderdim maha
Yüzüm sürem kıblegâha
Benim ahvalimi Şaha
Bildiresin Sultan Yusuf

Teslim Abdal eder içtim
İçtimde de kaynayıp coştum
El içinde mahcup düştüm
Güldüresin Sultan Yusuf

Kûlli şeyi: Tümü, herşeyi - **Mah:** Ay - **Mahcup:** Utangaç - **Bayak:** Az önce - **Dayak:** Destek - **Ayak ayak:** Aşama, aşama-**Şah:** Hz. Ali

¹ **Sultan Yusuf :** Malatya'nın Akçadağ İlçesine bağlı Zeyve köyünde yatırı, türbesi bulunan bir Alevi azizi.

VERE SABAH'TAN

Yönümü döndürdüm Sarı Sultan'a¹
 Ali muratları vere sabah'tan
 Yüzümü süreyim Seydi Battal'a²
 Mahlûkun Zülfikâr yolu sabahtan

Kul olanın Eyup gibi derd'olur
 Anın ahirette belli yurd'olur
 Gece gündüz ezber olur vird'olur
 Hak'kı zikreliyen dili sabahtan

Azazili dinden eden nisbettir
 Yeşil giydik taç ta birer ispattır
 Müminlere Cennet nasib kısımettir
 Açılır Cennetin gülü sabahtan

Bülbüller gülşende efgana durdu
 Hüseyin Hakk-içün serini verdi
 Doldurdu doldurdu bir dolu verdi
 Ol Hızır'ın yeşil eli sabahtan

Murat: İstek - **Azazil:** Şeytan, iblis. Allah'ın beş büyük meleğinden biri iken, Allah'ın emrine uyup Adem'e, insana secde etmediği için lanetlenerek Allah'ın huzurundan ve cennetten kovuldu - **Vird:** Kur'an cüzi ve duaları durmadan ezbere okuma - **Nisbet:** Kıyaslama, oran - **Eyüb peygamber:** Sabrın simgesidir, yaralarına kurt düştü, evlatları, malı, zenginliği yok oldu, ama yinede Tanrı'ya sitem etmedi, bağlılığını sürdürdü, inancı asla sarsılmadı - **Zikreliyen:** Söyliyen - **Efgan:** Figan, ağıt.

¹**Sarı Sultan** türbesi, Şeyh Hasan köyü yakınlarında türbesi bulunan Alevi erenlerinden biri.

²**Seyit Battal**, ünlü İslam savaşçısı olup memleketi eski Malatya'dır. Türbesinin Eskişehir'in Seyitgazi ilçesinde olduğu, adına yaptırılmış bir tekkenin cumhuriyet başına değin faaliyette bulunduğu bilinmektedir.

GÖZLEYESİN KANBERİ

Hızır sen de bozat ile varasın
 Dağda belde gözlüyesin kanberi
 Sultan Hızır¹ ellerini alasın
 Dağda belde gözlüyesin kanberi

Ya Şeyh Ahmed dede² sen bu kavlü güdesin
 Yola yoldaş olup bile gidesin
 Hak Muhammed Ali yardım edesin
 Dağda belde gözlüyesin kanberi

İmam Hüseyin ellerin alasın
 Muhammed Mustafa yoldaş olasın
 Hazreti Hızır¹ bile salasın
 Dağda belde gözlüyesin kanberi

Sakla bekle gözle gözet
 Dağda belde elin uzat
 Hakk'ın Habibi sen gözet
 Dağda belde gözlüyesin kanberi

Bin bir emanet eyledik sana
 Ya Allah kerem et işini ona
 Sağ selamet gitsin getiren bana
 Dağda belde gözlüyesin kanberi

Sağında solunda bile götürün
 Yürüdükçe yürüyün durdukça durun
 Vezir padişahı işin bitirin
 Dağda belde gözlüyesin kanberi

¹ Sultan Hızır, Şeyh Hasan köyünde bir yatır, türbe

² Şeyh Ahmet Dede, Şeyh Hasan köyünde yatan bir evliya

Dağda belde ayun ola hoş ola
Muhammet Mustulu yol yoldaş ola
Seksen bin Ruın eri çağıra gele
Dağda belde gözlüyesin kanberi

Şeyh Ahmet dededen gördüm düşünü
Enbiyalar yetiş onar işini
Hasanemki dede¹ salma peşini
Dağda belde gözlüyesin kanberi

Hızır İlyas yollarını beklesin
Denizde gemide sen yetişesin
Kanber kapunuzun kemter kuludur
Dağda belde gözlüyesin kanberi

Teslim Abdal niyazım var uluya
Emanetin Hacı Bektaş Veli'ye
Mürvet edem Şahı Merdan Ali'ye
Dağda belde gözlüyesin kanberi

Kavil: Söz - **Güdmek:** Tutmak, takip etmek - **Ona:** Yap, tasdik et - **Ayan:** Bilinen - **Enbiya:** Peygamber - **Salma:** Bırakma - **Kemter:** Kul, basit. - **Kanber:** Burada özel bir şahsın adı olabileceği gibi bir haberciye verilen yolak sıfatı da olabilir.

¹ Hasanemki Dede, Şeyh Hasan köyünün doğusunda bir dağda türbesi olan Alevi azizi

USTADIMIZ BİZİ PİŞKİN EYLEDİ

Bir bengi hayaldir geldi özüme
 Debbe gözler bizi şişkin eyledi
 Hakkın hikmetine akıllar ermez
 Ustadımız bizi pişkin eyledi

Dediler cennete girmez mürayı
 Bunu böyle diyen bilse burayı
 Hakka kılavuzluk eyledik deyi
 El bizi akılsız şaşkın eyledi

Muhabbete mehil kattığım için
 Arzulayıp hakka gittiğim için
 Dünyayı ahrete sattığım için
 El bizi akılsız şaşkın eyledi

İzin yok menzile varmayı oklar
 İnsafı yitirmiş imanı yoklar
 Aslı küheylan ya alafı koklar
 Beslemiş beygirin eşgin eyledi

Teslim Abdal eydir sevdaya düştüm
 Hakdan emroldu da bu serden geçtim
 Kırkların elinden bir dolu içtim
 Bezetti gönlümü coşkun eyledi

Bengi hayal: Uyuşturucu, keyif verici hayal - **Debbe gözler:** İri gözler
 - **Mürayi:** İki yüzlü, özü ile sözü başka olan, sahtekâr - **Muhabbet:**
 Aşk, sevgi - **Mehil:** Vade, ara verme - **Eşgin:** Atın bir tür hızlı
 yürüyüşü, koşuşu - **Ser:** Baş - **Küheylan:** Soylu, cins at - **Alaf:** Hayvan
 yemi - **Bezetti:** Süsledi.

MÜRŞİDE VARMA YA REHBER İSTERLER

Mürşide varmaya talib olursan
İbtida insundan rehber isterler
Verdiğin ikrara doğru gelirsen
Ahd ile peymandan rehber isterler

Muhammed Ali'nin nurun görmeğe
On iki İmamların yolun sormağa
Erenlerin divanında durmağa
On iki erkândan rehber isterler

Mürşidin nazarı müşkülü seçer
Kâmil olan rehber Sıratı geçer
Can kuşu kafesten akıbet uçar
Tenden uçan candan rehber isterler

Mürşidin var ise olursun insan
Mürşidin yok ise kalırsın hayvan
Arasat gününde kurulur mizan
Açılan mizandan rehber isterler

Şah-ı Merdan bir yol kurmuş kuluna
Yola giden rehberinden biline
Gitmek ister isen mü'min yoluna
Din ile imandan rehber isterler

Marifet babına girmek dilersen
Hakikat güllerin dermek dilersen
Erenler sırtına ermek dilersen
Levh-ü kalemden rehber isterler

Teslim Abdal söyler bu hikâyeti
Nefsini bilmektir gücün gayeti
Yirmi dokuz huruf yedi ayeti
Bilmeye insandan rehber isterler

Rehber: Yol gösterici, tarikata talibi hazırlıyan görevli - **Talib:** Tarikata giren, yol ehli - **İbtida:** İlkin, önce - **Ahd:** Söz verme - **Peyman:** Yemin, and - **Müşkül:** Zor, sorun - **Akıbet:** Sonunda - **Arasat:** Öbür dünyada kıyamet sonrası dirilen insanların toplanacağına inanılan sanal yer, alan - **Mizan:** Öbür dünyada ölçme yeri, ölçü, adalet, akıl, idrak - **Levh-ü Kalem:** Kalem ve levha - **Hikâyet:** Öyküler - **Huruf:** Arapça ve Farsçadaki harfler - **Nazar:** Bakış - **Marifet kapısı:** Tarikatta dört kapıdan üçüncü kapı - **On iki erkân:** Alevi/Bektaşî tarikatındaki on iki temel kural, yani bu yolakta Balım Sultan döneminde öngörülen on iki hizmet-**Gayeti:** İyisi.

ALLAHTAN KORKMAYAN KULDAN UZAK OL

Allahtan korkmayan kuldun uzak ol
 Yüzbin yıl övünse davu kesilmez
 Yola varmayınan meğer ne sundın
 Gidinin gaybeti kovu kesilmez

Atının başına varıp indirme
 Ol hakkın evine münkir kondurma
 Gönül bir sırçadır değip sındırma
 Yüzbin sıva çalsan yivi kesilmez

Hepisi yar olur aş sıkısında
 Değmesi bulunmaz baş sıkısında
 Kumaşın kötüsü taş sıkısında
 Biçtikçe sallanır havı kesilmez

Bir acayip can var kurgu içinde
 Tanımaz nizamı farkı içinde
 Aleme ders verir görgü içinde
 Kendisinin bed işleri kesilmez

Teslim Abdal eder, göz yaş içinde
 Hakkı hazır bilin üç beş içinde
 Hem yazda hem güzde hem kış içinde
 Mümin bahçesinin gülü kesilmez

Gidi: Kötü, p... , Şaka yollu söylenen azarlama sözü - **Kov:** Dedikodu - **Gaybet (kıybet):** Arkadan söylenen boş, gerçek olmayan söz - **Sırça:** Cam, ince camdan yapılmış - **Yivi:** Yüzeyin üzerindeki ince çizgi, küçük çukur, oyuk - **Bed:** Fena, kötü - **Münkir:** Allah'ı inkâr eden - **Değmek:** Dokunmak - **Sıkı:** Baskı - **Sındırma:** Eğme, bozma, kırma - **Hav:** Tüy - **Nizam:** Düzen.

TU YÜZÜNE LANET ŞANINA YEZİT

Bu dünyadan o dünyaya giderken
 Tu yüzüne lanet şanına Yezid
 Hak evini yıkıp harab edersin
 Tu yüzüne lanet şanına Yezid

Kara köpek gibi kuyruk urursun
 Gelene geçene hav der ürürsün
 El sana güler sen kime gülersin
 Tu yüzüne lanet şanına Yezid

Teslim Abdal eyder ihlasın kaim
 Gözümde okum yok vurup yıkayım
 Yetmiş iki milletin canın yakayım
 Tu yüzüne lanet şanına Yezid

İhlâs: Riyasız, temiz, bağlılık - **Kaim:** Bir işi sürekli yapan, sağlam ayakta - **Yezid:** İslama rağmen Emevi devletini hak gasbederek kuran Muaviye'nin oğludur, Hz. Hüseyin'i ve 72 yakınını Kerbelâ'da hunharca şehit ettiren, her türlü ahlaksızlığı saltanatı boyunca sürdüren Emevi hükümdarı olup onu Alevi/Bektaşiler hiç sevmezler, hep lanetlerler - **Urmak:** Vurmak

PİÇ İŞLEK İŞLEYEN ŞEYTAN ZATIDIR

Gerçeğin zatından piç işlek çıkmaz
Piç işlek işleyen şeytan zatıdır
Erler yad gözlüyle kimseye bakmaz.
Erlerin nefesi oddan yitidir

Varlığı murdardır küllü veçide
Şeytan ile bile konar göçüde
Zina benlik pahlı bunun üçüde
Kim binerse o şeytanın atıdır

İnanın Allah'a var olasınız
Tövb'edin Tanrı'ya kul olasınız
Pir deye piçlerden ne alasınız
Ötesi yok onlar itten kötüdür

Seccadeye çıkmış şimdi kabalar
Üstüne yal varsan döner çabalar
Talibine kast eyleyen dedeler
İnanmayın o cehennem itidir.

Teslim Abdal eyder murdar ölüp de
Nefse uyup hakkı yoktur bilip de
Zülmünen talibin malın alıp da
Yemeyin o peygamber etidir

Yad: El - **Od:** Ateş, aşk ateşi - **Yiti:** Güçlü - **Murdar:** Yenilemez - **Küllü**
Veçide: Her yerde - **Zina:** Evlilik dışı cinsel ilişki - **Benlik:** Hep
kendinden söz etme, ego-santirik olma - **Pahlı:** Kimsenin öne
geçmesini istemeyen - **Piç:** Babası bilinmez, zina mahsülü olan,
burada yanlış, kötü iş - **İşlek:** Eylem - **Deye:** Diyerek.

EHL-I BEYT'E İMAN EYLE GEL MÜNKİR

Bozuk düzen öyle gelme meydana
 Ehl-i Beyt'e iman eyle gel münkir
 Ömer'den Osman'dan sana fayda yok
 Ehl-i Beyt'e iman eyle gel münkir

Ömer Osman Sıddik kulu nar'oldu
 Ana tabi olanlar da har'oldu
 Ruz-ı mahşerde de yüzü kar'oldu
 Ehl-i Beyt'e iman eyle gel münkir

Muaviye'nin bed izine gidersin
 Ehl-i tarikati inkâr edersin
 Benlik davasıyla sen de nidersin
 Ehl-i Beyt'e iman eyle gel münkir

Ham kalmışsın pişmemişsin kürede
 Tarikat düşmanı durmaz sırada
 Eremez menzile kalır orada
 Ehl-i Beyt'e iman eyle gel münkir

Ehlibeyt: Hz. Muhammet'in Hz. Ali, Hz. Fatimâ, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin için "El-kurba" ayeti indiğinde onları abası altına alarak "Bunlar benim Ehlibeytim, Tanrım bunları sevenleri sev, sevmeyenleri sevme" buyurmuştur - **Ömer-Osman:** 2. ve 3. Halife - **Münkir:** Allah'ı inkâr eden - **Sıddık:** İslamda 1. Halife - **Ruz-u Mahşer:** Kıyamet günü - **Nar oldu:** Cehennem'de yandı - **Har oldu:** Diken oldu, burada, yandı anlamında - **Bed:** Fena, kötü - **Benlik davası:** Şeytanlık iddiası - **Küre:** Ocak, tarikatte pişilen sanal ocak, pota - **Menzil:** Aşama, durak.

NE TADI NE TUZU KALDI

Ey gaziler şu dünyanın
Ne tadı lezzeti kaldı
Alem ürüşvete taptı
Ne sofı ne hacı kaldı

Kalmadı insanın aşkı
Tükendi geyiğin müşkü
Koyunun yoğurdu ekşi
Ne südü ne yünü kaldı

Ne kapı kaldı ne' bucak
Söndü gitti asıl ocak¹
Varıp müşkül danışacak
Gidi komşu gammaz kaldı

Gerçekler nerde barına
Varıp yüz süre pirine
Helâlzadenin yerine
Fitne fücür gidi kaldı

Teslim Abdal der ne yaman
Evlat ataya eder güman
Yürü bire köhne zaman
Evvelkinin adı kaldı

Gidi: Utanmaz, pezevenk - **Gammaz:** Fitneci, kovcu - **Fitne:** Belâ, mihnet, sıkıntı, karışıklık - **Fitne-Fücür:** İşret, günahkarlık, ahlaka aykırı durum - **Güman:** Zan, sanma - **Ürüşvet:** Rüşvet - **Müşk:** Geyikte güzel koku salgılayan bir organın çıkardığı madde - **Köhne:** Yıkık, eski yıpranmış

¹ Batı gitti asıl ocak.

(67)

İŞTE GELDİM İŞTE GİTTİM

İşte geldim, işte gittim;
Yaz çiçeği gibi bittim
Şu dünyada ne iş ettim
Ömürcüğüm geçti, gitti

Çağırdılar imam geldi;
Her biri bir işe yeldi. .
Azrail pençesin saldı;
Can kafesten uçtu, gitti.

İşte geldi yuyucular,
Tenime su koyucular,
Kefen elinde hocalar
Kefenciğim biçti, gitti.

Ayırdılar elimizden
İp attılar belimizden,
Pek tuttular kolumuzdan
Can cesetten uçtu, gitti.

İlettiler mezarıma,
Sığındım Gani Kerim'e,
Toprak attılar serime,
Gözüm yaşı taşı, gitti.

İmam talkına başladı
Bir sevapçık iş işledi;
Komşular bizi boşladı;
Geri dönüp, kaçtı, gitti.

Kabrime bir melek geldi,
Bana bir sualeik sordu;
Hişmedip, bir topuz vurdu,
Tebdileğim şaştı, gitti.

Teslim Abdal oldu tamam,
İşte geldi âhir zaman,
Yardımcımız On'iki imam,
Ten turaba vardı, gitti.*

Hişmedip: Kızarak, öfkelenerek - **Turab:** Toprak - **El:** İl, ülke, yer - **Pek:** Sert - **Talkın (telkin):** Ölü gömüldükten sonra, imamın mezarın başında söylediği sözler - **Ser:** Baş - **Boşladı:** Bıraktı, terk etti - **Kabir:** Mezar - **Yelmek:** Koşmak, başvurmak, girişmek - **Tedbil:** Düzen, denge, değiştirme. - **Âhir:** Son.

* Ten turaba düştü gitti.

GÖZLE GEL

Beş günlük dünyada hey ademoğlu
 Kâmillik kemaldır halı gözle gel
 Cüml'alemin başı bir hakka bağlı
 Haklı kelam söyler dili gözle gel

Mülklüğe vermezler sana bu hanı
 Hakkı batal edip incitme canı
 Anadan doğdun ki bilki sen seni
 Yakın diri bilme ölü gözle gel

Nefsine uyup da odlara yanma
 Siyaset çekip de ölürüm sanma
 Kerkez gibi murdar üleşe konma
 Duduyusan şeker balı gözle gel

Şu nefsi zalimden özün ayırda
 Zulıneyleme imanını kayırda
 Şaşkın olup gezme kırdan bayırda
 Kayadan düşersin yolu gözle gel

Teslim Abdal eder hile bazılar
 Yıkılıp virana oldu örüler
 Her ne iş tutarsan seni görürler
 Boş bilme cihanı dolu gözle gel

Kâmillik: Yetkinlik - **Kemal:** Olgun - **Hal:** Durum - **Mülklük:** Sürekli oturulan yer - **Batal:** Batar, yok etme, batıl - **Od:** Ateş - **Siyaset**
Çekme: İdamlık işlerle uğraşmak - **Kerkez:** Kerkenez kuşu, akbaba -
Üleş: Hayvan ölüsü, leş - **Dudu:** Papağangillerden konuşan bir kuş -
Virana: Ören yeri, yıkık - **Örü:** Bina, yapı.

SİTEM KALEMİNİ ÇALAN DEDİLER

Muhammed Ali'den bir niyaz geldi
 O niyazın aslı neden dediler
 Ana rahmetinin defteri hende
 Sitem kalemini çalan dediler

Yolladılar o koyunun oyunu
 Neden imiş Zülfikâr'ın tayını
 İçirdiler ab-ı zemzem suyunu
 Onun kadehini neden dediler

Cennetin içinde bir ağaç durur
 Günde yedi kere purlanır kurur
 Meyve verir Hakk'ın didarın görür
 Onun dallarını neden dediler

Neden olur ol ağacın yemişi
 Neden dokudular Veyis'e tacı
 Bir saatte nikâh oldu dört bacı
 O bacıyı verene neden dediler

Teslim Abdal Hakk'a kurban serimiz
 Hak yoluna talan verdik malımız
 Gevher arar isen bu dükkânımız
 Astarı pamuğu neden dediler

Purlanma: Yeşillenme, parlama - **Didâr:** Tanrı'nın yüzü - **Gevher:** Bir tür inci, değerli taş - **Zülfikâr:** Hz. Ali'ye Hz. Muhammed'in hediye ettiği, gökten indiğine inanılan, "demircinin döğmediği" diye tanımlanan, yerine göre kendiliğinden uzayıp kısalan, çifte ağızlı kutlu çatal kılıç olup, "La fet ailla Ali la Seyfe illa Zülfikar", "Ali gibi yiğit,

Zülfikâr gibi kılıç gelmedi'' anlamında bir hadis indiğine inanılır -
Veyis'in Tacı: *Veyis, Yemenli olup Sahabe'nin en hayırlısı sayılır.*
Yemenli Ben-i Karen boyuna mensuptur. Üveys'ül Karenî olarak da
anılır. Miraç'ta Hz. Peygamberin ayakkabılarını çevirdiğine inanılır.
Halk ona Veysel Karani de der. Sıffin savaşı sırasında olay yerine
geldi, Müslümanlığı kabul ederek Hz. Ali'ye biat edip savaşa katılarak
şehit düştü - **Talan:** *Savurma, saçma -* **Tay:** *Eşiti, benzeri -* **Ab-ı**
zemzem: *Kâbe civarındaki kuyunun suyu.*

(70)

BEZDİĞİ İÇİN

Ol ahret evinden bize gel oldu
Can fani dünyadan bezdiği için
 ıkarırlar tene irin üstüne
Yakasız gömleği giydiği için*

 nsan gerek kıblasına yatıra
 ne karanlık damında otura
Zebaniler odlu topuz g t re
Suval bilmiyene vurduğu için

Ay doğar da gecesinde seğirdir
Gün doğar da cümle alemleri b r d r
Bir adam gördüm yediği kanla irindir
Akça faizini yediği için

Gördüm bir avradın yayın yasmı lar
 ki elini katırana basmı lar
Cehennemden  engelinde asmı lar
Erinden izinsiz el çocuğu emzirdiği için

Kuduretten yazılmı dır kalemi
Gezdim seyreyledim cümle alemleri
Bir adam gördüm yedi diri yılanı
Tanrı emanetini yediği için

Benim  ağırdığım daim Hızır'dır
Hakk'ı nerde anısam orda hazır
Bir adam gördüm yedi ba lı hınzırdır
Harama zinaya girdiği için

* Yakasız gömleği biçtiği için

Eğer ârif isen gel bu sözüm tut
Eğer şeytana uyarsan imanını at
Bir avrat gördüm bir yüzü adam bir yüzü it
Erinin yüzüne hışm ile baktığı için

Teslim Abdal eydir sırdır yetilmez
Bu bir gizli sırdır mana verilmez
Talibin derdine derman bulunmaz
Haklı avradını boşadığı için

Teneşir: Ölü yıkanan tahta - **Seğirdir:** Koşar - **Yayın yasmak:** Kırma, işlemez duruma getirmek yas tutmak - **Katıran:** Katran, zift - **Yetilmez:** Ulaşılmaz - **Kıblasına:** Kiblesine - **Bürüdür:** Sarar, örter - **Kuduret:** Yaratılış.

BEN PİRİMDEN DESTUR ALDIM GİDERİM

Ben pirimden destur aldım, giderim
 Efendim, ukıtnın gözünü yaşını
 Ben özümü Hakka teslim eyledim
 Hak onarsın cümle alemin işini

Deryadayım, denizdeyim, yeldeyim
 Dört köşede, ağızdayım, dildeyim
 Pirim imdat eyle, yaman haldeyim
 Ben gam ile yoğurmuşam işimi

Pirim Alioğlu'ndan bize gel oldu
 Mürşit duydu, müşkil işim hall'oldu
 Yardımcımız Şah-ı merdan Ali oldu
 Urum'a yolladım gönül kuşumu

Gayret kuşağını bağladık bele
 Her nereye varsan Efendim bile¹
 Alnımıza Hak'tan yazılan gele
 Ben o zaman gördüm idi düşümü²

Teslim Abdal eder, çekmedik darlık
 Birlik nerde varsa orda olur varlık
 Serime uğradı zalım ayrılık
 Hak becere artık benim işimi

Alioğlu: Teslim Abdal'ın piri olan ozan. Hakkında I. bölümde yeterli bilgi verildi. - Urum: Sivas, Anadolu - Becere: Düzenliye

¹ Her nereye varsam Efendim ile

² Ben o zaman görmüş idim düşümü

OLDUM

Yaradanın lütfu ile
Ahretine berat oldum
Peygamberin sıtkı ile
Göğe ağdım rahmet oldum

İndim terleyi terleyi
Döndüm fırlayı fırlayı
Aktım şarlayı şarlayı
Toprağa düştüm ot oldum

Bir hayvan geldi üstüme
Sındı girmedi destime
Kan etti girdi kastime
Anda bir kızıl ot oldum

Hayvanı yarelediler
Şak edip parelediler
Postundan arelediler
Mizana girdim tartıldım

Verdiler bir parçasından
Pişdim bakır fırçasından
Üç beş leğen ortasından
Yuğruldu karkarmaç oldum

Beni verdiler bir aç
Oda verdi bir kıskanca
Uğrattılar lactan laca
Ord' eridim bir zat oldum

İlikden süzüldüm kana
On oldum onda bir hunc
Mahna oldu atı ana
Şükür kâmil sıfat oldum

Teslim Abdül der dünyada
Mirimiz kaldı Konya'da¹
İşte geldim bu dünyada
Bu kadarca isbat oldum

Ağdım: Yukarı çıktım, yükseldim - **Şarlama:** Suyun akarken çıkardığı ses, şırlama - **Sındı:** Makas - **Dest:** El - **Kast:** Amaç - **Şak etmek:** Bölmek, parçalamak - **Arelemek:** Ayırtmak - **Mizan:** Öte dünyada bir tür sanal terazi ki orada günah ve sevapların tartıldığına inanılır - **Karkarmaç:** Yapı işlerinde harcın karıştırıldığı aygıt - **Laç:** Oyun, çıplak, dar yer (burada) - **Mahna:** Bahane

¹ Bknz. I. bölümdeki s: 39-40daki not.

(73)

BİZE TAŞ ATANLAR

Hırıl hırıl hırlansınlar
Bize taş atıp ürenler
Eşek olsun zırlasınlar
Bize taş atıp ürenler

Bir keleşde uşak olsun
Çingeneye kuşak olsun
Malatya'ya eşek olsun
Bize taş atıp ürenler

İçi dışı soğuk olsun
Didilenmiş kavuk olsun
Eğribük'e tavuk olsun
Bize taş atıp ürenler

Kilisede puta dönsün
Ters nallanmış ata dönsün
Uyuz olmuş ite dönsün
Bize taş atıp ürenler

Teslim Abdal der onmasın
Dünyada murat almasın
Ahrette iman bulmasın
Bize taş atıp ürenler

Eğribük: Malatya'nın Yazıhan İlçesi'ne bağlı Fırat kıyısında bir köy -
Keleş: Burada çirkin, kötü, kel - **Didilenmiş:** Didiklenmiş, tüyü
yolunmuş, bozulmuş.

AYAN OLDU SIRLAR BİZE

Hey "erenler" suçum bukur
 Ayan oldu sırlar bize
 Vefası yok dünya için
 Adular üşerler bize

Hakkı bilir hak olurum
 Hulku cahile kakıram
 İlm-i hikmetten okurum
 Nizacıdır derler bize

Müddaimiz miray oldu
 Duyduk kaskimize geldi
 Çevre çevre nişan aldı
 Ok atar ağyarlar bize

Kimi der ikrar imandır
 Kiminin özü gümandır
 Buda böyle bir zamandır
 Yol gösterir körler bize

Teslim Abdal derki burda
 Cengimiz var Osmanlı'yla¹
 Yek yalnız kaldık burda
 İmdat eyler pirlere bize

Ayan: Belli, açık - Sır: Giz - Adu: Düşman - Üşer: Üşüşür, çokça gelip toplanmak -Hulk: Huy, tabiat - Cahil: Bilinçsiz - Kakımak: Azarlamak, bir kimsenin yaptığı işin beğenilmediğini kendisine sert sözlerle söylemek, öfkelenmek, kızmak, paylamak Müddai: İddia eden,

¹ Cengimiz var Firavun'la

savcı - **Niza:** Dava, çekişme, kavgı - **Kast:** Aleyhe (burada) - **Ağyar:** Düşman, el - **Güman:** Zan, kuşku - **Yek:** Tek - **Miray:** İki yüzlü - **Firavun:** Hz. Musa peygamberin İsrail kavmini Mısır'dan çıkarıp vadedilmiş kutsal topraklara götürmesine engeller çıkaran, daha önemlisi kendisini Tanrı sanıp Allah'ı kabul etmeyen, tek tanrı kavramına karşı çıkan, inanlara her türlü işkenceyi mübah gören eski Mısır hükümdarlarından biri. - **Osmanlı:** Teslim Abdal bu sözcükle, o dönemdeki resmi ideoloji ve yönetimle sürekli çatışma ve sürtüşmelerde bulunduklarını yenik düşüp yalnız kaldıklarını vurgulamaktadır. Soruşturuldukları, takibata uğradıkları, hatta tutuklanıp işkence gördükleri sezinlen-mektedir.

(75)

ABDAL BİZİM CEVRİMİZİ¹

Abdal bizim cevrimizi
Çekemezsin demedim mi
Bu bir rıza lokmasıdır
Yiyemezsin demedim mi

Ana doğurdu atayı
Kaldır kalbinden hatayı
Pişmedik çiğ yumurtayı
Soyamazsın demedim mi

Gece olur gündüz olur
Dere tepe dümdüz olur
Gökte kaç bin yıldız olur
Sayamazsın demedim mi

Müminlerde olur kaynak
Münafıkın kalbi oynak
Demirden yay oddan gömlek
Giyemezsin demedim mi

Teslim Abdal'dır Pirimiz
Hakka doğrudur yolumuz
On'ki imam katarımız
Uyamazsın demedim mi

Cevr: Sitem cefa, eziyet - Od: Ateş

¹ Pir Sultan Abdal'ında buna benzer bir şiiri vardır.

GÖZ VARDIR BU GÖZDEN GAYRI

Aklını başına döşür
 Göz vardır bu gözden gayri
 Müslümanın dört şartı var
 Oruçtan namazdan gayri

Sen özünü kulluğa sal
 Kulluk da ola sana yâr
 Nice haramzadeler var
 Kumsudan gammadan gayri

Cihan mahluk ile doldu
 Müslümanlık helak oldu
 Halkın dilinde ne kaldı
 Ha bir yalan sözden gayri

Cemi cümlesi bu halda
 Gezerler kavga-yı kalda
 Ne alakan var bu malda
 Sekiz arşın bezden gayri

Teslim Abdal bak batına
 Şek getirme sıfatına
 Kul giderse hak katına
 Söz olamaz sözden gayri

Döşür: Topla - **Kumsu:** İstemez - **Gammaz:** Kovcu - **Mahlûk:** Canlılar, varlıklar - **Helâk:** Yok olma - **Gayri:** Başka **Şek:** Kuşku - **Kavga-yı kal:** Dalaş, söz kavgası - **Batın:** Gizli yüz, iç

(77)

BEN CÖMERT GÖRDÜM ALLAHI

Başım bir dek yere geldi¹
Ben cömert gördüm Allahu
Kula ihsanı bol imiş
Hakk'ın katında billahi

Yakından bir elçi geldi,
Gönül ikrarına saldı,
İnanırsan böyle oldu
İnanmasan bismillahi

Çağırdım aşka getirdim,
Gamım yüzünü yitirdim
Bir gece irfan oturdum
Bin yaradan yanamı dahi²

Okuttu bizi hocamız
Genç oldu köhne kocamız,
Gündüz oldu bir gecemiz
Ay gün doğmadı vallahi

Teslim Abdal varı yoktan
Hak var etti bir oyuktan
Düş hayal değil, ayıktan
Böyle gördüm sırrullahi

Comart: Cömert - **Gam:** Tasa - **Köhne:** Bakımsız, eski, yıpranmış

¹ Başım dar bir yere geldi

² Bin yaşadım gencim dahi

EVVEL KIYMETLİYDİM BAHA EDERDİM

Evvel kıymetliydim baha ederdim
 Şimdi ucuzluğum var bu gelişde
 Üryan oldum şu cihana gelince
 Ali'yinen kendi halim soruşda

Birinde elli bin kan sahibi oldum
 Birinde elli bin sin sahibi oldum
 Birinde elli bin can sahibi oldum
 Ben yüzümü Hak divana sürüşte

Birinde Hasan'ın kardeşi oldum
 Birinde Hüseyin'in sırtına erdim
 Birinde Muhammet kızını aldım
 Orda Muhammede oldum enişte

Çoban oldum hak ademi götürdüm
 Attım postu aluç dibin de oturdum
 Kuru ağaçta türlü meyve bitirdim
 Hiç meyve mi biter kuru ağaçta

Esinceğiz karlı dağlar eserdim
 Bir bakışta bin bir budak basardım
 Bir kıyıkta bin bir hurcu kasardım
 Hesap alup iğnesini soruşda

Mağrıpdan maşrika cara ulaşdı
 Yedi derya dudağıma bulaşdı
 Seksen bin evliya minnetçi düşdü
 Sarı öküzü çifte koşup sürüşte

Bin molla da hayrını şerim yazamaz
Bin hünkâr du gınnı yıklınnı çözemez
Bin dülger de tabutunu düzemez
Cihan ateşlenir adını yanıştı

Teslim Abdal ben günahımı bildirdim
Seksenbin araba koşdum kaldırdım
Doksanbin can azat edip güldürdüm
Ben yüzümü hak divana sürüşte

Üryan: Çıplak - **Sin:** Mezar - **Magrıb:** Batı - **Maşrık:** Doğu - **Car:** Yetiş, İmdat - **Enişte:** Malatya ve civar köylerinde damad'a enişte derler - **Kıyık:** Çuvaldız - **Hurç:** Büyük heybe - **Molla:** Din bilgini - **Dülger :** Marangoz - **Hayır-şer:** İyilik-kötülük - **Düzme:** Yapma. - **Baha:** Değer, eder. - **Sürüşte:** Sürünce.

BAĞLANDIM ONİKİ DENGE

Bağlandım on iki denge
 Üçyüz altmış dal üstüne
 Akıl bizi vurdu henge
 Hak ırâhmet kul üstüne

Kuduretten geldi canım
 Hâkiden yapıldı han'ım
 Hakk'a şükreder sultanım
 Odunan su yel üstüne

Aşkının olmuşum evlat
 Başımda var tac-ı devlet
 Alnımda secde-i davet
 Irıza-yı hal üstüne

Kaşlarım kalem-i kudret
 Gözlerim nuruna hasret
 Burnumda huma-yı cennet
 Geldi haber dil üstüne

Kulağım man-i Muhammet
 Ağzım kelime-i şahâdet
 Göğsümde Kur'an-ı hikmet
 Hatim elif dal üstüne

Kollarım dest-i velayet
 Belimde kemer hidayet
 Dizimde hikmet-i ayet
 Ayak erkân yol üstüne

Teslim Abdül eydlir accl
Erişince vermez mecul
Kalbimizden kıymet seçer
Vere Mevlâm bol ıstıline

Denge: Taya - **On iki denge:** On iki imamları vurgular. - **Üç yüz altmış dal:** Üç yüz altmış gün, bir yıl - **Henge:** Güç, kuvvet, ağırlık, vakar - **Haki:** Toprak - **Od:** Ateş - **Acel:** Ecel, ölüm - **Mecal:** Derman, takat, dinçlik - **Deşt-ı Velayet:** Velilik gücü - **Kuduret:** Fıtrat, yaratılış, güç - **Hikmet-ayet:** Ayetlerin bilgisi, gücü - **Hatim:** Kuran'ı sonuna değin usulüne uygun olarak okuma - **Kuran-ı hikmet:** Kuran bilgisi, Kuran gizi.

VARAMAZSINIZ

Hakk’a Peygambere düşman oldunuz
 Daha hakdan yüze varamazsınız
 Eri evliyaı dilden kodunuz
 Derde düşer derman bulamazsınız

İnanmıyan gelip bizi dinlemen
 Tutmadığın sözü sorup söylemen
 Bir sağılmaz yara peydah eylemen
 Sonra merhem bulup saramazsınız

Çckmc Hak’tan clin bakmaz yüzüne
 İblis gelir sohbetine sazına
 Tanrı kendi gelse girse gözüne
 Kör olmuş gözünüz göremezsiz

Hak’dan Peygamber’den koptu eliniz
 Kesilmiyor efsaneden diliniz
 Arttı emeliniz azdı feliniz
 Siz bu huyla iflah olamazsınız

Teslim Abdal eder yerin dar ise
 Yüzü kara olup gözün kör ise
 Bu dediğim huylar sizde var ise
 İnanman cennete giremezsiniz

Efsane: Boş söz, masal, söylence - **Fel:** Cin - **İflâh:** İyileşme, ferah bulma - **Sağılmaz:** İyi olmaz, dermansız - **Peydâh:** Ortaya çıkma, oluşma - **Azdı:** Yaranın daha kötü olması - **Yüze:** Yana, tarafa

BEN HOCAMDAN BÖYLE ALDIM DERSİMİ

Ben hocamdan böyle aldım dersimi
Okurum elif" le hu deyi deyi
Kimse bilmez bu dünyanın harfîni¹
Çağırırım bir gerçeğe hu deyi

Kimini döğer söğer kakıdır²
Kimine ders verir kimin okutur
Dediler bu meydan kimin hakkıdır
Kim buyurdu bu murdarı yu deyu

Alem ıssız iken özüm yoğ iken
Davut sofı iken bıçak yoğ iken
İsmail'e inen kurban sağ iken
Kim buyurdu şu lokmayı ye deyu

Fatma ana Şah Ali'nin gelini
Miraçtan inerken öptü elini
Hoyratlara koklatmadı gülünü
Muhammed'in belgüzârı bu deyu

Teslim Abdal eder bir dolu içtim
İçtim dolusunu serimden geçtim
Aşkın ataşına yandım tutuştum
Eridi kemikte ilik su deyu

Murdar: Pis, kirli - **Hu:** Tanrı'nın adlarından biri - **Kakıdır:** Kızır, öfkelenir, çakar - **Belgüzâr:** Yüzük, armağan - **Ataş:** Ateş.

¹ Kimse bilmez bu dünyanın halini

² Kimini döğer kimin kakıdır

GEL BUNUN MANASIN VER İMDİ SOFU

Oturmuş nasara dersini okur
 Gel bunun manasın ver imdi sofu
 Arif odur her manadan sezinir
 Gel bunun manasın ver imdi sofu

Anadan doğdular şems ile kamer
 Yezidin başına tığ ile teber
 Bir kısrak gördümki tayını emer
 Gel bunun manasın ver imdi sofu

Muhammed Ali'dir Rahman'dan yüce
 Dirilmiş müminler dökülüp saça
 Anası kızıoğlan oğludur koca
 Gel bunun manasın ver imdi sofu

Bu bir ağır yüktür, götür de getir,
 Erenler cem'ine bir irfan yetir
 Anası oğlunun koynunda yatır
 Gel bunun manasın ver imdi sofu

Erenlerin kıldan ince yolu var
 Dört kapunun iki yüzü dili var
 Bir kuş gördüm ayâğında nalı var
 Gel bunun manasın ver imdi sofu

Teslim Abdal üryan gezer donu yok
 Sular şar-şar olmuş akar sonu yok
 Kanı vardır cesedinde canı yok
 Gel bunun manasın ver imdi sofu

Nasara: Öğrenci, sofu, herşeyi bildiğini sanan cahil medrese öğrencisi - **Şems ile kamer:** Güneş ile ay - **Tığ ile teber:** Ok ile kılıç - **Yegniği:** Hıfıfı - **Üryan:** Çıplak - **Şarşar:** Su sesi - **Kısrak:** Dişi genç at . - **Dört kapı:** Alevî/Bektaşî inancına göre kişiyi Tanrı'ya götürüp kâmil insan olarak yeniden halka döndüreceğine inanılan yöntemler bileşkesi. Bunlar Şariat-Tarikat-Marifet ve Hakikat kapılarıdır. Daha fazla bilgi için yazarın "Simgeler Kenti Bektaşilik" adlı yapıtına bakılabilir.

KALDI

Hey gaziler cihanın müddeti doldu
 Dünya bir acayip zamana kaldı
 İyiler alemden çekildi gitti
 Haman bir zan ile gümana kaldı

Gerçek erenlerin emsali yoktur
 Bilirim dört kapı kırk makam haktır
 Ehl-i hal olana ırağbet yoktur
 Rağbet karı ile şeytana kaldı

Meydan eri oldu hep zamparalar
 Ben tabibim der de yüzün karalar
 Yanlış merhem çaldı azdı yaralar
 Bir tabip hekim-i Lokmana kaldı

Düşerler peşine kıl ile kalın
 Varmazlar yanına ehl-i kâmilin
 Mahlukun ettiği cengi cıdalın
 Cümlesi bir ulu divana kaldı

Teslim Abdal güçtür nefsin öldürmek
 Erlik midir koymadığın kaldırmak
 Zamana halkına hakkı bildirmek
 Mehdi gibi adil bir cana kaldı

Kılı kal: Dedikodu - **Cengi cıdal:** Savaş, mücadele - **Cihan:** Evren, dünya - **Haman:** Hemen - **Zan:** San, şüphe, işkil - **Güman:** Sanma, sezme - **Emsal:** Benzer, örnek - **İrağbet (Rağbet):** İstekle karşılama, arzu, istek, değer verilme - **Zampara:** Karı-kız peşinde koşan, çapkın - **Merhem:** Em, ilaç, pomat - **Kıl ile kal:** Dedikodu - **Mehdi (imam):**

Onikinci imam olup mağarada iki kez sır olmuştur. Kıyamete yakın bir zamanda gelerek dünyaya düzen vereceğine inanılan bir ulu kişidir. Alev/Bektaşlı inancına göre, İmam Mehdi ölmemiştir. Mesih (Hz. İsa)'dan hemen sonra yeryüzüne ineceğine, adaleti, hak düzenini sağlayacağına, Mesih'inde ona iman edip Müslüman olacağına, egemenliğinin kırk yıl süreceğine inanılır. Kimilerine göre, Mehdi ile fiziksel yaşam son bulacak, öte dünya yaşamına geçiş dönemi yaşanacaktır. Mehdi'nin egemenlik dönemi sonunda kıyamet kopacak, her iki yaşam biçimi birleşerek cennetteki sonsuz döneme girilecektir. İnanç bu şekildedir. Hıristiyanlarda Mesih'in geleceğine inanırlar. Tevrat'ta Mesih'in gökten ineceğini bildirir. İslam'da Mesih ve Mehdi'nin geleceği hadislerde geçer. Kuran'ın Huruç sûresinin 61. ayeti bu olguyu belirtir bir ifade sergilemektedir. Ancak çok açık bir değinme de var denemez.

SABREYLE GÖNÜL SABREYLE

Gönül hakkı izleyesin
 Sabreyle gönül sabreyle
 Hak'tan gelir gözleyesin
 Sabreyle gönül sabreyle

Sabr ile kendini kutlar
 Sabr olmayan kova yeter
 Her işler sabrınan biter
 Sabreyle gönül sabreyle

Sabır müminler odudur
 Nefis cehennem evidir
 Sabır Allah'ın adıdır
 Sabreyle gönül sabreyle

Melek sabretmedi şaşı
 Hak dergâhtan cüda düştü
 Kötülükten kapı açtı
 Sabreyle gönül sabreyle

Teslim Abdal sabır üçtür
 Sabır bir hayırlı iştir
 Sabır cümlesine baştır
 Sabreyle gönül sabreyle

Cûda: Uzak, ayrı, ırak - **Sabır:** Bekleme, dayanma, acelesiz bekleme -
Od: Ateş.

YORULUR YOLDA KALIR SIN

Sofu sen bu gidiş ile
 Yorulur yolda kalırsın
 Menzil ırak yetemezsin
 Kış olur karda kalırsın

Yolun eğrisine gitme
 Dolu yarma boşa ekme¹
 Ceht eyle gönülden çıkma
 Gafil ceminin kulusun

Bilki seni yaratan Hak
 İkrarın çok da zikrin yok
 Evliyadan haberin yok
 Dora kalkmış gürülersin²

Âşıkım aşka söz olmaz
 Er olan ikrardan dönmez
 Gün balçıktan su tatmaz³
 Ne mudara durulursun

Teslim Abdal böyle olur
 Ârif olan mana alır
 Sözüm sana çetin gelir
 Söyledikçe darılırsın

¹ Dolu yağma, göle ekme

² Şaha kalkmış gürülersin

³ Gün balçıkla sıvanılmaz

Cehl eyle: Gayret et, çaba göster - **Gafil Cemi:** Bilgisiz cemi, cehalet topluluğu - **Balçık:** Çamur - **Mudara:** Söz çekmeme - **Menzil:** Yollardaki konak yeri, mesafe - **Dora kalmak:** Şaha kalkmak (atlarda)

HAKTAN SAPAMAZ

Hakkın kulu olan Hakkı görünce
 Nuh tufanı olsa Huk'tun sapamaz
 Bu kadarla hak sırtına erince
 Bin yıl gitse hiç nahaka bakamaz

Hakka kulluk etmek boynuna borçtur
 Kulluk edemezsen emeğin hiçtir
 İtikatsız talip ikrardan boştur
 Yüzbin çalışsa da yapı yapamaz

Tamahkârlık belâ işini işler
 Ahır o tamu odudur haşlar
 Özü sözü iki olan kişiler
 O laindir hak eteğin tutamaz

Kendi bilgisine hakdır diyenler
 Nefsi için haktan geri kalanlar
 Emaneti yiyip ahdı bozanlar
 Ali düşmanıdır Hakka tapamaz

Dünya benim deyip dava kılanlar
 Hakkın nefesini örtüp susanlar
 Tecellayı temennayı bozanlar
 O iblisdir hak dergâha yetemez

Haydı var işine buna yetmiyen
 Sıtkı candan tapusuna tapmıyan
 Hakkı kend'evine konuk etmiyen
 Yalancıdır Hakka gönül katamaz

Teslim Abdul eder hümmet olursa
Seydi saadette zillet olursa
Karganın konuştuğu cennet olursa
İnanman gül bitip bülbül ötemez

Nahak: Haksız - **Tamahkârlık:** Cimrilik - **Hümmet:** Yardım izin -
Seyd-i Saadet: İmamların zamanı, mutluluğun efendisi - **Âhiri:**
Sonunda - **Tamu:** Cehennem - **Haşlar:** Kaynar suyun yakması - **Lain:**
Kovulmuş, nefret kazanmış, istenilmeyen - **İblis:** Şeytan - **Tecalla:**
Allah'ın varlığı, görüntüsü - **Ahd:** Sözleşme, Tanrı ile ruhlar arasında
Bezm-i Eleste yapıldığına inanılan sözleşme - **Temenna:** Eğilme,
saygı duyma - **Himmet olursa:** Çalışma, gayret, çabalama olursa,
Allah el atar, yardım ederse - **Zillet:** Horluk, aşağılık.

ARISI İNİLER BALI BULUNMAZ

İtikati sinse bir sofî canın
 Arısı iniler balı bulunmaz
 Bir marifet ehli gamî sultanın
 Zargı zarafeti kalı bulunmaz

Kaldırmış düzenin çekmiş bir denge
 Sıtkı safa edip indirme henge
 Bir koca aksi var gayette anga
 Alafî çok amma malı bulunmaz

Ferman Allahındır emrini yaptık
 Kul olduk peygamber izine gittik
 Dünyanın bağına gezdik seyrettik
 Bir kement atacak dalı bulunmaz

Meredir peygamber pazarı merde
 Sağ erkân bulunmaz değme bir yerde
 Üç beş nalbant gördüm bir ulu şarda
 Örsü kekici var nalı bulunmaz

Teslim Abdal eder sen seni çağla
 Örneğe öğünme var başına ağla
 Özün alçağa indir kulluğa bağla
 Yükseklikde merdan yolu bulunmaz

Zargı zarafeti: İncelik, söyleyiş, giyim, kuşam inceliği, zerafetli davranış - **Değme:** Sıradan - **Kal:** Söz - **Nalbant:** At nalhıyan usta - **Merde:** Açık, korkusuz, mertçe - **Sağ erkan:** Sağlıklı kurallar - **Şar:** Şehir, kent - **Heng:** Aşağı - **Anga:** Anka kuşu, mağrur görülmeye örnek sanal bir masal kuşu - **Alaf:** Yem, saman - **Kement:** Uzakta bulunan herhangi bir şeyi tutup çekmek için atılan ucu ilmekli uzun ip.

SEVDA BİRKAÇ OLMAZ SERDE BİR YETER

İkilikten geçip birliğe karış,
 Talip bir, tarik bir, pir de bir yeter
 Gel beratın dost et, hizmete karış
 Sevda birkaç olmaz serde bir yeter.

Benim diyen kişi özün yitirir,
 Mümin olan her noksanın bitirir,
 Gönül tahtı birdir, sultan oturur,
 Sultan iki olmaz, şarda bir yeter.

On iki pir gördüm, döner çarkı bir,
 Gözetirim tariki bir, şarkı bir,
 Erenlerin biri kırktır, kırkı bir,
 Gerçekte imanla ikrar bir yeter.

Gerçek erenlerin işi sır gerek,
 Bu sırrı örtmeğe gerçek er gerek,
 Allah birdir, sevgi dahi bir gerek,
 Can bir, sübhan bir, yâr da bir gerek

Dinle imdi Teslim Abdal firağın,
 Hu deyince yakın eyler ırağın,
 İmam Cafer ulaş yandır çerağın,
 Ulaş bir menzile gayrı dur yeter.

Firak: Ağıt, inleme - **Menzil:** Aşama, konak yeri - **Çırağ (çerağ):** Alevi/Bektaşî inancında, özellikle cemlerde önemli bir yeri ve işlevi olan, Tanrı nurunu simgeleyen, yolu vurgulayan mum.

DOSTLAR SEFA İLE GÖNDERİN BİZİ

Gönül arz ediyi ellerimizi
 Dostlar sefa ile gönderin bizi
 Ârif olanlara bir mani yeter
 Dostlar sefa ile gönderin bizi

Muhibbetten doyulur mu gaziler
 Gönül hak dediği yeri arzular
 Himmet edin mümin müslüm gaziler
 Dostlar sefa ile gönderin bizi

Muhabbette gönülden bizi ananlar
 Cemaatta lokmamızı sunanlar
 İntizardır yolumuzu beklerler
 Dostlar sefa ile gönderin bizi

Durdukça durdukça artıyı demler
 Gönülden kaldırım gussayı gamlar
 Evliya muhübbü ol güzel canlar
 Dostlar sefa ile gönderin bizi

Teslim Abdal bu bir ilm-i hikmettir
 Muhibbet hemi farz hemi sünnettir
 Ne kadar otursak sonu fırkattır
 Dostlar sefa ile gönderin bizi

İntizar: Bekleme, gözleme - **Fırkat:** Ayrılık, ağlama - **Dem:** An - **Mani:** Mana, anlam - **Cemaat:** Cem, meclis, topluluk - **Gussa:** Kaygı, tasa - **Gam:** Keder - **Muhib (Muhüb):** Talip, inançlı can

DÜKKÂN AÇTIM MARİFETTEN

Dükkân açtım marifetten,
 Dükkânıma gelici yok,
 Bir küpe yaptım kudretten,
 Kulağına takıcı yok. .

Dükkân açtım, otururum,
 Alan yok kime satarım,
 Cevherim ağır tutarım,
 Kıymetini bilici yok.

Gevherleri ağır kişi,
 Nice tartan sen bu taşı,
 Kalleşliktir elin işi,
 Bu manadan alıcı yok.

Canını almış eline,
 Bülbül ağlıyor gülüne,
 Şimdi cananın yoluna,
 Sıdk ile bir gidici yok.

Bezirgânlar gelip geçer,
 Kimi konar, kimi göçer,
 Teslim Abdal kaldı naçar,
 İkrarında durucu yok.

Bezirgan: Tüccar - **Gevher:** İnci, değerli taş - **Naçar:** Umarsız, çaresiz - **Kıymet:** Değer - **Kalleş:** Dönek, kancık, hilebaz.

DEFTERİ AĞ OLSUN

Yüzümüze gülenin defteri orda ağ olsun
Kastimize gelenlerin Hızır yardımcısı olsun

Dediğimi dinleyenin, gaybetimi söyleyenin
Bize böhtan eyliyenin düşdükçe hak elin alsın

Suval edip soranların tan edip taş vuranların
Ardımızca ürenlerin Hak habib yoldaşı olsun

Bize devre yazanların kastimize gezenlerin
İşimizi bozanların Ali yoluna düş gelsin

Bize eğri bakanların hatırımı yıkanların
Bize tane takanların işi Tanrıya hoş gelsin

Bizim'çin kakanların tan edip kem bakanların
Bizi bize kakanların kör gözüne şule versin

Teslim Abdal der şaşanın bağladığımı çözenin
Bizim için kuy'eşenin, dünya ahreti nur olsun.

Böhtan (bühtan): İftira - **Gaybet:** Birinin arkasından aleyhine konuşma - **Tan:** Sövmeye, yerme, ayıplama - **Kakan:** Arkadan laf eden - **Kem:** Kötü - **Şule:** Işık - **Çezen (çözen):** Düşümleri çözen.

ERDEN HAKTAN AYIBINI GİZLER VAR

Kanun mudur kayde midir yol mudur
 Erden Haktan ayıbını gizler var
 Ere ayıp açmak kanun değildir
 Şu insanda çok manalı sözler var

İnsanda bulunur her türlü işler
 Ona yokuş gelür doğru varışlar
 İsbat edemezse inkâra başlar
 Demez izimizde eğri izler var

Her kişi günahın'ele veremez
 Emek çeküp yıktığını ödemez
 Nefis kavgasından Hak'kı göremez
 Şu insanda oyulacak gözler var

Halif'ler dede'ler oldu avare
 Eşlikleri sevdikleri müdara
 Sınıklar sarılıp bitmedi yara
 Şu insanda kar(a) olacak yüzler var

Teslim Abdal eydür işin kemine
 Uğrayıp da geçme Ali cemine
 Nefsin için sen de hergiz mümine
 Cebr eyleme cehennemde közler var

Müdara: Yüze gülme, dost gibi görünme - **Sınık:** Kırık, çıkık - **Kem:** Kötü - **Hergiz:** Daima - **Cebreyleme:** Zorlama, baskı yapma - **Kayde (kaide):** Kural - **İnkâr:** Yadsıma - **Halife:** Bektaşî tarikatında dededen (baba) üstte olan kurum - **Avare:** Başboş, işsiz - **Cebretmek:** Baskı ve işkence etmek, zorluk çıkarmak.

BAKAR GÖZÜN ALIR KÖR EDER SİZİ

Bu huyunan bu hulkunan gidersen
 Bakar gözün alır kör eder sizi
 İman ile dine zarar edersen
 Zift sürer yüzüne kar'eder sizi

Erim diye Tanrı'ya hor baktınız
 Bu huy ile yeri göğü yıktınız
 Kul olmayıp, ümmetlikten çıktınız
 Yarın Hak dergâhından sür'eder sizi

Âhırında böyle olacak bilvallah
 Sorgucu Muhammet sorduran Allah
 Şeytana uyupta oldunuz gümrah
 Donunuz dönderir kır'eder sizi

Utanıp da bet huyunu atarsan
 Hüccet edip bir gerçeğe yetersen
 Tevbe edip haktan deman tutarsan
 O yaradan yoktan var eder sizi

Teslim Abdal eder bu hak sünnete
 Mağrurlandın indirmedin ümmete
 Bu huy ile giremezsin cennete
 Yiter cehenneme gir eder sizi

Don: Görünüş - **Bet:** Kötü - **Hüccet:** Vesika, senet, delil - **Damen:** Etek - **Mağrurlandın:** Kibirlendin - **Sünnet:** Hz. Muhammed'in sözleri, davranışları, hatta bir olay karşısındaki davranışı, susması da sünnet sayılır. Sünnet, İslamda din ve hukukun kitaptan (Kuran) sonra en büyük kaynağı sayılır. - **Ümmet:** Bir dine bağlı tüm topluluklara verilen ad - **Ahırında (Âhirinde):** Sonunda - **Vallah:** İnan ki -

Gümrah: Yolunu şaşırmuş, doğru yoldan ayrılmış - **Kır etmek** (kırmak'tan): Öldürmek - **Bet:** Kötü, çirkin - **Hüccet etmek:** Kanıtlamak - **Huy:** Mizaç, karakter - **Yüter: İter – Gir eder:** Sokar.

SULTANLAR SULTANI GÖÇTÜ DUYDUN MU

Şeyh Safî oğlusun yükünü tayla
Sultanlar sultanı göçtü duydun mu
Yeter bu manayı alana söyle
İyiye kötüden seçti gördün mü

Haber alamıyor kalaba çokluk
Ehl-iman kıtlığı ne yaman yokluk
Seksen bin derece doksan bin mahluk
Ecel şerbetinden içti duydun mu

Evliyalar bu şenliği tekledi
Peygamberler ümmetin seyipledi
Çekti rahmet kapısını kitledi
Azap kapıların açtı duydun mu

Bunlar dünü günü hakkı yıktılar
İşlerine işleğine baktılar
Peygamberin buyruğundan çıktılar
Hak da bu mahluktan geçti duydun mu

Teslim Abdal eyder eremediniz
Kör idi gözünüz göremediniz
Yetmiş yıl dolandı bilemediniz
Zöhre yıldızı doğup aştı duydun mu

Şeyh Safî oğlusun: Teslim Abdal'ın kime seslendiği pek belli değil, ama bu kişinin İran Şahı Şah İsmail soyundan biri olduğu anlaşıyor. **Şeyh Safî Safavi** tarikatını kuran kişidir - **Yükünü tayla:** Yükünü düzelt, dengele - **Seybledi:** Başı boş bıraktı - **Azab:** İşkence, keder - **Zöhre yıldızı:** Çoban yıldızı, Kervan kıran, Venüs, Çolpan - **Geçti:** Bıraktı.

KIŞ OLDU BAHARSIZ ZAMANA KALDIK

Bilmem amelimiz bilmem felimiz
 Kadersiz kıymetsiz zamana kaldık
 Esti bir ürüzgâr soldu gülümüz
 Kış oldu baharsız zamana kaldık

Kaderimiz kara çıktı küremiz
 Ah çekip ağlıyor kaşı karemiz
 Derdimiz arttıkça azdı yaramız
 Cerrahsız hekimsiz zamana kaldık

Birbirin incidir tutarlar kini
 Kini olanların olamaz dini
 Cevahire denk ederler samanı
 Böyle bir saygısız zamana kaldık

Ol Hakkın emrine doğru gitmezler
 Allahdan korkupda haya etmezler
 Bin nasihat etsen birin tutmazlar
 Haksız hayasız zamana kaldık

Hiddetlenip hırsla nefse uyarlar
 Zalim olup müminleri döverler
 Bal, şeker dururken necaset yerler
 Haksız adaletsiz zamana kaldık

Kutnu kumaş iken şimdi hiç oldu
 Devir döndü zaman hepten piç oldu
 Geçmez altunumuz şimdi tuç oldu
 Böyle bir sarrafsız zamana kaldık

Kimi Lut kavmi kimi Esavi
Şekli insan fakat kendi hayvani
Hovarda zampura puşt-pezevengi
Böyle bir edepsiz zamana kaldık

Harap oldu dünya yoktur mimarı
Meydana koydular hayın ağyarı
At yerine bağladılar himarı
Böyle bir acayip zamana kaldık

Teslim Abdal eder sırrım fâş oldu
Bahar aylarımız gitti kış oldu
Mum gönüllerimiz kara taş oldu
Böyle itikatsiz zamana kaldık

Ürüzgar: Rüzgâr, yel - **Cevahir (cevher):** İnci, töz, kıymetli bir taş - **Necaset:** Pislik, ters, kozurat - **Sarraf:** Kuyumcu - **Esavi (isevi):** Hıristiyan - **Ağyar:** Düşman - **Himar:** Eşek - **Faş olmak:** Meydana çıkmak, açığa vurulma, dile düşme - **Tuç:** Tunç, değersiz sarı renkli bir alaşım - **Lut kavmi:** Fiili livata yapan, Tanrı'yı tanımadıkları için Allah'ın gazabına uğrayan, Lut peygamberin azgın kavmi - **İtikatsız:** İmansız, inançsız

İÇTİ GÖZLER SARHOŞ KALDI KAŞ AYIK

Cümlemizde içtik biz bir cür'adan¹
 İçti gözümüz de oldu hoş ayıh²
 Bir kişi özünde kâmillik bulsa
 Onun muhabbetten olmaz baş ayıh

Kâmilin sohbeti bil ki adalet
 Cahilin sohbeti bil ki nedâmet
 Gene de giremez hulku adavet
 İster seyit olsun ister meşayih

Gürledi destur kapısı açıldı
 Gökten yere bol ırâhmet saçıldı
 Toprak mey içti de güller seçildi
 Kesek sarhoş oldu kaldı taş ayıh

Muhammet miraçta olduğun sezdim
 Aradım günahım deftere yazdım
 Sarhoş var mı diye alemi gezdim
 Aradım dünyada buldum beş ayıh

Teslim Abdal eyder Ali soyundan
 Mümin belli sohbetinden huyundan
 Ecel şerbetinden âşkın meyinden
 İçti gözler sarhoş kaldı kaş ayıh³

Nedamet: Pişmanlık - Hulk-u adavet: Düşmanlık töresi - Kesek: Kurumuş balçık parçası - Ayıh: Ayık, sarhoş olmayan - Meşayih: Tekke, tarikat şeyhi - Adalet: Hak, doğruluk.

¹ Herkes içmelidir mey'i curadan

² Hiç kimse yoktur bunda hoş ayıh

³ Göz içmiştir, üste gördüm kaş ayıh

(97)

O DA İNSANDIR¹

Yeri göttiren öküzü çift eyle
Nöbet ile yatar o da insandır
Ol öküz götürür yedi kat yeri
Türlü çiçek biter o da insandır

Ara yerde olmuş bu dünya bağı
Üstüne bindirmiş deryayı dağı
Yedi kat yer ile yedi kat göğü
Rahmatına döker o da insandır

Ademi yarattı sevgili Bari
Her canın kendine iyiliği varı
Arşta bir kapu var içinde biri
Her maniden öte o da insandır

Ere ulaşanın kâmindir işi
Yolu vardır yaylak verirler arşı
İki kapısı var kibleye karşı
Kilidin kim tutar o da insandır

Teslim Abdal hü dediler pirime
İki düzenesi vardır derime
Biri Aceme baka biri Urum'a
Ateşi yanar tüter o da insandır

Rahmat (Rahmet): Yağış, yağmur - **Mani:** Anlam - **Hü:** O, Tanrı -
Düzene: Delik, pencere, hile - **Urum:** Rum, Anadolu

¹ (97-124) numaralar arasındaki şiirler sayın Hayrettin İvgin'in dosyasından

OTUZ İKİ FARZ

Otuz iki suparayı bilmiyen kişi
 Çıkıp minarede selâ mı verir
 Bana benden oldu demiyen kişi
 Hak iyi kuluna belâ mı verir

Nizama girmiyen yaban taşıdır
 Yine kendi kışı kendin üşüdür
 Yola boyun eğmek mümin işidir
 Münafık meylini yola mı verir

Nice kere geldim gittim cihana
 Öldün kızgın bet damarın uzana
 Üç beş günah etme ile divane
 Mürşit sevdiğini ele mi verir

Köre ne sözüm var görenler görür
 Mümin olan yüzün yerlere sürür
 Hazne kumaş olsa tutar da durur
 Hak nazarın değme kula mı verir

Teslim Abdal Hızır ilmine karış
 Hızır ile tamam oluyor her iş
 Elinden gelirse tabur kur döğüş
 Hasım kolayına kale mi verir.

Supara (Farz): Dinen yapılması, uyulması zorunlu olan kural -
Nizam: Düzen - **Sela (sala):** Cuma namazına ve bazı yerlerde cenazeye çağırarak için minarelerde okunan salavat - **Bet:** Kötü -
Değme: Sıradan - **Hızır (Hızır):** İçenlere ölmezlik veren ab-ı hayatı (bengisu) içmiş bulunan ve kul sıkıştığı zaman imdadına yetişmekle meşhur olan ölümsüz peygamber - **Oluyu:** Oluyor.

BALINDA NE VAR

Dünya bir ağaçtır, kökü yukarı
 Yaprakları yeşil, dalında ne var
 Gahi oğlan olur, gahi pir koca
 Kaç yıl geçti ama, halinde ne var?

Hükmüne fermanıdır, hatmin okuyor
 Bir çiçektir, bin bir türlü kokuyor
 Karlı karlı dağlar ile akıyor
 Akan kuru dere selinde ne var?

Zira kulun için yarattın onu
 Sahi, gerçek ise fehm eyle bunu
 Peteği de durur, arısı hani
 Gel anla, kudretin balında ne var?

Sırr-imiş eşiği, nurdur kapısı
 Orda ulu mümin kulun hepisi
 Kudrettendir duvarının yapısı
 Cennet-i âlânın suyunda ne var?

Tevhid kırlarlardı kadir gecesi
 İşte budur dört kitabın hecesi
 Sorun kimdir âşıkların hocası
 Okur Teslim Abdal, dilinde ne var?

Hatim: Bitiren, mühürleyen - **Fehm:** Anlama, anlayış - **Kudretten:** Allah'tan - **Tevhid:** Alevi/Bektaşikte Kadir Gecesi halka namazı da denilen bir tür toplu ibadet, Cem birleme cemi - **Pir:** Çok yaşlı (burada).

KUSURUM VAR İSE MÜRRETİM DE VAR

Neden gözünüze değdik erenler
Kusurum var ise mürvetim de var
Tabib imiş bu yarayı saranlar
Kusurum var ise mürvetim de var

Bizim bahçemize yad eller girmez
Muhabbet bağının gülleri solmaz
Yükün eğme ile bezirgan kalmaz
Kusurum var ise mürvetim de var

Kendi hasıl eder bir bağ bağışlar
Meyvesiz ağacı döner aşlar
Sultan olan çok günahlar bağışlar
Kusurum var ise mürvetim de var

Teslim Abdal eydür asa bilirsem
Hemi asıp hemi kese bilirsem
Mürvet Ali'dendir basa bilirsem
Bin günahım bir de mürvetim vardır

Mürvet: İyilikseverlik, insaniyet - **Mubabbet:** Sevgi, aşk - **Yad eller:** Yabancılar - **Bezirgan:** Tüccar, tüccar kervanı.

GÜLE GÖTÜRÜR

Her sabah her sabah ey seher yeli
 Bülbül ağlar sonun güle götürür¹
 Bakman mı feleğin çirtik işinc²
 O her belâyı kula getirür

Sabahleyin kalkıp bakma nursuza
 Yalınız git yoldaş olma pirsiz
 Komşu olma gayretsize arsız
 O senin başına belâ getirür

Bir körün gözüne girsen de görmez
 Kursaksıza öğüt versen de almaz
 Bir dil vardır ıssı halinden bilmez
 Dil ıssı başına belâ getirür

Bülbülün davası vardır har ilen
 Mansur berdar olmuş bir ikrar ilen
 Gel musahip olma kalleş er ilen
 O senin başına belâ getirür

Cennet-i âlâ'nın güldür korusu
 Doludan yanuptur çeşmim çırası
 Eyyub'un teninde kovan arısı
 Derer her çiçeği balâ getirür

Teslim Abdal eydür bu sözüm haktır
 Hak olan kardaşın kalbi de paktır
 Derler cehennemden ateşi yoktur
 Herkes ateşini burdan götürür³

¹ Bülbül ağlar ağlar güle götürür (getürür)

² Bakmaz mısın şu feleğin işine

³ Herkes ateşini bile getirür

Kursaksız: Midesiz, her şeyi yiyen, yiyici, iyiyi, güzeli seçemeyen - **Issı:** Kâr, sahib - **Har:** Diken - **Berdar:** Dar ağacında aşılmış - **Kalleş:** Kancık, döneke - **Pak:** Temiz - **Eyüb'un teni:** Hz. Eyüb Peygamber, her yönden çok zengin varlıklı biri idi. Allah Şeytan'a "gücün varsa, Eyüb'u yoldan çıkarda göreyim" deyince Şeytan "Eyüb'a her zenginliği, iman ile birlikte vermişsin, maddi zenginlikleri ve sağlığı, evlatlarını al, nana muhtaç et, ondan sonra onu senin yolundan çıkarayım, bu durumuyla onu yoldan çıkaramam" deyince Tanrı Eyüb'ün bütün maddi zenginliklerini zamanla elinden aldı, evlatlarını öldürdü, dostlarını dağıttı, sağlığını bozdu, hasta etti, etine kurt düştü, dilendi, çarnaçar kaldı. Ama imanından, inancından asla ödün vermedi, şeytana uymadı. Şeytanın bütün ığvaları boşa gitti. Şeytan, Eyüb'un imanı karşısında pes etti. Allah, Eyubu iyileştirdi, eskisinden daha çok mal, evlat ve zenginlik verdi. Eyüb'un hanımı da onu terk etmedi. Hep yanında oldu.

HALKIN YARASINA TUZ EKİP GEZER

Hakkı peygamberi kendi yıktı da
Fakırlar günahın izleyip gezer

..... gezer

Ettiği ikrardan ahdından döndü
Muhammet Ali'ye hem düşman oldu
Kendinin kokusu alemi aldı
Halkın yarasına tuz ekip gezer

İster günde eylesin yüzbin kerre ah
Peygamber el çekti tiksindi Allah
Aleme sığmıyor ettiği günah
Tanrı'dan günahın gizleyip gezer

Hor bakıpda tan eder evliyaya
Adu oldu düşman oldu veliye
Tilki gibi tuzak kurar uluya
Karga gibi kayaya kunlayıp gezer

Mümkün değil berisinde durmağa
Kudureti yetmez Hakka ermeye
Kıyamaz Tanrı'ya sadakasın vermeye
Daim elin etin gözleyip gezer

Teslim Abdal eder yendi çoşunu
İblis bile kabul etmez işini
Hazreti Hüseyin'in kesti başını
Dah'üstüne günah işleyip gezer

Kerre: Defa, kez - **Fakir:** Yoksul - **Kunlamak:** Doğurmak, Yumurtlamak - **Beri:** Yakını. - **Kudret:** Güç, gizil erk, Tanrı'nın görünmez gücü - **Dahi Daha:** Teslim Abdal bu şiirde kötü bir kimseyi, kötülüklerin simgesi imansız, yüzsüz, arsız, mürai bir tipi konu edinerek, onun çirkin yönlerine değinerek, toplum içindeki gereksizliğini, yüzsüzlüğünü dile getirerek bundan ibret alınmasını sağlamak için ona bir eleştiri taşlaması söylüyor.

CANDAN GEÇER

Bir can Hakk'a teslim olsa
İbtida bu candan geçer
Soyunur türlü libasın
Her hevesi dinden geçer

Ana musallat olmuş çor
Nefse uymuş hak budur der
Melamet adem oğlu gör
Mala kıymaz candan geçer

İşittiği harfî tutsa
Bed huyuna tövbe etse
İki eli kanlı gitse
Şah-ı Merdan kandan geçer

Er odur ki ola gani
Her yerde olalar safi
Yoloğlu'nun pehlivanı
Sevgiler kurbandan geçer

Teslim Abdal der ki diner
Gönül aşk atına biner
Erenler katında hüner
Kim odur ki serden geçer

İbtida: İlkin, önce - **Libas:** Giysi - **Melamet:** Ayıplama, azarlama - **Musallat:** Bulaşma - **Çor:** Bulaşıcı hastalık - **Safî:** Duru, temiz - **Bed huy:** Kötü huy - **Gani:** Cömert - **Ser:** Baş - **Diner:** Kesilir, durur - **Yoloğlu:** Tarikata girenler manen ölürlər, ikrar verme cemi sonrası tarikata girince onların yeniden dirildikleri kabuledilir. Kişi doğunca

anasının babasının oğludur. Tarikata girince mürşidin, yolun oğlu olur. Elbette ki yola giren can kötülüklerle güreşecek bir pehlivandır, şiirde Teslim Abdal böyle bir benzetme yapmaktadır.

KURBAN

Evliya yoluna gelince kurban
 Kurban tercümanıdır şad olur meydan
 Hanede Muhammet Ali'dir merdan
 Kurbanınız kabul olsun erenler

Kurban var iman var yoluna minnet
 Otur birliğinin çerağın uyart
 Yetiş didara eleman mürvet
 Kurbanınız kabul olsun erenler

Tekbirle kaldır koçun sağ kıcını
 Emir böyle yüzdü kurban koçunu
 Evliyalar bağışlasın suçunu
 Kurbanınız kabul olsun erenler

Cebrail getirdi yolu işleri
 Arş yüzünde ab-ı kevser gözleri
 Hizmetin yetirsin hürü kızları
 Kurbanınız kabul olsun erenler

Hasan, Hüseyin Zeynel abâ yârimız
 Bâkır, Cafer Sadık son durağımız
 Kâzim Rıza'ya dönük yönümüz
 Kurbanınız kabul olsun erenler

Muhammet Taki'den kaynadı çoştı
 Aliyel Naki'den hall'oldu pişti
 Askeri, Mehdi'ye gayreti düştü
 Kurbanınız kabul olsun erenler

Teslim Abdal oturalım postuna
Bu lokmanın sırrı Ali nesline
İsm-i azam yazılıdır üstüne
Kurbanınız kabul olsun erenler

Şad: Memnun - **Tercüman:** Kurban - **Minnet:** Bir iyilik yapana kendini borçlu görme - **Mürüvvet:** İnsaniyet, mertlik, yiğitlik, cömertlik, iyilikseverlik - **Didar:** Meydan, Tanrı'nın yüzü, yanı - **Eleman (elaman):** Yardım et, imdat - **Cebrail getirdi:** Alevi /Bektaşilere göre tarikat yolunu 4 kapı 40 makamı Hz. Muhammet ile Hz. Ali'ye Cebrail öğretmiştir - **Yetirsin:** Yapsın - **İsm-i Azam:** Allah'ın Kur'an'da geçen yüz isminden 99'u belli olup esmâ-yı hüsnâ'sının üstündeki adı "Allah ya da Hüve ismidir" diyenler de vardır.

İKİ GÖNÜL, BİR OLUNCA

Duvaz imanı okununca
Kulak verip dinlemeli
İki gönül bir olunca
Kılavuzu n'eylemeli

İki gönül bir oturur
Hatıra selâm yetirir
İrehber erkân getirir
Ona niyaz eylemeli

Niyaz indi niyaz Hak'tan
Şu mahlukun işi bühtan
Korkmaz mısın sen Allah'tan
Sözü doğru söylemeli

Sözünü doğru söyle gör
Hakk'a ibadet eyle gör
Sen bir iyilik eyle gör
Kötülüğü n'eylemeli

Doğrusunu söylemezsen
Ummanları boylamazsan
İnsanlığı bilemezsen
Hayvanlığı n'eylemeli

Kötülük kötünden çıkar
Sular boz-bulanık akar
Teslim Abdal delil yakar
Ona niyaz eylemeli

Niyaz: İbadet, öpme-İrehber: Rehber - **Erkân:** Alevi/Kızılbaşlar ile Tahtacılar da cem sırasında dede bir asa ile talib'in, isteklinin, dâra duranın sırtına hafif hafif vurur, bu asaya erkân denilir. Bektaşilerde erkan yerine Hz. Ali ile Hünkâr Hacı Bektaş Veli'nin yeşil ellerini simgelemek ve "El ele el Hakka" düstürünü gerçekleştirmek için erkân (asa) yerine dede, mürşit, baba pençesini, elini kullanarak bu görevleri yerine getirir - **Bühtan:** İftira, yalan sözle karalama - **Delil yakma:** Cemde yakılan çerağa (muma) delil de denilir. Delil Allah'ın nurunu simgeler. Kuran'daki Nur sûresinde yer alan "Zeytin" ayetini sezgiletir.

AŞK ATI VARDIR

Dervişleri duva eden kimsenin
 Bekler berisini er zatı vardır
 Bekleyip berisin er zat olanın
 Yakın bil ki yüzbin isbatı vardır

Hakk-ı batın elif senin cim senin
 Ser verip meydanda duran kimsenin
 İkrarına bağlı olan canların
 Biner menzil alır aşk atı vardır

Aşkın çerağını yandır kapında
 Melaikler divan dura yapında
 Kendi sıfatında kendi zatında
 Tahrir tamamıyla dört kapı vardır

Teslim Abdal eder pirimiz Ali
 Dünyada ahrette severim seni
 İkrara bend olan Allahın kulu
 İnkârın çekecek zahmeti vardır

Melaik: Melekler - **Berisi:** Yakını - **Hakkı batın:** Hakkı gizli, gönülde, içte - **Ser vermek:** Baş vermek - **Menzil:** Yollardaki konak yeri, bir günlük yol, mesafe - **Bend:** Bağlı - **Zahmet:** Sıkıntı, zor, rahatsızlık.

GÜRLEYİ GÜRLEYİ

Evvel bize hak diyenler
Gürleyi gürleyi gitti¹
Nefsine tabi olanlar
Zırlayı zırlayı gitti²

Kim(i) aradı Hakk'ı buldu
Kimi Hak'dan geri kaldı
Kimi yağmaz bulut gibi
Gürleyi gürleyi gitti

Bezirgan kalmaz bacından
Gerçek bellidir tacından
Hakdır demenin ucundan
Fırlayı fırlayı gitti.

Bellidir gerçeğin soyu
Ere vururlar ağır tayı
Çoğu bunda ne var deyi
Zorlayı zorlayı gitti.

İvedir sınığın saran
İşte odur ona yaran
Elbet bu hamama giren
Terleyi terleyi gitti³

¹ Kırledi kırledi gitti

² Yırlayı yırlayı gitti

³ Terledi terledi gitti

Teslim Abdal der zatına
Şek getirme sıfatına
Elin iti gıybetine
Hırladı hırladı gitti.

Bezîrgân: Tüccar - **Bac:** Zorla alınan para, haraç - **Tay:** Yük - **Sınık:** Kırık, çıkık - **Şek:** Kuşku, şüphe - **Ucundan:** Yüzünden - **Deyi:** Diyor - **İve:** Oturtan, kırıkçı - **Yaran:** Dost - **Gıybet:** Yokluk, yoklukta söylenen kötü söz.

DÖRT KAPININ HANGİSİNDEN

Lisanı mukallit mürayı sofı
Dört kapının hangisinden girdin sen
Düz yerde kimseye uğur vermezken
Yokuşu görünce niye durdun sen?

Bazı insan hiç günahdan sakınmaz
Eğri dağım ile metah dokunmaz
İsmin molla bu yazdığın okunmaz
Hocan kimdir kimden aldın dersin sen?

Bilmez misin evliyanın yolunu
Mürşidine arz etmedin halını
Helâl haram şu mahluğun malını
Gıda edip aşın yemedin mi sen?

Sofu olmayınca irfan sürülmez
İtikat olmayınca ceme girilmez
Amansız demansız dâra durulmaz
Hakkın ikrarını kime verdin sen?

Yazdığın yazıyı okumaz iken
İki canı söhbete düzemez iken
Topuğunda suda yüzemez iken
Neden bu ummana daldın ey can sen?

Sofu olanların eli göz'olmaz
Muhip olanların acı söz'olmaz
Talip olanların kara yüz'olmaz
Mümin idin neden yoldan döndün sen?

Teslim Abdal günahlardan geçilir
Sağlam ile çürük anda seçilir
Biri sağdan biri soldan açılır
Bu kapının hungisinden girdin sen?

Mukallit: Taklitçi - **Kelp:** Köpek - **Molla:** Önceleri din bilgini
(sonradan) cahil medrese talebesi - **Dağım:** Dokuma aygıtı - **Mürayı:**
İki yüzlü - **Amansız demansız:** Belli kurallara uymadan.

HAZER OL

Herkesin nefsidir kendine düşman
 Senin de var ise andan hazer ol
 Ömrün ahirinde olursun pişman
 Doğru gez imandan dinden hazer ol

Cellat gelir alıcıdır canını
 Harap eder yağmalar dükkânını
 Çevirir cin ile çevre yanını
 Girip tünediğin handan hazer ol

Gezme şunda hoyrat bed nefesi tok
 Kul olana Hakk'ın ırâhmeti çok
 Elin ettiğinden sana bir şey yok
 Senin ettiklerin kandan hazer ol

Geçer olamazsan umman boylama
 Nefsine uyup da yalan söyleme
 Ellerin aybını taan eyleme
 Sana derim sana senden hazer ol

Teslim 'Abdal der ki sonu firaktır
 Azığı çok alın menzil ıraktır
 Karıncalar kurtlar yese gerektir
 Ahiri tengine candan hazer ol

Ahirinde: Sonunda - **Hazer ol:** Uzak dur - **Firak:** Ayrılık - **Taan:** Ayıplama, alaya alma - **Cellat:** Burada Azrail - **Tünemek:** Kuşların yuvalarında yatması - **Hoyrat:** Kaba, kırıcı, hırpalayıcı - **Bed:** Fena, yaramaz, çirkin - **Umman:** Büyük deniz - **Boylama:** Yüzme, boy vererek girme - **Tengine:** Süslü, gösterişli.

YÂR SENİN İLE

Hayvanın yaylını yatağı büktür
 İnsan isen akıl yar senin ile
 Gel imdi yüke vur gör ki kaç yüküttür
 Dahi birkaç sözüm var senin ile

Bu manayı bölük bölük bölelim
 Sonra gene hesabını alalım
 Deniz suyu kaç içimdir bilelim
 Çün hesaba durduk er senin ile

Cahiller yatağı zerkir zirektir
 Alimler yatağı Şam'dır Irak'tır
 Yeryüzünde biten ot kaç irektir
 Gitsin ki sayalım kar senin ile

Sana derim sana gözünü açtır
 Bunu bilen ârif kâmil kardaştır
 Gökteki yıldızın sayısı kaçtır
 Sabahtan sayalım er senin ile

Teslim Abdal eydür gel sen bunu gör
 Eğer ârif isen sen bu sırra er
 Üç gözlü dört kulaklıdan haber ver
 Gezmeyelim torlak tor senin ile

Çün: Çünkü - **Zerk:** İkiyüzlülük, hile, riya, dalevere - **Zirek:** Uyanık, anlayışlı, zeki - **Torlak:** Toy - **Tor:** Ham, görgüsüz - **İrenk (renk):** Renk - **Bük:** Dönemeç, akarsu kıyısındaki verimli tarlala, sulak otlu yerler.

GÖÇER İMİŞSİN

Benim bu sözlerim her daim sana,
 Bir yuva yapıp da göçer imişsin,
 Haklı nefeslerim kâr etmez sana,
 Buyruk okunurken kaçar imişsin.

Yazık senin endamına boyuna,
 Mahabbetin vardır Havva soyuna
 Elin yetmez ab-ı kevser suyuna,
 Zehirden zıkkımdan içer imişsin.

Yıktığın yerleri yapar değilsin,
 Ağyarsın ahrete yarar değilsin,
 Çifte kantar yüke girer değilsin,
 Kükrer deve gibi kaçar imişsin.

Hiç elin sözüne benzemez sözün,
 Şu iki cihanda karadır yüzün,
 Omuzu elifli, kulağı uzun,
 Kösteği kırıp da kaçar imişsin.

Teslim Abdal eydür mevâli başın,
 Dünü günü koğdur kıybettir işin
 Terzisi mi oldun sen bu kumaşın,
 Sındısın urmadan biçer imişsin

Sındı: Makas - **Mevâli:** Köle - **Köstek:** Ayak bağı, bukağı - **Ağyar:** Düşman - **Ah-ı Kevser:** Cennet içeceği olup Hz. Ali tarafından müminlere dağıtılacağına inanılır - **Dün-ü gün:** Gece ve gündüz - **Nefes:** Söz - **Zehir-zıkkım:** Son derece ağır acı - **Koğ (kov):** Dedikodu - **Kıybet:** Arkadan söylenen olumsuz söz -

DETT OLDU

Kalktı havalandı Şu deli gönöl
 Müdilerin sözü bize dert oldu
 Meşrebi müsahip aşını derdinden
 Şah-ı merdan dilimize virt oldu

Meşrebi müsahip halı sorulmaz
 Yollu sofu bildiğinden ayrılmaz
 Evliyanın yolu doğru sürölmez
 Edepsiz erkânsız ceme kört oldu

Herkes süreğ sürer kendi başına
 Şüphe olmaz ustasının işine
 Sürün gitsin onu dağlar başına
 Talibin azdıran dede kurt oldu

Herkes süreğ sürer kendi foyası
 Süt ekşimiş kaymak tutmaz mayası
 Ustasız yontulmuş kapı sövesi
 Kapı örtölmez içeriye kar doldu

Teslim Abdal eder ol hak virdimde
 Gerçekler de göçtü batın yurdunda
 Edepsiz erkânsız dede derdinde
 Yandı yürek içeriye dert oldu

Müdi: Emanet bırakan kimse - **Meşreb:** Yaratılış, huy, karakter - **Sofi:** Mutasavvıf, tasavvuf felsefesine bağı kimse - **Sofu:** Dinin buyruk ve yasaklarına bütünüyü uyan - **Foya:** Bir kimsenin kötü niteliğı - **Kört Olmak:** Girmek - **Virt Olmak:** Dinsel bir sözü sürekli yineleme, diline dolama, çok yineleme - **Söve:** Çerçeve, kapı ve pencerelerin yerleştigi kasa.

NİC'OLASIN

Ey felek bizi bu derde
 Saldın ki sen nic'olasın
 Yetişmemiş meyvamızı
 Yoldun ki sen nic'olasın

Bize çektirdin gam gussa
 Gönlümüz boyandı yasa
 Metahımızı şu taş
 Çaldın ki sen nic'olasın

Kese bulunmaya derman
 Sana kala bunca harman
 Verdin başımıza ferman
 Aldın ki sen nic'olasın

Ferman aldın destimize
 Sultan oldun üstümüze
 Garazlandın kastımıza
 Yeldin ki sen nic'olasın

Teslim Abdal der ki yar
 Sana itibar yoktur yürü
 Bunca peygamberden beri
 Kaldın ki sen nic'olasın

Gam: Sıkıntı, keder, tasa, kaygı - **Gussa:** Acı, tasa - **Dest:** El - **Garaz:** Kin - **Ferman:** Padişahların bir konudaki yazılı buyruğu - **Yelmek:** Acele etmek, ivedi ve telaşla koşmak - **N'icolasın:** Ne olasın - **Beri:** Sonraya - **Meta:** Mal.

İLLE MARİFET

Dü cihanı gezmeyinen bulunmaz
 Biri akıl kemal ille marifet
 Beyler malın verse satın alamaz
 Biri akıl kemal ille marifet

Onun üçü bir adamın varıdır
 Şeytan iblis derler iman farıdır
 Dört kapudan kırk makama yeridir
 Biri akıl kemal ille marifet

Adem olan adem kıymetin bilse
 Asılzadelerden haberin alsa
 Arife aşikâr ahmağa dulda
 Biri akıl kemal ille marifet

Teslim Abdal eder gönlün ara gör
 Üç gözlü dört kulaklıdan haber ver
 Emeline bakıp kendin salıver
 Biri akıl kemal ille marifet

Dü: İki - **Farıdır:** Güçsüz düşürür, yorar, yıpratır, vazgeçirir - **Asılzade:** Soyu belli, saygın kişi - **Aşikâr:** Açık - **Dulda:** Yağmur, güneş ve rüzgârın etkileyemediği gizli, kuytu yer, siper "yiğit duldasında yiğit saklanır" Karacaoğlan - **Arif:** Olgun, yetkin kişi - **Marifet:** Ustalık, hüner.

HAMUR HARC'EYLE

Ustaya şakirt ol üğüt ununu
 Bu kadar tuz ekmek hamur harc'eyle
 Tamam olmak gerek senin her işin
 Bendini muhkem tut çamur harc'eyle

Ömrüne güvenme akşamdan tansa
 Pazarını sağ gör işlerin önse
 Gelenler ırahmet okuyacaksa
 Bir hacet yaptır da demir harc'eyle

Vefasız dilbere koşma başını
 Uğruya aldırma hem kumaşını
 Ustaz ol da killet tutma işini
 Kürede pek kızdır kömür harc'eyle

Özünü turaba indir bak olsun
 Sana yardım eden Gani Hak olsun
 Aldır âşkarını işin pak olsun
 Sayısız kerpiç ör mamur harc'eyle

Teslim Abdal eydür al haber öğüt
 Batılı koyupta sağına seğirt
 Şakirde üstad ol üstada şakirt
 Sen de bu yol için ömür harc'eyle

Şakirt: Öğrenci, çırak - **Bend:** Ark, kanal - **Muhkem:** Sağlam - **Sağ:** Sağlıklı - **Sağ görmek:** iyi izlemek - **Hacet:** Gereklilik, lüzum, Tanrı'dan yada kutsal sayılan kişiden beklenen dilek, gereksinim duyulan şey, şeyler - **Uğru:** Hırsız - **Killet:** Azlık, kutluk - **Küre:** Ocak, pota - **Türab:** Toprak, engin - **Aşkar:** Belli, apaçık, açık, aşikar - **Pak:**

*Temiz - Mamur: Onarım, yapım - Batıl: Geçersiz, eğri, çürük - Gani
Hak: Yardımcı, Tanrı - Üğüt: Öğüt, un et - Harceyle: Harca, masraf
et, emek ver - Pek: Çok.*

NE VAR

Söyleyim sözümden bir haber alın
 Hiç demen ki elhak içinde ne var
 Eğer nahak isem hakkımdan gelin
 Demeyin ki bunun suçunda ne var

Marifette olan olmaz izansız
 Kaftan mı biçilir yakasız yensiz
 Bu da bir kervandır gölüğü cansız
 Yüklensin görelim göçünde ne var

Yüklenmiş göçünü gölüğü yardır
 Sar'öküzden öte giden bir erdir
 Balığın karnında dört kutu vardır
 Hele biri dursun üçünde ne var

Güller tarafında olmaz bu har ya
 Bilmedin mi bunu süren bir er ya
 Öküzden balıktan aşağı derya
 Dibinde kümbetin içinde ne var

Teslim Abdal eyder umman boylarız
 Soyar dönünüzü uryan cyleriz
 Pek kakıtman bizler peltek söyleriz
 Demeyin hezan çöpünde ne var

Elhak: Doğru, gerek - **Izan:** Akıl, bilinç, sezgi - **Nahak:** Haksız - **Kaftan:** Bir tür üstlük, giysi - **Gölük:** Eşek, yük hayvanı - **Har:** Diken - **Künbet:** Kubbe şeklinde damı olan yapı - **Unıman:** Deniz - **Uryan:** Çıplak - **Kakıtma:** Ayıplama, azarlama - **Peltek:** Tutuk, titrek söyleyen - **Hezan:** Bina tavanındaki en güçlü ağaç - **Boylamak:** Geçmek, yüzmek - **Don:** Giysi, kılota

(117)

O HANGİ ERDİR

Yüz seksen saatte kâmil erişen
Fehmeyle göreyim o kangı erdir
Otuz devir döntip yarla buluşan
Fehmeyle göreyim o kangı yardır

Eğer âşık kabul ise dileğin
Ta baş mertebeler senin yulağın
İki kapısı var çarkı feleğin
Fehmeyle göreyim kangısı dardır

Seksen bin harabe doksan bin yapı
Yer yüzünde vardır onların hepi
Birinden açılır kıymetli kapı
Fehmeyle göreyim o kangı şardır

Bir pınarı vardır üç lezzet verir
Birisi kaynar da ikisi durur
Gahi gah olur da üçü de kurur
Fehmeyle göreyim o ne pınardır

Teslim Abdal eydür şunda durayım
Ârifler ne haber verir göreyim
Sana bir ufacık haber sorayım
Deryanın altında kaç şehir vardır

Fehmeyle: Anla, gör, bil - **Kangı:** Hangi - **Yulak:** Yol, yolak -
Mertebe: Aşama - **Çarkı felek:** Dünya, evren - **Harabe:** Yıkık, ören -
Hepi: Hepsi - **Şar:** Kent, şehir - **Gah, Gahi:** Kimi, bazan.

BİR ÇİÇEKLE YAZ GELİR Mİ?

Bir çiçekle yaz gelir mi ey sofu
 Tarikatın erkânının içinde¹
 Karınca kaderi gerek kıymeti²
 Varınca yoluna onun içinde³

Marifete yakın olanın özü
 Kışta yazda kâmil gerektir sözü
 Ne ayağı gerek ne eli gözü
 Üçyüz altmış altı günün içinde

Şeriat tarikat ikisi birdir
 Marifete ermez hakikat sırdır
 Hak ehli kardaşlar یرهber pirdir
 Dini saklı gerek dinin içinde

İtikadı olan buna inanır
 İtikadı yoksa hikâye sanır
 Kişi efendisin sesinden tanır
 Doksan bin avazın ünün içinde

Teslim Abdal eydür böyle etmeyen⁴
 Edep ile erkân ile yetmeyen
 Kırksekiz kapıyı kabul etmeyen
 Sankim bir hayvandır evin içinde⁵

*Sofu (sofi): Dini kurallara çok bağlı olan medrese öğrencisi - Ün: S&S
 - Sankim: Sanki*

¹ Nice Haller vardır bu hal içinde

² Karınca misali gerek gayreti

³ Varınca buluna inin içinde

⁴ Teslim Abdal bu harfime yetmeyen

Kör değil mi, doğru yola gitmeyen

Dört kapıyı burda tamam etmeyen

⁵ Sanarsın hayvandır sinin içinde

GEZERİM

Korkusuna koymuş kamunun kahir
 Çok namaz kılarınsın daha selasız
 İrlanıp utanıp çekmezsin gayret
 Dolaba çok piç atarsın anasız

Ebsem dur yerinde öyle söyleme
 Haddinden dışarı derya boylama
 Ben bekriyim âşık cedel eyleme
 Alırım canını senin hilesiz

Gah beni sagr ettin gahi de sağır
 Eslemem dinlemem ister yüz bağır
 Bir candan ötürü sana bir ağır
 Minnet mi eylerim şimdi çilesiz

Tazeye vermedim serime zeval
 Tanrıya mal ettim deyü var kaval
 Alırım aklını canından evvel
 Harap şar olursun burçsuz kalesiz

Teslim Abdal eydür mesti çerağım
 Bir candan ötürü yoktur ferağım
 Senin bu lafından korkmaz yüreğim
 Gezerim karşında dertsiz belâsız

Kahir: Zorlayan, ezen, yok eden, üstün gelen - **İrlanma:** Arlanma - **Epsem:** Susma, konuşmama - **Had:** Sınır - **Bekri:** 17. yy. da İstanbul'da yaşamış meşhur bir sarhoş olup, sarhoşların simgesi, - **Sagr:** Sınır, düşman ağzı olan yer - **Eslemek:** Önem vermek, kaale almak, aldırış etmek - **Zeval:** Son - **Şar:** Kent - **Mest:** Hayran, sarhoş - **Ferağ:** Vazgeçme, bırakıp gitme - **Cedel:** Sert tartışma, kavga, münakaşa - **Cedel etmek:** Dil kavgası - **Ser:** Baş

(120)

GEREK

Menzil ıraktır giden yol çetin
Kuvvet gerek ferman gerek fer gerek
Böyle gitmez işi ahdi bütünün
Yoldaş gerek haldaş gerek yâr gerek

Kemal gerek marifete yetmeğe
Amel gerek varıp Hakka gitmeğe
Talibin müşkilini halletmeğe
İkrâr gerek iman gerek dâr gerek

Heves eyleme ağyare yelmeğe
Ölüm vardır gül cemalin solmağa
Günahkâr olup günahsız ölmeğe
Medet gerek mürüvvet gerek zar gerek

Mani marifet edip yol seçmeğe
Sırat köprüsünü kolay geçmeğe
Kubbe-i cennet kapısın açmağa
Saki gerek cömert gerek er gerek

Teslim Abdal eder bak bu emeğe
İzin yoktur ötesini demeğe
Anda ayn-i cem olup aş yemeğe
Yaygı gerek yemek gerek kar gerek

Agyar: Düşman - **Yelmek:** Atılım göstermek - **Yaygı:** Örtü - **Haldaş:**
Halden anlayan - **Fer:** Güç, takat - **Ahd:** Anlaşma, sözleşme

ERENLER

Hayır edem derken işim şer oldu
 Elimden bir kaza çıktı erenler
 Evliya ceminde yerim har oldu
 Elimden bir kaza çıktı erenler

Benim ne işim var efsane sözde
 Her ne günah dersin bulunur bizde
 Erenler nişanı var ise sizde
 Elimden bir kaza çıktı erenler

Ahdım bu idi ki hatır yıkmayım
 Bir can incitip de od'a yakmayım
 Yönümü dönderip şere bakmayım
 Elimden bir kaza çıktı erenler

İndim ilim deryasını boyladım
 Hilafım yok idi doğru söyledim
 Sanki yanınızda bin kan eyledim
 Elimden bir kaza çıktı erenler

Teslim Abdal eydür belâlı başım
 Şazlıktan ayrıldım gamdır yoldaşım
 Alın varlığını sağaldın işim
 Elimden bir kaza çıktı erenler

Şer: Kötülük, fenalık - **Har:** Diken - **Efsane:** Boş, aslı astarı olmayan (burada) - **Od:** Ateş - **Ahdım:** Sözüm, vaadim - **Hilaf:** Yalan - **Şazlık:** Burada mutluluk, şenlik - **Sağalmak:** İyileşmek, sağlığa kavuşmak - **Hatır:** Düşünme, akılda tutma yetisi, burada gönül - **Hayır:** İyilik - **Şaz:** Kural dışı, müstesna

TAHTIN YÜCE OLSUN

Yük dediğin harfe gönlün kalmasın
 Hayvan olmaya gör tahtın yüc' olsa
 Yoksa yeryüzünde çok mu göründün
 Bir öküz yüküdür gemler baş olsa

Ne dökülür kuru dalı çarpmaktan
 Binbir meyva biter yeşil yapraktan
 Seksen bin irenk ot biter topraktan
 Yaz gelince olur üçten üç eyle

Gerçeğin nefesi yeğlerden yeğde
 Binbir millet gezer ovada dağda
 Adam başına bir yıldız var ise göğde
 Adam ölür can dayanmaz ac'ile

Teslim Abdal eydür dünya doludur
 Kimi yalan kimi gerçek velidir
 Üç göz Allah bir Muhammet Ali'dir
 Dört kulak çar köşe bil de hecele

Baş olsa: Zorla alınan para, haraç, Osmanlı döneminde gümrük vergisi, burada sağlam - **Yeğ:** Daha iyi, daha üstün, daha uygun - **Yeğlerden yeğ:** Yeğlemek, bir şeyi diğerlerinden daha üstün tutup ona yönelmek - **Çar:** Dört - **Gem:** Atı yöneltmek için ağzına takılan demir araç

(123)

DEYU

Kabil değil adem eti yemesi
Mevla'm bize izin verdi ye deyü
Ya n'olur Hak için olan emekler
Dinlen görün devletliler ne deyü

Hoyrata sırrını deyip bildirme
Yoldaş olup imanını çaldırma
Elin ile komadığını kaldırma
Bol değildir var yerine ko deyü

İhlas tutup Hak kapısın açmazsa
Şu dünyanın lezzetinden geçmezse
Yahşıyi yamanı bunda seçmezse
Kovarlar o canı cemden ho deyü

Bakınıp da dört yanını göremez
Emek çekip yıktığını öremez
Kendi günahını ele veremez
Elinkine gülbenk çeker hu deyü

Beytullah kıblemiz ona bakardı
Hırsa gelip cahilleri kakardı
Bildiğı yok yanlış dua okurdu
Gidi kâfir dönmüş bize ne deyü

Teslim Abdal der ki erebilirsen
Eğmeyip doğruyu diyebilirsen
Kendi cesedini yuyabilirsen
Sonra gel de müdeleri yu deyü

Kabil: Mümkün - **Hoyrat:** Kaba, kırıcı, hırpalayıcı - **İhlas:** Halis, temiz, doğru sevgi. Gönülden gelen dostluk, samimiyet, Kur'an'ın 112. suresi - **Yahşi:** Güzel, iyi, çok güzel - **Kakar:** Azarlar - **Gülbank:** Bektaşi duası - **Beytullah:** Kâbe - **Mürde:** Ölü - **Ho:** Öküzlere seslenme - **Yaman:** Saldırgan - **Gidi:** Pezevenk - **Elinkine:** Başkasına ait olana.

SAKIN

Evliyaya muhip olayım dersen
 Zarafet söyleyip gülmeden sakın
 Ahirette iman bulayım dersen
 İtikatsızla yâr olmadan sakın

Saile hamail edip sorarsan
 Kırkların gittiği izi sürersen
 Muhammed Ali yoluna gidersen
 Habis-i dünyaya yelmeden sakın

Tanrı takdirinde olursun sultan
 Küfr içinde gezme çıkmazsın dilden
 Hakk'a doğru giden bir çestek koldan
 Seçilip geriye kalmadan sakın

Murdar olup murdar ölmeyim dersen
 Özümü zulmete salmayım dersen
 Rahmetten geriye kalmayım dersen
 Dünyaya meylini vermeden sakın

Teslim Abdal eydür eyleme güman
 Ahirette pişman olursun heman
 Dünyadan ahrete gittiğin zaman
 Dört ayaklı olup gelmeden sakın

Zarafet: İncelik - **Sail:** Dilenci - **Hamail:** Kılıç bağı, muska, nûsha - **Habis:** Kötü, alçak, soysuz - **Yelmek:** Acele, telaşla koşmak - **Murdar:** Şeriata uygun olarak kesilmemiş hayvan, cinsel birleşmeden sonra yıkanmamış kimse, pis kirli - **Zulmet:** Karanlık - **Güman:** Zan - **Ceste:** Kısım kısım, azar azar, burada özgün seçilmiş.

TA EZELDEN SEYYİDİM BEN

Ben Habib'in kurbanıyım
Ta ezelden seyyidim ben
Ol Ali'nin Kanber'iyim
Ta ezelden seyyidim ben

Kibriya hoca ötemiz
Ali Fatıma atamız
Muhammet bizim putamız
Ta ezelden seyyidim ben

İmam Hasan'dır nurumuz
İmam Hüseyin serimiz
Zeynel Abidin pirimiz
Ta ezelden seyyidim ben

İmam Bâkır nur yezdanı
İmam Cafer rahmet kânı
Musa-yı Kâzım sultanı
Ta ezelden seyyidim ben

İmam Rıza doğru rahım
Muhammet Taki kıblegahım
Ali Naki padişahım
Ta ezelden seyyidim ben

Hasan Askeri hanımdır
Mehdi dinim imanımdır
Ben kulum Hak Sübhanımdır
Ta ezelden seyyidim ben

Dünya için mal vermedim
Dünya için can vermedim
Ben bugün seyyid olmadım
Ta ezelden seyyidim ben

Teslim Abdal dostum seyyid
Her soyumda ceddin seyyid
Sıfatımda neslim seyyid
Ta ezelden seyyidim ben

Seyyid: Ehlibeyt soyundan gelen ve soyu İmam Hasan'a varan kişilere verilen bir sıfattır. - **Kamber:** Bağlılığı, sadakatı ile ünlü olan ve Hz. Ali azat ettiği halde ondan ayrılmayan kölesinin adı - **Put:** Kaynak - **Rah:** Yol - **Ezel:** Öncesiz - **Ced:** Soy, ata - **Nesil:** Soy, kuşak.

DOĞRU GEL İZİN ÜSTÜNE

Ey adem Tanrı değilsen
 Dur gelme bazın üstüne
 Eğer yaratılmış isen
 Doğru gel izin üstüne

Şekkin olmasın ölmeye
 Cennet cehennem dolmaya
 Sorgu sual sorulmaya
 Varırsın dizin üstüne

Ahir bir gün ölmelisin
 Bir ikrarda kalmalısın
 Bir gün sermest olmalısın
 Bir çuha bezin üstüne

Geldik bir teftişe deyi
 Şunda sağ bir işe deyi
 Çiğ yerlerin pişe deyi
 Dökerler közün üstüne

Bunda güruh-ı.Nac'olur
 Önü tatlı sonu ac'olur
 Bet huyun kızgın saç olur
 Düşersin yüzün üstüne

Dünyanın ötesi dardır
 Sakın inanma ağıyardır¹
 Bir avuç toprağın vardır
 Koyarlar gözün üstüne

¹ Dostluğu yok bir ağıyardır

Teslim Abdal Hak batına
İnanırsan ahretine
Kul giderse Hak katına
Söz olmaz sözün üstüne¹

Baz: Temel, esas, taban - **Şek:** Şüphe, kuşku - **Ağyar:** Düşman - **Ahir:** Sonunda - **Sermest:** Sarhoş - **Çuha:** Bir tür kumaş - **Bet:** Kötü. – **Güruh-u Naci:** Seçkin topluluk, cennete ilk anda girecekleri Hz. Peygamber tarafından bildirilen topluluk. Hz. Muhammed kıyamette ümmetini yetmiş üç pare olacak, bunlardan bir grubu hiç cehennem ateşi görmeyecek buyurmuştur. İşte bu topluluğa verilen ad.

¹ İbrahim Aslanoğlu, Teslim Abdal yazısı, Halk Kültürü 1984/1, İst. 1984.

KÜFÜR M'OLA İMAN M'OLA

Ben Hazret-i Tanrı desem
 Küfür m'ola iman m'ola
 Mahlukun içinde bu söz
 Yahşi m'ola yaman m'ola

Evvel Adem Peygamber'dir
 Teninde kokan anberdir
 Ali'nin yari Kanber'dir
 Dest mi ola daman m'ola

Bunda çok gönül farıdan
 Metah çıkmaz her uludan
 Deryada gemi yürüten
 Yelken m'ola duman m'ola

Budur üstadın dediği
 Tarık-ı erkân koyduğu
 Halkın dünyada yediği
 Dane m'ola saman m'ola

Eğer ki dost eğer yaran
 Nasibi üstüne varan
 Ahrette canın kurtaran
 Amel m'ola iman m'ola

Teslim Abdal der ki n'oldu
 Sarardı gül benzim soldu
 Hak batıla esir oldu
 Meğer ahir zaman m'ola¹

¹ İbrahim Aslanoğlu. agy.

Yahşi: İyi, güzel - **Yaman:** (güç, etki yada beceri için) alışılmışın üzerinde olan, kötü korkulan - **Anber:** Güzel kokulu bir çiçek - **Dest:** El - **Daman:** Etek - **Kanber:** Hz. Ali'nin kölesi - **Metah:** Mal - **Farımak:** Vazgeçmek - **Tarik:** Yol - **Yaran:** Yakın, akraba - **Amel:** Eylem - **Batıl:** Haklı ve doğru olmayan, çürük, yanlış - **Esir:** Tutsak - **Ahir zaman:** Kıyamet, son zaman - **Küfür:** Tanrı'yı inkâr.

(128)

GEL EY ÂRİF

Gel ey ârif israf etme hayali
Sohbet olmayınca dem mi sayılır
Kâmil bir söz ile yara pişirir
Cahilin bin sözü em mi sayılır

Evliya yoluna gitmezse bir can
İkilik perdesin atmazsa bir can
İkrarın ihlasa katmazsa bir can
Ehl-i hak içinde zimmi sayılır

Kendi özün boyayıp da bildiren
Dost ağlatıp düşmanını güldüren
Haklı sözü nahak yere öldüren
Günahlar içinde kanlı sayılır

Varıp bir gerçekten haber almazsa
Alıp metahın meydana gelmezse
Kendi vücudundan haber' olmazsa
Yüz kitap okusa ümmi sayılır

Teslim Abdal her can haber alamaz
Okur anma ilme âgâh olamaz
Değme ârif bunun yerin bulamaz
Elif olmayınca cim mi sayılır

Em: İlaç - Zimmi: İslam devletinde haraç veren hristiyan ve yahudiler - Ümmi: Cahil, okur yazar olmayan - Âgâh: Bilen, anlayan - Ehl-i Hak: Müslüman, kendini Tanrıya vermiş kimseler, doğruluk sahipleri, imanı bütün ve doğru kimseler.

(129)
SABAHTAN

Ol Habibullah kelâmı ile
Uğrumuzu açık eyle sabahtan
İnşallah kalmayız kesret gamıyla¹
Gönüller şad-ola güle sabahtan

Bizi indirdiler dünya atından
Bengiler içirdi bengi otundan
İnayet eylesin batın zatından
Bedenlere sağlık vere sabahtan²

Kiminin vahdeti olur duş ile
Kiminin sohbeti olur huş ile
Şol yedi kişinin demi nuş ile
Cümlenin muradın vere sabahtan

Bu harfimiz uya gayet kaleme
Kail olalım Hak'tan gelene
Bire beşe değil cümle aleme
Yaradan hayırlar vere sabahtan

Kiminin sohbeti devesiyle
Kiminin sohbeti yavrusuyla
Ol yedi kişinin duasıyla
Yaradanım hayır vere sabahtan

¹ Gitme görüp gitme yad korusuna

² Hayır kapıların aç sabahtan

Teslim Abdal eder harfim seçiktir¹
Yaralıyım yaralarım geciktir
Hayır hacet kapuları açıktır
Hızır yardımcımız ola sabahtan

Kail: Razı - **İnayet:** İyilik, yardım - **Kesret:** İkilik - **Bengi:** Esrar, ot - **Vahdet:** Birlik - **Hüş:** Akıl, fikir, şuur, anlayış, ölüm, zehir - **Geçik:** İyileşmiş - **Hacet:** İhtiyaç, gereklilik, muhtaçlık - **Habibullah:** Allah'ın sevdiği, Hz. Peygamber'in sıfatlarından biri - **Uğru:** Uğramaktan, (burada) yol, şans - **Duş olmak:** Dayanışma, düşmek, rastlamak - **Şad'olmak:** Neşelenmek, mutluluk dolmak - **Nuş etmek:** İçmek

¹ Teslim Abdal eder bu harf seçiktir

CANIMIZ HAZZETTİ

Canımız hazzetti canan merhaba
 Bugün kutlu kadem gün geldi bize
 Gayet didar gördüm dem-i Ali'yi
 Giyelim ol ruşen gün geldi bize

Hakkın kudretinden geldi bir selam
 İsterim alayım andan bir ihsan
 Gözleri kudrettir kaşları kalem
 Öyle bir mübarek can geldi bize

Zülfün kemendini gerdana bölmüş
 Lal ü gevher ile gövdesi dolmuş
 Üstat küresinde hub hasıl olmuş
 Hizmetine pişkin er geldi bize

Aslı Rumdur bu bir ulvi aynı zat
 Boyu servi daldır hüsnü marifet
 Şükür Süphannallah kanatsız sıfat
 Bir şahin şahbazı can geldi bize

Teslim Abdal eydür hazır yetirdim
 Selamlar merhaba aşka getirdim
 Konup konuştum hem de oturdum
 Şükür din imanı bol geldi bize

Dem-i Ali: Ali zamanı - **Ruşen:** Aydın, şengün - **Didar:** Yüz - **Hazzetti:** Sevdi, istedi - **Kadem:** Ayak, adım, uğur - **Kuduret:** Güç, erk - **Hüsnü:** Güzelliği - **Şahin:** Avcı ve yırtıcı kuş - **Şahbaz:** Beyaz doğan - **Yetirdim:** Yetiştirdim - **Hub:** Güzel - **Rum:** Romalı, Anadolu'lu, Sivas ilinin Osmanlı ve Selçuklu dönemindeki adı.

(131)

HALİMİZİ SORMAYINAN

Dönük müslüman mı olur
Selavatı vermeyinen
Gelür bize dost mu olur
Halimizi sormayınan

Fikr etsen Hakk'ı görürsün
Derdine derman bulursun
Şah-ı Merdan ne durursun
İş bitmiyor durmayınan

Şahin eyledin tayımız
Zebun düşürdün evimiz
Yandım yüreğim soğumaz
Malın canın almayınan

Sen başına gideceksin
Haram helâl yutacaksın
Görem dönüp nideceksin
Ardım sıra ürmeğinen

Teslim Abdal der selası
Budur dün ü gün belâsı
Görücü kâfir kölesi
Mü'min midir görmeyinen

Zebun: Yoksul, zayıf, güçsüz, aciz - **Selavat:** Namazlarda, Hz. Muhammed ve onun soyundan gelenlere okunan dua: "Allahümme salli ala seyyidina Muhammedin ve ala ali seyyidina Muhammed" (Efendimiz Muhammed'e ve onun soyuna sopuna salat ve selâm olsun)

KALK GİDELİM DELİ GÖNÜL

Kalk gidelüm deli gönül
 Bizi burda bilür yoktur
 Arz edelim halimizi
 Yanımıza gelür yoktur

Mihman olup yanak dedin
 Gam yükünü atak dedin
 Dükkân açub satak dedin
 Burda meta alur yoktur

Mey içmişim derin gölden
 Savişmadık doğru yoldan
 Ârif olan anlar dilden
 Bunu burda bilür yoktur

Beyan eyle kemalini
 Tanısunlar cemalini
 Satlık eyleme malını
 Burda kumaş alur yoktur

Teslim Abdal gönül uçar
 Gedayiler gelir geçer
 Ârif olan anlar seçer
 Cahillerde bilür yoktur*

Mihman: Konuk - **Meta:** Mal - **Gedayi:** Kul, köle - **Savişmak:** Hızla gelip geçmek, geçip gitmek, sıvışmak - **Mey:** İçki

(133)
TÜTÜN¹

Benden selam olsun bizim olana
İçmesinler tütün gibi murdarı
Sözüm sanadır değil yalana
İçmesinler tütün gibi murdarı

İçer mi bunu Muhammed'in ümmeti
Ya hub gitmesin cemaate sünneti
İlelebet göremezler cenneti
İçmesinler tütün gibi murdarı

Budur bize gerçeklerin dediği
Mısmıl mı olur her yabanın yuduğu
Aslını sorarsan şeytan sidiği
İçmesinler tütün gibi murdarı

Benim sana dediğim beyit gibi
Yitik ele varma kör Yezid gibi
Sürerler cehenneme uyuz it gibi
İçmesinler tütün gibi murdarı

Teslim Abdal eydür sözüm sanadır
İçtikleri tütün değil ağudur
İçenlerin imanını dağıtır
İçmesinler tütün gibi murdarı

Murdar: Dinen yenilmesi, içilmesi yasak olan şeylere verilen sıfat,
pis, kirli - **Hub:** Güzel - **Ağu:** Zehir - **İlelebet:** Sürekli, daima -
Mısmıl: Dince yenebilir et, helâl olan.

¹ Bedri Noyan age s:495

HOCAM TESLİM ABDAL

Kalma benim günah işim bilgindir
 Hocam Teslim Abdal dedem sen yetiş
 Gün be gün çoğalır günah atkıdır
 Hocam Teslim Abdal dedem sen yetiş

Bize bir sayı ver dirlik günüdür
 Olmasın ikilik birlik günüdür
 Aman imam Hüseyin erlik günüdür
 Hocam Teslim Abdal dedem sen yetiş

İndireyim yüz süreyim hâkine
 Yine erler girer onun yüküne
 Senin olan cümlesine hepine
 Hocam Teslim Abdal dedem sen yetiş

Yezid'in özünden gitmedi güman
 Sene başı geldi old' ahır zaman
 Dünyada müminlik ahrette iman
 Hocam Teslim Abdal dedem sen yetiş

Teslim Abdal hey dür bizde varmaya
 Hakka sorgu ile sual sormaya
 Benim ne haddim var cevap vermeye
 Hocam Teslim Abdal dedem sen yetiş

Hâki: Toprak - **Güman:** Zan, Tanrı'nın varlığı hakkında kuşkulanma
 - **Âhir zaman:** Son zaman - **Atkın:** Fazla

BEN DE ÇAĞIRAYIM TESLİM ABDAL'A

Dünyanın çivisi koptuğu zaman
 Bende çağırayım Teslim Abdal'a
 Şehitler teferrüş kıldığı zaman
 Bende çağırayım Teslim Abdal'a

Benim Hakka zarar nasıl huyum var
 Kendim bir şey değil bir pak soyum var
 Dünyada ahrette daha neyim var
 Bende çağırayım Teslim Abdal'a

Kemimiş kazancım yoluma geldi
 Evliya kelâmı dilime geldi
 Her neye uzansam elime geldi
 Bende çağırayım Teslim Abdal'a

Dünyada gerçekler karardı busdu
 Muhammet bezdi de yareden küstü
 Yer demir oldu da gök bakır kesti
 Bende çağırayım Teslim Abdal'a

Teslim Abdal eydür hak elim alsın
 Mürvet cömert Ali carıma gelsin
 Car Allah'da kaldı sahibim sensin
 Bende çağırayım Teslim Abdal'a

Teferrüş: Teşrif ettiği, onurlandırdığı, şeref verdiği - **Kem:** Kötü, haram - **Busdu:** Dumanlandı, sislendi - **Car:** İmdat, acele yardıma koş, yardım - **Pak:** Temiz - **Yareden:** Yaradan - **Mürvet:** İmdat, yetiş, yardım et - **Cömert:** Eli açık

CAR TESLİM ABDAL

Tenim gümrah oldu canım sıkıldı
 Yağdırma başıma kar Teslim Abdal
 Canım geldi cesedime tıklandı
 Şu zabun halime car Teslim Abdal

İnkârlara perde çektim sırrım var
 El tuttum isbatlı gürbüz emrim var
 Hasta düşdüm zayıf yeğin halim var
 Bir kerre halimi sor Teslim Abdal

Sahipli kullara ne tez yetiyi
 Sahipsiz kulları geri atıyı
 Muhammet Mustafa kurgu tutuyu
 Orda yardım eyle pir Teslim Abdal

Er işidir çifte kantar götürmek
 Vel' işidir kulun işin bitirmek
 Her nerde var tamam kulluk yetirmek
 Ustada irica var Teslim Abdal

Sayıl Salman sayıllığın edince
 Anda Kanber katarını yedince
 Gel kılı geç deyi teklif edince
 Kuşlar ile kanat ver Teslim Abdal

Gül Muhammet teri arı konamaz
 Çoşurur fırkatı ağlar duramaz
 Bülbül gülün açıldığını göremez
 Onlarda kılıyı zar Teslim Abdal

Teslim Abdal eydür güldür kokunca
Düzenimiz onat gele bakınca
Herkes yavrusuna sahip çıkınca
Sen bizi peşine sar Teslim Abdal

Gümrah: Gelişmiş, günah sayılan gelişme – **Zebun (zahun):** Zayıf, arık - **Car:** İmdat, yardım, tehlike durumu - **Sayıl:** Dilenci, şadullah toplayan - **Selmanı Farisi (Salman):** Şiirde adı geçen Salman Hz. Muhammed'in sahabesindendir. İran kökenlidir. Bilgindir. Hz. Peygamberin danışmanlarından biridir. Ali yanlısıdır. İran kültürünü çok yakından derinlemesine bilir. Öncesinin Zerdüşt olması olasıdır. Kırkların toplantısında dilenmeye (şayda toplamaya) gönderilen Salman bir üzüm getirir. Kırklar meclisinde bulunan Hz. Muhammed'e bunu kırka böl, bölüştür, taksim et derler. Hz. Muhammed Allah'tan yardım ister. Cebrail nurdan bir tabağı (kaseyi) cennetten getirir, tek üzümü bu nurdan bardak içine koyup kevser suyunda, nur içinde ezen Muhammet kesedeki bu iksiri kırklara eşit olarak dağıtır, içenler esrükleşir. Semaha başlarlar, Hz. Muhammed'in sırtındaki harmani semah sırasında yere düşer, kırklar alıp kırka bölür sarınırlar. - **Yeğîn:** Zorlu, şiddetli - **İrica:** Rica

(137)

HOŞ GELİR BÖYLE

İzzetli adaletli bilirim seni
Erin ere yolu düş gelir böyle
Sen benim olursan ben de seninim
Dostun dostu huyu hoş gelir böyle

Üzengi üzengiye verip aşınca
Lokmalar hallolur çiğler pişince
Bâdeler bahş olur sazlar coşunca
Gerçek âşıklara aş gelir böyle

Âşıkın sevgisin kaldır aradan
Yahud verir yahud vermez yaradan
Ahmak olan akar durur şuradan
Arifin elinden iş gelir böyle

Sen de sevdiğime olmazsın engel
Şavk-ı dalgasında buldun bir güher
Yalancının sözü laf olur geçer
Gerçek âşıklara hoş gelir böyle

Teslim Abdal hayal eder bildirir
Bir olanlar çifte fener kaldırır
Ârifler âşıktan bugün doldurur
Beyhude işin var boş gelir böyle

Düş gelmek: Rastlamak - **Bahş'etmek:** Bağışlamak, sunmak - **Aş:** Yemek - **Ahmak:** Akılsız, bilinçsiz, bön, budala - **Şavk:** Işık, parıltı - **Güher:** Elmas, inci, değerli taş - **Beyhude:** Boşuna, yararsız, .

TALİB DER Kİ

Talib der ki ne buyursan tutardım
 Hem bir olup birliğine yeterdim
 Her makamdan menzilime giderdim
 Gel şefa'at eyle edna kuluna

Mürşit der ki buyurdum da tutmadın
 Kalbindeki Lat Menatı atmadın
 Doğru yol gösterdim ona gitmedin
 Benle alakan yok gelme yanıma

Mürşidinin buyurduğun tuttuysa
 Kalbindeki Lat Menatı attıysa
 Evliya cemine girip yattıysa
 Doğru varır Mevlâsının yanına

Zebaniler gelir onu yakmaya
 Kail olmuş geri dönüp bakmaya
 Yılan, çiyân, akrep gelir sokmaya
 Böyle olur hor bakanlar yoluna

Oturduğun döşek olur davacı
 Hatır sayıp doğru çalmaz kılıcı
 Başına giydirirler ateşten tacı
 Götürürler cehennem nârına

Teslim Abdal bu iş böyle n'olacak
 Şahımın geldiği beyan olacak
 Dünyanın evveli ah'ı n'olacak
 Alim Zülfikârı alınca eline

Menzil: Hedef, gidilecek yer - **Şefaât:** Birisine iyilik yapılması için Tanrı'ya aracı olmak - **Lat-menat:** İslamiyetten önce Kâbe'de bulunan büyük iki putun adları - **Zebani:** Cehennem bekçisi - **Kail olmak:** Razi olmak, kabullenmek - **Nâr:** Ateş - **Evveli-ahiri:** Önü sonu- **Zülfikâr:** Hz. Ali'ye Hz. Muhammed tarafından hediye edilen, gökten indiğine inanılan, savaşta uzanıp kısaldığı ileri sürülen kutsal çatal kılıç.

HEY ERENLER

Hey erenler bu dünyadan göçünce
 Eletir korlar kabir üstüne
 Sorgucular gelir sual sormaya
 Anda sunarlar beratın destine

Okuyamaz beratını şaş olur
 Ağlamaktan iki gözü yaş dolur
 Gördüceğin hayal olur düş olur
 Günahını alır gelir pirine

Günahını alıp pire gelince
 Ol zaman bell'olur divan durunca
 Talib rehberden davacı olunca
 Vay neler gelir o mürşidin haline (başına)

Talib der ki mürşit derdim ben sana
 Niçin yatırmadın beni siteme
 Günde günde sitem sürsen sen bana
 Bozalım olmaz mı hemen canıma

Mürşit der ki özün benden ayırdın
 Hakkı söyledim nadâna duyurdun
 Bu yolu erkânı sana buyurdum
 Buyurmadın deyi girme kanıma

Kabir: Mezar - **Berat:** Belge, nişanlanacaklar için çıkarılan Padişah buyruğu - **Dest:** El - **Nadân:** Cahil, bilgisiz, kaba, nobran - **Sitem:** Bir kimseye yaptığı bir hareketin yada söylediği bir sözün üzüntü, alınganlık, kırgınlık gibi olumsuz duygular uyandırdığını öfkelenmeden belirtme.

(140)

GÜL OLUR

Matem aylarında şehit olanın
İlgıt ılgıt damarında kan durur
Tutmayıp orucu yezit olanın
Onlar Onik' imama hasmı yan olur

Ümmü Gülsüm yatırları kandedir
Şehriban Fatma ana yası andadır
Sitti Zeynep Zaliha yeğin gamdadır
Solmaz benizleri her dem gül durur

Birisin tutana hak yardım eder
İkisin tutanın önünce gider
Herkes devesini eliyle yeder
Daim onu haktan yana döndürür

Üçünü tutanın özü hak olur
Dördünü tutanlar cömert mert olur
Beşini tutanlar yunur pak olur
Hızır hak elini alır kaldırır

Altısın tutana sual sorulmaz
Yedisin tutana bir yol ayrılmaz
Sekizin tutana azap buyrulmaz
Geçer ileri nur demin(i) doldurur

Dokuzunda döğülür tuzları yenir
Onunda pak olup libas kesilir
On birinde hak kurbanı yenilir
Azat eder tutsakların sildirir

Teslim Abdal uzca gezmek g nt d r
Gerçek  şık imamları söyletir
On ikisin tutan çorba kaynatır
Onu da ahrete azık götürür

Hasm: Düşman, karşı taraf, karşı duran - **Kande:** Nerde - **Yeğ n:** Zor, şiddetli, katı - **Azap:** Ezin , sıkıntı, günaha verilecek aza - **Libas:** Giysi, elbise - **Azık:** Yiyecek - **Azat:** Serbest bırakma. - Bu ş irde sözü edilen Oruç, Hz. Hüseyin ve yakınlarının Kerbelâ da şehit edilmeleri nedeniyle Alevi/Bektaşilerin her yıl Muharrem ayında tuttukları on iki g nlik matem orucudur.

(141)
EY GAZİLER

Matem aylarında ciğerim yandı
Ol şahın al kanda yüzdüğü gündür
Yezitler elinde giriftar oldu
İmamların sitemden bezdiği gündür

Soldurdular taze gül gibi canı
Ay ile gün kara giydiler donu
Cümle şehitlerin kırmızı kanı
Devir devir olup aktığı gündür

Bir ateş saldılar alem yanmaya
Ab-ı zemzem suyu ile yunmaya
Nur-u rahmet kefin oldu sarmaya
Üstaz Ali'nin tabut düzdüğü gündür

Gidi yezit şaz oluben donandı
Şehitler kırmızı kana boyandı
Arştan melaïke yerlere indi
İmamlara kabir kazdığı gündür

Teslim Abdal eder çekerim ahı
Hiç mi düşünmedin ulu dergâhı
Kerbelâ'da yatar şehitler şahı
Fatma ananın yaslı gezdiği gündür

***Giriftar:** Tutulmuş, düşkün, tutkun - **Sitem:** Alınganlığı yada bir kızgınlığı, öfkelenmeden belirtme - **Şaz:** Şen, mutlu - **Melaïke:** Melekler - **Kabir:** Mezar - **Ulu dergâh:** Tanrı huzuru.*

(142)

SEYİDİM SEYİT

Muhammet dünyaya zuhur olanda
Evlâd-ı resulüm seyyidim seyyit
Ali'nin zülfikârı parlar belinde
Evlâd-ı resulüm seyyidim seyyit

Ali Fatma anaya nikâh kıymadan
Hasan Hüseyin daha doğmadan
Muhammet Hanifi hakim gelmeden
Evlâd-ı resulüm seyyidim seyyit

Sanman bu gün ile dünden değildir
Konuben göçtüğüm candan değildir
Seyyitliğim ezeli dünden değildir
Evlâd-ı resulüm seyyidim seyyit

Sarardı gül benzim soldu gazelden
Bir himmet aldım Şah Murtaza'dan
Seyyitliğim dünden değil ezelden
Evlâd-ı resulüm seyyidim seyyit

Ben taç için bu derimi yüzdürdüm
Selman ettim revanımı gezdirdim
Ezel gayretine düştüm yazdırdım
Evlâd-ı resulüm seyyidim seyyit

Dedem Muhammet'ten kisbetim vardır
Atam Şah Ali'den ispatım vardır
Hasan Hüseyin'den kısmetim vardır
Evlâd-ı resulüm seyyidim seyyit

İmam Zeynel nurundan süzüldüm geldim
İmam Abbas teknesinde ezildim
İmam Bâkır Cafer ile yazıldım
Evlâd-ı resulüm seyyidim seyyit

İmam Kâzım ile imam Abbas'dan
İmam Musa Rıza ol Murtaza'dan
İmam Taki İmam Naki Hüda'dan
Evlâd-ı resulüm seyyidim seyyit

Hasan Ali Askeri sultan Celal'den
İmamlar sulbünden indim ezelden
Haram karışmadı bütün helâlden
Evlâd-ı resulüm seyyidim seyyit

Ali resul nesli bizim soyumuz
Haktan verildi kısmet payımız
Neslim Muhammet İbrahim dayımız
Evlâd-ı resulüm seyyidim seyyit

Teslim Abdal eder Mehdi yazılır
Bunun böyl' olacağı yarın sezilir
Fatma anadan beri gelir süzülür
Evlâd-ı resulüm seyyidim seyyit

MUHABBETTEN KAÇAN

Muhabbetten kaçan Hak'tan da kaçar
 Muhammed'ten ol muhabbet hasıldır
 Üstazın boynuna kemer biçerler
 Aslını bilmeyen insan nasıldır

Âmel olmayınca Hakka yetilmez
 Mürvet demeyince sitem söylenmez
 Şimdiki sofuya öğüt verilmez
 Eğer ârif isen bu bir usuldur

Cehdeyle iki cihan ivedidir
 Kalbin karasını mürşide yudur
 İptida sofuda hakikat budur
 Garazdan buğuzdan hemen kesil dur

Derviş olmayandan su içmem dersin
 Pirimden yolumdan vazgeçmem dersin
 Ahrete iman ile bir göçsem dersin
 Mürüvvetli dede dârda asıldır

Teslim Abdal hak cevabım tutulmaz
 Burda göze giren orda atılmaz
 Turab olmayınca hakka yetilmez
 Çiğnesinler seni ey can yasıl dur

Yetmek: Ulaşmak, varmak - **Mürüvet:** İnsaniyet, mertlik, yiğitlik, cömertlik - **Arif:** İrfan sahibi olan, yetkin, olgun, bilgin, sezgili kişi - **Cehl eyle:** Çaba göster, çalış - **Yudurmak:** Yıkarmak - **İptida:** Önce - **Garaz:** Kin - **Mürüvvetli:** İyiliksever, cömert - **Türab:** Toprak, engin - **Buğuz:** Kin, nefret, sevmeme.

KİBR İLE DÂRA DURULMAZ

Kibr ile dâra duranlar
Onlar hep mundar olacak
Pirin hatırın kıranlar
İmanı nerde bulacak

Dârda şelege boynunda
Kin ile kibir gönlünde
Şeytan cübbesi eğninde
Yorulup yolda kalacak

Birbirlerini tutmayan
Hem benliği terk etmeyen
Dine imana yetmeyen
Sinine mundar girecek

Rehber ile bir olanlar
Gerçeği batıl kılanlar
Yüz görüp noksan sürenler
Ali'ye düşman olacak

Teslim Abdal'ım uluya
Hizmet edelim veliye
Elin yetmezse Ali'ye
Divandan mahrum kalacak

Kibr: Büyüklük taslama - **Mundar:** Murdar, kirli, pis - **Şelek:** Sırtta taşınan yük - **Eğîn:** Arka, sırt, beden, vücut, boy pos - **Batıl:** Haklı ve doğru olmayan, çürük - **Sin:** Mezar - **Rehber:** Kılavuz, tarikatta talibe yol gösteren, yardım eden - **Mahrum:** Yoksun.

(145)
HU DEYU

Şükür ben hocamdan aldım dersimi
Okudum **Elifi Ba** deyu deyu
Kimse bilmez şu dünyanın halini
Çağırırım bir gerçeğe “Hu” deyu

Kimine ders vermiş kimin okutur
Bülbül gibi has bahçede şakıdır
Dediler bu Meydan kimin hakkıdır
Kim buyurdu bu murdarı yu deyu

Meydan ıssız iken izin yoğ iken
Davud sofi iken pıçak yoğ iken
İsmail’e inen kurban sağ iken
Kim buyurdu o lokmayı ye deyu

Fatma Ana Şah Ali’nin gelini
Mi’raçtan gelirken öptü elini
Hoyratlara kokturmadı gülünü
Muhammed’in bergüzarı bu deyu

Teslim Abdal derki bir dolu içtim
İçtim o doluyu serimden geçtim
Aşkın ateşiyle hall’olup piştım
Eridi kemiğim ilik su deyu*

* Bedri Noyan age c:4, s:494 (Denizli’li Şeref Küçükler Baba yazmasından).

MUHABETTEN KAÇAN II

Muhabbetten kaçan Hakk'tan da kaçar
 Sohbetten Muhammed hâsıdır hâsıl
 Üstadlar bu Yol'a bir kemha biçer
 Aslını bilenler nesildir nesil

Âmel olmayınca Hakk'a erilmez
 Mürüvvet deyince sitem sürülmez
 Şimdiki talibe öğüt verilmez
 Eğer ârif isen usüldür usul

Şunda iki cana sen iyi dedir
 Kalbin karasını mürşide yudur
 İbtidâ talibe hakikat budur
 Garazdan buğuzdan kesildir kesil

Hakikat meyinden içeyim dersin
 Sırat'ı korkusuz geçeyim dersin
 Âhari imanla göçeyim dersin
 Mürvet deyip dârbe asıldır asıl

Teslim Abdal Hakk cevabım tutulmaz
 Bunda göze giren anda atılmaz
 Turâb olmayınca Hakk'a yetilmez
 Çiğnesinler seni yassıldır yassıl. *

**İbtidâ:İlk, ilkin-Garaz:İftira-Buğuz:Kin-Ahari:Son-Türab:Toprak. -
 Bunda:Burada, bu dünyada.**

*Bu şiir 275. sayfadaki şiirin bir varyantı olup Bedri Noyan Dedebaba'nın age s:495.
 (Baba Asım Kiritlioğlu yazma defteri s:29)

(147)
DÜNYA AVCISI

Zağmına uydurmuş dünya avcısı
“Hu” deyip gezersin çölde nen kaldı?
Durmayıp atarsın dünyaya taşı
Hayıf ödeşmeye gölde nen kaldı?

Taş atmayla gölden hayıf alınmaz
Erenler deryadır sırrı bilinmez
Her-dem âdem sıfatında gelinmez
Hani ya sermayen elde nen kaldı?

Doğruyu koyupta eğriye gime
Eğer mümin isen kin- kibir tutma
Ellerin içinde bed-namlık etme
Filan hâs demeğe elde nen kaldı?

Bed-nam olan hacılara katılmaz
Sarrafılık eyleme anda satılmaz
Böyle gidiş ile Hakk’a yetilmez
Hakk’a doğru giden yolda nen kaldı

Teslim Abdal eydür ey hâkî rağbet
Nice bir söylersin sözünü heybet
Âhiri imandan eder bu gıybet
Var başına ağla ilde nen kaldı*

***Zağm:**Yalan-Nen:Neyin-Hayf:Öç, intikam-Herdem:Her zaman, her
an-Bednam:Kötü adam, kötü ünlü-Hâkî:Toprak*

*Bedri Noyan age. s :496

(148)
SAYILIR

Gel ey ârif israf etme hayali
Sohbet olmayınca dem mi sayılır
Kâmil bir söz ile yara pişirir
Cahilin bin sözü em mi sayılır

Evliya yoluna gitmezse bir can
İkilik perdesin atmazsa bir can
İkrârın İhlas'a katmazsa bir can
Ehl-i Hak içinde Zimmî sayılır

Kendi özün boyayıpta bildiren
Dost ağlatıp düşmanını güldüren
Haklı sözü nâhak yere öldüren
Günâhlar içinde kanlı sayılır

Varıp bir gerçekten haber almazsa
Meydana metain alıp gelmezse
Kendi vücudundan haber'olmazsa
Yüz kitap okusa ümmi sayılır

Teslim Abdal her can haber alamaz
Okur amma ilme ağâh olamaz
Değme ârif bunun yerin bulamaz
Elif olmayınca cim mi sayılır*

*Bedri Noyan age. c:4 s:498

(150)

BİRGÜN

Gelin yiyelim içelim
Bu güzellik geçer birgün
Alem teran teran olur
Alîm sırrın açar birgün

Dal başında yeşil yaprak
Yer altında kefen yırtmak
Bastığımız karara* toprak
Boyumuzdan aşar birgün

Teslim Abdal düşümüzde
Iras geldi işimiz de
Baykuş mezar taşımızda
Dertli dertli öter birgün

ATIŞMALAR

TESLİM ABDAL-SULTAN MEHEMMET ATIŞMASI

a) *Birinci Atışma:*

Teslim Abdal: Yüz seksen saatte kamil'erişen
Fehmeyle göreyim o kangı erdir?
Otuz devir dönüp yarle buluşan
Fehmeyle göreyim o kangı erdir?

Sultan Mehemmet: Kâmil onbeş gündür yüzseksen saat
Onda kâmil olan er değil midir?
Otuzunda şemisinen konuşan
Senin yâr dediğin ay değil midir?

Teslim Abdal: Eğer âşık kabul ise dileğin
Ta baş mertebedir senin yulağın
İki kapısı var çarkı feleğin
Fehmeyle göreyim kangısı dardır?

Sultan Mehemmet: Sabahtan bir kapı doğar açılır
Şavkı cümle ol cihana saçılır
Ol kadar dardır ki müşkül seçilir
Gün battığı kapı dar değil midir?

Teslim Abdal: Seksen bin harabe, doksan bin yapı
Yeryüzünde vardır onların hepi
Birinden açılır kıymetli kapı
Fehmeyle göreyim o kangı şardır

Sultan Mehemmet: Heman şu dünyaya dolmuş duruyor
Bir yanından alıp alıp vuruyor

Cümlenizin kısmetini veriyor
Hak ulu bedastan şar değil midir?

Teslim Abdal: Bir pınarı vardır üç lezzet verir
Birisi kaynar da ikisi durur
Gahi gah olur da üçü de kurur
Fehmeyle göreyim o ne pınardır?

Sultan Mehemmet: Dediceğin bulut Muhammet Ali
Çeşmesi kudretten kaynıyor gölü
Birisi ırahmet birisi dolu
Bir gözünden yağın kar değil midir?

Teslim Abdal: Teslim Abdal cyder şunda durayım
Ârifler ne haber verir göreyim
Sana bir yuhacık haber sorayım
Deryanın altında kaç şehir vardır?

Sultan Mehemmet: Sultan Mehemmet'im vechinde zahir
Ezelden de çektim böyle bir kahir
Deryanın altında altı bin şehir
O da eyliğinen var değil midir?

b) *İkinci Atışma:*

Teslim Abdal: Hayvanın yayılımı yatağı büktür
İnsan isen akıl yâr senin ile
Gel imdi yüke vur, gör ki kaç yüküdür
Dahi birkaç sözüm var senin ile

Sultan Mehemmet: Yük dediğin harfe gönlün kaımasın
İnsan ola gör ki tahtın yüç'ola
Pir gözüne çok bir şey mi göründü
Bir öküz yüküdür kimler bec'ola

Teslim Abdal: Bu manayı vusle vusle bölelim
Sonra gene hesabını alalım
Deniz suyu kaç içimdir bilelim
Çok hesaba durduk er senin ile

Sultan Mehemmet: Bu dünyadan o dünyaya göçmedir
Kul olana hulle donu biçmedir
Deniz suyu bir yalınız içmedir
Yer altında yatar ismi seçele

Teslim Abdal: Cahiller yatağı zerkir zirenktir
Arifler yatağı Şam'dır, Firenk'tir
Yeryüzünde biten o kaç irenkir
Gitsin de sayalım kar senin ile

Sultan Mehemmet: Ne hasıl olur kuru dalı çırpılmaktan
Türlü meyve biter yeşil yapraktan
Binbir türlü çiçek biter topraktan
Yaz gelince gider ucdan uc ile

Teslim Abdal: Sana derim sana gözlerin açtır
Bunu bilen ârif kâmil kardaştır
Gökteki yıldızın sayısı kaçtır
Sabahtan sayalım er senin ile

Sultan Mehemmet: Mevlâ'nın ihsanı yeğlerden yeğde
Binbir millet gezer orada dağda
Canlı başına bir yıldız var göğde
Ceset düşer can uğramaz ecele

Teslim Abdal: Teslim Abdal eydür gel sen bunu gör
Eğer ârif isen sen bu sırta er
Üç gözlü, dört kulaklıdan haber ver
Gezmeyelim torlak tor senin ile

Sultan Mehemmet: Sultan Mehemmet'im dünya doludur
Kimi cahil kimi gerçek velidir

Üç göz Allah bir Muhammet Ali'dir
Dört kulak, çar köşe var sen hecele¹

Yuhacık: İnce, kalın olmayan - **Vechinde:** Yüzünde - **Zahir:** Görünen, belli - **Eyliğinen:** İyilikle - **Vusle vusle:** Fasıllar fasıl, bölüm bölüm - **Bec:** Su ve şarap sızıntısı, ağzın içi avurt - **Hulle donu:** Cennet giysisi - **Seçele:** Seç hele - **Zerk:** Dindar görünme, ikiyüzlülük, hile, riya, dalavere - **Zirek:** Zeyrek, uyanık.

¹ Can Yoksul agy s:160

KAYNAKÇA

Makaleler ve Yazılar:

1) Cahit ÖZTELLİ:

a) Türk Folklor Araştırmaları Cilt:4 sayı 73-74, s:1159, (Ağustos 1955) İstanbul.

b) “18. Yüzyıl Tekke Şairi: Teslim Abdal”, Türk Folklor Araştırmaları Dergisi, Yıl: 14, Cilt: 8, Sayı: 165, Nisan 1963. 3027-3028 s.

c) Âşık Katip Ali, T. F. A. 8. Cilt s:3432-3433, Haziran 1964 İstanbul

2) Hayrettin İVGİN:

“Teslim Abdal Nerelidir”, Size Dergisi, yıl:10, Sayı: 189, Temmuz 1989, s: 9

3) Hayrettin İVGİN: Halk Edebiyatı Seksiyon Bildirileri, 1. Cilt, Kültür Bakanlığı HAGEM yayınları, 244 Seminer Kongre Bildirileri Dizisi: 53, Ankara 1997, s: 293-305

4) İbrahim ASLANOĞLU:

“Teslim Abdal”, Hür Anadolu Gazetesi, 3 Eylül 1974

5) İbrahim ASLANOĞLU:

“Teslim Abdal”, Hedef Dergisi, Sayı: 33, Eylül 1975

6) İbrahim ASLANOĞLU:

“Halk Pınarından Damlalar: Teslim Abdal”, Sivas Folkloru Dergisi, S: 31, Ağustos 1975, s:8-22

7) İbrahim ASLANOĞLU:

“Teslim Abdal’ın Köyünde”, Türk Folkloru Dergisi, Sayı: 41, Aralık 1982, 9-12 Sayı

8) İbrahim ASLANOĞLU:

“Teslim Abdal”, Halk Kültürü 1984/1, I. Kitap Gümüş Basımevi, 1984 (Ocak) 142 Sayı

Not: Teslim Abdal 23-31 s.

9) İbrahim ASLANOĞLU:

“Teslim Abdal’dan Yayımlanmamış Deyişler”, Türk Folkloru Dergisi, Sayı 5, Aralık 1979, 9-12 s.

10) İbrahim ASLANOĞLU:

“Çönklerden Derlemeler: Züldan Muhammed”, Sivas Folklor Dergisi, Sayı: 39, Nisan 1976, 14-15 s.

Not: Züldan Muhammed’le Teslim Abdal’ın karşılaşması yer alıyor.

11) İbrahim Aslanoğlu, Cönklerden Derlemeler, Züldan Muhammet: Sivas Folkloru sayı:39, Nisan 1976, Sivas.

12) İbrahim Aslanoğlu, Sivas Folkloru, s. 14, Sayı: 39, Nisan 1976, Sivas.

“İslam Tarihinden Bölümler: On iki imam”

Gönül Verenler dergisi, Sayı: 1, Yıl:1, Mayıs 1986, 10-11 S.

Not: Yazıda Teslim Abdal’ın bir şiiri bulunuyor.

13) Ali Haydar Avcı (Can Yoksul): Alevilik Araştırmaları Dergisi, Avrupa Alevi Akademisi Yayın Organı, Yıl: 1, 1998, Sayı: 1 s:120-167’de yer alan “ İki Alevi Şairi: Teslim Abdal ve Kul Yakup ” yazısı.

14) Melih DUYGULU:

“Teslim Abdal”. Cem Dergisi, Sayı:18, 1992

15) “Teslim Abdal”, Gönül Verenler Dergisi, Sayı: 11, Mart 1987.

Not: Derginin ön kapak içinde bir nefesi bulunuyor.

Kitaplar:

1) Abdülbaki GÖLPINARLI:

Alevi Bektaşî Nefesleri. Remzi Kitabevi, Yükselen Matbaası, İstanbul 1963, 350 s.

Not: Teslim Abdal’ın 35-36, 92-93 ve 220-221 sayfalarda üç deyişi ile Kul Mustafa’nın 93-94 sayfalarda Teslim Abdal için söylediği bir deyiş bulunuyor.

2) Abdullah ERCAN:

14. Yüzyıldan Günümüze Çorumlu Şairler, Çorum Hitit Festivali Komitesi Yayını, Teknolojik Matbaacılık A. Ş. , İstanbul 1991, s. 526.

Not: Teslim Abdal’ın hayatı ve şiirleri 57-64 s.

3) A. Celalettin ULUSOY:

Hünkâr Hacı Bektaşî Veli ve Alevi Bektaşî Yolu, Akademi Matbaası, Ankara 1986, 313 s.

Not: Teslim Abdal’la ilgili 190 s. da bir nefes, 222 s. da bir dörtlük yer alıyor.

4) Adil Ali ATALAY (Vaktıdolı):

Kerbelâ ve Matem, Can Yayınları, 4. Anadolu Matbaası, İstanbul 1991, 336 s.

Not: Teslim Abdal’ın 284. s. da bir şiiri bulunuyor.

5) Adil Ali ATALAY (Vaktıdolı):

Gel Kendine Deli Gönül, Can Yayınları, 9. Anadolu Matbaası, İstanbul 1988, 238 s.

Not: Teslim Abdal'ın 195 s. da bir dÖrtlÖğÜ yer alıyor.

6) Atilla ÖZKIRIMLI:

Alevilik Bektaşılık ve Edebiyatı (İnceleme-Antoloji), Cem Yayınevi Kütüphane Dizisi, Kent Basımevi, İstanbul 1985, 38 s.

Teslim Abdal 214-227 s.

7) Asım Bezirci:

Türk Halk Şiiri, Cilt 1, Say. Yayınları Engin Matbaacılık, İstanbul 1993, 492 s.

Not: Teslim Abdal s:223-238 arasında şiirleri yer alıyor.

8) Ahmet Necdet SÖZER

Tekke Şiirleri Antolojisi, İnkılap Kitapevi, 1997

Not: Teslim Abdal'ın sayfa 335-340'a 6 şiiri alınmış.

9) Doç. Dr. Bedri NOYAN:

Bektaşılık Alevilik Nedir, Ankara 1985, X+372 S.

Not: Teslim Abdal'ın 13-15 s. da üç deyişi var

Bütün Yönleriyle Bektaşılık ve Alevilik c:III, s:375-378

Bütün Yönleriyle Bektaşılık ve Alevilik c:IV, s: 494-501

Not: Son ciltte Teslim Abdal'ın oniki şiirine yer verilmiştir.

10) Bektaşî Nefesleri 1:

Ayyıldız Yayınları, Evren Matbaası, Ankara 1990, 64 s.

Not: Teslim Abdal'ın 13-15 s. da üç deyişi var

11) Besim ATALAY:

Bektaşılık ve Edebiyatı, 2 Bs. , And Yayınları, Anadolu Matbaacılık, İstanbul 1991, 192 s.

Not: Teslim Abdal'ın 151. sayfada bir deyişi bulunuyor.

12) Cahit ÖZTELLİ:

Halk Şiiri (XIV-XVII Yüzyıllar), Varlık Yayınları, 369. Ekin Basımevi, İstanbul 1955, 128 s.

Not: Teslim Abdal'ın 64-67 s. larda dört şiiri yer alıyor.

13) Cahit ÖZTELLİ:

Uyan Padişahım, 1. Bs. Milliyet Yayınları, Türk Klasikleri Dizisi 15. , Baha Matbaası, İstanbul 1976 (Mart), 688 S.

Not: Teslim Abdal'ın 24. s. da bir şiiri bulunuyor.

14) Cahit ÖZTELLİ:

Not: Teslim Abdal'ın 370-371 Bektaşî Gülleri Alevî-Bektaşî Şiirleri Antolojisi, Milliyet Yayınları Türk Klasikleri Dizisi 10, Murat Matbaası, İstanbul 1974, 416 s., s. da hayatı, 62, 87, 156, 157, 286, 270, 280, 281, 282, 348 s. larda deyişleri ve 127. s. da Kul Mustafa'nın 4 deyişi var.

15) Cenap OZANKAN:

Kırk Halk Şairi Hayatı ve Eserleri, İnkılap Kitapevi, Tan Matbaası, İstanbul 1960, s. 196

Not: Teslim Abdal 41-45 s. da 6 şiiri bulunuyor

16) İsmet Zeki EYÜBOĞLU:

Alevî Bektaşî Edebiyatı, Der Yayınları 82, Yaylın Matbaası, İstanbul 1991, 348 s.

Not: Teslim Abdal 207-210 s.

17) İsmet Zeki EYÜBOĞLU:

Bütün Yönleriyle Bektaşilik (Alevilik), Yeni Çığır Yayınları, Yelken Matbaası, İstanbul 1980 (Eylül), 606 s.

Not: Teslim Abdal'dan 95, 521 ve 56 / s. larda söz ediliyor.

18) İhsan Mesut ERİŞEN- Kemal SAMANCIĞILI:

Hacı Bektaşî Veli, Bektaşilik ve Alevilik Tarihi, Ay Yayınevi, As Matbaası, (13 yy) 1966, 400 s.

Not: Teslim Abdal'ın 84-95 s. larda birer deyişi bulunuyor.

19) İbrahim ASLANOĞLU:

Bir Soydan Gelen Dört Şair, Fırat Üniversitesi II. Folklor ve Etnoğrafya Sempozyumu Bildirileri, Elazığ 1989

Not: Bildiri 23-29 S. arasında olup Teslim Abdal, Derviş Ali, Kalender Abdal ve Yusuf Şahin'den söz ediyor.

20) İbrahim ASLANOĞLU:

Söz Mülkünün Sultanları, Erman Yayınları 2, Dilek Matbaası, İstanbul 1985 (Eylül), 208 s.

Not: Teslim Abdal 183-194 s.

21) İsmail ÖZMEN:

Alevî Bektaşî Şiirleri Antolojisi, 3. Cilt, Saypa Yayınları, Deniz Ofset Basımevi, Ankara 1995, 682 S.

Not: Teslim Abdal 95-134 sayfalarda 82 şiirine yer verilmiş.

22) İsmail ÖZMEN:

Alevî Bektaşî Şiirleri Antolojisi (5 cilt), 2. Baskı, Kültür Bakanlığı Yayınları, Türk Tarih Kurumu Matbaası, Ankara 1999

Not: Teslim Abdal, 3. Cilt sayfa 89-134'de yer almaktadır, 83 şiiri yayınlanmıştır.

23) İsmail ÖZMEN: Simgeler Kenti Bektaşılık, Ankara 2000, s. 377, 397, 465. sayfalarda bazı şiirleri yer alıyor.

24) Kutlay ERDOĞAN

Alevilik Bektaşılık, Cep Üniversitesi, Yeni Yüzyıl Kitaplığı, İletişim Yayınları, İstanbul, 110 s.

Not: Teslim Abdal'ın bir şiiri 81 s. da

25) Doç. Dr. Mehmet ERÖZ:

Türkiyede Alevilik Bektaşılık, Otağ Matbaacılık Koll. Şti. , İstanbul 1977, 440 S.

Not: Teslim Abdal'ın 165. s. da bir deyişi bulunuyor. Ayrıca 316. s. da bir dördlüğü yer alıyor.

26) Muhammet Beşir AŞAN:

Tabanbükü (Şeyh Hasan) Köylü Mezarlıkları, Fırat Üniversitesi, Fırat Havzası Yazma Eserler Sempozyumu Bildirileri, Elazığ 1990

Not: Bildiride Teslim Abdal'ın mezarından söz ediliyor.

27) M. Tevfik OYTAN:

Bektaşiliğin İç Yüzü. Dibi Köşcsi, Yüzü ve Astarı Nedir. 1. C. 2 Bs. İstanbul Maarif Kitaphanesi, Anadolu Matbaası, İstanbul 1948, 296 S.

Not: Teslim Abdal'ın 167-168 S. da bir deyişi bulunuyor.

28) M. Sunullah ARISOY

Türk Halk Şiiri Antolojisi, Kurtuluş Ofset Basımevi, Bilgi Yayınevi Antolojisi Dizisi:3, Ankara 1985, 404 S.

Not: Teslim Abdal 117-118 s.'da iki şiiri bulunuyor.

29) Nazmi TUĞLU, Çorum Tarihi ve Coğrafyası, 1927.

30) Rıza ZELYUT:

Halk Şiirinde Başkaldırı, Sosyal Yayınları, Acar Matbaacılık Tesisleri, İstanbul1989, 510 S.

Not: Teslim Abdal'ın 269 s.'da bir deyişi bulunuyor.

31) Rıza ZELYUT:

Halk Şiirinde Gerçeklik, AYKO Ankara Yayın Üretim Kooperatifi Yayınları: 6, Tomurcuk Matbaası, Ankara Mart 1982, 232 S.

Not: Teslim Abdal'ın 109 s. . da bir deyişi bulunuyor.

32) Refik Ahmet SEVENGİL:

Yüzyıllar Boyunca Halk Şairleri, Radyo Konuşmaları, Tan Gazetesi Matbaası, İstanbul 1975, 428 s.

Not: Teslim Abdal 58-66 s.'larda 9 şiiri bulunuyor.

33) Doç. Dr. Refet YİLANÇ-Yardımcı Doç. Dr. Mesut ELİBÜYÜK

Kanuni Devri Malatya Tahrir Defteri, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayını, Ankara 1973, S:102-103

34) Saadettin Nüzhet ERGUN:

Bektaşî Şairleri, İstanbul Devlet Matbaası, İstanbul 1930.

Not: Teslim Sultan Abdal 364-376 s.'larda 5 neferi yer alıyor.

35) Saadettin Nüzhet ERGUN:

Bektaşî Edebiyatı Antolojisi, (Onyedinci Asırdan Beri Bektaşî Kızılbaş Alevî Şairleri ve Nefesleri) 2. Bası, Maarif Kitaphanesi Basımevi, Ankara 1955, 192 -s.

Not: Teslim Abdal'ın 96-106 s.'larda hayatı ve 15 deyişi bulunuyor.

36) Sait UĞUR:

İçel Folkloru, Cilt 3. CHP Halkevi Yayınları:X, Ulus Basımevi, Ankara 1948, 118 s. .

Not: Teslim Abdal'ın 100 s.'da bir deyişi bulunuyor.

37) Prof. Dr. Şükrü ELÇİN:

Halk Edebiyatına Giriş, 2. Bs. , Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları: 365, Kültür Eserleri Dizisi: 52, Sevinç Matbaası, Ankara 1986 (Eylül), 760 s. .

Not: Teslim Abdal'ın 58 sayfa da bir şiiri bulunuyor.

38) Prof. Dr. Şükrü ELÇİN:

Halk Şiiri Antolojisi, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları: Başkanlık Basımevi, Ankara 1988, VIII + 270 s. .

Not: Teslim Abdal'ın 49 s. . da bir şiiri yer alıyor.

39) Prof. Dr. Şükrü ELÇİN:

Yurt Duyguları (Antolojisi), Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları: 114, A. Ü. Basımevi, Ankara 1990, 174 S. nları: 1008,

40) Turgut KOCA:

Bektaşî Nefesleri ve Şairleri, (13. Yüzyıldan 20. Yüzyıla Kadar). Naci Kasım İstanbul Maarif Kitaphanesi ve Matbaası, İstanbul 1990, 962 s.

Not: Teslim Abdal 283-291 s.'larda 12 şiiri bulunuyor.

41) Vasıf Mahir KOCATÜRK:

Tekke Şiiri Antolojisi, Türk Edebiyatında Dini ve Tasavvufi Şiirler: 3 Bs.
Ayyıldız Matbaası Edebiyat Yayınevi, Ankara 1968, 564 S.

Not: Teslim Abdal hayatı ve şiirleri 266-269 s.'larda beş şiiri bulunuyor.

42) Yusuf ŞAHİN:

Kulhak, Erenler Matbaası, İstanbul 1987, 304s.

Not: Teslim Abdal 247-304 s.'larda 50 şiiri yer alıyor.

43) Ziya GÜREL:

Hak Âşıklarından Deyişler, Olgaç Matbaası, Ankara 1980, 255 s.

Not: Teslim Abdal 137-141 s. , Küstahoglan 167-169, Pir Yakup 170-171

44) Ziya GÜREL:

Hak Âşıklarından Âşık ve Dedemoğlu, Olgaç Matbaası, Ankara 1980

45)Kalender TOPALCENGİZ:

Teslim Abdal'ın şiirlerini içeren Yazma Defteri fotokopisi. .

46) Adnan IŞIK:

Malatya (1830-1919), Kitabı s:277. 622.

TESLİM ABDAL KİTABINI HAZIRLARKEN YARARLANILAN ANA KAYNAKLAR HAKKINDA BİR AÇIKLAMA

a) Bu kitabı hazırlarken mevcut şiirlerin büyük çoğunluğunu temin ettiğim kişi, Teslim Abdal soyundan gelen ve bu soyun Bektaşoğlu kolundan olduğunu söyleyen, çevrede Kalender Dede lakabıyla anılan **Kalender Topalcengiz**'dir. Sayın Topalcengiz, Elazığ iline bağlı Baskil ilçesinin Fırat nehri kenarında bulunan Şeyh Hasan (Şih Hasan) yeni adıyla *Tabanbükü* köyündendir. 1341 H. yılında bu köyde doğmuştur. Babasının adı Hüseyindir. Kendisi de halk ozanıdır. Şiir yazmaya 20 yaşlarında başlamıştır. Kendisini yol, erkân ve din bilgisi açılarından amcazadesi "*Hacı Ağa'nın Hüseyin Dede*" yetiştirmiştir. Ayrıca, ondan el ve nasib almıştır. Daha sonra, Malatya Şeker Fabrikasında iş bularak 26 yıl bu fabrikada çalıştıktan sonra 1980'de emekli oldu. Malatya'nın Çavuşoğlu mahallesine yerleşti. Halen mezar yapım işleri ile uğraşiyor. Cem Vakfı Malatya Şubesinde yöneticidir. Aynı köyden Keko Dede'nin kızı ile evli olup bu evlilikten bir oğlu üç kızı vardır. Teslim Abdal'ın şiirlerini dedelerinin yazdıkları cönklerden özel defterine aktardığını söylemektedir. Bize fotokopilerini verdiği de bu özel defterdir. Bu defterdeki şiirlerin bir kısmının, aynı köyden olup Teslim Abdal soyundan geldiğini ileri süren Yusuf Şahin'in **Kulhak** adlı kitabında yer almaktadır. Ancak, Yusuf Şahin'inin bu şiirlere bazı ekler yaptığı bellidir. Kaynakçada görüleceği gibi bu kitabındaki Teslim Abdal ve şiirleriyle ilgili bölüm sayfalarına değinilmiştir. "*Alevi Bektaşî Şiirleri Antolojisi*" adlı beş ciltlik kitabımı hazırlarken, Yusuf Şahin'in bu kitabındaki şiirlerden ve açıklamalardan yararlanmışım ama, Kalender Dede'nin "yazma defteri"ndeki şiirleri görünce, Kulhak'taki bariz hata ve yanlışları fark ettim.

b) **Teslim Abdal**'ın daha önceleri peyder pey çeşitli dergi ve kitaplarda yayınlanmış şiirlerini halkbilimi araştırmacısı sayın Hayrettin İvgin'in bana verdiği defterde, notlarda bu şiirlerin çoğunu görünce, Sadettin Nüzhet Ergun'dan, Cahit Öztelli'ye, Vasfi Mahir Kocatürk'ten İbrahim Aslanoğlu'na, Abdülbaki Gölpınarlı'dan Ziya Gürel'e, A. Celalettin Ulusoy'dan Bedri Noyan Dedebeba'ya değin bir çok araştırmacı yazarın onun şiirlerine yapıtlarında yer verdiklerini bir kez daha saptamakla, karışıklığa ve haksızlığına meydan vermemek için kaynak göstermekten ziyade, bu yazarların eserlerindeki Teslim

Abdal ile ilgili bölümlerin sayfalarını kaynakça bölümünde belirtmek suretiyle okuyucunun araştırma yapması için merakını uyararak imkân hazırlamaya çalıştım. Ana kaynağım olan Kalender Dede'nin her şiir altında dipnot şeklinde de olsa ikide bir adını zikretmeyi bu sebeple uygun görmedim.

ISBN 975-17-3058-9

9 789751 730589

Fiyatı: 3.000.000.- TL